BİDATLERİ TANIMAK

Ebu Muaz Seyfullah el-Çubukâbâdî

بســـــــــم الله الرحمن الرحيم

MUKADDİME[1]

Şüphesiz hamd yalnız Allah'adır. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerlerinden, amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidayet verdiğini kimse saptıramaz. O'nun saptırdığını da kimse doğru yola iletemez. Şehadet ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O, bir ve tektir, O'nun ortağı yoktur. Yine şehadet ederim ki, Muhammed Allah'ın kulu ve Rasûlüdür.

"Ey iman edenler! Âllah'tan nasıl korkmak gerekirse öyle korkun ve siz ancak müslümanlar olarak ölünüz." (Al-i İmran; 3/103)

"Ey insanlar! Sizi tek bir candan yaratan ve ondan da eşini var eden, her ikisinden birçok erkek ve kadın türeten Rabbinizden korkun. Kendisi adına birbirinizden dileklerde bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık bağlarını kesmekten de sakının. Şüphesiz Allah üzerinizde tam bir gözetleyicidir." (en-Nisâ; 4/1),

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve dosdoğru söz söyleyin. O da amellerinizi lehinize olmak üzere düzeltsin, günahlarınızı da mağfiret etsin. Kim Allah'a ve Rasûlüne itaat ederse büyük bir kurtuluşla kurtulmuş olur." (el-Ahzâb; 33/70-71)

Bundan sonra, Şüphesiz sözlerin en güzeli Allah'ın Kelam'ı, yolların en hayırlısı Muhammed Sallallahu aleyhi ve sellem'in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan çıkarılanlarıdır. Her sonradan çıkarılan şey bid'attir ve her bid'at sapıklıktır. Her sapıklık ta ateştedir.

Şüphesiz, sünnete sarılan kimse için tevhidden sonra en önemli şey bidatten sakınmak ve onunla mücadele etmektir. Kitabın mukaddimesine aldığımız, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in her hutbesinde okuyup sahabelerine öğrettiği, yukarıda geçen "Hutbetul Hace" de bunun delillerinden birisidir.

Maalesef buna rağmen ümmet içinde; akide, ibadetler ve muameleler gibi çeşitli sahalarda bidatler yayılmıştır. Bu yayılmanın en büyük sebebi, bidatın güzel ve çirkin diye iki kısma ayrılmış olmasıdır.

Alimlerimiz – Allah onları hayırla mükafatlandırsın – bidatlerden sakındırmak için genel ve özel kapsamlı eserler yazmışlardır. Ben de bu konuda bidati tarif eden ve farkında olunmadan ümmetin işlemeye devam ettiği bidatlerden bahseden bir çalışma olarak elinizdeki eseri hazırlamaya gayret ettim. Allah Azze ve Celle'den bu kitabı faydalı kılmasını dilerim.

Ebu Muaz es-Selefî

---

1 Mukaddime ve giriş kısmını Ebu Muaz es-Selefî'nin "el-Berahin" adlı eserinden biraz tasarruf ile terceme ettim.

GİRİŞ: BİDATİN TARİFİ

İmam Tartuşî r.a. der ki; “Bu kelimenin aslı; önceden bir aslı olmadan yeni bir şey türetmek demektir. Allah Teala’nın; **“Gökleri ve yeri benzersiz olarak yaratandır”**(Bakara 117) ve; **“De ki; ben o peygamberlerden farklı olan biri değilim”**(Ahkaf 9) yani; **“Ben yeryüzündekilerin ilk rasulü değilim”** ayetlerindeki gibi. Şer’î tarifine gelince; “Dinde bir yol icad etmek, şeriattakine benzer bir yol edinerek onunla şeriat yolunda yürümek istemek” demektir.[2]

İmam Şatıbî de bu tarif şeklini tercih etmiş ve “Bu, bidat tarifinin en kapsamlısıdır.” Demiştir.[3]

Bu yüzden araba, uçak gibi dünyevî yenilikler bu tarifin kapsamında değildir. Dünyevî yenilikler dînî bidat olmayıp; vacip, haram, müstehap, mekruh ve mübah olmak üzere beş hüküm üzere taksim edilmiştir.

---

2 El-Havadis vel-Bid’a(s.40)
3 El-İ’tisam(1/15) Ali el-Halebî İlmu Usulil Bid’a(23)

Birinci Bölüm:

Bütün Bidatlerin Sapıklık Oluşu ve Bunlarda Hiçbir Güzellik Olamayacağının Delilleri:

Bidatin güzel ve çirkin diye ikiye taksim edilmesinin dinde bir dayanağı yoktur. Nasıl olsun ki, Kur'an'a ve sahih hadislere zıttır bu?

1- İnanılması ve bilinmesi mutlaka şart olan din esaslarından biri; İslam'ın Allah Teala tarafından bina edilmiş ve tamamlanmış olmasıdır. İnsanlara düşen şey ancak dinlemek ve itaat etmektir. Bu apaçık ortada olan bir gerçektir.[4]

Allah Azze ve Celle buyuruyor ki; "**Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'ı beğendim**."(Maide 3)

Bu ayeti kerime şeriatın tam ve kâmil olduğunu, ihtiyacı olan herkese Allah'ın indirdiğinin yeterli olduğunu gösterir. Nitekim Allah Teala; "**Cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım**"(Zariyat 56) buyurmuştur.

İmam İbni Kesir Tefsirinde der ki; "Bu, Allah Teala'nın bu ümmete lutfettiği en büyük nimettir. Allah bu ümmetin dinini kemale erdirmiştir. Artık dinlerinden başka bir dine ve peygamberlerinden başka bir peygambere ihtiyaç duymayacaklardır. Bu yüzden Allah peygamberini, peygamberlerinin sonuncusu kılmış, insanlara ve cinlere elçi göndermiştir. Onun helal kıldığından başka helal, onun haram kıldığından başka haram yoktur. Onun getirdiği dinden başka da din yoktur."[5]

Dinin yeterli olmadığını, kemale erdirilmediğini ve sonradan çıkarılan bidatlere ihtiyaç olduğunu iddia etmek çirkin bir cürettir. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı ve onlardan sonraki âlimler asla böyle bir anlam çıkarmamışlardır. İbni Mesud r.a. diyor ki; "Tâbî olunuz, bidat çıkarmayınız. Bu size yeter. Her bidat sapıklıktır."[6]

İmam Buharî, Huzeyfe bin el-Yeman r.a.'den rivayet ediyor; "Ey Kurrâlar topluluğu! İstikamet üzere olunuz. Böyle olursanız öne geçersiniz. Sağa sola ayrılırsanız büyük bir sapıklığa düşersiniz."[7]

Sözün kısası, bidati güzel görüp ona devam eden kimselere göre "Din tamamlanmamıştır" ve onlara göre Allah'ın; "**Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi tamamladım"**(Maide 3) ayetine itibar edilmez" demektir(!)[8]

Şayet böyle olursa, bidatçi; "Din tamamlanmamıştır, onda eksik kalan bazı şeyleri eklemek gerekir." demiş gibi oluyor. Zira dinin kemale ermiş olduğuna iman etseydi, bidat çıkarmazdı. Böylece bunu diyen kimse dosdoğru yoldan sapmış olur.

2- Şüphesiz Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, risalet görevini eksiksiz olarak, hakkıyla yerine getirmiştir. Allah Teala buyuruyor ki; "**İnsanlara, kendilerine indirileni açıklaman için ve düşünüp anlasınlar diye sana da bu Kur'an'ı**

4 Suleym bin Iyd el-Hilalî el-Bid'a ve Eseruhus Seyyie(s.7)
5 İbni Kesir Tefsiri(2/19)
6 Lalkaî es-Sünne(1/96) Mervezî es-Sunne(s.28) İbni Vaddah el-Bid'a(s.43) Darimi(mukaddime 205) El-Hilalî el-Bid'a(s.23)
7 Buhari(7282)
8 Şatıbi el-İtisam(1/147)

indirdik."(Nahl 44) O da bunu yapmış ve kendisinden razı olunmuş bir halde Rabbinin katına intikal etmiştir. Din kemal bulmuş olup ziyadeye ihtiyacı yoktur.[9]

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de şu hadisinde buna işaret etmiştir; "Benden öncekiler içinde hiçbir peygamber yoktur ki, ümmetine bilmedikleri hayrı göstermek ve bilmedikleri kötülüklerden onları sakındırmak üzerine vazife olmasın."[10]

Ebu Zerr r.a.'den; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Sizi cennete yaklaştıracak her şeyi ve sizi cehennemden uzaklaştıracak her şeyi size açıkladım."[11] Yine buyurdu ki; "Sizleri gecesi de gündüzü gibi olan bir aydınlık yolda bıraktım. Benden sonra kim bu yoldan saparsa helak olur."[12]

Aişe r.a. dedi ki; "Kim size peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in vahiyden bir şey gizlediğini söylerse onu tasdik etmeyin. Zira Allah Teala buyuruyor ki; "**Ey Resûl! Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan O'nun elçiliğini yapmamış olursun.**"(Maide 67)"[13]

Bazı müşrikler Selman el-Farisî r.a.'e; "Görüyoruz ki arkadaşınız size hela edeplerine kadar her şeyi öğretiyor" deyince, o da; "Evet, bize kıbleye dönmememizi, sağımızla intinca etmememizi, üç taştan azıyla yetinmememizi, kemik ve tezekle de istinca etmememizi öğretti." Demiştir.[14]

İbnul Macişun der ki; "İmam Malik'in şöyle dediğini işittim; "Kim güzel bularak islam'da bir bidat çıkarırsa, Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in risalet görevine ihanet ettiğini iddia etmiş olur. Zira Allah Teala; "Bugün dininizi kemale erdirdim" buyurmuştur. O gün dinden olmayan bir şey bugün de dinden olamaz."[15]

3- Şeriat koymak beşerin değil, alemlerin Rabbinin hakkıdır. Şayet şeriat koyma insanlara bırakılsaydı, şeriat nazil olmaz, peygamber gönderilmezdi. Bu yüzden dinde bidat ortaya koyan, kendini Allah'a denk görmüş olur. Böylece ihtilaf kapısını da açar.[16]

Allah Teala buyuruyor ki; **"Rabbinizden size indirilene uyun. O'nu bırakıp da başka dostların peşlerinden gitmeyin. Ne kadar da az ibret alıyorsunuz!"**(A'raf 3)

"**Yoksa onların, Allah'ın izin vermediği bir dini getiren ortakları mı var?"**(Şura 21)

"**Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur. Buna uyun. (Başka) yollara uymayın. Zira o yollar sizi Allah'ın yolundan ayırır. İşte sakınmanız için Allah size bunları emretti."**(En'am 153)

---

9 El-Hilali el-Bid'a(s.13)
10 Müslim
11 Taberani(1647) isnadı sahihtir.
12 Elbani Sahihu Süneni İbni Mace(1/32)
13 Buhari, Müslim
14 Müslim
15 Şatıbi el-İtisam(1/64)
16 El-Hilali el-Bid'a(s.16)

Tabiinin büyüklerinden imam Mücahid r.a. dedi ki; “Bu ayette geçen “Sizi ondan ayıracak yollara uymayın” kavlindeki “yollar” bidat ve müteşabihlerdir.[17]

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; “Kim bu işimizde (dinimizde) olmayan şeyler çıkarırsa o reddolunur.”[18]

“Kim emrimiz üzere olmayan bir şeyle amel ederse o reddolunur.”[19]

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, kendi nefsinden şeriat koyucu değildir; Allah Teala buyuruyor ki; “**Allah'ın sana gösterdiği şekilde insanlar arasında hükmedesin diye sana Kitab'ı hak ile indirdik.”**(Nisa 105)

“**İnsanlara, kendilerine indirileni açıklaman için ve düşünüp anlasınlar diye sana da bu Kur'an'ı indirdik.”**(Nahl 44)

“**O hevayu hevesinden konuşmaz, o ancak kendisine bildirilen bir vahiy ile konuşur**.”(Necm 3-4)

“De ki: "Ben, ancak Rabbimden bana vahyolunana uyuyorum.”(A’raf 203)

“Rabbinden sana vahyolunana uy. O'ndan başka tanrı yoktur. Müşriklerden yüz çevir.”(En’am 106)

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, Allah’ın emretmediği şeyler yapanları kötülemiştir; İbni Mesud r.a. rivayet ediyor; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu; “Allah Azze ve Celle’nin benden önce gönderdiği her peygamberin kendi sünnetine uyan ve emrine sarılan seçkin havarileri ve ashabı vardı. Bunlardan sonra gelenler ise yapmadıklarını söyleyen ve **emrolunmadıklarını yapan** kimseler oldular. Onlarla eliyle cihad eden mümindir, diliyle cihad eden mümindir, kalbiyle cihad eden mümindir. Bu kadarını da yapmayan kimse de artık hardal tanesi kadar bile iman yoktur.”[20]

Kim kendiliğinden bir ibadet yaparak bidat çıkarırsa, bu sapıklık kendisine reddolunur. Zira şüphesiz Allah, kendisine yaklaştıraak olan ibadetleri koymaya hak sahibi olandır.

İbni Kayyım der ki; “Bilinmektedir ki, Allah ve Rasulünün bildirdiğinden başka haram, Allah ve Rasulünün kötü gördüğü dışında kötülük olmadığı gibi, Allah’ın vacip kıldığından başka farz da yoktur. Allah’ın koyduğundan başka şeriat olamaz. İbadetlerde asıl olan, onun meşru olduğunu gösteren bir delil olmadığı müddetçe o ibadetin geçersiz oluşudur. Akidler ve muamelelerde asıl olan ise, yasaklığına dair bir delil olmadığı müddetçe sahih olmasıdır. (Eşyada asıl olan mübahlıktır.)”[21]

Şeyhulislam İbni Teymiye der ki; “Şer’î bir delil olmaksızın hiç kimse için bir ibadet veya bir yakınlık vesilesi edinme imkanı yoktur.”[22]

---

17 Beyhaki Medhal, Ali el-Halebi İlmu Usulil Bid’a(s.40)
18 Buhari(2697) Müslim(1718)
19 Müslim
20 Müslim(iman 80)
21 İ’lamul Muvakkiin(1/344)
22 Mecmuul Fetava(31/35)

İmam İbni Kesir, Kuran okuma sevabının ölüye hediye edilmesi meselesindeki ihtilaf hakkında der ki; "Kuran okuma ölünün amelinden ve kazancından değildir. Bu sebepledir ki, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ümmetini ölüler için Kuran okumaya, ne açık bir ifadeyle ne de îmâ ile teşvik etmemiştir. Sahabelerin hiçbirisinden de bu konuda bir nakil yoktur. Şayet bu hayırlı bir amel olsaydı, şüphesiz onlar bu hayırda bizi geçerlerdi. Allah'a yaklaştıran ameller ancak nass ile sabit olur ve bu hususta kıyas ile veya birtakım görüşlerle karar verilemez."[23]

Sahabe ve Tabiinden salih selefimiz işte bu yol üzere idiler."[24]

Ali Bin Ebu Talib r.a. der ki; "Şayet din, görüş ile olsaydı mestlerin üzerini değil, altını mesh ederdim. Fakat ben Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in mestlerinin üzerini mesh ettiğini gördüm."[25]

Ömer bin el-Hattab r.a. hacerul evsedi öptükten sonra şöyle demişti; "Şüphesiz biliyorum ki, sen faydası ve zararı olmayan bir taşsın. Şayet Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in seni öptüğünü görmeseydim seni öpmezdim."[26]

Bir kadın Aişe r.a.'ya; "Bizden biri temizlenince namazını neden kaza etmiyor?" diye sorunca; "Sen harûrî (Hâricî) misin? Biz peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında hayız olduğumuz zaman bize bunu emretmezdi."[27]

Nafi anlatıyor; İbni Ömer r.a.'nın yanında birisi hapşırdı ve "Elhamdulillah ves selamu ala Rasulih" dedi. Bunun üzerine İbni Ömer r.a.; "Ben de derim ki, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bize öğrettiği böyle değildir. Biz deriz ki; "Elhamdulillahi ala kulli hal"[28]

Bu nebevî hadisler ve seleften gelen rivayetler, şeriatı anlamadaki doğru yolu açıklamaktadır. Şüphesiz aklın bunun aksini güzel görmesine veya şahsi görüşün bunun zıddını süslemesine mecal yoktur. Şüphesiz şer'î naslar bu şekilde varid olmuştur.

İmam Şafiî r.a. der ki; "Kim bir konuda istihsan ile (Şahsi görüşle güzel bularak) hükmederse şeriat koymuş olur."[29]

4- Şüphesiz bidat çıkarmak, hevaya tabi olmaktır. Zira akıl, eğer şeriata tâbî değilse, onda heva ve şehvetten başka bir şey yoktur. Bilirsin ki hevâya uymak, apaçık bir sapıklıktır. Allah Teala'nın şu kavlini görmez misin; "**Ey Davud! Biz seni yeryüzünde halife yaptık. O halde insanlar arasında adaletle hükmet. Hevâ ve hevese uyma, sonra bu seni Allah'ın yolundan saptırır. Doğrusu Allah'ın yolundan sapanlara, hesap gününü unutmalarına karşılık çetin bir azap vardır.**"(Sa'd 26)

Neticede hüküm, hak ve heva olmak üzere iki şık arasındadır. Bir üçüncü şık yoktur. Yine Allah Azze ve Celle buyuruyor ki;

---

23 İbni Kesir Tefsiri(4/401)
24 Ali el-Halebi İlmu Usulil Bid'a(s.70-73)
25 Elbani Sahihu Ebu Davud(1/53) İbni Hacer Telhisul Habir(1/160)
26 Buhari ve Müslim.
27 Buhari ve Müslim
28 Tirmizi(2738) Hakim(4/265) isnadı hasendir.
29 Gazalî el-Menhul(s.374) Mahalli Cemul Cevami(2/395) Ali el-Halebi İlmu Usulil Bid'a(s.70-73)

“Kalbini bizi anmaktan gafil kıldığımız, kötü arzularına uymuş ve işi gücü aşırılık olan kimseye boyun eğme.”(Kehf 28)

“Allah'tan bir yol gösterici olmaksızın kendi hevesine uyandan daha sapık kim olabilir!”(Kasas 50)

“Sonra da seni din konusunda bir şeriat sahibi kıldık. Sen ona uy; bilmeyenlerin isteklerine uyma.”(Casiye 18)

İbni Mesud r.a.’den; “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bize bir çizgi çizdi ve buyurdu ki; “İşte Allah’ın yolu” sonra bu çizginin sağına ve soluna da çizgiler çizerek buyurdu ki; “İşte bu yollardan her birinin üzerinde şeytan vardır ve kendisine çağırır.” Sonra şu ayeti okudu; “**Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur. Buna uyun. (Başka) yollara uymayın. Zira o yollar sizi Allah'ın yolundan ayırır. İşte sakınmanız için Allah size bunları emretti.**”(En’am 153)[30]

İbni Mesud r.a. dedi ki; “Şüphesiz bizler, uyarız, yenilik çıkarmayız, tâbî oluruz, bidat çıkarmayız. Emre sarıldığımız sürece sapıtmayız.”[31]

5- Amelin kabul olunması için ihlâs yeterli değildir. Zira şüphesiz, İslam iki dînî esas üzere kuruludur; ortağı olmayan tek Allah’a kulluk etmemiz ve dinde meşru olan, Rasulün emri olan şeyle ibadet etmemiz.[32]

Yani sahih amel iki şart ile makbul olur; ihlâs ve Rasule tâbi olmak. Fudayl bin Iyaz r.a. der ki; “Şüphesiz amel samimî olup doğru olmazsa kabul edilmez. Yine amel, doğru olup samimi olmazsa kabul edilmez. Samimi olması; yalnız Allah için yapılmasıdır. Doğru olması ise sünnete uygun olmasıdır.”[33]

Bunun delilleri çoktur. İbadetin Allah’a has kılınması şu ayetlerle vaciptir; “**Halbuki onlara ancak, dini yalnız O'na has kılarak ve hanifler olarak Allah'a kulluk etmeleri, namaz kılmaları ve zekât vermeleri emrolunmuştu. Sağlam din de budur.**”(Beyine 5)

Bir adam Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e gelerek; “Hem sevabını hem de övülmeyi umarak savaşan kimse hakkında ne dersin?” dedi. Buyurdu ki; “Ona karşılık yoktur” adam bunu üç sefer sordu ve hepsinde aynı cevabı aldı. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem sonunda şöyle buyurdu; “Şüphesiz Allah ancak kendisi için halis olarak yapılan ameli kabul eder.”[34]

Rasule tabi olmanın gereğine gelince; Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur; **“(Resûlüm!) De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir.”**(Âl-i İmran 31)

“Allah'a ve Allah'ın bütün kelâmlarına iman etmiş bulunan o ümmî peygambere, evet ona uyun ki, hidayete erebilesiniz.”(A’raf 158)

---

30 Hasendir. Elbani Zılalul Cenne(1/13)
31 Lalkaî Şerhu Usuli İtikad(1/96)
32 Mecmuul Fetava(1/189)
33 Ebu Nuaym Hilye(8/95) İlmu Usulil Bida(s.61)
34 Elbani Sahihu Süneni Nesai(2/384)

Enes (radıyallahu anh) anlatıyor: Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in zevce-i pâklerinin hâne-i saâdetlerine bir gurub erkek gelerek Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın (evdeki) ibadetinden sordular. Kendilerine sordukları husus açıklanınca sanki bunu az bularak:

"Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) kim, biz kimiz? Allah O'nun geçmiş ve gelecek bütün günahlarını affetmiştir (bu sebeple O'na az ibadet de yeter) dediler. İçlerinden biri: "Ben artık hayatım boyunca her gece namaz kılacağım" dedi. İkincisi: "Ben de hayatımca hep oruç tutacağım, hiç bir gün terk etmeyeceğim" dedi. Üçüncüsü de: "Kadınları ebediyen terk edip, onlara hiç temas etmeyeceğim" dedi. (Bilâhere durumdan haberdar olan) Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) onları bularak:

"Sizler böyle böyle söylemişsiniz. Halbuki Allah'a yemin olsun Allah'tan en çok korkanınız ve yasaklarından en ziyade kaçınanınız benim. Fakat buna rağmen, bazan oruç tutar, bazan yerim: namaz kılarım, uyurum da; kadınlarla beraber de olurum. (Benim sünnetim budur), kim sünnetimi beğenmezse benden değildir" buyurdu.[35]

Muaviye r.a. Kabe'nin dört rüknünü selamlayınca İbni Abbas r.a.; "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bu iki rüknü selamlamazdı" dedi. Muaviye r.a.; "Bu ikisi Kabe'den ayrı değil ki" dedi. İbni Abbas r.a.; "Sizin için Allah Rasulünde en güzel örnek vardır" dedi. Bunun üzerine Muaviye r.a.; "Doğru söyledin" dedi.[36]

Amr b. Yahya'dan; "babamı, babasından (naklen) şöyle rivayet ederken duydum: "Babam dedi ki; "Sabah namazından önce Abdullah b. Mes'ûd'un kapısının önünde otururduk. Çıktığında, onunla beraber mescide giderdik. Neyse (bir gün) Ebû Musa el-Eş'arî yanımıza geldi ve; "Ebû Abdirrahman (yani Abdullah b. Mesûd) şimdiye kadar yanınıza çıktı mı?" dedi. "Hayır" dedik. O da bizimle beraber oturdu. Nihayet (Abdullah) çıktı. Çıkınca toptan ona ayağa kalktık. Sonra Ebû Musa ona şöyle dedi:

"Ey Ebû Abdirrahman! Biraz önce mescidde yadırgadığın bir durum gördüm. Ama yine de, Allah'a şükür, hayırdan başka bir şey görmüş değilim." (Abdullah) "Nedir o?" diye sordu. O da; "Yaşarsan birazdan göreceksin. Mescidde halkalar halinde, oturmuş, namazı bekleyen bir topluluk gördüm. Her halkada (İdareci) bir adam, (halkadakilerin) ellerinde de çakıl taşları var. (idareci): "Yüz defa Allahu ekber deyin" diyor, onlar da yüz defa Allahu Ekber diyorlar. Sonra, yüz defa La İlahe İllallah, deyin diyor, onlar da yüz defa La ilahe İllallah diyorlar. Yüz defa Sübhanallah deyin diyor, onlar da yüz defa Sübhanallah diyorlar."

Abdullah b. Mes'ûd; "Peki onlara ne dedin?" dedi. "Senin görüşünü bekleyerek -veya "senin emrini bekleyerek" -onlara bir şey söylemedim." dedi.

Dedi ki; "onlara kötülüklerini hesab etmelerini emredip (bununla) iyiliklerinden hiçbir şeyin de zayi edilmeyeceğine dair onlara güvence verseydin ya!" dedi. Sonra gitti, biz de onunla beraber gittik. Nihayet o, bu halkalardan birine geldi, başlarında durdu ve şöyle dedi: "Bu, yaptığınızı gördüğüm nedir?"

---

35 Buhârî(Nikah 1) Müslim(1401) Nesâî(6/60)
36 Buhari, Müslim, Tirmizi ve Ahmed

Dediler ki; "Ey Ebû Abdirrahman! Bunlar çakıl taşları. Onlarla Allahu Ekber, La ilahe İllallah ve Sübhanallah deyişleri sayıyoruz." (Bunun üzerine Abdullah b. Mes'ûd) dedi ki;

"Artık kötülüklerinizi sayıp (hesab edin)! Ben, iyiliklerinizden hiç bir şeyin zayi edilmeyeceğine kefilim. Yazıklar olsun size! Ey Ümmet-i Muhammed, ne çabuk helak oldunuz! Peygamberinizin -salallahu aleyhi ve sellem- şu sahabesi içinizde hâlâ bolca bulunmakta. İşte onun elbiseleri, henüz eskimemiş; kapları, (henüz) kırılmamış. Canım elinde olan Allah'a yemin olsun ki, sizler kesinlikle ya Muhammed'in dininden daha doğru yolda olan bir din üzerindesiniz (-ki bu imkânsızdır-) veya bir sapıklık kapısı açmaktasınız."

Onlar; "Vallahi, ey Ebû Abdirrahman, biz, başka bir şey değil, sadece hayrı (elde etmeyi) İstedik" dediler.

O da şöyle karşılık verdi; "Hayrı (elde etmek) isteyen niceleri vardır ki onu hiç elde edemeyeceklerdir. Resûlullah -salallahu aleyhi ve sellem- bize haber vermişti ki; Kur'an'ı okuyacak olan bir topluluğun bu okuyuşları sadece dilde kalacak, onların köprücük kemiklerini ileriye geçmeyecek. Vallahi, bilmiyorum, belki onların çoğu sizdendir." Sonra Abdullah onlardan yüz çevirdi.

(Amr b. Yahya'nın dedesi) Amr b. Selime, bundan sonra şöyle dedi: Bu halkalardaki (insanların) tamamını, en-Nehrevân olayında, haricîlerin yanında bize karşı vuruşurken gördük." [37]

Bu kıssa, alim sahabelerin, ibadetlerin vesile ve maksatları hakkındaki anlayışlarını göstermektedir. Bir topluluk, Allah Azze ve Celle'yi tesbih, tekbir, tehlil ve tahmid ile zikrediyor, bu zikredişlerini saymak için taş kullanıyorlar. Bu amellerinde niyetleri Allah'a ibadet etmek olduğu halde İbni Mesud r.a. bunları sünnete muhalif bir bidat görerek onlara karşı çıkmıştır. Zira Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem böyle yapmamıştır. Onların niyetlerinin güzel oluşu, yaptıklarının sahih olduğunu göstermiyor. Zira niyetin güzel olması, bidatı sünnete çevirmez ve çirkini güzel yapmaz. Güzel niyetin yanında sünnete ve selefe uyma şartı da kaçınılmazdır.[38]

Said bin el-Müseyyeb radıyallahu anh, fecrin doğuşundan sonra namaz kılmaya devam eden birini gördü ve onu uyardı. Adam; "Ey Ebu Muhammed! Namaz kıldım diye Allah bana azab eder mi?" diye aklınca haklı bir gerekçe zikretti. İbnül Müseyyeb; "Hayır, fakat Allah sana Sünnet'e aykırı hareket ettiğin için azab eder." Dedi.[39] Benzeri İbni Abbas r.a.'dan da rivayet edilmiştir.[40]

Elbanî r.a. der ki; "Said Bin el-Müseyyeb'in bu veciz cevabı, bidatleri güzel görene karşı ve sünnet ehlini "zikri ve namazı inkâr etmekle" suçlayanlara karşı kuvvetli bir silahtır. Hâlbuki sünnet ehli sadece sünnete muhalif olan namaz, zikir v.b. şeylere karşı çıkmaktadır."[41]

---

37 Darimi(1/68) Taberani bunu hasen bir isnad ile rivayet etmiştir. Bkz.: Taberâni(9/125) Mecmau'z-Zevâ'id, (1/181). Hadisin merfû kısmı için bkz. Müslim(1/663); İbn Mâce(1/59); Ahmed b. Hanbel(1/380, 404)

38 Halebi İlmu Usulil Bid'a(s.244) Hilali el-Bida(s.15) Ebu Şame el-Bais(s.63)

39 İsnadı ceyyiddir. Darimi(1/116) Abdurrezzak(3/52) Beyhaki(2/466) Hatib el Fakih(1/147)

40 İbni Abdilberr Cami(s.559) Şatıbi Muvafakat(4/18)

41 El-Elbani el-İrva(2/236)

Birisi imam Malik'e; "Ey Ebu Abdullah! Nerede ihrama gireyim?" dedi. O da; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in girdiği yer olan Zul-Huleyfe'den itibaren" dedi. Adam; "Ben, kabrin yanında, Mescidin yanından girmek istiyorum" dedi. İmam Malik; "Öyle yapma! Fitneye düşmenden korkarım." Dedi. Adam; "Bunda ne gibi bir fitne olabilir ki? Ben daha fazla mesafeden ihrama gireceğim." Deyince imam Malik; "Hangi fitne senin kendini Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i fazilette geçmiş görmenden daha büyük olabilir? Allah Azze ve Celle buyuruyor ki; "**O'nun emrine muhalefet edenler kendilerine bir fitnenin veya elim bir azabın isabet etmesinden sakınsınlar."**(Nur 63)"[42]

6- Sahih deliller bidati mutlak olarak kötülemektedir. Bidatın; "hasene=güzel" ve "seyyie=kötü" diye ikiye taksim edilmesinin delili yoktur.

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem; "Şüphesiz sözlerin en güzeli Allah'ın Kelam'ı, yolların en hayırlısı Muhammed Sallallahu aleyhi ve sellem'in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan çıkarılanlarıdır. Her sonradan çıkarılan şey bid'attir ve her bid'at sapıklıktır. Her sapıklık ta ateştedir." Buyurmuştur.[43]

Yine şöyle buyurmuştur; "Sizden kim Benden sonra yaşarsa birçok ihtilaflar görecektir. Bu yüzden sünnetime ve hidayete erdirilmiş raşid halifelerin sünnetine sarılmanız gereklidir. Ona azı dişlerinizle ısırır gibi sarılıp, bırakmayın. Sizleri sonradan çıkarılanlardan sakındırırım. Zira şüphesiz her sonradan çıkarılan şey bidattir ve her bidat sapıklıktır."[44]

"Kim şu emrimizde olmayan bir şey çıkarırsa o reddolunur."[45]

"Kim emrimiz olmayan bir şeyle amel ederse, o reddolunur."[46]

Bu hadislerde olduğu gibi bidatler arasında bir ayrım söz konusu değildir. Nekre (belirsiz) olarak gelen izafe umum ifade eder. ancak bir istisna varsa o başka. Peki burada istisna nerede? Bazılarının istisna iddialarına cevap inşallah ileride gelecek.

Bu, bütün salih selefin anlayışıdır. Nitekim İbnu Ömer r.a.; "İnsanlar güzel görse de bütün bidatler sapıklıktır." Demiştir.[47]

İbni Mesud r.a.; "Ey İnsanlar! Sizler hadis anlatıyorsunuz ve size hadis anlatılıyor. Bir bidat gördüğünüz zaman ilk duruma sarılın."[48]

İşte bu iki sahabe bidati umum manada almışlar, güzel-çirkin ayrımı yapmamışlardır. Usul ilminde sabit olmuştur ki; şeriatın küllî delili, pek çok yerde, farklı zamanlarda ve farklı durumlarda tekrar ederse, o tahsis edilmez ve

---

42 Hatib el-Fakih(1/148) Ebu Nuaym Hilye(6/326) Beyhaki Medhal(236) İbni Batta el-İbane(98) Halebi İlmu Usulil bida(s.72)
43 Müslim ve Nesai
44 Ahmed(4/126, 127) Ebu Davud(4607) Tirmizi(2815, 2816) İbni Mace(42,44) İbni Ebi Asım Es Sünne(1/29-30) İbni Hibban(1/104) İbni Abdilberr Cami(2/222, 224) Hakim(1/65, 96, 97) Taberani(18/537-602, 617, 625) Beyhaki(10/114) Cem'ül Fevaid(127) Darimi(95) Tahavi Müşkil(1/85-87) Tayalisi(2615-16) Suyuti el-Emru bil-İttiba(s.34) Elbani Sahihu Ebu Davud(3/119) Sahihtir.
45 Buhari ve Müslim
46 Müslim
47 Lalkai(126) İbni Batta(205) Beyhaki Medhal(191) İbni Nasr es-Sunne(70) isnadı sahihtir; Ali el-Halebi İlmu Usulil Bida(s.92)
48 Darimi(1/61) Lalkai(1/77) Fethul Bari(13/253) sahihtir; İlmu Usulil Bida(s.226)

sınırlandırılmaz. Böylece delilin getirdiği hüküm, mutlak olarak genellik ifade eder. Bidati kötüleyen ve ondan sakındıran hadisler de bu kabildendir. Nitekim peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, minber üzerinde Müslüman topluluğuna pek çok zaman ve farklı hallerde bütün bidatlerin sapıklık olduğunu belirtmiş, ne bir ayette, ne de bir hadiste bu konudaki genelleştiren ifadeyi sınırlandıran bir delil gelmemiştir. Bu da genel ifadenin, mutlak oluşunu gösterir.

Salih selef de bidatin kötülenmesinde icma etmiş, bundan hiçbir şeyi istisna etmemişlerdir. Sabit olan icma; bütün bidatlerin kötü oluşunu, hiçbir bidatin güzel olamayacağını göstermektedir.[49]

7- bidatın güzelinin de olduğunu iddia edenlerin, yapılan işin zahirde taat olduğunu mazeret göstermeleri geçersizdir. Aslında o tam aksine masiyettir. Zira mücerred akıl, mesela öğlen namazını neşeli zamanlarda beş rekat kılmayı daha güzel görür. Bu, diğer farzlar için de aynıdır. Bidati güzel görenin, güzelini çirkininden ayırmaya şiddetli bir ihtiyacı vardır. Biz ittifakla diyoruz ki; zahiri taat olan her şey taat olmadığı gibi, zahiri masiyet olan her şey de masiyet değildir. Neticede bidatçi, isabet ettiği güzel bidat ile hatta ettiği çirkin bidat arasında döner durur. Durum böyle olunca, bu bidatin güzel olduğunu iddia etmek ancak Kitap ve Sünnet'ten bir delil ile mümkün olabilecektir. Hâlbuki Kitap ve Sünnet'ten delil bulunan şey bidat değildir. O halde "güzel bidat" iddiası batıldır.

Herhangi bir amelin "güzel bidat" olduğunu iddia edene; "bir bidatin güzel mi, yoksa çirkin mi olduğunu nereden anladığını sorarız.

Güzel zannedilen pek çok amelin aslında çirkin bidat olduğuna sıkça şahid oluruz. Mesela Sahihu Müslim'de; Ukbe bin Amir r.a.'den şu rivayet gelmeseydi anlayamazdık; "Üç vakit vardır ki, Resülullah (aleyhissalatu vesselâm) bizi o vakitlerde namaz kılmaktan veya ölülerimizi mezara gömmekten nehyetti:

— Güneş doğmaya başladığı andan yükselinceye kadar.

— Öğleyin güneş tepe noktasına gelince, meyledinceye kadar.

— Güneş batmaya meyledip batıncaya kadar."[50]

Sahihayn'daki rivayette Aişe (radıyallâhu anhâ) anlatıyor: "Allah namazı (ilk defa farz ettiği zaman iki rek'at olarak farz etmişti. Sonra onu hazer için (dörde) tamamladı. Yolcu namazı ilk farz edildiği şekilde sabit tutuldu."[51] Bu hadis ulaşmasaydı, seferde namazı tam kılmanın caiz olmadığını anlayamazdık.

Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem, abdest alırken azalarını üçer kere yıkadıktan sonra; "İşte abdest budur. Kim bundan fazla yaparsa kötülük ve zulüm etmiş olur." Buyurmuştur.[52] Bu hadis olmasaydı abdest alırken azaları beş kez yıkamanın, akıl güzel gördüğü halde caiz olmadığını anlayamazdık.

---

49 Abdulkayyum es-Suheybanî el-Lum'a Fir Reddi Ala Musiniyil Bid'a(49-51) Şatıbi el-İtisam(1/187-188)

50 Müslim(831) Ebu Davud(3192) Tirmizi(1030) Nesâi(1/275, 26)

51 Buhârî(3935) Müslim(685) Muvatta(1/146) Ebu Dâvud(1198) Nesâî(1/225).

52 Elbani Sahihu Ebu Davud(1/46)

İbni Abbas r.a. rivayet ediyor; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; “Dikkat edin! Ben rükû ve secdelerde Kuran okumaktan nehyolundum”[53] bu hadis olmasaydı bu fiilin caiz olmadığını nereden anlayacaktık? Şeriatta taat zannedilen birçok şey aslında masiyettir ve ceza gerektirir.

8- insanların çoğu, genel manada gelen nasları bidatleri için delil getiriyorlar. Bu ise büyük bir hata olup, usul ilminin önemli kaideleri ile çelişmektedir.

Mesela; birkaç kişi mescide namaz kılmak için gelseler, içlerinden biri öne geçip onlara cemaatle tahıyyetul mescid namazı kıldırsa, içlerinden bazısı da buna karşı çıksa, diğerleri de kişinin cemaatle kıldığı namazın yalnız başına kıldığı namazdan daha faziletli olduğuna dair hadisleri delil getirse, iki ayrı görüşe bölünmüş olmazlar mı? Bunlardan birisi bu istidlale uygun, diğeri muhaliftir. Halbuki bu delil başka bir konuda varid olmuştur. Peki, burada ayırıcı kavil hangisidir?

Şeyhulislam İbni Teymiye, Tefsir Usulü’ne Giriş adlı eserinde diyor ki; “Şu bilinmelidir ki, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ashabına Kuran’ın manalarını, onun lafızlarını nasıl açıkladıysa öyle açıklamıştır. Çünkü Allah Teala’nın; “**Biz sana zikr’i indirdik ki, insanlara ne indirildiğini açıklayasın**.”(Nahl 44) ayeti, hem lafzın, hem de mananın açıklanmasını içine alır.

(Tabiîn’den) Ebu Abdurrahman es-Sulemî demiştir ki; “Osman bin Affan ve Abdullah bin Mesud gibi, bize Kuran okutanlar bildirmişlerdir ki, onlar peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’den on ayeti ilim ve amelce öğrenmeden geçmezlerdi. Onlar bize dediler ki; “Bizler Kuran’ı ilim ve amel ile birlikte öğrendik.”[54]

Bundan dolayıdır ki, onlar, bir sureyi bellemek için uzun bir müddet o sure üzerinde dururlardı. Enes r.a. şöyle demiştir;

“Bizim zamanımızda birisi Bakara ve Al-i İmran surelerini okuduğu zaman gözümüzde büyürdü.”[55]

Abdullah bin Ömer r.a., Bakara suresini öğrenmek (ezberlemek) için birkaç yılını, bir rivayete göre sekiz yılını vermiştir. Bunu İmam Malik rivayet etmektedir.[56]

Çünkü Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur; **“Sana bu mübarek Kitab'ı, ayetlerini düşünsünler ve aklı olanlar öğüt alsınlar diye indirdik.”**(Sad 29)

“Hâla Kur'an üzerinde gereği gibi düşünmeyecekler mi?”(Nisa 82)

“Onlar bu sözü (Kur'an'ı) hiç düşünmediler mi?”(Müminun 68)

Bu ayetlerde sözedilen “tedebbür; iyi düşünmek”, Kur’anın manalarını anlamadan gerçekleşmez. Yine Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur;

“**Akıl erdiresiniz diye biz onu Arapça bir Kur'an olarak indirdik.**”(Yusuf 2) Bir söze akıl erdirmek için, onu anlamak gerekir. Malumdur ki, her söz mücerred lafızlarından öte, manasının anlaşılması için söylenir. Kuran ise anlaşılmaya daha layıktır.

---

[53] Müslim
[54] Taberi(1/80) Kurtubi(1/39)
[55] Sülasiyatu Müsnedil İmam Ahmed(2/276)
[56] Muvatta(1/205) Kurtubi(1/39)

Tıp, hesap gibi fen dallarıyla ilgili kitap okuyan bir topluluğun, okuduklarını anlamak istememeleri düşünülemez. O halde kurtuluşlarına, din ve dünya saadetlerine sebep olacak olan Allah Kelamı nasıl olur da anlaşılmak için okunmaz?"[57]

İmam Şatıbî de el-Muvafakat'ta genel manadaki delillerle selefin anlayışına muhalif istidlalde bulunanlara ve delili, varid oluş sebebinden başka konulara hamledip onunla amele çağıranlara reddiyede bulunarak der ki;

"İlk nesillerin hiçbir şekilde amel etmedikleri deliller: Sonra gelenlerin (müteahhirûn) kendi kuruntularına bunları delil olarak kullanmaları asla yerinde değildir ve onlar hiçbir şekilde delil olamazlar. Zira eğer delil olsalardı, sahabe ve tabiîn nesillerinin değerlendirmelerinden uzak kalıp da şunların onu anlaması gibi bir sonuç asla ortaya çıkmazdı. İlk nesillerin amel ettiği veya terk ettiği şey, delil sanılan şeyin gereğine nasıl ters düşer ve onunla nasıl çatışabilir?

Sonra gelen nesillerin bu türden delillerle amel etmeleri, ilk nesillerin icmâına muhalefet olmaktadır. İcmâa muhalefet eden her kim olursa olsun hatalıdır. Zira Muhammed ümmeti hata üzerinde görüş birliği etmez. Onların üzerinde bulundukları fiil ya da terk, sünnettir ve muteber bir durumdur, hidâyettir. İnsan ya hata eder ya da isabet eder. Selefe muhalefet eden kimseler hata üzerindedir. Bu kadarı delil olarak yeterlidir…

İşte bu noktadan hareketledir ki, ehl-i sünnet âlimleri Râfızîlerin "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kendinden sonra halife olmak üzere Hz. Ali'yi tayin etti" şeklindeki iddialarına kulak asmamışlardır. Çünkü bütün sahabenin bu iddia aksine hareket etmiş olmaları, onun batıl ve dikkate alınmayacağına açık bir delildir. Çünkü sahabe hata üzerinde görüşbirliği etmez. Çoğu zaman bid'at ve sapık mezhep sahiplerinin Kitap ve sünnet ile iddialarını desteklemeye çalıştıklarını görürsün; bunlar keyfî yorumlar yaparlar, onların müteşâbihlerine sarılarak havayı bulandırmak ve böylece halka karşı kendilerinin hak üzere oldukları intibaını vermek isterler."[58]

Yine aynı eserde der ki; "Bundan dolayı, şer'i deliler üzerinde duran kimselerin, mutlaka o delillerden selefin ne anladıklarını gözönünde bulundurmaları bir mecburiyettir. Onların amel edegeldiklerine uygun düşen mana, doğru olmaya en layık olandır; ilim ve amel için en uygunudur."[59]

Hafız İbn Abdilhadi r.a., der ki; "Bir ayeti veya bir hadisi, Selef zamanında onların bilmediği ve ümmete açıklamadıkları halde te'vil etmek caiz değildir. Aksi halde "selefin bu gerçeği bilmedikleri ve bu konuda sapmış oldukları, sonraki asırlarda çıkmış olan bu iddia sahibinin ise hidayet üzere olduğu" gibi bir anlam çıkar."[60]

İbn Kayyım r.a. diyor ki; "Allah'ın Kitabındaki bir ayeti Selef ve imamların açıkladıklarına muhalif şekilde yorumlayan kişi iki halden biri içindedir; ya kendisi hata etmiştir ya da bunu kendisinin söylediklerine muhalif olarak açıklayan selef hata etmiştir. Akıl sahibi bir kimse, bu kimsenin hata yapmaya seleften daha layık olduğunda şüphe etmez.

---

57 İbni Teymiyye Mukaddimetun Fi Usulit Tefsir(s.8-9)
58 El-Muvafakat(3/72)
59 El-Muvafakat(3/77)
60 Sarimul Menkî Fir Reddi Ales Subkî(s.318)

Bu konuda "Onlar bu işin ehli ise, biz de onun ehliyiz" diyerek gururlanan kişi, küstahlık ederek kapıları kendi yüzüne kapamıştır. Doğru yola eriştirecek olan Allah'tır." [61]

Derim ki, bu kaideyi anladıysan, bahsettiklerimiz içinde hangi fırkanın hidayet üzere olduğu ortaya çıkmış demektir.

İşte bu umumi delil, Selef r.a'un amelinde veya anlayışında varid olmayan bir şeyin (Farz namazlar ve teravih gibi cemaatle kılınan namazların diğer nafilele namazlara kıyaslanarak cemaatle kılınamayacağı gibi) cemaate delil getirilmesinde geçerli olmadığını gösteriyor. Öyleyse, umumun bir parçasında geçerli olan olan şey, bütün parçaları için geçerli olmayacaktır. Selefin uygulamasında bunun bir başka örneğini görelim;

Ebu Davud, Sünen'inde Mücahid r.a.'den rivayet ediyor; "İbni Ömer r.a. ile beraber idim. Bir adam öğle veya ikindi vaktinde tesvib yaptı. Bunun üzerine İbni Ömer r.a.; "Benimle gel de gidelim. Zira bu bidattir" dedi.[62]

Tesvib; onların mescidlerin kapılarında durup "Namaza! Namaza!" diye nida etmeleridir.[63]

Birisi gelip; "Namazı hatırlatmakta ne zarar var? Allah Teala; "**Hatırlat, zira hatırlatmak müminlere fayda verir**"(Zariyat 55) buyurmuştur." Derse, onun sözü kabul edilmez, bu anlayışı reddolunur. Çünkü Selef radıyallahu anhum bu ayeti genele yorumlayarak anlamamıştır. Malumdur ki, İbn Ömer r.a. Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem'e uymada en dikkatli olan ve sünneti en iyi gözeten sahabelerden biridir.

Buna diğer bir örnek daha önce geçen şu rivayettir; Nafi anlatıyor; İbni Ömer r.a.'nın yanında birisi hapşırdı ve "Elhamdulillah ves selamu ala Rasulih" dedi. Bunun üzerine İbni Ömer r.a.; "Ben de "Elhamdulillah ves selamu ala Rasulillah diyorum ama, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bize öğrettiği böyle değildir. Biz deriz ki; "Elhamdulillahi ala kulli hal"[64]

Burada İbn Ömer r.a., "**Şüphesiz Allah ve melekleri peygambere salat ederler, ey iman edenler siz de ona salat ve selam verin**"(Ahzab 56) ayeti umum ifade ettiği halde, bu adama karşı çıkıyor. Demek ki ayet umum ifade etmesi yanında, sahabenin ve onlardan sonra gelen salih selefin anlayışı önceliklidir.

Allah ona rahmet etsin, İmam el-Evzaî ne güzel demiş; "Sünnet üzere olmaya sabrediniz! Sahabelerin durduğu yerde durunuz ve onların söylediklerini söyleyiniz. Onların açıklama yapmadığı şeyi açıklamaya çalışmayın. Salih selefin yolunu tut! Onlara geniş gelen şey sana da geniş gelir."[65]

---

[61] Es-Savaikul Mürsele Alel Cehmiye vel Muattıla muhtasarı(2/128)
[62] Ebu Davud(538) isnadı hasendir.
[63] Et-Tartuşi el-Havadis vel Bid'a(s.149)
64 Tirmizi(2738) Hakim(4/265) isnadı hasendir.
[65] Lalkai Şerhu Usuli İtikadi Ehlis Sunne vel-Cemaa(1/174) Beyhaki Medhal(233) Acurri Şeriat(2/673-674) İsnadı sahihtir.

Bunun üzerine diyoruz ki; Öncekilere muhalefet etmekten şiddetle sakın! Faziletli gibi görünse bile buna yanaşma! Onda bir fazilet olsaydı selef bunu yapmaya daha layıktır. Yardımcımız Allah'tır.[66]

9- Bidat'a "bidat-ı hasene" demek, kötülük getirir.

Birincisi; bir bidatın güzel görülmesi, onlar tarafından; Allah'ın kulları için tamamladığı ve razı olduğu bu dinde müstehap görülmesi demektir. Böyle bir iddianın batıl oluşu ise ortadadır. Zira ne Allah kullarına bu bidatı emretmiş, ne de Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem emretmiştir. Raşid halifeler, diğer sahabeler ve onlara tabi olan Tabiin de bunu yapmamışlardır. İşte böylece, kim bir bidati dinde güzel bulursa, Allah'a, Kitabına ve Rasulüne bilmeden iftirada bulunmuş olur.

İkincisi; Peygamber sallallhu aleyhi ve sellem ve ashabının bazı amelleri terk etmeleri de övülmüş, güzel ve bereketli sünnetlerdir. Zira Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabı ondan uzak durmuşlardır.

Üçüncüsü; bidatı hasene diye iddia ederek yerleştirmek isteyenler, ne Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem'in övülmüş, mübarek sünnetinde ne de Sahabelerinin fiilinde olmayan bir şeyle amel etmeyle, sünnet ile amel etmenin kazandırdığı şeyin kazanılacağını iddia etmiş olurlar. Bunu ise, akıl ve din sahibi biri söylemez."[67]

[66] Ali el-Halebî İlmu Usulil Bid'a(s.137-145)
[67] Şeyh Hamud et-Tuveycirî er-Reddul Kavî Aler Rıfaî vel Mechul ve ibni Alevi ve Beyanu Ahtanihim Fil Mevlidin Nebevî(16-17)

İKİNCİ BÖLÜM:

BİDATLERİ TAKSİM EDENLERİN ŞÜPHELERİ

Birinci Şüphe;

"Kim İslâm dininde güzel bir sünnet başlatırsa, bu güzel işten dolayı kendisine sevap verilir. Ayrıca kendisinden sonra bu sünnetle amel edenlerin sevabı kadar da kendisine sevap yazılır; bu, diğerlerinin sevabından da bir şey eksiltmez. Kim de İslâm dininde kötü bir sünnet başlatırsa, kendisine hem kendi günahı hem de o işle amel edenlerin günahı kadar günah yazılır ve bu diğerlerinin günahından da bir şey eksiltmez."[68] Mealindeki hadis hakkında anlayışlar;

Buna birkaç açıdan cevap verileblir;

Birincisi; «*men senne*» ile kastedilen bir sünneti bizzat uygulamaktır; yoksa ortaya yeni bir şeyler çıkarmak, teşri yapmak değildir. Yani hadis, yeni bir şeyler ortaya koymakla ilgili değil, bizzat sünnette olanla amel etmeyi teşvik yönündedir. Buna delil, hadisin geliş sebebidir ki, o da meşrû kılınan sadakadır.

Hadisin geliş sebebi ile ilgili şöyle bir rivayet vardır: Cerir b. Abdullah şöyle demektedir: Peygamber (s.a.s.), hutbesi esnasında bizleri sadaka vermeye teşvik etti. Ama insanlar bu konuyu biraz ağırdan aldılar. Bunun üzerine Peygamber (s.a.s.)'in yüzünde kızgınlık ifadesi belirdi. Ensardan birisinin bir kese getirmesi üzerine insanlar da ona uydular, öyle ki, onun yüzünde sevinç görüldü ve şöyle dedi:« Kim güzel bir sünnet başlatırsa....» [69].

İkincisi; « kim İslâm dininde güzel bir sünnet başlatırsa » ifadesini kullanan la, **«her bidat dalalettir»** ifadesini kullanan aynı kişidir; yâni Peygamberdir. Binaenaleyh, Peygamber (s.a.s.)'in kendine ait bir sözü başka bir sözle tekzip etmesi veya sözlerinde bir çelişki olması söz konusu olamaz; bu mümkün değildir[70]

Dolayısıyla bizim bir hadisi alıp, diğer bir hadisten yüz çevirmemiz câiz değildir. Bu da, Kur'anın bir kısmını kabul edip diğer bir kısmını kabul etmeyenin haline benzer.

Üçüncüsü; Peygamber, (s.a.s.) « **kim bir sünnet başlatırsa** » demiş "kim bir bid'at çıkarırsa" dememiştir. Yine, **«İslâm'da... »** demiştir, zira bid'atler ise, İslâm'dan değildir. Ayrıca **«güzel (hasene)»** sıfatını kullanmıştır, bid'at ise güzel değildir[71].

Bid'at ile sünnet arasındaki fark son derece açıktır. Sünnet, uyulan, tatbik edilen yoldur; bid'at ise, dinde sonradan ortaya çıkarılan şeydir.

Dördüncüsü; seleften hiç bir kimsenin, insanların sonradan ortaya çıkardıkları şeyleri (bid'atı) "*sünnet-i hasene*" olarak adlandırdıklarına dâir bir nakil gelmiş değildir.

---

[68] Müslim(1017)
[69] Bu, Darimi'nin lafzıdır (1/141); Müslim'de ise, daha uzun olarak gelmiştir.
[70] İbn Useymin, el-İbdâ' fi Kemâli'ş-Şer'i ve Hataru'l-İbtidâ(s.19)
[71] Bkz. İbn Useymin, el-İbdâ'(s.20)

Beşincisi; «***men senne*** » ifadesi dinde zaten mevcut olan ama ihmal edilen veya unutulan bir sünneti ihyâ etmek, yeniden yaşanılır hale getirmek manâsındadır. Dolayısıyla « ***senne*** » kelimesi**,** bu hadiste terkedilen bir sünetti ihyâ eden kimse hakkında izâfi olarak kullanılmıştır.

Buna şu hadis delildir: “Kim benim sünnetimden bir sünneti ihyâ eder ve insanlar onunla amel eder hale gelirse, amel edenlerin ecirleri kadar ona ecir yazılır; diğerlerinin ecirlerinden de hiçbir şey eksilmez. Kim de bir bid’at ihdas eder ve bununla amel edilirse, bu bid’atle amel edenlerin günahı kadar ona günah yazılır; diğerlerin günahlarından da hiç bir şey eksilmez” [72]

Altıncısı; Peygamber (s.a.s.)’in, **“kim güzel bir sünnet başlatır"** ve **“kim kötü bir sünnet başlatır”** ifadesini yeni bir sünnet “icat etme” anlamında kullanmaya imkan yoktur. Zira bir şeyin iyi mi yoksa kötü mü olduğunu tespit etmek ancak şer’î delillerle mümkündür.

Bu durumda hadiste geçen sünnet, ya şeriatte güzel ya da çirkindir. Bu ifadelerin “sadaka” veya benzeri hayırlar olarak anlaşılması çok yerinde olacaktır. Kötü sünnet (yol) ise, Adem oğullarının; ***«zira o ölüm olayını ilk olarak sünnet kılandır»***[73] tarzında hadiste tenbih edildiği gibi, şeriatın masiyet saydığı günahlara götüren bir mertebe olarak kalır. Dolayısıyla bid’atler de öyledir. Zira din bunları kesin olarak zemmetmekte ve onlardan sakındırmaktadır.[74]

---

[72] Sünen İbn Mâce(209) Elbânî bu hadisin sahih olduğunu söylemiştir. Suheybani el-Lum'a(s.18)
[73] Buhari(335)
[74] Şâtıbî, İ’tisâm(1/236)

İkinci Şüphe :

Bid'atleri güzel gösterme gayretinde olanların yanlış telaki ettikleri bir delil de,

(مَا رَآهُ الْمُسْلِمُونَ حَسَناً فَهُوَ عِنْدَ اللهِ حَسَنٌ)

"Müslümanların güzel gördüğü şey Allah katında da güzeldir"[75] şeklindeki rivayettir.

Cevap:

Birincisi; bu rivayetin Peygamber (s.a.s.)'e aidiyeti (merfû') sahih değildir. Aksine bu ifade İbn Mes'ûd'a aittir, mevkûf bir rivayettir.

İbn Kayyim şöyle der: *"Bu ifade Peygamber (s.a.s.)'in sözü değildir. Bunu, hadis konusunda bilgisi olmayan kişiler ona nisbet etmişlerdir. Bu söz, İbn Mesud'dan bizzat kendi sözüyle sabittir "*[76].

İbn Abdulhâdî şöyle demiştir: *" Bu haber Enes'den sâkıt (zayıf) bir senedle Peygamber (s.a.s.)'e nisbet edilmiştir. Doğru olan, bu sözün İbn Mes'ûd'a ait mevkûf bir rivayet olduğudur "*[77]

ez-Zeylaî ise, bu konuda şöyle demektedir: *" Bu haberin merfû olarak rivayeti gariptir; ben bu ifadenin sadece İbn Mes'ûd'a nisbet edildiğini gördüm"*[78]

el-Elbânî; de bu konuda şunu söyler : *" Rivayetin merfû olarak bir aslı yoktur, ancak İbn Mes'ûd'dan mevkûf olarak gelmiştir "*[79]

Daha önce de işaret edildiği gibi, kim olursa olsun, hiç bir kimsenin sözünün Peygamber (s.a.s.)'in sözü ile çatışması caiz değildir.

İkincisi; **"el-Müslimûn"** kelimesindeki "***el***" takısı zaman bildirmek içindir ve sahabe zamanına ve bizzat sahabeye işaret etmektedir. Rivayetin gelişi de buna işaret etmektedir. Rivayetin tamamı şöyledir:

«Allah kullarının kalplerine baktı, Muhammed (s.a.s.)'in kalbinin kulların kalpleri içerisinde en güzeli olduğunu gördü ve o kalbi kendisi için seçti. Risaletini de onun vasıtasıyla gönderdi. Muhammed (s.a.s.)'in kalbinden sonra sair kullarının kalplerine baktı, Muhammed (s.a.s.)'in ashabının kalplerinin kulların kalpleri içerisinde en güzelleri olduğunu gördü ve onları Peygamberine yardımcılar kıldı. Bu yardımcılar Allah'ın dini uğrunda mücadele ettiler. Müslümanların iyi gördüğü Allah katında da iyidir, kötü gördükleri (tasvip etmedikleri) Allah katında da kötüdür ».

Bazı rivayetlerde şu ilave de vardır:

«Bütün sahabîler Ebu Bekir'i halife olarak tayin etmek istediler»[80]

---

[75] Ahmed, Müsned(1/379)
[76]İbn Kayyim, el-Furûsiyye(s.167)
[77] el-Aclûnî, Keşfu'l-Hafâ(2/245)
[78] Nasbu'r-Râye(4/133)
[79] es-Silsiletu'l-ehadisi'd-Daîfe(2/17)

Bu da açıkça göstermektedir ki, burada **"müslümanlar"**la kastedilenler sahabîlerdir. Bunların sahabiler olduğuna dair bir başka delil ise, hadis konusunda eser veren ulemanın bu rivayeti sahabîlerle ilgili bölümde zikretmeleridir. el-Hâkim'in "el-Müstedrek"inde de durum böyledir[81]. el-Hâkim bu rivayeti *Ma'rifetu's-Sahâbe* bölümüne almış, ancak ilk kısmını rivayet etmemiş ve rivayeti **" Müslümanların iyi gördüğü..."** (*mâ rea'l-muslimûne hasenen*...) kısmından itibaren almıştır. Bu da gösteriyor ki, el-Hâkim, rivayette geçen **"el-Müslimûn"** dan sahabenin kastedildiği sonucunu çıkarmıştır.

Durum böyle olunca, bütün sahabîlerin bid'atlerin zemmi ve çirkinliği konusunda fikir birliği içinde olduğu ortaya çıkar. Hiçbir sahabîden bid'atleri hoş gören bir rivayet varid olmamıştır.

Üçüncüsü; " ***el-Müslimûn*** " deki " ***el*** " takısının belli bir zamanı tayin için değil de bir umumiyet ifadesi olarak kullanılması durumunda bile, bununla kastedilen icmâ olur ki, icmâ da hücccettir.

İzz b. Abdüsselâm şöyle demektedir: "Hadis sahih ise, ' **el-Müslimûn** ' ile kastedilen ehl-i icmâ'dır, doğrusunu Allah bilir "[82]

Bu rivayeti *bid'at-ı hasene*'nin varlığına delil olarak öne sürenlere deriz ki; "Müslümanların, güzelliği üzerine ittifak ettikleri bir tek bid'at örneği gösterebilir misiniz? " Şüphesiz bu mümkün değildir. Müslümanların güzel olduğu konusunda ittifak ettikleri bir tek bid'at yoktur. Aksine, İslâm'ın ilk asırlarında bütün bid'atlerin dalâlet vesilesi olduğu hususunda icmâ hasıl olmuştur. Allah'a sonsuz şükürler olsun ki bu icmâ hâlâ devam etmektedir.

Dördüncüsü; Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) gibi mümtaz bir sahabînin sözü ile nasıl bir bid'at güzel gösterilmek istenebilir? Ki o sahâbiler içinde bid'atler konusunda en hassas olan ve insanları şiddetle bundan nehyeden ve sakındıran bir zattı. Daha önce;

«Sizden öncekilere tâbi olun, yeni şeyler icad etmeyin; bu size yeter, zira her bid'at sapıklıktır» şeklindeki sözü geçmişti. Bunun dışında bid'atlerden nehyeden daha birçok sözü vardır.

---

[80] el-Müstedrek(3/78) (el-Hâkim, hadisin isnadının sahih olduğunu söylemiş, ez-Zehebi de buna muvafakat etmiştir).
[81] Bkz(3/78)
[82] el-İzz b. Abdusselâm, Fetâvâ(s.42, no: 9)

Üçüncü Şüphe:

"Hadiste geçen "Bütün bidatler sapıklıktır" sözü genelleştirilemez. Çünkü Allah Teala; "**O (rüzgâr), Rabbinin emriyle her şeyi yıkar, mahveder.**"(Ahkaf 25) buyurmuştur. Bu ayette geçen her şey lafzı rüzgârın her şeyi yıktığını ifade etmediği gibi bu hadiste kastedilen de bütün bidatler değildir"

Cevap:

Burada geçen "her şey" ifadesi de umumidir. Nitekim İbni Cerir Taberi Tefsirinde der ki; "Bu fırtına, rabbinin emriyle herşeyi harap etmektedir. Böylece Hud kavmi tamamen helak olup gitti."[83]

Kurtubi der ki; "Yani Ad kavminin insanlarından ve mallarından üzerinden geçtiği herşeyi bu hale getiriyordu. İbn Abbas dedi ki: Üzerine gönderildiği herşey, demektir."[84]

Diğer müfessirler de bu şekilde söylemişlerdir. Şeyhulislam İbn Teymiye der ki;

"Peygamberimiz (salât ve selâm üzerine olsun) **"Her bid'at dalalettir.** (sapıklıktır)**"** sözünü sadece özellikle yasaklanmış bidatlere yormak, bu sözle sırf bu tip bidatlerin kastedildiğini ileri sürmek caiz değildir. Böyle düşünürsek bu hadisi anlamsız saymış oluruz. Çünkü **her hangi bir küfür, her hangi bir fasıklık veya başka bir günah yasaklanınca bu yasaklamadan anlarız ki, ortada mubah sayılmış bir haram vardır. Bu haram bidat olabileceği gibi öyle olmayabilir de.**

Şimdi eğer ister peygamberimiz zamanında işlenmiş olsun, ister öyle olmasın dinde özel hükümle yasaklananlar dışında münker (kötülük) yoksa ve ister bid'at olsun, ister olmasın sırf yasaklanan şeyler münker (kötülük) ise **"bidat"** ın hiç bir önemi, hiç bir özel etkinliği kalmaz. Yani ne varlığı bir davranışın kötü olduğunu ve ne de yokluğu bir hareketin güzel olduğunu göstermez.

Böyle olunca da Peygamberimizin (salât ve selâm üzerine olsun):

"Her bid'at dalalettir. (sapıklıktır)" sözü: **"Her adet bir sapıklıktır"** veya: **"Gerek arapların ve gerekse acemlerin** (arap olmayanların) **her geleneği sapıklıktır."** gibi bir söz olur ve anlamı da:

"Bu adet ve gelenekler içinde yasaklananlar sapıklıktır" şeklinde olur. Bu da normal yorum sınırlarını aşan bir belge tahrifi ve saptırması olur ki, başlıcaları şunlar olan bir takım zararlı gelişmelere ve yıkımlara yol açar.

1 - Söz konusu zararların ilki, bu hadise karşı olan güvenin zayıflamasıdır. Çünkü ayrı ve özel bir delil ile yasaklandığı bilinen bir davranışla ilgili hüküm, bu hadisin içeriğinden olmayan söz konusu yasakla bilinmiş olur. O zaman da bu hadisin hiç bir anlamı kalmamış olur. Oysa Peygamberimiz bu sözleri büyük bir kalabalığa seslenirken ve genel karakterli bir konuşma içinde söylemiştir.

2 - Böyle olunca **"bid'at"** terimi, özü ve sözü bakımından hiç bir etkisi olmayan içi boş bir kelimeye dönüşür. Bu takdirde de bu söz veya kavrama dayanarak hüküm vermek, diğer etkisiz kavramlara dayanmakta olduğu gibi, aslında dayanaksız bir yargıya varmak olur.

3 - Bir şey söylerken böyle bir terim kullanmak, eğer bu terimle başka bir kavram kasdediliyorsa -ki konumuz bakımından bu **"başka"** kavram yasaklanmış

[83] Taberi Tefsiri(13/26-27)
[84] Kurtubi(16/206)

belirli davranıştır- belirtilmesi gereken bir anlamı belirtmekten kaçınmak ve göründüğü gibi anlaşılmaması gereken bir sözü söylemek olur. Çünkü **"bid'at"** ile **"özel hükümlü yasak"** arasında **"genellik"** ve **"özellik, belirlilik"** ilişkisi vardır. Yani her bid'at hakkında özel bir yasaklayıcı hüküm yoktur. Bunun yanında, her hakkında özel yasaklayıcı hüküm bulunan davranış da bid'at değildir. Böyle olunca her hangi bir terimi söylerken aslında başka bir terimi kasdetmek, sadece aldatmaca amacı güden konuşmacılara yaraşabilecek katıksız bir lâf cambazlığıdır. Tıpkı **"kara"** derken at ve **"at"** derken kara demek istemek gibi.

4 - Böyle bir yorumun yolaçacağı bir başka sakınca da şudur.

Eğer Peygamber Efendimiz (salât ve selâm üzerine olsun) **"Her bid'at dalalettir.** (sapıklıktır)" ve **"Sonradan ortaya atılmış şeylerden uzak durunuz"** sözleri ile özel hükümlerle yasaklanmış kötülükleri kasdettiğini düşünecek olursak, o zaman Rasûlüllah'ın bu hadisle neyi anlatmak istediğini tümü ile hiç kimse tarafından bilinmeyen ve ancak seçkin alimler tarafından kısmen bilinebilen bir davranış biçiminin (özel hükümlü yasaklar) kavranmasına havale etmiş olması gerekir ki, bu olabilecek bir şey değildir.

5 - Eğer Peygamberimizin (salât ve selâm üzerine olsun) bu sözleri ile sadece özel hükümle yasaklanmış davranışlar kasdedilecek olursa bu sözlerin kapsamların çok küçük bir kısmı göz önüne alınmış olur ki bu küçük kısım da özel hükümlü yasaklar olur. Çünkü eğer özellikle yasaklanan belirli bidatler ile haklarında özel yasak bulunmayan bidatler, biribiri ile karşılaştırılacak olursa, hakkında özel yasak bulunmayan bidatlerin kesin bir çoğunluk oluşturduğu görülür. Oysa genel karakterli bir sözle, bu sözün kapsamının çok küçük kısmını veya bir kaç ender muhtevayı kasdetmek caiz değildir.

Gerek bu saydığımız sakatlıklar ve gerekse burada sözünü etmediğimiz daha birçok sakıncalar kesinlikle bu yorumun yanlış olduğunu ve söz konusu hadisi bu anlama getirmenin caiz olmamasını gerektirir. Hadise böyle anlam veren kimsenin, giriştiği yoruma gerekçe oluşturacak bir delile dayanıp dayanmamış olması önemli değildir. Çünkü böyle bir manalandırma yapan kimsenin, yorumuna gerekçe saydığı delili açıklamadan daha önce söz konusu hadisin istediği anlamı vermeye elverişli olduğunu açıklaması gerekir. Oysa saydığımız sebepler, elimizdeki hadisten böyle bir anlam çıkarabilmeyi engeller niteliktedirler."[85]

[85] İktizaus Sıratil Mustakim(s.274-275)

Dördüncü Şüphe:

Bid'atleri güzel göstermeye çalışanların dayandıkları delillerden biri de, Ömer (r.a.)'in, «**bu ne güzel bid'attir »**[86]şeklindeki sözüdür.

Cevap:

Birincisi; Faraza bu sözün bid'atleri güzel göstermeye delil olarak kullanılabileceğini kabul etsek bile –ki bu mümkün değildir-, hiç kimsenin sözünün Peygamber (s.a.s.)'in sözü ile çatışması caiz değildir. Bu sözün, Peygamber (s.a.s.)'den sonra ümmetin en faziletli insanı olan Ebu Bekir'e ve ondan sonra ümmetin en faziletlisi olan Ömer'e yahut başkasına ait olması durumu değiştirmez.

Abdullah b. Abbas (r.a.) şöyle demektedir: « ***Neredeyse gökten başınıza taş yağacak!. Ben size Allah'ın Rasûlü (s.a.s.) böyle söylüyor diyorum, siz ise, bana Ebu Bekir ve Ömer şöyle söyledi diyorsunuz*** ».

Ömer b. Abdulaziz şöyle der: «***Peygamber (s.a.s.)'in sünnetine karşı hiç kimsenin re'yi geçerli değildir*** »[87].

İmam Şâfiî de şöyle der: « ***Müslümanlar, Peygamber (s.a.s.)'den bir sünnet açıkça beyan edildikten sonra, bu sünnetin terk edilip başkasının sözüyle amel edilemeyeceği konusunda icmâ etmişlerdir*** »[88]

Ahmet b. Hanbel ise; « ***Peygamber (s.a.s.)'in sözünü reddeden kişi, helâkin eşiğindedir*** »[89] demektedir.

İkincisi; Ömer (r.a.), bu sözü insanları teravih namazı için topladığın da söylemiştir. Teravih namazı ise, bid'at değil, sünnetin tâ kendisidir. Bunun delili Aişe (r.a.)'nin rivayet ettiği olaydır:

"Peygamber (s.a.s.) bir gece mescitte namaz (teravih namazı) kılarken, ashab da onunla birlikte namaz kıldı. Ertesi günün gecesi de böyle yaptı ve cemaat arttı.. Üçüncü veya dördüncü günler de böyle oldu. Peygamber (s.a.s.) ashabının yanına çıkmadı. Sabah olunca Peygamber (s.a.s.), ashabına, 'yaptığınızı gördüm, teravih namazının size farz olmasından korktuğum için yanınıza gelmedim' dedi . Bu, ramazan ayında idi »[90].

Peygamber (s.a.s.), teravih namazını cemaatle kılmayı terk etmesinin illetini belirtmiştir. Ömer (r.a.) ise, bu illetin ortadan kalktığını görerek, teravih namazını cemaatle kılınmasını tekrar iade etmiştir. O halde Ömer (r.a.)'ın bu uygulaması, aslında Nebi (s.a.s.)'in uygulamasına dayanmaktadır.

Üçüncüsü; Ömer (r.a.)'ın bu uygulamasının bid'at olmadığı ortaya çıktığına göre, sözünde geçen « **bid'at** » kelimesi nasıl anlaşılmalıdır?

Ömer (r.a.)'in bu ifadesinde ki bid'at kelimesiyle şer'i anlam değil, lugavî anlam kastedilmiştir.

---

[86] Buhari(2010)
[87] İ'lâmu'l-Muvakkıîn(2/282)
[88] İ'lâmu'l-Muvakkıîn(2/282)
[89] Tabakatu'l-Henâbile(2/15) İbâne(1/260)
[90] Buharî(1129)

Lügatte bid'at[91]; geçmiş bir örneği olmaksızın yapılan şeydir. Teravihin cemaatle kılınması, bir uygulama olarak Ebu Bekir (r.a.)'in hilâfeti döneminde ve Ömer (r.a.)'in hilâfetinin ilk dönemlerinde mevcut değildi. Bu sebeple lugavî tanımlamaya uygun olarak bu yenilik (bid'at) sayılabilir; zira bunun geçmiş örneği yoktur.

Ama meseleye şer'i açıdan bakıldığında, durum farklıdır. Zira bu uygulama Peygamber (s.a.s.)'in tatbikatında dayanağı vardır.

eş-Şâtibî şöyle der: *" Bu itibarla bunu bid'at olarak adlandıran kişinin -ki isimlendirme konusunda bir tartışma söz konusu değildir- bundan dolayı (şer'î) bid'at anlamında Ömer (r.a.)'in sözünün ifade ettiği manâ ile istidlâl etmesi caiz değildir. Zira bu, kelimeyi esas amacından saptırmak olur "*[92]

Bu konuda büyük imamların sözleri şöyledir:

İbn Teymiye şöyle der: *"Ömer(r.a.)'in bu güzel uygulamayı bid'at olarak adlandırması, tamamen lugavî bir adlandırmadır; şer'i değildir.*

Bunun sebebi, bid'at kelimesinin, lugat açısından geçmiş bir örneği olmaksızın yapılan her şeyi içermesidir. Şer'i olan bid'at ise, hakkında şer'î bir delil olmaksızın yapılan uygulamalardır "[93].

İbn Kesîr şöyle der, bid'atler iki türlüdür:

1- *Bid'at kavramı bazen şer'î bir konu hakkında kullanılır. Peygamber (s.a.s.)'in*; « sonradan ortaya çıkarılan her şey bid'attır ve her bid'at de sapıklıktır » ifadesi bunun örneğidir.

2- Bid'at, bazen de lugavî anlamda kullanılır. Ömer (r.a.)'ın, insanları teravih için topladığı ve onların da buna devam etmesi üzerine söylediği **«bu ne güzel bid'attir »** sözü de bunun örneğidir[94]

3- İbn Receb şöyle demektedir: *"Selefin bazı bid'atları hasene addetmesi şer'î anlamıyla değil, lugavî anlamıyladır. Ömer (r.a.)'in* ***«bu ne güzel bid'attir»*** *sözü bu cümledendir. Ömer (r.a.)'in kasdı, bu uygulamanın bu şekilde daha önce mevcut olmadığı, ancak dinde aslının bulunduğunu ifade etmekti "*[95]

4- Muhammed Reşid Rızâ'da şöyle der ; "bid'at kelimesi iki şekilde kullanımı vardır:

a- *Lugavî kullanımdır ki; yeni bir şey, geçmiş örneği olmayan şey manâsına gelir. Bu durumda ef'âl-i mükellefin adı verilen beş hüküm söz konusu olur.*

Ömer (r.a.)'in, insanların toplanıp teravih için imama tabi olduklarını görünce, ***«bu ne güzel bid'attir »*** *demesi bu cümledendir.*

---

[91] Bkz. Lisanu'l-Arab(6/8)
[92] İ'tisâm(1/250)
[93] İktidâu's-Sırâti'l-Mustakîm(s. 276)
[94] Tefsir İbn Kesir(2/117)
[95] Bkz. Câmi'u'l-Ulûm ve'l-Hikem(s.28)

b- Şer'î ve dinî anlamdaki kullanımdır. Yani Peygamber (s.a.s.) döneminde mevcut olmayan ve dini kaynaklarda delili bulunmayan akîde, ibâdet, dinî bir yasaklama vs. gibi alanlar için olan kullanımdır. Hadiste geçen **«sonradan ortaya çıkan şeyler bid'attir ve bütün bid'atler sapıklıktır »** ifadesi bu anlamdadır.

Bid'atin bu ikinci (şer'î) anlamda gündeme gelmesi şüphesiz sapıklıktır. Zira Allah Teâlâ dinini tamamlamış ve kulları için olan nimetini kemale erdirmiştir. Peygamber (s.a.s.)'den sonra hiç kimsenin dine, akîde ve ibâdet konusunda bir şey sokmaya, dinî bir şiar ihdâs etmeye veya ondan bir şey eksiltmeye, dinî bir uygulamanın niteliğini değiştirmeye (cehrî kıraat olmayan namazlarda cehrî kıraat ihdâs etmek gibi), mutlak bir hükmü zaman ve mekân açısından olsun, bireysel ve toplumsal açıdan olsun, Şarî'den bir delil gelmedikçe kayıtlandırmaya yetkisi yoktur[96]

[96] Tefsîru'l-Menâr(9/660) (Ali Hasan'ın Usulu'l-Bida' adlı kitabından nakledilmiştir, s.95).

Beşinci Şüphe:

Allah Teala Hadid suresi 27. ayetinde şöyle buyuruyor; "**Uydurdukları ruhbanlığa gelince, onu biz yazmadık. Fakat kendileri Allah rızasını kazanmak için yaptılar. Ama buna da gereği gibi uymadılar. Biz de onlardan iman edenlere mükâfatlarını verdik. İçlerinden çoğu da yoldan çıkmışlardır**." Bazıları bu ayeti bidatlerden bazısını güzel göstermek için delil getiriyorlar.

Cevap:

Bu ayette bidatları güzel göstermeye hiçbir yol yoktur. Eğer Allah Teala'nın "**Fakat kendileri Allah rızasını kazanmak için yaptılar**" ifadesi "**uydurdukları**" lafzına raci olursa o halde ayetin anlamı; "Allah onlara yazmadı (emretmedi) fakat onlar Allah'a daha fazla yakınlaşmak için uydurdular" demek olur ki, bu onlara bir kınamadır. Bu uydurdukları şeye riayet de etmedikleri için daha fazla kötülenmişlerdir.

Şayet "**onu biz yazmadık**" lafzına raci olursa, bunun anlamı; "Onu uydurup devam ettikleri için Allah onlara onu farz kıldı fakat hakkını gözetmediler" demek olur. Yani Hüküm koyucu olan Allah tarafından meşru kılındığı ifade edilmiş olur. Bu takrir anlamına gelir. Bunun benzeri bizim şeriatımızda takrîrî sünnet denilen şeydir. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, ashabından birinin yaptığı veya söylediği bir şeye karşı çıkmaz ise, bu Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in takriri ile dinen meşru hale gelir. Sünnette bunun örneği çoktur. Fakat Allah Rasulünün vefatından sonra dinin eklemeye ihtiyacı yoktur. Çünkü Allah Azze ve Celle dini tamamladığını ve kemale erdirdiğini beyan etmiştir. Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem de daha önce naklettiğimiz hadiste geçtiği gibi, bizleri cennete yaklaştıracak veya cehennemden uzaklaştıracak hiçbirşeyi açıklamadan bizi terk etmemiştir.

Neticede bu ayet, bizden öncekilerin şeriatına ait hükümlerdendir. Usul ilminde tercih edilen görüşe göre onların şeriatı bizim için bağlayıcı değildir. Bunun pek çok delilleri vardır. Onlardan birisi de Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in; "Benden önceki peygamberlere verilmeyen beş şey bana verildi." Buyurup en sonunda da; "Peygamberler sadece kendi kavimlerine gönderilmiş iken ben bütün insanlara peygamber olarak gönderildim" buyurmasıdır.[97]

Geçmiş şeriatlarda mevcut olan hükmün bizim için bağlayıcı olmasını kabul edenler ise şu iki şartı öne sürmüştür;

1- Güvenilir nakil ile Allah'ın onlar için bu şeriattan razı olduğunun sabit olması
2- Bizim şeriatımızda ona muhalif bir hüküm bulunmaması

Bidatleri güzel görmeye çalışanlar için bu ayette bir delil olmadığı anlaşılmış oldu. Zira İslam dini, her bidatin sapıklık olduğunu, her sapıklığın da cehennemde olduğunu beyan etmiştir.

[97] Buhari ve Müslim.

Altıncı Şüphe:

Bazıları Kur'an'ın Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den sonra toplanmış olduğunu ileri sürerek bidatlerde güzellik aramaya delil getirdiler.

Cevap:

Birincisi; şüphesiz Kur'an Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem zamanında sahifelerde yazılı idi. Allah Teala; "**Bu delil, tertemiz sahifeleri okuyan, Allah tarafından gönderilmiş bir Peygmaberdir.**"(Beyine 2) buyurarak bunu bildirmiştir. Yine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in; "Kim benden Kur'an dışında bir şey yazmışsa onu imha etsin"[98] emri de Kur'an'ın yazılmış olduğuna delildir. Lakin o zamanda sahifeler bir arada değildi. Buhari'nin rivayet ettiği Kuran'ın cem edilme haberinde Zeyd Bin Sabit r.a. demiştir ki; "Kur'anı bir araya getirmek için kemiklerde ve levhalarda yazılı olan ve insanların ezberlemiş olduğu ne varsa araştırdım"

İkincisi: Sahabeler bu işe kendi nefislerinden değil, Allah Teala'nın onu korumayı vaad ettiği gibi bir araya getirme vaadini de gerçekleştirmek için girişmişlerdi; "**Onu bir araya toplamak ve okutmak şüphesiz bizim işimizdir.**"(Kıyamet 17). Bu iki ayeti bir araya getirirsek bize çok büyük bir esas belirir; gaye meşru kılınmış ve vesile eksik bırakılmamıştır. Kuran'ın korunması gayesini Allah meşru kıldığı gibi, bunun vesilesinin onun bir araya toplanması olduğunu da Allah açıklıyor. Nitekim Peygamber zamanında Kuran kemikten ve kumaştan sahifelerde yazılıydı ve insanların ezberinde idi. Sahabeler, Kur'an hafızlarından birçok kimsenin Yemame gününde öldürüldüğünü görünce diğer vesilelere yöneldiler. O da Kur'anın bir araya toplanması idi. Bu Allah'ın Kuranı koruma ve cem etme hakkındaki vaadinin gerçekleşmesi demektir.

Üçüncüsü: Kur'anın cem edilmesi hususunda sahabeler icma etmişlerdir. Sahabenin icması ise şüphesiz hüccettir. Zira onlar sapıklık üzerinde ittifak etmeyecekleri bildirilen topluluktur. Nitekim Tirmizi'nin rivayet ettiği hadiste; "Ümmetim sapıklık üzerinde icma etmez" buyrulmuştur.

Dördüncüsü; Sahabenin Kuranı korumak adına sarıldıkları vesileler zaruri bir işti veya Müslümanların Kuran hakkında ihtilaf etmelerinden doğacak zararı def etmek için idi. Bu durumda "Vacibin ancak kendisi ile tamamlandığı şey de vaciptir" kaidesine dâhil olmaktadır bu. Yine "kötülüklerin önünü tıkamak" kaidesine dahildir. Bu kaideler Kitap ve sünnet kaynaklıdır.[99]

"O halde bunu neden Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem yapmadı?" denilecek olursa derim ki; "Çünkü mani sözkonusu idi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hayatı boyunca Kuran nazil olmaya devam ediyordu ve Allah Azze ve Celle dilediği ayeti nesh ediyordu. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in vefatı ile bu mani kalkınca sahabeler (Allah onlardan razı olsun) ittifakla bu işi yerine getirdiler.[100] Sahabelerin güzel gördüğü şey Allah katında da güzeldir.

98 Müslim
99 El-Bid'a ve Eseruhas Seyyie Fil Ümme(s.55-60)
100 Ali el-Halebi İlmu Usulil Bid'a(Haşiye s.232)

Yedinci Şüphe:

Bazıları şöyle der; “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in; “Kim emrimizde olmayan bir şey çıkarırsa o reddolunur” sözü, “Her bidat sapıklıktır” sözünü tahsis etmiştir. Bundan da şu anlam çıkar; “İstisnasız olarak bidat sapıklık olsaydı hadiste; “Kim dinimizde bir şey çıkarırsa o reddolunur” buyrulurdu. Ama hadiste öyle değil de “Kim emrimizde olmayan bir şey çıkarırsa” buyruluyor. Demek ki sonradan çıkarılanlar iki çeşittir; dinden olmayıp dinin kaidelerine ve delillerine muhalif olanlar ki bunlar merduttur. İşte bunlar sapıklık bidatidir. Bir de dinden olan, dinde aslı bulunan, delil ile desteklenen şeyler vardır ki bunlar sahihtir, makbuldür. İşte bunlar da (Sünneti hasene) güzel sünnet adını alır.”

Cevap:

İlmin kaidelerinden bilinmektedir ki, nebevi hadisler birbirini tefsir eder. Birinde kapalı olan anlamı diğer hadis açıklar. Bu rivayet de sözkonusu kuruntuları gidererek aşağıda geldiği gibi meseleyi açıklığa kavuşturuyor;

Birincisi: aynı hadisin diğer bir rivayet metninde; “Kim emrimiz olmayan bir ameli işlerse o reddolunur” buyruluyor. İşte bu hadis kendi kendini apaçık şekilde izah ediyor, sonradan çıkma bir amel ile amel etmenin merdud olduğunu ortaya koyuyor.

İkincisi; Selefi salihinin bu hadis hakkında uygulaması ve anlayışları –ki onların sözüne tutunan sapıtmaz- bu şekilde olmamıştır. Onlardan pek çoğundan rivayet edilmiştir ki; onlar, keyfiyet ve sıfat olarak aslı meşru olup da sonradan çıkarılan amelleri bidat olarak değerlendirip, şiddetle karşı çıkmışlardır.[101]

[101] Ali el-Halebî İlmu Usulil Bid’a(s.34-36)

Sekizinci Şüphe:

Gudayf b. el-Haris'ten şöyle rivayet edilmiştir: "Abdü'l-Melik b. Mervan beni huzuruna çağırdı ve şöyle dedi:

"Ey Ebu Esma, biz insanları iki şey üzerine birleştirdik. Bunlardan birisi Cuma günü minberde ellerini kaldırarak dua etmek, ikincisi de sabah ve ikindi namazından sonra kıssa anlatmak. Ben de şöyle dedim:

"Bunlar bana göre bid'atlerinizin en iyisidir. Ancak bunların hiçbirisini kabul etmiyorum'. Abdülmelik b. Mervan sebebini sorunca, şöyle cevap verdi:

"Çünkü Nebi (s.a.s.), ***«bir kavim bir bid'at ihdas ettiğinde, onun mukabili bir sünnet ortadan kalkar »*** *buyurmuştur. O halde bir sünneti tatbik etmek bir bid'at ihdas etmekten daha hayırlıdır "*[102].

Cevap:

<u>**Birincisi;**</u> bu rivayet sabit, sağlam bir rivayet değildir. Bilakis isnadı zayıf olup iki açıdan illetlidir:

a. Hadisin senedinde Ebu Bekr b. Abdullah b. Ebi Meryem vardır. Bu şahıs rivayette zayıftır. Ahmet b. Hanbel, Yahya b. Main, Ebu Zur'a, Ebu Hâtim, Nesaî ve ed-Darekutnî onu zayıf addetmişlerdir.[103] İbn Hacer de "*et-Takrîb"* adlı eserinde, " o zayıftır"[104] der.

b.Yine isnat zincirinde "a*n"* eda sigasıyla rivayet eden Bakiyye b. el-Velid bulunmaktadır. İbn Hacer: *" O, zayıf ve mechûl ravilerden hadis rivayet ederken çokça tedlis yapan birisidir"*[105] der.

Ayrıca İbn Hacer, bu zatı müdellislerin dördüncü mertebesinde zikretmektedir. Bunlar da, rivayetinde işittiklerini tasrih etmeleri müstesna, hadisleri hiçbir şekilde hüccet olarak kabul edilmeyeceği noktasında ittifak edilen kişilerdir. Bunun sebebi de zayıf ve meçhul ravilerden çok tedlis yapmalarıdır. Bakiyye b. el-Velid'in tedlisi tesviye türünden olup, en kötü tedlis türlerinden biridir. Bu tarz bir rivayet, ancak isnadın başından sonuna kadar işitildiğinin söylenmesi durumunda kabul edilebilir. Sadece kendisinin ravinin işittiğini söylemesi yeterli değildir. Zira isnadın başka bir yerinde de hazf yapmış olabilir. Dolayısıyla burada bizzat kendisi '***an***' sîgasıyla rivayet etmişken, bu rivayet nasıl kabul edilsin?!

<u>**İkincisi;**</u> bu rivayet doğru kabul edilse bile, kim olursa olsun hiç kimsenin sözünün Peygamber (s.a.s.)'in sözü ile karşı karşıya getirilmesinin caiz olmadığı defalarca tekrar edilmiştir.

<u>**Üçüncüsü**</u>; Gudayf b. el-Haris'in sahabeden olup olmadığı konusunda ihtilâf edilmiştir. Bir kısmı onu sahabe'den sayarken bir kısmı da onu tabiinden saymıştır[106]

---

[102] Ahmed, Müsned(4/105)
[103] Bkz. Tehzîb'l-Kemâl(33/108)
[104] İbn Hacer, et-Takrîb(7974)
[105] İbn Hacer,Tarifu ehli't-Takdis(s.121)
[106] Usdu'l-Ğabe(4/340) Siyeru A'lami'n-Nübela(3/453) el-İsabe(3/453)

Dördüncüsü; Gudayf b. el-Haris söz konusu bid'atlere uymayı reddetmiştir. Şayet bid'atları hasen olarak görseydi amel etmekte tereddüd etmezdi.

Beşincisi; "*bunlar bid'atlerinizin en iyisidir*" ibaresi nisbî bir ifadedir. Kastedilen, bunların sair bid'atlere göre daha az kötü ve daha az muhalif olmalarıdır.

İbn Hacer şöyle demiştir: "Sünnette aslı olan bir bid'at konusunda tavrı böyle olan bir sahabînin, aslı olmayan ve sünnete muhalif olan bir şey konusundaki tavrı nasıl olurdu?"[107]

Altıncısı; Gudayf b. el-Haris, **«Bir topluluk bir bid'at ihdas ettiğinde onun mukabili bir sünnet ortadan kalkar »** mealindeki hadisle söz konusu bid'atlere karşı çıkmıştır. Şayet bu bid'atler hasen (güzel) olsaydı, o sünnetin bir misli kaldırılmazdı. Zira bir sünnetin ortadan kalkması bir cezalandırmadır. Güzel olan şeyler içinse ceza söz konusu değildir.

[107] İbn Hacer, Fethul Bari(13/254)

Dokuzuncu Şüphe:

Bazıları Osman Bin Affan r.a.'ın Cuma günü şer'i ezandan önce bir ezan daha eklemesini bidatleri güzel görmek için delil getirdi.

Cevap:

Birincisi: İnsanlar çoğaldığı ve evleri mescidden uzaklaştığı için Osman r.a. maslahat gereği bunu yapmıştır. Bu ezanın kalabalıklaşan halkın hazırlanabilmeleri için faydalı olacağını görmüştür.[108] Sahihi Buhari'de Saib Bin Yezid r.a.'ın şöyle dediği rivayet edilmiştir;

"Cuma günleri) ezan, Rasûlullah (sav) döneminde diğer namazlardaki gibi idi. Peygamber (sav) minbere oturdu mu birisi ezan okurdu, Ebu Bekir, Ömer ve Kûfe'de Ali (Allah hepsinden razı olsun) de böyle yapıyorlardı. Daha sonra Osman (r.a) insanların Medine'de kalabalıklaşması üzerine "ez-Zevrâ" diye adlandırılan evinin üzerinde okunan üçüncü bir ezan ilave etti.[109]

Kurtubi dedi ki; "el-Maverdi dedi ki: Birinci ezan sonradan ortaya çıkarılmıştır. Medine'nin genişleyip ahalisinin çoğalması esnasında insanlar hutbeye yetişmek üzere hazırlansınlar diye bunu Osman b. Affân çıkardı."[110]

Kim bu illeti görmezden gelir ve Osman r.a.'ın başlattığı ezanı mutlak olarak alıp buna tutunursa kendisine uyan olmaz. Aksine bu illete ibret nazarıyla bakılmazsa, Osman r.a. 'ın Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ve ondan sonraki iki halifesinin sünnetine muhalefet ettiği anlamına gelir.

Bunun için İmam Şafii r.a. "el-Ümm" adlı kitabında şöyle demiştir; "Atâ r.a. Osman r.a.'ın sonradan çıkardığı bu işe karşı çıkar ve şöyle derdi; "Bunu Muaviye (r.a.) sonradan çıkarmıştır. Ne olursa olsun, Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem zamanındaki uygulama benim için daha sevimlidir. Müezzinlerden bir cemaat imam minber üzerinde iken ezan okusa ve bugün olduğu gibi imam minbere oturunca müezzinlerden önce bir ezan okunsa bunu çirkin bulurum…"[111]

Şeyhulislam İbn Teymiye r.a. der ki; "Doğrusunu Allah bilir ama bizim anladığımıza göre bu konuda bağlı kalınması gereken temel kural şudur:

İnsanlar sadece yararlı olduklarına inandıkları şeyleri, yenilik olarak ortaya atarlar. Herhangi bir yeniliğin zararlı olduğunu düşünseler onu ortaya atmazlar. Çünkü böylesine ters bir tutuma ne akıl ve ne de din yönünden gerekçe bulunamaz.

Şimdi, eğer müslümanlar bir şeyi yararlı görürler ise, bu şeye ihtiyaç hissettiren sebebe bakılır. Eğer bu ihtiyaç hissettiren sebep, Peygamberimizden (salât ve selâm üzerine olsun) sonra ortaya çıkmış yeni bir şey olur da Peygamberimiz kesin bir yasaklama belirtmeden o şeyi yapmamış ise böyle bir durumda söz konusu ihtiyaç duyulan yenilik ortaya konup uygulanabilir.

---

[108] Usame Kassas İşrakatuş Şir'a Fil Hukmi Ala Taksimil Bid'a(s.40)
[109] Buhari(1/310)
[110] Kurtubi(18/100)
[111] Şafii el-Ümm(1/173) el-Elbani Ecvibetun Nafia(9-12)

Peygamber Efendimiz zamanında da ihtiyaç haline geldiği halde çeşitli engeller yüzünden ortaya atılmayan ve Peygamberimizin ölümünden sonra önleyici engelleri ortadan kalkan yararlı yenilikler hakkında da aynı kural geçerlidir.

Fakat ihtiyaç niteliği kazandıracak bir sebebi olmayan veya kulların bazı günahları sebebi ile ihtiyaç haline geldiği ileri sürülen yeniliklere gelince, bunları ortaya çıkarıp benimsemek caiz değildir. Şunu hiç unutmamak gerekir ki, gerektirici sebebi Peygamberimiz zamanında da var olan bir davranış eğer buna rağmen o zaman işlenmemiş ise her ne kadar bize göre yararlı ise de aslında yararlı değildir. Buna karşılık gerektirici sebebi (gerekçesi) Peygamberimizden sonra -Allah'ın emrine karşı gelmek söz konusu olmaksızın- ortaya çıkan yenilikler yararlı olabilirler."[112]

Neticede bu iş (Mesalihi Mürsele), zaruri bir emrin korunması veya dinde giderilmesi gereken bir sıkıntının bulunmasına bağlıdır. Bidat ise böyle değildir. Zira bidatçi bu bidatle Allah'a daha fazla yakınlaşma maksadını gütmektedir. Halbuki Allah'a yakınlaşma için yeni bir fiile ihtiyaç sözkonusu değildir.

İkincisi; Şüphesiz Osman r.a. raşid halifelerdendir. Nitekim Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem; "Sizden yaşayacak olanlar pek çok ihtilaf görecektir. Size sünnetimi ve hidayet olunmuş raşid halifelerimin sünnetini tavsiye ederim. Ona azı dişlerinizle sıkıca sarılın. Sizleri sonradan çıkan şeylerden sakındırırım! Zira her sonradan çıkan bidattir. Her bidat da sapıklıktır."[113]

---

[112] İktizaus Siratil Mustakim(2/594)

[113] Tahrici daha önce geçti.

Onuncu Şüphe:

İmam Şafiî'nin şu sözleridir: "Bid'at mahmûde (övülen) ve mezmûme (yerilen) olmak üzere iki gruba ayrılır. Sünnete uygun olan övülen, sünnete muhalif olan ise yerilen bid'attır"[114] , "Muhdesât (sonradan ortaya çıkan şeyler) iki gruptur. Biri kitap, sünnet, eser ya da icmâya muhalif olan bid'attır ki, bu dalâlettir. Diğeri ise hayırlı bir uygulama olarak ortaya çıkan ve az önceki maddelere muhalif olmayan, dolayısıyla da zemmedilmeyen bir yeniliktir "[115].

Cevap:

Birincisi; Bu sözlerin İmam Şafii'ye nisbeti sahih değildir. Bunu nakleden Hafız Ebu Nuaym r.a.'in rivayet zincirinde Abdullah Bin Muhammed el-Ataşî vardır. El-Hatib el-Bağdadi Tarih'inde ve Sem'anî el-Ensab'da ondan bahsetmişler fakat cerh ve tadil olarak bir hüküm belirtmemişlerdir. Yani ravi hadis usulüne göre "Mechulül Hal" vasfında olduğu için rivayet zayıftır. İkinci rivayette ise Beyhaki'nin isnadında Muhammed Bin Musa el-Fadl adlı kim olduğu bilinmeyen birisi vardır.[116]

İkincisi; Kim olursa olsun hiç kimsenin sözünün Peygamberin (s.a.s.) sözü ile karşı karşıya gelmesi, çatışması caiz değildir. Peygamberin (s.a.s.) sözü bütün sözlerin üstünde olup hüccettir, ama hiç kimsenin sözü Peygamberin (s.a.s.) sözünün üstünde hüccet olamaz.

Abdullah b. Abbas (r.a.) şöyle demiştir: **«Peygamber (s.a.s.) dışındaki herkesin sözü ya kabul edilir ya da reddedilir »**[117]

Üçüncüsü; İmam Şafiî'nin sözü üzerinde düşünen onun bid'at-ı mahmûde tabirini şer'î anlamda değil, lugavî anlamda kullandığını anlar. Bunun delili, dinî alandaki bütün bid'atlerin kitap ve sünnete muhalif oluşudur. İmam Şafiî, bid'at-ı mahmûde'yi kitap ve sünnete muhalif olmayan şeklinde sınırlamıştır. Ama bu mümkün değildir. Zira dinî alandaki bütün bid'atler Cenab-ı Hakkın, **«bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize olan nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak da İslâm'dan razı oldum»**(Maide 3) şeklindeki sözüne ve Peygamberin (s.a.s.) **«kim bizim (bu) dinimizde olmayan bir şey ortaya atarsa o reddedilir»** mealindeki hadisine bunların dışındaki diğer âyet ve hadislere muhaliftir.

İbn Receb şöyle demektedir: "İmam Şafiî'nin(rh) bid'at-ı mezmûme sözüyle söylemek istediği yukarıda da söylediğimiz gibi şer'î bir temele istinat etmeksizin ortaya atılan bid'attir. Bu, bid'atın şer'î anlamdaki tanımlamasıdır. Bid'at-ı mahmûde ise, sünnete muvafık olan yani sünnette bir asla dayanan bid'attır. Bu da sünnete uygunluğundan dolayı lugavî kullanım açısından aldığı isimdir "[118]. Yoksa şer-î yönüyle bid'at değildir.

Şafiî'nin lugavî anlamda kullandığı ve "*bid'at-ı mahmûde* " olarak adlandırdığı bid'ate gelince, bunun örnekleri mevcuttur: Hadislerin yazıya geçirilmesi, teravih namazı vb... Bunların lugavî anlamda bid'at olarak adlandırılması câizdir, zira geçmiş

---

[114] Hilyetu'l-Evliya(9/113)
[115] el-Beyhakî, Menakıbu'ş-Şafiî(1/469) Ebu Şâme, el-Bâis(s.94)
[116] Suleym Bin Iyd el-Hilali el-Bid'a(s.63-66) Ali el-Halebi İlmu Usulil Bid'a(s.121)
[117] Fetâva's-Subkî(1/138) Şöyle demiştir: Bu ibareyi Mücahid, İbn Abbas'tan, Malik de her ikisinden almış, böylece ifade Malik'ten meşhur olmuştur
[118] Bkz. Cami'u'l-Ulûm ve'l-Hikem(s. 28)

örnekleri yoktur. Ama şerî anlamda bid'at olarak isimlendirilmeleri caiz değildir. Zira bunların sünnette aslı ve uygulaması vardır.

Hulâsa, *bid'at-ı mahmûde* (güzel bid'at) olarak adlandırılan şeyler, ya gerçekte bid'at değil, ama bid'at sanılmaktadır; ya da kitap ve sünnete muhalefeti sebebiyle kesinlikle bid'at olduğu sabit olmuştur, bundan dolayı seyyie'dir (kötüdür).

Dördüncüsü; İmam Şafiî, Peygamberin (s.a.s.) sünnetine olan bağlılığı ve buna karşı olanlara karşı şiddeti ile meşhurdur. Ona bir konuda soru sorulduğunda şöyle demiştir:

"Peygamber(s.a.s.)'den bu konuda şöyle bir rivayet gelmiştir "

Soruyu soran: "Ey Ebâ Abdillah, sen de aynı görüşte misin?" deyince, İmam Şafiî titrer, ayağa kalkar ve şöyle derdi:

"Be adam Peygamber (s.a.s.)'den bir hadis rivayet edip de ona tabi olmazsam beni hangi yer taşır ve hangi gök gölgelendirir? Evet, Peygamber (s.a.s.)'in sözünün, baş ve gözümün üstünde yeri vardır "[119]

Sünnet konusunda böyle bir tavır içinde olan birisinin, Hz. Peygamberin **«bütün bid'atler dalâlettir »** sözüne muhalif olması nasıl mümkün olabilir? Aksine, böyle bir kişinin sözünün Peygamber (s.a.s.) 'in sözüne muarız olmayacak şekilde yorumlanması gerekir. Böyle bir anlam da, İmam Şafiî'nin *bid'at-ı mahmûde* deyimini, lugavî anlamda kullandığı sonucunu doğurur.

Ayrıca Şafiî şunları demiştir: *"Benim kitabımda Peygamber (s.a.s.)'in sünnetine muhalif bir şey bulursanız,* o *sünnetle fetva verin ve benim söylediğimi terk edin. "*[120]

"Peygamber (s.a.s.)'den gelen her hadis, benden onu *duymamış* olsanız *da benim sözümdür. "*[121]

"Söylediklerime muhalif olmak *üzere Peygamberin (s.a.s.) sahih bir hadisi varsa, Peygamberin (s.a.s.) sözü benim sözümden daha üstündür; beni taklit etmeyin. "*[122]

"Benim söylediğimin hilâfına, Peygamber (s.a.s.)'den hadis ehlince sahih bir haber varid olan her konudaki sözümden, hem hayatta hem de ölümümden sonra dönmüşümdür. "[123]

---

[119] İbnu'l-Cevzî, Sifatu's-Safve(2/256)
[120] Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ(10/34)
[121] Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ(10/34)
[122] Hilyetu'l-Evliyâ(9/107) Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ(10/33)
[123] Tevâli't-Te'sis(s. 108)

On Birinci Şüphe:

Bazı alimler bidatı beş kısıma ayırmışlardır; 1- Sapıkların reddedilmesi, şer'i ilim öğrenimi için dersler, kitapların tasnifi gibi vacip olanlar, 2- Ribatlar, medreseler, ezanın minarelerden okunması gibi mendup olanlar, 3- mescidlerin süslenmesi gibi mekruh olanlar, 4- yiyecek ve içeceklerde genişlik göstermek gibi mübah olanlar 5- Sünnete muhalif olan, şer'i bir delile ve şer'i maslahata dayanmayan hususlar gibi haram olanlar.

Mesela İzz bin Abdusselâm bid'at konusunda şöyle demiştir: "Bid'atler vacip, haram, mendub, mekruh ve mübah bid'atler olarak çeşitli gruplara ayrılır. Bid'atleri tanımanın yolu ise, bunları şer'î kaidelere arzetmektir. Bir bid'at şayet icap (farz) gerektiren kaidelere giriyorsa vacip, haram grubuna dâhilse haram, mendup kısmına giriyorsa mendup, mübahlık kaidesine göre ise mübahdır."[124]

Cevab:

<u>**Birincisi**</u>; Yukarıda defalarca ifade edildiği gibi, kim olursa olsun hiç kimsenin sözünün Peygamber (s.a.s.)'in sözü ile karşı karşıya gelmesi (getirilmesi) caiz değildir.

<u>**İkincisi**</u>; eş-Şâtıbî şöyle demiştir; "Bid'at konusunda böyle bir ayrım sonradan ortaya atılmıştır. Şer'î bir delile dayanmadığı gibi, savunmaya da muhtaçtır. Zira bid'atın özelliği, ne şeriatın nasları ve ne de kaidelerinden hiç bir delile dayanmamasıdır. Şayet ortada vücub, nedb (mendub) veya ibâhe (mübah) bildiren şer'î bir nas varsa, bid'at söz konusu olmazdı ve bu da dinde emredilen veya muhayyer bırakılan amellerin geneline dâhil olurdu. Bu şeyleri bid'at olarak görüp, sonra da vacip, mendub veya mübah oluşu hakkında deliller öne sürmek, iki zıt şeyi bir araya getirmek anlamına gelir."[125]

<u>**Üçüncüsü**</u>; Sapıkları reddetmek iyiliği emretmek ve kötülüğe karşı çıkmak vazifesine dahildir. Zira Allah'a şirk koşmaktan sonra en büyük kötülük bidatlerdir. Yine aynı şekilde Allah yolunda cihad ve Müslümanlara nasihat kapsamındadır.

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur; "Allah Azze ve Celle'nin benden önce gönderdiği her peygamberin kendi sünnetine uyan ve emrine sarılan seçkin havarileri ve ashabı vardı. Bunlardan sonra gelenler ise yapmadıklarını söyleyen ve emrolunmadıklarını yapan kimseler oldular. Onlarla eliyle cihad eden mümindir, diliyle cihad eden mümindir, kalbiyle cihad eden mümindir. Bu kadarını da yapmayan kimse de artık hardal tanesi kadar bile iman yoktur."[126]

Faydalı ilimlerin tasnifi de bidat olarak adlandırılamaz çünkü bu, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in; "Bir ayet dahi olsa benden naklediniz"[127] ve "Benim sözümü işitip başkasına ulaştıranın yüzünü Allah nurlandırsın. Fakih olmadığı halde nice fıkıh taşıyıcısı vardır ve nice fıkıh taşıyıcısı onu kendisinden daha iyi anlayana nakleder."[128] Buyurmuştur. Şer'i Kitapların tasnif edilmesi ise tebliğ vesilelerindendir.

---

[124] Kavâidu'l-Ahkâm(2/173)
[125] el-İ'tisâm(1/246)
126 Müslim(iman 80)
[127] Buhari
[128] Elbani Sahihu İbn Mace(1/94)

Zaten sahabeler Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem zamanında hadisleri yazıyorlardı. Tirmizi şunu rivayet etmiştir; Ebu Hureyre r.a. dedi ki; “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in ashabı içinde Abdullah bin Amr r.a. kadar çok hadis bilen yok idi. Çünkü o hadisleri yazardı ben yazmazdım.” Siyer alimleri, sahabelerin Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem için Kuran vahyini ve başka şeyleri yazdıklarını zikretmişlerdir.[129]

Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem; “İlmi yazarak bağlayın”[130] buyurarak sahabelerini yazmaya teşvik etmiştir.

Ribatlara gelince bunun bidat olmadığına delil ashabı suffedir.[131]

Medreselere gelince; ilmin sadece Mescidlerde okunmasını Sünnet kabul etmek bidattir. Çünkü ilim mescidlerde, evlerde, seferde ve hazarda hatta çarşılarda öğrenilmiştir.[132]

Ezanın minarelerden okunmasına gelince; bu bidat kapsamına girmez. Çünkü ezanın yüksek bir mekanda okunması Bilal r.a.’den rivayet edilmiştir. Ebu Davud ve Beyhaki Urve bin Zübeyr’in Beni Neccar’dan bir kadından naklen şöyle dediğini rivayet etmişlerdir;

“Benim evim mescidin etrafındaki evlerin en yükseği idi. Onun üzerinde Bilal r.a. sabah ezanını okudu.”[133] Nitekim Ebu Davud bunu “Minare üzerinde ezan” başlığı altında ve Beyhaki de; “Minarede ezan” başlığı altında nakletmişlerdir.

Şayet ezanın lafızlarına Rafızilerin “Eşhedu enne Aliyyen Veliyullah” demeleri veya bazılarının; “Hayye ala hayrul amel” demeleri ya da sonundaki “La ilahe illallah” lafzını iki kere söylemeleri, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e ezanın sonunda yüksek sesle salavat getirmeleri gibi ekleme yapılırsa bu bidat olur.

Mescidlerin süslenmesi ise nass ile yasaklanmış bir şeydir. Bidat değil. İbni Abbas r.a.’dan; Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem buyurdu ki; “Mescidleri süslemekle emrolunmadım” İbni Abbas r.a dedi ki; “Yahudi ve hristiyanların yapyığı gibi mescidler süslenecek”[134] bunu Ebu Davud rivayet etti. Ömer r.a. de, mescidin yapılmasını emrederken şöyle demiştir; “İnsanları yağmurdan koruyacak şekilde olsun. Sizleri kırmızı ve sarıya boyamaktan sakındırırım. İnsanları fitneye düşürmeyin!”[135]

Yiyecek ve içecek konusunda genişlik gösterilmesinin mübah bidatlara örnek edilmesi de yersizdir. Zira bu taabbudi bir konu değildir. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in; “Siz dünya işlerini daha iyi bilirsiniz” sözünün kapsamındadır. Bunu Müslim rivayet etmiştir. Yine Allah Teala’nın; “yiyiniz içiniz fakat israf etmeyiniz”(Araf 31) ayeti kapsamındadır. Umumi naslar ile çelişmeyen dünyevi meseleler bidatın tarifine girmez.[136]

---

[129] İsmail Ensari el-Kavlul Fasl Fi Hukmil İhtifal(s.156)
[130] Hatib Tarih(10/46) İbn Abdilberr Camiu Beyanil İlm(1/72) Elbani Sahiha(5/40)
[131] Bkz.: İbnul Muni Huvari Maal Maliki(s.104)
[132] Bu konuda bkz.: el-İtisam(1/263)
[133] Tuveyciri; erReddul Kavi Aler Rifai velMechul vebni Alevi(s.115)
[134] Elbani Sahihu Süneni Ebi Davud(1/133)
[135] Seyyid Şankıti el-Mukiza Mines Sunne Alel Eb’deti Hasene(s.64)
[136] Bkz.: Huvaru Maal Maliki(s.105)

“Sünnete muhalif olan, umumi delillerin kapsamına ve maslahata girmeyenlerin de haram olan bidatler olarak tarif edilmesine gelince; Bidat hakkında bu şartları koşmak, bidatten umumi olarak sakındıran nebevi hadislere ve seleften gelen rivayetlere muhaliftir. Açıklaması daha önce geçtiği gibi hadiste “Her sonradan çıkan bidattir her bidat de sapıklıktır.” Buyrularak genel bir ifade kullanılıyor. Giriş kısmında bu konu etraflı şekilde anlatılmıştı.

İzz b. Abdusselâm’ın kastettiği bid’at şer’î anlamda değil, lugavî anlamda bid’attir. Konuyu açıklamak için getirdiği örnekler bunu açıkça ortaya koymaktadır. Vaciple ilgili kısma örnek olarak nahivle meşgul olmayı vermiştir ki; nahiv, Allah ve Rasûlu’nun kelâmını anlamaya bir vesiledir. Peki nahivle uğraşmak şer’î bir bid’at mıdır? Yoksa nahiv, kendisiyle bir vacip tamamlandığı için vacip mi olmaktadır? Bu durumda şu söylenebilir: “Nahiv lugavî açıdan bid’atttir, ama şer’î hükümler şer’î tanımlara bağlıdır, lugavî tanımlara değil

Mendup kısmına teravih namazı, okul inşa etmek, Kur’an ve sünnet’e uygun olan tasavvufu örnek vermiştir. Bütün bunlar şer’î planda bid’at değildir. İkinci şüphede cevaplandırıldığı gibi, teravih namazının cemaatle kılınması Peygamber (s.a.s.) tarafından bizzat tatbik edilmiştir. Okul inşa etmek ilim tahsiline bir vesiledir. İlmin fazileti ve öğretimi şüphesiz herkes tarafından bilinmektedir. Kur’an ve sünnet’e uygun tasavvuf ise, dinî vaaz kısmına girmektedir.

Mübah kısmına da, haz duyulan şeylerde genişliği örnek vermiştir. Bu da şer’î anlamda bir bid’at değildir. İsraf derecesine varan bir uygulama olduğu zaman bid’at değil, haram ve günahlar grubuna girer ki, bid’atle günah arasındaki fark bellidir. eş-Şâtıbî bu örnekleri ayrıntılarıyla tartışmıştır[137].

Dördüncüsü; İzz b. Abdusselâm’ın bid’atlerle çok şiddetli olarak mücadele ettiği, onlardan nehyettiği ve sakındırdığı bilinmektedir.. O, aşağıda örneklerini vereceğimiz ve bid’at ehlinin *bid’at-ı hasene* olarak adlandırdığı uygulamalara karşı çıkmıştır.

Şihâbuddin Ebu Şâme (İzz b. Abdusselâm’ın öğrencilerinden) şöyle söylemektedir: “İnsanlar içerisinde imamete ve hutbe okumaya en ehliyetli kişi idi. Hatiplerin minberde kılıç takması türünden birçok bid’atı ortadan kaldırmış, Şaban’ın yarısında ve regâib gecesi kılınan namazları yasaklamıştır.”[138]

İnsanların *bid’at-ı hasene* olarak adlandırdığı ve İzz b. Abdusselâm’ın karşı çıktğı bazı uygulamalar şunlardır:

“Kendisine sabah ve ikindi namazı sonrasında musafaha yapmak (tokalaşmak) mevzuunda soru sorulmuş, o da şöyle demiştir: *“ Sabah ve ikindi namazı sonrasında tokalaşmak (musafaha) bid’attir, ama yolculuktan gelen birisi ile namazdan önce musafaha edilmemişse, namazdan sonra edilir. Zira birileri yolculuktan geldiğinde onlarla tokalaşmak meşrudur. Peygamber (s.a.s.) namazdan sonra meşru duaları okur, üç defa tevbe istiğfar eder, daha sonra mescitten ayrılırdı. Onun şöyle dediği rivayet edilmiştir:*

---

137 el-İ’tisâm(1/246)
138 es-Sübkî, Tabakat u’ş-Şâfiiyye(8/210)

«Ey Allah'ım! Kullarını haşr ettiğin günde beni azabından koru.» Bütün hayır ve güzellikler Peygambere (s.a.s.) tâbi olmaktadır". [139]

Duada elleri havaya kaldırma konusunda ise, İzz bin Abduselâm şöyle demiştir: "Peygamberin (s.a.s.) ellerini kaldırdığı zamanlar hariç, duada elleri havaya kaldırmak bid'attir ve sadece cahiller duadan sonra elleriyle yüzlerini meshederler".[140]

"Kunut'ta Peygamber (s.a.s.)'e salât getirilmesi konusunda sahih bir şey yoktur[141]. Peygamber (s.a.s.)'e salat getirirken ilâvede bulunmak veya bir şey eksiltmek uygun değildir" demiştir[142].

el-Elbanî bu sözü şöyle yorumlamıştır: "Bu sözünde, son dönemde bazı müteahhirin alimlerin yaptığı gibi, bid'at-ı hasene konusunda İzz b. Abdusselâm'ın daireyi geniş tutmadığına işaret vardır."[143]

Geçen örneklerden de anlaşıldığı gibi, İzz b. Abdusselâm'ın bid'atleri taksim etmesi, tamamen lugavî anlamda bir tanımlama olup şer'î anlamda bir ıstılah tanımlaması değildir.

İbnu's Salâh'ın regaib namazı ile ilgili sorusuna verdiği cevap, bid'at-ı hasene tabirini açıklayan açık bir ifadedir: Sonra İbnu's Salah: "Regaib namazı sonradan uydurulan bid'atlerden olduğunu itiraf etmiştir. Bu durumda biz Peygamber (s.a.s.)'in;

"İşlerin kötü olanları sonradan ortaya atılanlardır ve bütün bid'atler dalâlettir" sözüyle ona delil getiririz, ancak güzel bid'atler bundan istisna edilmiştir. Bunlar da sünnete mutabık olan, sünnetle çelişmeyen bid'atlerdir. Bunun dışındakiler Peygamberin (s.a.s.) yukarıdaki sözünün kapsamına girer."[144]

Bu durumda şunu sorarız: Bir şey sünnete mutabık olduğu zaman şer'î anlamda ona bid'at denilir mi? Bu konuda el-İzz'in bid'at-ı hasene tanımına bakarsak, **"sünnete muhalif olmayan, mutabık olan"** ifadesini görürüz.

Sünnete muvafık olan şey kesinlikle şerî ıstılahta bid'at değildir; ama dil açısından bid'at olarak adlandırılabilir. Bundan da açıkça anlaşılır ki, el-İzz'in bid'at hasen'den, vacib, müstehab ve mübah ile kastettiği bid'at lugavî anlamda bid'attır. Şer'î ıstılahta ise, bütün bid'atler dalâlettir. Sonuç olarak; dinde bid'at-ı hasene görüşünü öne sürmenin en önemli sebeplerinden biri, bazı rivayetlerde ve ilim ehlinin sözlerinde yer alan *bid'at-ı hasene* tabirinin şer'î anlamda mı yoksa lugavî anlamda mı kullanıldığının birbirine karıştırılmasıdır. Bu ikisinin arasını ayırmaya Allah (c.c.) kimi muvaffak kılarsa, o, karışıklıktan kurtulur ve konunun mahiyeti kendisine zâhir olur.

---

139 Fetavâ İzz b. Abdisselâm(s. 46, no 15)

140 Age(s.47)

141 Muhtemelen bununla sabah namazındaki kunut duasını kastetmiştir, zira Şafiî mezhebine mensuptu. Şafiî'ler bunun meşru olduğunu söylerler. Yoksa Hz. Peygamber (s.a.s.)'e vitir namazının kunut duasında salât etmek meşru bir uygulamadır. Zira Hz. Ömer'in hilafeti zamanında Ubeyy b. Ka'b teravih namazı kıldırırken bunu yapmıştır. İbn Huzeyme bunu Sahihinde 1100 no'lu hadiste tahriç etmiştir. Bunun için ayrıca Elbanî'nin Sifatu Salâti'n-Nebî adlı kitabına bkz.(s. 160)

142 Fetava'l-İzz(s. 47)

143 el-Elbanî, Sifatu Salâti'n-Nebî(s. 161)

144 Mücâseletün İlmiyye Beyne'l-İmâmeyni'l-Celîleyn, el-İzz b. Abdisselâm ve'bni's-Salâh(s.31)

1. Bid'atlerin men edilmesi (zemmi) ile ilgili deliller çok sayıda olmasına rağmen, mutlak umumiyet ifade eder şekilde gelmiştir. Bu rivayetlerde bid'atler genel olarak zemmedilmiş ve her hangi bir istisna zikredilmiştir. Yine bu rivayetlerde bid'atlerin bir kısmının hidayet vesilesi olduğu veya " bu ve şu konular hariç bütün bid'atler dalâlettir " şeklinde bir sınırlama söz konusu olmadığı gibi, bu manâya yakın ifadeler de gelmiş değildir. Şayet bid'atler içerisinde şer'î bakış açısıyla güzel sayılabilecek örnekler olsaydı bir âyet veya hadisle buna işaret edilirdi. Ama böyle bir şey söz konusu olmamıştır.

Bütün bu deliller, zahirî hakikati üzere olup, hiç bir ferdi istisna etmeksizin umumi anlamlara delâlet etmektedir.[145]

2. İlmî bir esas olarak kabul edilmiştir ki; küllî kaideler veya küllî şer'î kaideler farklı yer, zaman ve durumlarda tekrarlandığı ve bunları sınırlayan, hususileştiren bir şey bulunmadığı zaman bu, onların lafzı üzere ve umumen, mutlak manasıyla geçerli olduğu anlam üzere kalır.

Bid'atleri zemmeden ve insanları onlardan sakındıran hadisler bu türdendir. Peygamber (s.a.s.) minberden farklı zamanlarda ve muhtelif durumlarda ashabını uyarıyor, **«bütün bid'atler dalâlettir »** diye tekrarlıyordu.

Hiçbir âyet veya hadiste, ne bir tahsis ne bir takyid ne de umumiyeti farklı anlamaya vesile olacak bir ifade gelmemiştir. Bu da bütün açıklığıyla bunların umumi ve mutlak anlamda kullanıldığına delâlet eder.[146]

3. Sahabe, tabiin ve daha sonra gelenlerin yâni selefin, bid'atlerin zemmi, bid'at ve bid'atın bulaştığı insanlardan sakındırma konusundaki icma'ıdır. Onlardan bu konuda hiçbir istisna ve tereddüt varid olmamıştır. Araştırma neticesinde sabit olan bu icma, bid'atlerin tamamının kötü ve zararlı olduğuna, *bid'at-ı hasene* gibi bir şeyin bulunmadığına açıkça delâlet eder.[147]

4. Bid'atın taalluk ettiği şeyin de bid'at sayılması gerekir. Bu da şeriatin karşı çıktığı ve dışladığı türden bir çeşittir. Bu türden her şeyin güzel ve çirkin, övülen ve zemmedilen şeklinde ayrılması imkânsızdır. Zira aklen ve naklen şeriat'a muhalif olan bir şeyi güzel görmek doğru değildir.

5. *Bid'at-ı hasene* tabirini kabul etmek, bid'atte yarışanlara kapıyı sonuna kadar açar. Bu durumda herhangi bir bid'ate karşı çıkmak da mümkün olmaz. Zira herkes kendi bid'atının " *hasene* " olduğunu savunacaktır. Rafiziler, Mutezile, Cehmiyye, Hariciler ve diğerleri hep kendi bid'atlerini savunacaklardır. Bu nedenle, bizim onların hepsine birden **«bütün bid'atler dalâlettir»** diye karşı çıkmamız gerekmektedir.

6. Bid'atleri güzel göstermenin dayanağı nedir? Bu konuda kime müracaat edilecektir?

Şayet 'bu konudaki dayanak dinin muvafakat etmesidir' denilirse, biz de, 'şeriata muvafık olan aslında bid'at değildir' deriz.

Şayet 'bu konudaki kaynağımız akıldır' derlerse, biz de, 'akıllar farklı farklıdır, hangisi bu konuda kaynak olacaktır, hangisinin hükmü kabul edilecektir?' deriz. Zira

[145] el-İ'tisâm(1/187)
[146] el-İ'tisâm(1/187)
[147] el-İ'tisâm(1/188)

bid'at ihdas eden herkes kendi bid'atinin akıl açısından güzel, makul olduğunu iddia etmektedir.

7. Bid'atleri hoş görenlere şunu söylemek gerekir: "Şayet *bid'at-ı hasene* adı altında dine bir takım ilâveler caizse, birileri de çıkar aynı gerekçeyle dinden bir şeyi kaldırır. Dine bir şey ilâve etmekle dinden bir şey çıkarmak aynı şeydir. Zira bid'at ya bir şeyi fiilen yapmak ya da terk etmek şeklinde olur. Her iki durumda da din ortadan kalkar; bu da bu işe vesile olana sapıklık olarak yeter. "[148]

8. Bazıları şöyle der: " Şayet dinde *bid'at-ı hasene* diye bir olay söz konusu ise, biz ona tâbi olmuyoruz; bunu dinimiz ve dünyamız açısından daha sağlıklı, birlik ve beraberliğe daha uygun görüyoruz. Şayet bu sözümüz bir delile dayanıyorsa buna karşılık vermek caiz olmaz, şayet bir delile dayanmıyorsa bu *bid'at-ı hasene* nevindendir ve sizin nezdinizde makbuldur. "İyi bilinmelidir ki, bid'at her zaman ve her durumda batıldır, bizim kanaatimiz de budur. [149]

9. *Bid'at-ı hasene*'nin varlığını kabul etmek dini tahrif ve ifsada yol açmaktır ; çünkü her yeni nesil için, dine birtakım ilâvelerde bulunma fırsatı verir ve onlar da bu yaptıklarını *bid'at-ı hasene* olarak adlandırırlar. Bu da, sonuçta bid'atlerin sayısını arttırır ve ibadetlere birtakım ilâveleri beraberinde getirir. Din değişir ve geçmiş dinlerde olduğu gibi fesada uğrar. O halde, bu uğurda bütün bid'atlere karşı kapıyı kapatmak dini tahriften korumak gerekir.

10. Rasûlullah'ın dini en iyi bilen, dini en iyi beyan eden ve halka en iyi nasihat eden otorite olduğunu kabul eden kişi, bütün ilmî vasıfların, beyan yeteneğinin ve kâmil bir iradenin onda toplanmış olduğunu bilir. Kemal derecesinde ilim, kudret ve iradeyi temsil eden bir zatın söyledikleri de en mükemmel şekli yansıtacaktır. Buradan da, zorunlu olarak, Peygamber'in (s.a.s.) dini konulardaki beyanının en güzel en doğru ve en üstün ifade olduğu sonucu çıkar.[150]

Bu durumda kim bunu kalbine yerleştirir ve kesin bir imanla inanırsa, yakinî bir bilgiyle bilsin ki, şayet gerçekten *bid'at-ı hasene* diye bir olay olsaydı Peygamber (s.a.s.) muhakkak surette bunu bildirir ve açıklardı. Böyle bir açıklama olmadığına göre bütün bid'atlerin dalâlet olduğu anlaşılır.

Sıralanan on maddeyi okuyan insaf sahibi birisi, İslâm'da *bid'at-ı hasene* diye bir şeyden bahsetmenin gerçekte mümkün olmadığını anlar. Daha önce delil olarak değerlendirilen âyet ve hadisleri de görünce, bunu daha iyi anlamış olması gerekir.

Şayet gerçekten insaf sahibi birisi ise, kendisinde bu konuda herhangi bir şüphenin kalmaması gerekir. Ama hevasına tabi olanlara bir şey söylenemez, zira onları sınırlayan bir şey yoktur.

[148] Ahmed b. Hacer Âl-Butâmî, Tahzîru'l-Müslimîn ani'l-İbtidâi fi'd-Dîn(s. 75)
[149] Age(s.76)
[150] Mecmu'u'l-Fetâvâ(17/129)

On İkinci Şüphe:

Bazıları şöyle dediler; "Sarih bir delil olmadıkça Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in terk ettiği bir fiil o fiilin haram olduğunu göstermez. O halde Rasulullah'ın yapmamış olduğu delil gösterilerek bidatı haseneye nasıl karşı çıkılabilir?"

Cevap:

Birincisi; Allah Azze ve Celle; "**Bu gün dininizi kemale erdirdim ve üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve size din olarak İslam'dan razı oldum**"(Maide 3) buyurarak kullarına güvence vermiştir. Bu ayet, dinin bidat eklemye muhtaç olmadığını göstermektedir.

İkincisi; Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem; "İsrailoğulları yetmiş iki millete bölündüler. Benim ümmetim ise yetmiş üç millete bölünecektir. Biri dışında hepsi de ateştedir." Buyurunca, "O (kurtulan) biri kimlerdir ey Allah'ın Rasulü?" diye sordular. Buyurdu ki; "Benim ve ashabımın üzerinde olduğumuz yolda olanlardır." Bunu Tirmizi rivayet etmiştir.[151] Bu hadis bize, Rasulullah ve ashabının üzerinde olmadığı bir amel çıkarmanın caiz olmadığını gösteriyor.[152]

Üçüncüsü; Muhakkik âlimler indinde şu karara bağlanmış bir husustur; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kavli ile bize meşru kılmadığı bir ibadet şekli, Allah'a yaklaştırıcı değildir ve sünnete muhaliftir. Şüphesiz sünnet iki kısımdır; fiilî sünnet ve terkî sünnet. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bu ibadetlerden terk ettiği şeyler terkî sünnetlerdir.

Mesela bayram ve cenaze namazları için ezan okunmaması gibi. Yine üç sahabenin Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarına gidip onlardan Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ibadetlerinden sormaları, bunun üzerine birinin;

"Ben hiç uyumayıp sabaha kadar namaz kılacağım" diğerinin;

"ben her gün oruç tutacağım" öbürünün de

"ben hiç evlenmeyeceğim" demesi üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem; "Kim benim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir" buyurarak karşı çıkması bunun misallerindendir.

Ayrıca Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem; "Kim bizim emrimiz olmayan bir amel işlerse reddolunur" buyurmuş fakat "Kim yasakladığımız bir amel işlerse" dememiştir.

---

[151] Bkz. Suleym el-Hilali Der'ul İrtiyab risalesi
[152] Bkz.: Tuveyciri er-Reddul Kavi(s.126)

On Üçüncü Şüphe:

“Bazı Sahabeler özel delili olmayıp ibadete dahil olan bazı ameller işlemişler, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buna karşı çıkmayıp ikrar etmiştir. Mesela Buhari’nin rivayet ettiği Hubeyb Bin Adiy r.a. kıssasında müşrikler onu öldürmeden önce iki rekât namaz kılmak için kendisini bırakmalarını istemiş ve kılmıştır. Kıssayı rivayet eden Ebu Hureyre r.a.; “Hubeyb Bin Adiy, Müslüman kimsenin öldürülmeye karşı iki rekat sabır namazı kılmasını sünnet bırakmıştır.” Demiştir. Yine Bilal r.a. kıssasında o, her abdestten sonra iki rekât namaz kıldığını belirtince Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem ona karşı çıkmamıştır. Bütün bunlar, Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem yapmamış olsa bile taabbudi bir amel işlemenin cevazına delil olmuyor mu?”

Cevap:

Şüphesiz Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in kabul ettiği bu sahabe fiilleri, dinin kemale erdirildiğini açıklayan ayetin nuzulünden önce idi. Kaldı ki Rasulullah’ın vefatından sonra çıkarılan bir bidatin peygamber sallallahu aleyhi ve selem tarafından ikrar mı yoksa red mi edileceğini kim nereden bilecek? Keşf sahibi sufi mi haber verecek bunu?!

Zira Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem, Hubeyb ve Bilal r.a.’nın fiillerini ikrar etmesine rağmen Bera r.a.’a dua öğretirken dua metninde onun yaptığı kelime değişikliğine karşı çıkmıştır. Peygamber sallallahu aleyhi ve selem, bu duayı öğretirken “Amentu bikitabikellezi enzelte ve nebiyyike erselte” demiş, Bera r.a. ise “birasulike erselte” şeklinde tekrar edince Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem Bera’nın göğsüne vurarak “Ben “nebiyyike” dedim, “rasulike” demedim” buyurmuş ve karşı çıkmıştır. Bunu Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.

Yukarıda bahsettiğimiz gibi peygamberin ibadetinden sorup, onun ibadetini azımsayan ve “Peygamber nerede biz nerede?” diyerek değişik ibadetlerde bulunmaya karar veren üç sahabenin ibadet şekillerini kabul etmemiştir.

Neticede bahsi geçen sahabe filleri, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in ikrarından geçmekle sünnet olmuştur. Mücerred fiilleri ile değil!

On Dördüncü Şüphe:

Bazıları da; “Allah’ın veli kulları uyanık iken ve uykularında Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem ile görüşmektedirler. Dolayısıyla onların yaptıkları delilsiz fiiller bidat kapsamında değerlendirilemez. Çünkü Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem; “Kim beni rüyasında görürse, gerçekten beni görmüştür. Şeytan benim suretime giremez.” Buyurmuştur.” Diyerek Salih kullara nisbet edilen bazı bidatların reddedilmemesi gerektiğini iddia ederler.

Cevap:

Bu aynı Mutezilenin “Kur’an mahlûktur” diye patlattıkları fitne gibidir. Onlar bunu söylerken, “Muhammed Sallallahu aleyhi ve sellem’e inen vahiy, onun yaşadığı dönem için geçerliydi, şimdi biz aklımızla hükmederiz” demek istiyorlardı. Sufiler de buna çok yakın olarak; “Biz de keşfimizle, rüyalarımızla hükmederiz” edasıyla “Kur’an mahlûktur” demiş gibi oluyorlar.

Hem sormak lazım; madem Allah bu dini tamamladığını belirtmiştir (Maide 3) ve yeni bir helal veya haram kılma sözkonusu olmadığına göre Rasulullah s.a.v’i uyanık iken gördüğünü iddia edenler Onun hayatı döneminde tebliğ ettiği dinden başkasını mı bildirdiğini söyleyecekler? Kim bunu söylerse o sözü alıp suratına çarparız! Zira Allah’ın koruyacağına bizzat kefil olduğu vahyi (Hicr 9), ümmetin sıhhatinde ittifak ettiği, pek çok sünneti ihtiva eden Sahihi Buhari ve Sahihi Müslim gibi hadis külliyatını, kerameti yalnız kendinden menkul bir sözle yalanlamıştır. İşte o, sünnet inkârcılarının en rezilidir!

“Ama uyanıkken Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile görüşebilenler rivayet edilen hadislerin doğruluk derecesini öğrenebilirler” denilirse; derim ki; İbni Arabi, Bursevi, ed-Debbağ, Suyuti gibilerin bu metodla sahih olduğuna hükmettikleri hadisleri karşılaştırırsanız, birinin keşfen sahih dediğine diğerinin keşfen bâtıl dediğini görürsünüz. Hatta Bursevi, hiçbir yerde aslı bulunmayan birbirine zıt iki sözün ikisine de “keşfen hadistir” demektedir[153]. Bu iki hadis(!); “Allah buyurdu ki; Ey Muhammed! Sen olmasaydın kâinatı yaratmazdım” sözü ile “Allah buyurdu; Ben gizli bir hazineydim. Bilinmeyi istedim ve halkı yarattım” sözüdür.

Bu durumda Allah Azze ve Celle kâinatı bu ikisinden hangisi için yarattığı çelişki gibi oluyor. Allahı bundan tenzih ederiz. O buyuruyor ki; “**Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım**”(Zariyat 56) Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile uyanık iken görüştüğü söylenen imam Suyuti’nin, bu iki hadisin de uydurma olduğunu söylemesi ayrı bir dikkat çekici husustur. Yine Abdulaziz ed-Debbağ “Gizli bir hazineydim” hadisinin keşfen batıl olduğunu söyler.[154]

Konevi ve Bursevi gibi sapık tasavvufçular eserlerinde “İşlerinizde bunaldığınız vakit kabir ehlinden yardım isteyin” şeklinde isnadı bulunmayan ve tevhide zıt olan bir sözü sahih diyerek nakletmektedirler. Hadis usulüne göre isnadsız bir söze sahih denilemeyeceği için bunun keşfen sahih olduğunu iddia etmiş oluyorlar! Hâlbuki bu Kur’an’a ve sahih hadislere zıttır.

---

153 Bursevi Ferahur Ruh(1/16) Ruhul Beyan(3/255,5/439) Kitabun Netice(1/55) İbni Arabi Futuhat(2/322,399)
154 El-İbriz(s.54-55)

Bursevi; Gazali'nin İhya adlı eseri hakkında; "İhya'da itiraz edilecek asla bir harf bile yoktur"[155] der, zira ona göre; "Gazali İhyau Ulum adlı telif-i celili itmamdan sonra âlem-i manada Fahr-i Âlem s.a.'e mülaki olup arz ve imza ettirmiştir."[156] Rasulullah s.a.v'e hadisleri sorduğunu söyleyen Suyuti ise, Mirkatus Suud adlı eserinde "İhya'da aslı olmayan hadislerin varlığı gayet açıktır." Demiştir.[157]

Bunun örnekleri çok olup hepsini burada sayamam. Bursevi ve İbni Arabi hadis ravilerinin yanılmaları olabileceğini bu yüzden rivayet yoluyla gelen hadislere güvenilemeyeceğini, keşifle tesbit edilen hadislere itibar edilmesi gerektiğini söyleyerek hadis inkarcılıklarını ve uydurmacılıklarını ortaya koymuşlardır. Hadis inkârcılığının küfür olduğunun delillerini görmek isteyenler, sünnet müdafasına dair yazmış olduğum "Allah'tan bir Nur ve Kitabı Mübin" adlı eserimi okumalıdırlar.

Bunların bu bidatı alevlendirmelerinden önce tasavvufçuların "bu yoldaki öncülerinden" kabul ettikleri Ebu Süleyman ed-Darani (v.h.215) şöyle diyordu; "Gönlüme günlerce hakikat sırlarından bazı şeyler doğar, fakat iki adil şahit olan Kur'an ve Sünnet onu tasdik etmedikçe asla kabul etmem."[158]

Uyanıkken Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i görmenin imkânı ve mahiyeti hakkında âlimlerin söylediklerine gelince, bu konuda eser yazan Suyutî'ye göre; böyle bir rü'yet, Rasulullah'ın zatını değil, misalini görmektir ve rüya mesabesindedir.

Bursevi'nin uykusu dışında insilah ve yakazada bir kimsenin Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i görmesiyle sahabi olacağını söylemesine karşı İbni Hacer el-Heytemi de, "melekût âleminde Rasuli Ekrem'in görülmesiyle sahabeliğin gerçekleşmeyeceğini, sahabi olabilmek için onu mülk âleminde görmek gerektiğini aksi takdirde ruhlar âleminde Rasul'ün ümmetini, ümmetin de Rasul s.a.v'i görmüş olacağından bütün ümmetin sahabi olmasının söz konusu olduğunu, bunun da doğru olmadığını" söylemiştir.[159] İbni Hacer el-Askalani ve imam Suyuti de bunu böyle izah etmişlerdir.[160] Hatta İbni Arabî bile, sırf böyle bir rüyet ile sahabi olunması anlayışına karşı çıkmış, lakin bazı şartlarda o da asr-ı saadetten sonra keşif ile sahabe olunabileceğini iddia etmiştir.[161]

Şüphesiz Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in vefatından sonra sahabeler arasında halifelik sebebiyle ihtilaflar çıkmıştır. Nasıl oldu da Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem onlara görünerek çekişmeyi gidermedi?

Ebu Bekr radıyallahu anh ile Fatıma radıyallahu anha arasında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in mirası ihtilaf sebebi olmuş, Fatıma radıyallahu anha;

"Onun ölümüyle mirası oğullarına kalmıştır, neden onları babalarının mirasından alıkoyuyorsun?" demiş, O da;

---

155 Ferahur Ruh(2/237)
156 Ferahur Ruh(2/236)
157 Kasımi Kavaiduttahdis(s.183)
158 Hatib Tarih(10/248) Kuşeyri(s.25)
159 Heytemi Fetava(s.300) Yusuf Bin Yakub Tenbihul Gabi Fi Rüyetin Nebi(s.16)
160 bkz.: Fethul Bari(12/385) Mubarekfuri Mukaddime(s.308) Suyuti Tenvirul Halek(El Havi içerisinde)
161 Futuhat(3/50)

“Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem; “Biz peygamberler topluluğu miras bırakmayız, bizden kalan şey sadakadır” buyurdu” demiştir.[162]

Talha, Zubeyr ve Aişe radıyallahu anhum tarafı ile Ali bin ebi Talib ve ashabı radıyallahu anhumun tarafı arasında sonu Cemel savaşının çıkıp sahabe ile tabiinden pek çoğunun ölümüne varan şiddetli bir ihtilaf olmuştur. Neden peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onlara görünerek bu kadar kan dökülmesine mani olmadı?

Ali bin Ebi Talib radıyallahu anh ile hariciler arasında çıkan ihtilafta pek çok kan döküldü. Şayet peygamber sallallahu aleyhi ve sellem haricilerin reisine görünüp imamına itaat etmesini emretseydi bu kadar kan dökülür müydü?

Ali ile Muaviye radıyallahu anhuma arasında çıkan ihtilaf sebebiyle pek çok kan dökülmüş, aralarında Ammar bin Yasir radıyallahu anh’in de bulunduğu çok kimse ölmüştür. Neden peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onlara görünerek Müslümanları tek kelimede toplamadı?

Ömer bin el-Hattab radıyallahu anh, kadrinin yüceliğine ve şanının büyüklüğüne rağmen, bazı fıkhî meseleleri bilmediğinden ötürü üzülerek şöyle demiştir; “Şu üç şeyi aramızdan ayrılmadan önce Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e arz edip, onun da bizden ahid alarak sonuçlandırmasını ne kadar da isterdim; kelale, ceddin mirası ve faizin kısımları.”[163]

Şayet peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ölümünden sonra bir kimseye görünseydi, mutlaka Ömer radıyallahu anh’e de görünür ve; “Üzülme! Şunun hükmü şöyle şöyledir..” derdi.

Bu Meselede Âlimlerin Görüşleri

1- Kadı Ebu Bekr İbnul Arabî der ki; “Bazı Salihler, vefatından sonra peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’i baş gözüyle hakikaten gördüklerini iddia ederek sapmışlardır.”[164]

2- İmam Ebul Abbas Ahmed bin Ömer el-Kurtubî, “el-Mufhim Li Şerhi Sahihi Muslim” adlı kitabında Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in zatının hakikaten görülmesini şiddetle inkar etmiş ve demiştir ki;

“Bu görmenin hakikat olduğunu zanneden ve diline dolayanın aklı bozuktur. Eğer görüntü hakiki anlamda olsaydı, herkesin peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’i başka bir surette değil, son nefesindeki suretinde görmesi lazım geldiği gibi, iki kimsenin aynı anda Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’i görememeleri lazım gelirdi. Yine peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in şu an hayatta olup kabrinden çıkması, çarşılarda dolaşması, insanlara hitap etmesi gerekirdi. Bundan dolayı kabrinin boş olması, cesedinin orada bulunmaması gerekirdi. Böylece onu kabri dışında gece gündüz hakikaten görmek mümkün olursa, kabrini ziyaret edip selam

---

162 Malik(s.993) Buhari(8/4,5) Muslim(s.1379) Ebu Davud(2976) Nesai(7/137)

163 Buhari(5/2122) Muslim(4/2322) Ebu Avane(5/100) İbni Hibban(12/182) İbni Hazm Muhalla(9/282) Darekutni(4/252) Mervezi es Sunne(s.58) Bezzar(1/281) Ebu Davud(3669) Beyhaki(6/245)

164 İbni Hacer el Askalanî Fethul Bari(12/384)

veren gaib olana selam vermiş olurdu. Bu ancak akıl sektesinin en düşük seviyesinde olanın iddiasıdır."[165]

3- Şeyhulislam İbni Teymiye "el-İbadatuş Şer'iyye vel-Farku Beyneha ve Beynel Bid'iyye" adlı risalesinde der ki; "Onlardan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kabrinden çıkıp konuşacağını zannedenler, bunun keramet olarak sayanlar vardır. Yine onlardan peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kabrine sorulup cevap alınabileceğine inananlar vardır. Bazıları şöyle anlattı;

"İbni Mende'ye bir hadis müşkil geldiği zaman Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kabrine gider ve O'na sorar, cevap alırdı."[166] Magripli bir başkası için de bunun hâsıl olduğu söylenir ve onun kerameti olarak kabul edilir. İbni Abdilberr böyle zannedenlere der ki;

"Yazıklar olsun! Önceki Muhacirler ve Ensar'dan bunu daha mı üstün görüyorsun?! Onlardan biri Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in vefatından sonra O'na sorup cevap almışlar mıdır?! Sahabeler bazı meselelerde çekişecekleri yerde, peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e sorup cevap alamazlar mıydı? İşte kızı Fatıma! Mirası hakkında O'na sorup cevap alamaz mıydı?"

Yine İbn Teymiye r.a. der ki; ""Bazı kimseler için bazen yakaza halinde de, uyuyan kimse için rüyada görülen şeylere benzer bir görme hali hâsıl olabilir. Bu kişi kalbi ile uyuyan kimsenin gördüğünün aynısını görür ve ona, kalbiyle müşahede ettiği bir takım hakikatler tecelli eder. Bütün bunlar da dünyada iken vuku bulur.

Bazen kalbiyle müşahede ettiği şey, kişiye üstün gelir, onu tamamen sarar ve o şeyi bütün organları ile algılar; kişi de o şeyi bizzat gözleri ile gördüğünü zanneder. Bu hal uyanıncaya kadar devam eder; uyanınca bunun bir rüya olduğunu anlar. Ama bazen de kişi, uykuda gördüklerinin rüya olduğunu bilebilir.

İşte böyle abidlerden kendisi için kalbi bir müşahede meydana gelmiş, bu müşahede kendisini tamamen kaplamış ve onun duygularıyla idrak etmesini ortadan kaldırmış kimseler vardır. Böyle bir durumda bu abid kalbi müşahedesini bizzat gözü ile görme işi zanneder, ama bu konuda yanılgı içindedir…"[167]

4- Hafız Zehebî, Mizanul İtidal'de, er Rabî bin Mahmud el-Mardînî'nin hal tercemesini verirken der ki; "Deccaldir, 599 yılında sahabelik iddia etmiştir." Zehebî şunu kastediyor; mezkûr şahsın Medine'de peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i uyanık iken gördüğünü iddia ederek; "Dünyam ve ahiretim kurtuldu." Dediği işitilmiştir.[168]

5- Hafız İbni Kesir el-Bidaye'de[169] Ebul Feth Ahmed bin Muhammed et-Tusi el Gazalî'nin hal tercemesini verirken der ki; "İbnul Cevzî ondan münker bazı sözler nakletti. Onlardan biri de şudur; "Ebul Feth Tusi'ye müşkil gelen bir mesele olduğunda Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i uyanık iken görerek ona sorardı. O

---

165 Münavi Feyzul Kadir(6/129) Şeyh Alauddin Şerhu Fetavayı Nevevi(s.342) Kastalani Mevahibu Leduniye(1/734) bkz. Karafi Furuk(4/244) el Aşkar Efalir Rasul(2/144)

166 Zehebi Siyeri A'lamin Nubela(17/37-38)'da der ki; "Bu hikayeyi sırf garip karşıladığım için yazdım. İsnadı da kopuktur."

167 Şeyhul İslam İbni Teymiye Mecmuul Fetava(3/333)

168 bkz.; İbni Hacer el İsabe(1/513)

169 El-Bidaye ven Nihaye(12/196)

da ona doğrusunu gösterirdi.” İbni Kesir de, İbni Cevzî’nin buna münker demesine katılmıştır. İbni Cevzî bunu el-Kussas vel-Muzekkirin adlı kitabında belirtmiştir.[170]

6- Hafız İbni Hacer el-Askalanî Fethul Barî’de der ki[171]; “İbni Ebi Cemre tasavvufçu bir cemaatten, onların rüyada Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’i gördüklerini, bundan sonra da uyanık iken görerek ondan korktukları bazı şeyler hakkında sorduklarını ve kurtuluş yolunu öğrendiklerini nakletti.” Sonra İbni Hacer bu söze itiraz ederek şöyle der;

“İşte bu gerçekten problemli bir meseledir. Şayet zahirine yorumlanacak olursa, bütün bunların sahabe olması gerekir! Bu durumda kıyamet gününe kadar sahabe olma imkânı devam edecek anlamına gelir ki bu çamur atmaktır. Rüyada onu gören herkes sonra onu uyanık iken gördüğünü söylememiştir. Sadık haber ise böyle çelişkili olmaz.”

7- Sehavî, vefatından sonra peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in uyanık iken görülmesi hakkında der ki; “Sahabelerden ve onlardan sonrakilerden bize böyle bir şey ulaşmamıştır. Nitekim Fatıma radıyallahu anha Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in vefatından sonraki altı boyunca çok üzülmüş, ondan böyle bir şey nakledilmemiştir. “[172]

8- Molla Aliyul Kârî, Cem’ul Vesail Şerhuş Şemail Lit-Tirmizî adlı eserinde der ki; “Tasavvufçuların iddia ettiği gibi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’i vefatından sonra uyanık iken görmek hakikat olsaydı, ondan işitilen emir veya yasakla amel etmek gerekirdi. Fakat malumdur ki bu icma ile caiz değildir. Bu tıpkı büyüklerden bir zat görse bile, hükmü rüyada görmenin hükmü gibidir. Nitekim bunu el-Mazerî ve başkaları; “Kim O’nun, katli haram olan birini öldürmesini emrettiğini görürse, bu görmek değil, hayaldir.”[173]

İddia Sahiplerinin Öne Sürdükleri Hadis ve İsnadı Hakkında;

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in vefatından sonra uyanık iken görülebileceğini iddia edenlerin dayandığı tek delil; “Kim beni rüyasında görürse uyanık iken de görecektir” hadisidir. Buhari altı yerde naklettiği hadisi bu lafızla sadece bir yerde rivayet etmiştir. Bunu Ebu Hureyre radıyallahu anh’den beş farklı tabiin rivayet ettiyse de, bu lafızla sadece Ebu Seleme rivayet etmiştir. Ebu Hureyre radıyallahu anh’den bunu rivayet eden diğer dört tabiin; Muhammed bin Sirin, Ebu Salih Zekvan, Abdurrahman el-Cuheni ve Kuleyb; “Kim beni rüyasında görürse gerçekten görmüştür. Zira şeytan benim şeklime giremez” lafzıyla rivayet ettiler.[174]

Ebu Seleme’den de iki ravi iki farklı lafızla rivayet etti. Muhammed bin Amr bin Alkame el-Leysî’nin Ebu Seleme’den, onun da Ebu Hureyre radıyallahu anh’den yaptığı rivayet, diğer dört tabiinin Ebu Hureyre’den rivayetinin lafzının aynısıdır. Fakat Ebu Seleme’den rivayet eden diğer ravi Zühri, bunu şek ile şu şekilde rivayet etti; “Kim beni rüyasında görürse uyanık iken görecektir veya uyanık iken görmüş gibidir.” Görüldüğü gibi “Uyanık iken görecektir” lafzı şüphelidir.

---

170 İbnul Cevzî el Kussas vel Muzekkirin(s156)
171 Fethul Bari(12/385)
172 Kastalani Mevahibul Leduniye(1/733)
173 Aliyul Kari Cem’ul Vesail(2/238)
174 Muslim(15/24) Buhari(6197) Ahmed(1/400,2/232,342,411,463,472) İbni Mace(3901)

Ayrıca bu rivayet, Enes, Cabir, İbni Abbas, İbni Mesud ve Ebu Cuhayfe radıyallahu anhum'den de rivayet edilmiş olup lafzı şöyledir; "Kim rüyasında beni görürse gerçekten beni görmüştür" işte bu mahfuz olan lafzı olup, vefatından sonra Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in uyanık olarak görülebileceğini iddia edenlerin tutundukları lafız şazdır.

Şunu da belirtelim ki; Sufilerin ileri gelenlerinden "İmam Rabbani" diye meşhur Ahmed Faruk Sirhindî, peygamberler dışındakilerin rüyalarına ve keşiflerine mutlaka şeytanın müdahalesi olduğunu belirtmiştir.

Ehl-i Sünnet indinde Rüya, ilham ve keşifler delil değildir. Bu İmam Şatıbi gibi usul âlimleri tarafından belirtilmiştir.[175] Kitap ve Sünnet'e uygun olanları da ancak o rüyayı göreni bağlar. Abdulvehhab eş-Şa'ranî de Tenbihul Muğterrin'de böyle demiştir[176].

İbni Sirin radıyallahu anh'den sahih olarak rivayet edilmiştir ki, Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'i görme rüyası, İbni Sirin'e anlatıldığı zaman, O;

"Rüyada gördüğün zatı bana anlat" derdi. Eğer rüya sahibi o zatı, İbni Sirin'in bilmediği ve Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'in hilyesine muhalif görülen bir şekilde anlatırsa, İbni Sirin radıyallahu anh, rüya sahibine;

"Sen Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i görmemişsin" diye cevap verirdi.[177]

Aynı uygulamayı İbni Abbas r.a, Ebut Tufeyl'in rüyasında Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i gördüğünü zannettiğini söylemesi üzerine yapmış, ondan gördüğünü tarif etmesini istemiştir.[178]

İbni Arabî ve diğer bazı ulema; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i bilinen sıfatları üzere görmek, bizzat Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i görmektir. Başka şekil üzere görmek ise, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in misalini idrak etmektir." Dediler.[179]

Kadı Iyaz; "Bir kimse, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i hayatındaki suretinde görürse, rüyası doğrudur. Bilinen sıfatlarından başka şekilde görürse onun rüyası te'vile muhtacdır." Dedi.[180]

Ali Bin Ebi Talib Radıyallahu anh buyurur ki; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i rüyasında güzel surette görenin eğer layık olmayan surette görürse, o kimsenin fitneye duçar olacağına te'vil edilir."

İmam Bedrüddin el-Ayni de; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, rüyada bir kimseye bir emir verirse, o emir, hayatında bildirilmiş şeriata muvafıksa kabul edilir, değilse reddedilir."[181] Der.

---

175 Şatıbi Muvafakat(2/267-70) Heytemi Fetava(s.322) Cürcani Tarifat(s.34) İbni Hacer Fethul Bari(12/338) Kesteli Haşiye(s.45,108) İbnül Esir Nihaye(4/282)
176 Tenbihul Muğterrin(s.25)
177 Ayni Umdetul Kari(20/18) Nablusi Ta'tirul Enam(s.663) Bkz.: Buhari(6/2567)
178 Müslim(hacc 239)
179 Nablusi Ta'tirul Enam(s.663)
180 Nevevi el-Minhac Bişerhi Sahihi Müslim Bin Haccac(15/25) Suyuti Dibac(5/286) Nablusi Ta'tirul Enam(s.663) Feyzul Kadir(6/131)

TEMİZLİK HUSUSUNDA BİDATLER

1- Peygamber sallallahu aleyhi ve selem, vesvesye müptela olanların yaptıkları gibi; işeme organını çekiştirmek, sıvazlamak, boşaltmaya çalışmak, öksürmek, zıplamak, merdiven çıkmak, işeme organına pamuk tıkamak v.b. şeyleri yapmamıştır. Bütün bunlar vesvese sahiplerinin bidatlerinden ve şeytanın hilelerindendir. Bunu Ebul Ferec İbnul Cevzî Telbisu İblis'te ve İbn Kayyım el-Cevziyye İğasetul Lehfan adlı eserinde böylece açıklamışlardır. Helaya girerken hadiste tavsiye edilen dua yerine "destur" denilmesi de aslı olmayan bir bidattir.

2- Abdest alırken boynun meshedilmesi bazı kitaplarda sünnet şeklinde geçiyor. Buna dair bir rivayet sabit olmamıştır.

3- Abdest alırken azaların yıkanması ile ilgili olarak yapılan duaların aslı yoktur, bidattir.

4- Özellikle cahil sufilerin "Ayakta bevledenin namazı geçersizdir" demeleri batıl bir iddiadır. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ayakta bevlettiği sahih olarak rivayet edilmekle birlikte, ayakta bevletmekten yasaklayan bir rivayet de sabit olmamıştır.

5- Abdest alırken konuşulmaması gerektiğine dair inanç da batıldır.

6- Son asırlarda mezhep mutaassıpları tarafından uydurulan ve gece oduncusu gibi sahih-batıl ayırmadan işine gelen ne varsa kitabına koyan taklitçilerin rağbet ettiği bir rivayeti, ahmaklıklarını sergilemek için buraya almak istiyorum. Onların bu rivayete denize düşünce yılana sarılır gibi sarılmalarının sebebi, dört mezhebin dördünün de isabet ettikleri, hepsinin de hak olduklarını bu mezheplerden birini taklid etmeyenin sapık olduğunu iddia etmeleridir. Hâlbuki Allah'ın dininde bir meselede birden fazla hak bulunmasından Allah'ı ve Rasulünü tenzih etmek gerekir. Bazen dört imamın birinin bu hakka isabet, diğerlerinin hata ettiği olduğu gibi hepsinin de hata edip başka bir imamın isabet ettiği vakidir. İçtihad eden âlim hata etse de sevap alır ama onun hata ettiği ictihadı taklid etmek caiz değildir. Yine sadece bir imamın görüşlerini mezhep (din) edinip diğer imamların delillerini görmezden gelmek çok tehlikeli bir bidattir, kör taklitçiliktir. Bunda hak bir taraf olsaydı bütün sahabelerin sadece Ebu Bekir ra.'ı taklid etmeleri başka âlim sahabelere hiçbir mesele sormamaları gerekirdi. Bunun ise batıl bir yol olduğu gayet açıktır. Zira Ebu Bekir r.a. sahabelerin en üstünü olmakla birlikte Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bütün hadislerini işitmiş değildi. Dolayısıyla din, bir şahsın görüşlerine yada mezhebine indirgenemez.

Sözkonusu asılsız rivayete göre güya Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in alnı kanamış, bunu gören Aişe r.a. o kanı silmiş. Bunun üzerine Rasulullah s.a.v. abdest tazelemiş." Taklitçilerin iddiasına göre Ebu Hanife r.a. bu hadise dayanarak kanamanın abdest bozduğu için Rasulullah'ın abdest tazelediğini, İmam Şafii r.a. de kadın eli değince abdest bozulduğu için abdest tazelediğini söylemiş, dolayısı ile mezheplerden birini taklit etmeyenin sapıtacağı anlamına gelirmiş! Ebu Hanife ve İmam Şafii bu rivayeti ömürlerinde işitmiş değillerdi. Son asırların sivri zekâlılarından biri mezhep taassubunu bu rivayeti uydurarak formulize etmiş ancak ince bir ayrıntıyı unutmuştur! Maliki, Hanbeli mezhepleri ve daha birçok ulema ne kadına dokunmanın

---

181 Ayni Umdetul Kari(1/295) Kastalani(10/133) Feyzül Kadir(6/121) Nakşul Füsus(s.122) İsmail Hakkı Çetin İnsan ve Vazifesi(s.46)

ne de kan akmasının abdest bozmadığını belirtmişlerdir.[182] Yani bu kimselere göre bu imamlar da mı sapıtmış? Kaldıki sahih rivayetler ne kadına dokunmanın ne de önden ve arkadan çıkmadıkça kan akmasının abdesti bozmayacağını göstermektedir. (Bu konunun delilleri için “Sahih İlmihal” adlı kitabıma bakınız.)

[182] Bkz.: İmam Malik Mudevvene(1/13) Bağdadi İrşadus Salik(s.8) Tecridul İhtiyarati İbn Teymiye(s.6) Hukmun Necaseti Demil Ademî(passim)

EZAN HAKKINDAKİ BİDATLER

1- Müezzinlerin pek çoğu ezandan on dakika kadar önce teyp veya hoparlörden Kuran kıraati yayınlıyorlar. Bu adete öyle devam edildi ki, müezzin bunu terk edecek olsa cemaat itiraz ediyor. Bu peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yoluna muhalif bir bidattir. Ne Rasulullah'tan ne de sahabe ve tabiinden ezandan önce Kuran okudukları sabit olmamıştır. İlim ehli katında herhangi bir ibadetin şerî bir delil olmadan muayyen bir vakte tahsis edilmesinin caiz olmadığı karara bağlanmış bir husustur.[183]

2- Bazı müezzin ve imamlar, meşhur müezzinlerin sesini kaydedip ezanı kasetten yayınlamaktadırlar. Yine bazı yerlerde merkezî hoparlör sistemi ile ezan okutulmaktadır. Bu bidattir. Malik Bin Huveyris r.a.'ın rivayet ettiği hadiste şöyle denilmektedir; "Kavmimden bir grup içinde Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim. Yanında yirmi gece kaldık. Bize çok merhametli ve arkadaşça davrandı. Bizim memlekete dönme arzumuzu hissedince buyurdu ki; "Dönün ve kavminizin arasına katılın. Onlara öğretin. Namazı kılın. Namaz vakti geldiğinde biriniz ezan okusun ve en büyüğünüz imam olsun."[184]

Ebu Hureyre r.a.'ın rivayet ettiği hadiste ise; "Ezan okuma ve ilk safın kıymetini bilselerdi ve bunun için kura çekmekten başka yol bulamasalardı elbette kura çekerlerdi..."[185]

Rabıtatul Alemil İslami'ye bağlı Fıkıh Heyeti bu konudaki fetvalarında şunları belirtmişlerdir; "Mescidlerde namaz vakti girince teyp ve benzerleri ile ezan yayınlamak caiz değildir. Meşru olan ezan ibadetinin edası ancak, Müslümanların her vakit ve her mescid için ayrı ezan okumakla hasıl olur. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den beri uygulanagelen de budur."[186]

3- Ezana ekleme ve eksiltmelerde bulunmak bidattir. Zira ezanın lafızlarının tevkifi olduğu bilinen bir şeydir. İbn Amr r.a.'nın rivayet ettiği hadiste; "Müezzini işittiğinizde onun dedikleri gibi deyin. Sonra bana salat edin. Kim bana salat ederse Allah ona on salat eder. Sonra benim için Allah'tan vesileyi isteyin. Zira cennette o öyle bir mertebedir ki, Allah'ın kullarından sadece biri ona nail olacaktır. Ben o kimse olmayı ümid etmekteyim. Kim benim için vesileyi isterse şefaatim ona helal olur."[187] Buyrulmuştur. Ezanın bitiminde Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e salavat okumak aslında sünnet iken, müezzinler bunu sesli okumak suretiyle ezana ilavede bulunmuş ve bidat çıkarmış oluyorlar.[188]

4- Pazartesi ve Cuma geceleri sabah ve yatsı ezanlarından önce değişik yerlerde değişik zikirler ve tesbihat yapılmaktadır. Bunlar bidat uygulamalardır.[189]

---

183 Bkz. Fetaval Lecnetid Daime(3/353) Fetaval İslamiye(1/381)
184 Buhari(Fethul Bari-2/251) Muslim(Nevevi-2/302)
185 Buhari(1/236) Müslim(2/118)
186 El-Kavlul Mübin(s.176) Fetaval Lecnetid Daime(6/66)
187 Müslim(2/66)
188 Bu konuda bkz.: Şeyh Ali Mahfuz el-İbda(s.172-174) İbn Abidin Haşiye(1/390) Ali el-Kari Mirkatul Mefatih(2/349) İbn Hacer Fethul Bari(2/232) İbnul Hac el-Medhal(2/255) İbn Hacer el-Mekkî Fetaval Kübra el-Fıkhiye(1/131) Seyyid Sabık Fıkhus Sunne(1/122) İbn Baz Fetava(1/240) Şukayri es-Sunen vel-Mubtediat(s.234)
189 Bu konuda bkz.: İbn Cevzi Telbis(s.137) Fethul Bari(2/232) Kasımi Islahul Mesacid(s.133) Fıkhus Sunne(1/121)

5- Ezan okunduktan sonra namazdan önce üç defa ihlas suresini okumak bidattir.[190] Hadiste, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in namaz kılarken Kuran'ı sesli olarak okuyan insanların yanına gelip şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir; "Şüphesiz namaz kılan kimse, Rabbine münacat etmektedir. Münacat ettiğiniz şeye dikkat edin. Kuran okurken seslerinizi yükseltmeyin"[191]

6- Ezan okurken teganni etmek (şarkı gibi makamlı okumak) bidattir.[192] Birisi Ömer r.a.'e geldi ve "Ben seni Allah için seviyorum" dedi. Ömer r.a. ise; "Ben de sana Allah için buğzediyorum. Duyduğuma göre sen ezan okurken teganni ve lahin yapıyorsun."[193]

7- Ezanı işitenlerin "Aziz Allah" veya "Celle Celaluh" demeleri. Ezanı dinleyene sünnet olan, müezzinin söylediğini tekrar etmek, Müezzin "Eşhedu en la ilahe illallah" deyince "Radıytu billahi rabben ve bil İslami dinen ve bi muhammedin nebiyya" demesi, "Hayye ales salat" ve "Hayye alel felah" deyince de "La havle vela kuvvete illa billah" demesidir. Ezanın sonunda da "Allahumme rabbe hazihid davetit tâmme ves salatil kaime. Âti muhammedenil vesilete vel fazile. Veb'ashu makamen mahmudenillezi vaadteh" demesi sahih hadislerde tavsiye edilmiştir. "İnneke la tuhliful miad" şeklinde bu duanın sonuna eklenen cümle ise sabit olmamıştır.

8- Ezan okunurken başparmakların tırnaklarını öpmek ve gözleri onlarla meshederek "Allahummahfaz ayneyye ve nevvirhuma" duasını okumak bidattir. Deylemi'nin el-Firdevs adlı eserinde böyle bir rivayet var ise de sahih değildir.

---

[190] Cemaleddin Kasımi Islahul Mesacid(s.105)
[191] Muvatta(1/90) Sahihu Süneni Ebu Davud(1/247) el-İstizkar(4/161)
[192] Bkz.: İbn Cevzi Telbisu İblis(s.182)
193 Abdurrazzak(1852) Taberani(13059) Tahavi(4/128) Serahsi Mebsut(1/138) Sahiha(42)

NAMAZ HAKKINDAKİ BİDATLER

1- Niyeti telaffuz ederek sesli yapmak. Bazıları niyeti şöyle telaffuz ediyorlar; "Niyet ettim öğle namazının dört rekat farzını kılmaya, uydum imama, döndüm kabeye" bu çirkin bidatlerdendir.[194] Halbuki niyet, dilin değil kalbin amelidir. Bu yüzden ilim ehli niyeti; "Kalbin azmetmesi, kasdetmesidir" şeklinde açıklamışlardır.[195]

2- İmamın cemaatten niyet için hazırlanmalarını talep etmesi bidattir.[196]

3- Kamet okunurken nafile namaza devam etmek; Müslim'in rivayet ettiği hadiste; "Namaz için kamet okununca farz namazdan başkası kılınmaz" buyrulmuştur. Buhari, Müslim ve Ahmedin rivayetlerinde de şöyle anlatılır; "Peygamber sallallahu aleyhi ve selem kamet okunduğu halde iki rekat namaz kılan birini gördü ve "Sabah namazı dört rekat mı? Sabah dört rekat mı!?" buyurdu.

4- Namazda rüku ve secdeleri tam yapmamak, tadili erkana riayet etmemek. Böyle yapanlara sessiz kalan da onun günahına ortak olur.

5- Tek bir mahalde iki ayrı cemaatin namaz kılması.

6- Meşru bir sebep olmadan namaz sonunda secde etmek.

7- Özellikle Teravih namazını hızlıca kılmak.

8- İmamın namazdan sonra cemaate dönmesi, müezzinin telkini ile tesbihatın yapılması, imamın dua edip cemaatin amin demeleri, Müslümanların ruhları için el-fatiha demeleri gayri meşru bidatlerdir.[197]

9- Namazdan sonra musafaha ederek "Tekabbelallahu minna ve minkum" demek[198]

10- Vitr namazının kunut duasını okurken elleri kaldırmak bidattir. Bunun dışında diğer namazlarda rükudan sonra yapılan kunutta elleri kaldırmak sünnettir.

Duada elleri kaldırmak sadece yağmur duasında sünnet olup mahal tayin etmeksizin ve yüze sürmemek kaydıyla duada elleri kaldırmak meşrudur. Kunut duasından sonra elleri yüze ve bedene sürmek, namazın ardından dua için elleri kaldırmak ve duadan sonra elleri yüze sürmek aslı olmayan bidatlerdir. Bu konuda bazı rivayetler nakledildiyse de hadis uzmanı âlimlerimizin belirttikleri gibi sahih değildirler.[199]

---

194 Bkz.: Zadul Mead(1/201) Telbisu İblis(s.183)

195 Bkz.: Mekasıdul Mükellefin(s.24-30) Karafi ez-Zehira(1/240) Karafi el-Ümniyye Fi İdrakin Niyye(s.17) İbn Teymiyye Mecmuul Fetava(22/236) İbn Kayyım Bedaiul Fevaid(3/192) Şirazi el-Muhezzeb(3/276) Suyuti el-Eşbah ven Nezair(s.76) Ahmed Şuveyki et-Tavdih(1/233)

196 Bkz.: Husamuddin Affane el-İttiba La İbtida(s.245-247)

197 Bkz.: Husameddin Affane el-İttiba(s.124) İbn Teymiye Mecmuul Fetava(22/519) Ali Mahfuz el-İbda(s.283) Zadul Mead(1/257) Nevevi el-Ezkar(s.58)

198 Affane(s.129) Fethul Bari(13/294) Mirkatul Mefatih(8/458) Mucemul Menahi(s.206) İz Bin Abdisselam Fetava(s.389) Mecmuul Fetava(23/339) İbn Abidin(6/381) İbnul Hac el-Medhal(2/223)

199 Beyhaki(2/212) Elbani es-Sahiha(2/143) Mervezi el-Vitr(s.236) Eczaul Hadisiye(s.83) İz Bin Abdisselam Fetava(s.392) Mecmuul Fetava(22/519)

Cuma Namazı İle İlgili Bidatler:

1- Cuma günü yolculuğu terk ederek ibadete yönelmek.[200]

2- Cuma gününü tatil günü edinmek. (*İhyâ*, c.1, s.169)

3- Sakalı tıraş etmek, ipek giyinmek ve altın süsler takınmak gibi masiyet fiilleri işlemek suretiyle Cuma namazı için süslenip hazırlanmak.

4- Bazı kimselerin Cuma günü ya da sair günlerde mescide gitmeden evvel önden birtakım sergiler göndermeleri.[201] (*el-Medhal*, c.2, s.124)

5- Cuma günü anı mahiyetinde çeşitli şekillerde hediyeleşmek. (*el-Medhal*, c.2, s.258-259; *el-İbdâ' fî Madârri'l-İbtidâ'*, s.76; *Mecelletu'l-Menâr*, c.31, s.57)

6- Cuma günü toplu halde ezan okumak. (*el-Medhal*, c.2, s.208)

7- Cuma günü mescidin avlusunda daimi müezzinle birlikte diğer müezzinlerin ezan okumaları. (Şeyhulislam İbn Teymiyye, *el-İhtiyârâtu'l-'İlmiyye*, s.22)

8- İkinci olarak avluda okunan ezanda ilk müezzine karşılık verir gibi bir başka müezzine daha ezan okutmak. (*el-İbdâ'*, s.75; *el-Medhal*, c.2, s.208)

9- Müezzinin Cuma günü ilk ezandan sonra halkı namaza katılmaya ve cemaatin sayısını kırka tamamlamaya çağırmak için minareye çıkması. (*Islâhu'l-Mesâcid ani'l-Bida'i ve'l-'Avâid*, s.69)

10- İnsanlar Cuma namazı için toplandıklarında Kur'an cüzlerinin dağıtılması. Bu cüzler daha sonra ezan vakti gelince dağıtan kimse tarafından ger toplanır. (*el-Medhal*, c.2, s.223)

11- Kendisi ile teberrükte bulunulması düşüncesiyle salih bir kimsenin insanların omuzları üzerinden aşarak ön saflara gitmesine müsaade edilmesi.[202]

12- Cumanın ilk sünnetinin kılınması. (*es-Sunen ve'l-Mubtede'ât*, s.51; *el-Medhal*, c.2, s.239; *el-Ecvibetu'n-Nâfi'a*, s.46-58)

---

[200] İbn Ebî Şeybe, el-Musannef, c.1, s.205'te Sâlih b. Keysân kanalıyla Ebû 'Ubeyde'nin Cuma günü bir yolculuğa çıktığını ve Cuma namazını beklemediğini rivayet etmiştir. Rivayetin İsnadı ceyyiddir.
İbn Ebî Şeybe, es-Siyeru'l-Kebîr, c.1, s.50'de (şerhi ile birlikte) İmam Muhammed b. Hasan ve c.3, s.187'de Beyhakî Hz. Ömer'den "Cuma (namazı) yolculuğa mani değildir" dediğini rivayet etmişlerdir. Senedi sahihtir. İbn Ebî Şeybe benzer bir rivayeti bir grup seleften de rivayet etmiştir. "Cuma günü sabah namazından sonra yolculuğa çıkana iki meleği de beddua eder..." hadisi, el-Ehâdîsu'd-Da'îfe, s.216, 217'de açıklandığı üzere zayıftır. Şeyh Buceyrimî'nin el-İknâ', c.2, s.177'de yer alan "bu hadis sahihtir" sözünün kesinlikle itibara alınacak bir yönü bulunmamaktadır. Kendisi hadis ehlinden olmadığı için bu değerlendirmesine itibar edilmez.

[201] Şeyhulislam İbn Teymiyye, el-Fetâvâ, c.2, s.39'da "Bu uygulama ittifakla nehyedilmiştir." demiştir.

[202] Bâcûrî, c.1, s.227'de şöyle der: "İmamın ve salih kimsenin insanların omuzları üzerinden aşarak ön saflara gitmesi mekruh değildir. Çünkü bu kimselerle bereket umulur. Böyle kimselerin omuzlarını aşarak öne doğru ilerlemelerinden dolayı insanlar rahatsızlık duymazlar. Bazı kimseler -dünya hayatında dahi olsa- önemli kimselerin salih insanlarla aynı hükümde olduklarını söylemişlerdir. Çünkü insanlar böyle kimselerin öne geçmelerine müsdaade eder ve bundan rahatsızlık da duymazlar."

13- Cuma günü minbere örtüler serilmesi. (*el-Medhal*, c.2, s.166)

14- Hutbe sırasında minbere siyah bayraklar asılması. (*el-Medhal*, c.2, s.166)

15- Minbere perdeler asılması. (*es-Sunen*, s.53)

16- İmamın Cuma günleri daima siyah giysiler giymesi. (*el-İhyâ*, c.1, s.162, 165; *el-Medhal*, c.2, s.266; *Şerhu Şir'ati'l-İslâm*, s.140)

17- Cuma namazı ve diğer namazlar için özellikle sarık sarılması.[203]

18- Cuma hutbesi ve namazı için mest giyilmesi. (*el-Medhal*, c.2, s.266)

19- Terkıyede bulunmak, yani **"Allah ve melekleri, Peygamber'e çok salât ederler. Ey müminler! Siz de ona salevât getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin."** (Ahzab, 56) ayetinin okunması.

20- Bu ayetin ardından hatip çıkıp minbere varıncaya kadar müezzinlerin *"Arkadaşına 'Sus!' dersen..."* hadisini sesli olarak okumaları.[204] (*el-Medhal*, c.2, s.266; *Şerhu't-Tarîkati'l-Muhammediyye*, c.1, s.114, 115; c.4, s.323; *el-Menâr*, c.c.5, s.951; c.19, s.541; *el-İbdâ'*, s.75; *es-Sunen*, s.24) (Ayrıca 32. maddeye bakınız.)

21- Minber basamaklarının sayısının üçten fazla yapılması.[205]

22- İmamın minberin en altında durarak dua etmesi.

23- Minbere çıkarken ağır ağır çıkmak. (*el-Bâ'is*, s.64)

24- Hatibin minbere çıkması sırasında ya da öncesinde Hz. Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem'i öven şiirler söylemek. (*el-Menâr*, c.31, s.474)

25- Hatibin hutbeye çıktığı sırada kılıcının alt kısmıyla minber basamağına tıklatması. (*el-Bâ'is*, s.64; *el-Medhal*, c.2, s.267; *Islâhu'l-Mesâcid*, s.50; *el-Menâr*, c.18, s.558)

26- Hatibin minbere her vuruşunda müezzinlerin Hz. Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem'e salâvat getirmeleri. (*el-Medhal*, c.2, s.250, 267)

27- Baş müezzinin hatiple birlikte minbere çıkıp biraz aşağıda oturması ve "Amin, Allah'ım kabul et! 'Amin' diyene Allah mağfiret etsin! Allahumme salli ala..." demesi. (*el-Medhal*, c.2, s.268)

---

[203]: Sarık sararak kılınan namazın faziletine dair varid olan hadislerin hiçbiri sahih değildir. *El-Ehâdîsu'd-Da'îfe*, no:127'de bu hususa ilişkin açıklamada mevcuttur..

[204] Şeyhulislam İbn Teymiyye, *el-İhtiyârât*, s.48'de "İttifakla mekruh ya da haramdır" demiştir. Derim ki: *el-Bâ'is*, s.65'te müellifi bu bidati hoş görmesine adlanılmaması gerekir. Bu bir alimin zellesinden ibarettir.

[205] *Et-Terâtîbu'l-İdâriyye* müellifinin c.2, s.440'ta zikrettiği gibi minber basamaklarının on beşe çıkarılması işlemini ilk defa Hz. Muâviye'nin yaptığı konusunda söylenenler sabit olmayan hususlardandır. "Kîl (denilir ki)" ifadesi ile başlaması da bunu bildirmektedir. Bu bidatin zararlarından biri safların kesilmesidir. Bazı mescid imamları bu konuya dikkat ederek basamakları duvar kenarına yapmak gibi yeni yöntemlerle bu sakıncayı gidermektedirler. Hâlbuki sünnete tabi olsalar rahat edecekler.

28- Minbere çıktığında imamın insanlara dönüp selam vermeden önce kıbleye yönelerek dua ile meşgul olması. (*el-Bâ'is*, s.64; *el-Medhal*, c.2, s.267; *Islâhu'l-Mesâcid*, s.50; *el-Menâr*, c.18, s.558)[206]

29- Minbere çıktığı zaman imamın cemaate selam vermemesi. (*el-Medhal*, c.22, s.166)

30- İkinci ezanın mescidin içinde hatibin huzurunda okunması. (*el-İ'tisâm*, Şâtıbî, c.2, s.207-208; *el-Menâr*, c.19, s.540; *el-Ecvibetu'n-Nâfi'a*, s.20-25)

31- Bazı camilerde hatibin önünde iki müezzin bulunması. Müezzinlerden birinin minberin önünde ikincisinin de kapının üst tarafında durarak birinci müezzinin ezan lafızlarını kısık sesle telkin etmesi ve ikinci müezzinin de sesli olarak okuması. (*Islâhu'l-Mesâcid ani'l-Bida'i ve'l-'Avâid*, s.143)

32- Hatip hutbeye başlayacağı sırada baş müezzinin "Ey insnalar!. Hz. Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem'den sahih olarak rivâyet edildiğine göre *"Cuma günü imam hutbe okuduğu sırada arkadaşına 'Sus!' dersen, lağv etmiş olursun."* buyurmuştur. Susun ki Allah celle celâluhû size rahmet etsin!" demesi. (*el-Medhal*, c.2, s.268; *es-Sunen*, s.24)

33- Hatip birinci hutbeyi bitirip oturduğunda bazı müezzinlerin "Allah celle celâluhû sana, ana-babana, bize, ana-babamıza ve hazır bulunanlara mağfiret etsin!" demeleri. (*Fetâvâ İbn Teymiyye*, c.1, s.129; *Islâhu'l-mesâcid*, s.75-76)

34- Hatibin Cuma hutbesinde kılıca dayanması. (*es-Sunen*, s.55)[207]

35- Şifa bulmak amacıyla imam hutbe verdiği sırada minberin altında oturmak. (*el-Menâr*, c.7, s.501-503)

36- Hatiplerin "İnne'l-hamde lillâh; nahmeduhû ve nesta'înuhû ve nestağfiruhû..." şeklindeki hutbe-i haceyi okumamaları. Ayrıca "Bundan sonra; en hayırlı söz Allah celle celâluhû'nun kelamıdır." sözlerini söylememeleri.

37- Hz. Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem devamlı surette uyguladığı halde hatiplerin hutbelerinde *Kâf* sûresi ile öğütte bulunmaması. (*es-Sunen*, s.57)

38- Hatiplerin Cuma günü hutbe sonunda *"Günahtan tevbe eden hiç günahı olmayan kimse gibidir."* benzeri bir hadisi devamlı surette okumaları.[208] (*es-Sunen*, s.56)

39- İçinde bulunduğumuz asırda bazı hatiplerin birinci hutbeyi bitirince selam vermeleri.

40- İki hutbe arasında üç kez *İhlas* sûresini okumaları. (*es-Sunen*, s.56)

---

[206] Şeyhulislam İbn Teymiyye, *el-İhtiyârât*, s.48'de "İmamın minbere çıktıktan sonra dua etmesinin hiçbir aslı yoktur." demiştir.

[207] *Menâru's-Sebîl*'de Ebû Dâvûd'a isnad edilerek vaki olduğu gibi Hz. Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem'in kılıç ya da asaya dayanarak hutbe verdiğine ilişkin hadisin ne Ebû Dâvûd ne de bir başkası nezdinde 'kılıç' lafzı içeren herhangi bir aslı bulunmamaktadır. Fakat hadisin lafzı şu şekildedir: "Asa ya da ok yayına dayanarak ..." *el-İrvâu'l-Ğalîl*, c.3, 616 numarada tahricini görebilirsiniz.

[208] Hasen hadis. *Ed-Da'îfe*'de 615 ve 616 numaralar altında tahric edilmiştir.

41- Cemaatten bazı kimselerin ikinci hutbe sırasında tahıyyetu'l-mescid namazı kılmaları. (*el-Menâr*, c.18, s.559; *es-Sunen*, s.51)

42- İki hutbe arasında imam hutbede iken insanların ellerini kaldırıp dua etmeleri. (*el-Menâr*, c.6, s.793-794; c.18, s.559)

43- Hatibin ikinci hutbede en alt basamağa inip sonra dönmesi. (*Hâşiyetu İbn 'Âbidîn*, c.1, s.770)

44- İkinci hutbede hızlı davranmaları. (*el-Menâr*, c.18, s.858)

45- "Size emrediyorum", "Yasaklıyorum" derken Hz. Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem'e salavatta bulunurken sağa-sola dönmek. (*el-Bâ'is*, s.65; *Hâşiyetu İbn 'Âbidîn*, c.1, s.759; *Islâhu'l-Mesâcid*, s.50; *el-Menâr*, c.18, s.558)

46- Hz. Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem'e salavatta bulunurken minberde bir basamak yukarı çıkıp salavatı bitirince inmesi. (*el-Bâ'is*, s.65)

47- Hutbelerinde ve divanlarında secili ifadeler kullanarak üç-beş kez tekrarlamaları. Halbuki sahih rivâyetlerde secili ifadelerde bulunmak yasaklanmıştır. (*es-Sunen*, s.75)

48- Ramazan ayının son cumasında ya da Ramazan bayramında okunan hutbede birçok hatibin "Allah azze ve celle'nin Ramazan ayının her gecesinde cehennemden azad edilen altı yüz bin azatlısı bulunmaktadır. Son gece olduğunda Allah geçmiş gecelerdekiler sayısınca azat eder." hadisini okuması. Halbuki bu hadis batıldır.[209]

49- Cuma günü imam hutbe okuduğu sırada tahıyyetu'l-mescid namazının terk edilmesi. (İbn Hazm, *el-Muhallâ*, c.5, s.69)

50- Bazı hatiplerin mescide girince tahıyyetu'l-mescid namazı kılmaya başlayan kimselere namazı kılmamalarını söylemek üzere hutbelerini kesmeleri. Halbuki Hz. Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem bunun tam aksine davranmış ve tahıyyetu'l-mescid namazı kılınmasını emretmiştir.

51- İkinci hutbenin vaaz, nasihat, irşad, öğüt ve terğibden âri olarak sadece salavat ve duaya tahsis edilmesi. (*es-sunen*, s.56; *Nûru'l-Beyân fî Keşfi an Bida'i Âhiri'z-Zemân*, s.445)

52- Hatibin Hz. Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem'e salavatta bulunurken hutbenin diğer kısımlarına nazaran sesini daha fazla yükseltmek için kendini zorlaması. (*el-Bâ'is*, s.65)

53- Hatibin **"İnnellâhe ve melâiketehû..."** ayetini okurken aşırı yüksek sesle salavat getirmesi. (*Buceyrimî*, c.2, s.189)

54- Bazı kimselerin hutbe esnasında "Bismillah" diyerek ya da bazı salih zatlarının isimlerini söyleyerek bağırmaları. (*el-Menâr*, c.18, s.559)

---

[209] İbn Hibbân bu değerlendirmede bulunmuştur. Ayrıca Suyûtî'nin *el-Leâli'l-Masnû'a* adlı eserinde de yer almaktadır.

55- O hafta içinde yeni Müslüman olmuş birinin insanların gözleri önünde Müslüman olduğunu telaffuz etmesi için, minberde bulunan hatibin yanına getirilmesi ve hatibin de bu sebeple hutbesini kesmesi. (*el-Medhal*, c.2, s.171)

56- Halifelerin, kral ve sultanların isimlerinin hatipler tarafından ikinci hutbede makamlı olarak zikredilmesi.[210] (*el-i'tisâm*, c.1, s.17-18; c.2, s.177; *el-Menâr*, c.6, s.139; c.18, s.305, 558; c.31, s.55)

57- Hatibin savaşçı ve sınır nöbetçileri için dua etmesi. (*el-İ'tisâm*, c.1, s.18)

58- Müezzinlerin yöneciler için yüksek sesle ve uzun uzun dualar etmeleri. Hatibin de hutbesini oldukça uzatması.[211] (*el-Menâr*, c.18, s.558; *es-Sunen*, s.25)

59- Dua ederken, müezzinlerin amin demeleri için hatibin arada bir susması. (*Şehu't-Tarîkati'l-Muhammediyye*, c.30, s.323)

60- Hatibin, ashab için rızalık ve yöneticiler için de zafer duası ettiği sırada müezzinlerin amin demeleri. (*Şehu't-Tarîkati2l-muhammediyye*, c.3, s.323)

61- Hutbede nağme yapmak. (*el-İbdâ'*, s.27)

62- Hatibin dua sırasında ellerini kaldırması.[212]

63- Cemaatin de imamın duasına eşlik ederek ellerini kaldırması.[213] (*el-Bâ'is*, s.64, 65)

64- Hutbenin devamlı olarak **"İnnellâhe ye'muru bi'l-'adli ve'l-ihsân..."** ayeti ile ya da **"uzkürullâhe yezkürkum..."** ayeti ile bitirilmesi. (*el-Medhal*, c.2, s.271, *es-Sunen*, s.57)

65- Hutbenin uzatılıp namazın kısa tutulması.[214]

66- Minberden inerken hatibin omzunu ve sırtını sıvazlamak. (*el-İbdâ'*, s.79; *Islâhu'l-Mesâcid*, s.78; *es-Sunen*, s.54; *Nûru'l-Beyân*, s.44)

67- Hatibin hutbesini bitirmesinin ardından özel bir bölmeye konan büyük bir minber edinmek. (*el-Medhal*, c.2, s.212)

---

[210] İbnu'l-Hâc, *el-Medhal*, c.2, s.270'te buna benzer bir şey zikretmiş fakat "Bu uygulama, bidat değil, mendub babındandır." demiştir. İbnu'l-Hâc bu konuda vehme düşmüştür. Çünkü biz, ümmetin selefi olan ashab, tabiîn ve diğerlerinen hiçbir kimsenin böyle bir uygulamada bulunduğunu bilmiyoruz.

[211] İbn 'Âbidîn, *el-Hâşiye*, c.1, s.769'da bu davranışın mekruh -yani tahrimen mekruh- olduğunu bildirmiştir.

[212] Şeyhulislam İbn Teymiyye, *el-İhtiyârâtu'l-İlmiyye*, s.48'de şunları kaydetmiştir: "İmamın hutbe sırasında dua ederken ellerini kaldırması mekruhtur. Çünkü Hz. Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem dua ettiği zaman parmağı ile işaret ederdi."

[213] İbn 'Âbidîn *el-Hâşiye*, c.1, s.768'de sahih olan görüşe göre cemaatin böyle bir uygulamada bulundukları takdirde günah işlemiş olacaklarını zikretmiştir.

[214] Zira sünnet olan uygulama daha önceki satırlarda da geçtiği üzere namazın uzun tutulup hutbenin kısaltılmasıdır. Bunun aksinin, günümüz hatiplerinin çoğusu tarafından uygulandığı gibi bidat olduğu konusunda şüphe yoktur. *Ed-Durru'l-Muhtâr*'da (*el-Hâşiye*'nin c.1, s.768'de) "Cuma namazında irad edilen iki hutbenin uzunluğunun mufassal sûrelerden bir sûreden daha uzun olması mekruhtur." ifadeleri geçer.

68- Bazı küçük mescidlerde sayının kırkla varıp varmadığını tespit için cemaatte bulunanların sayılması.

69- Küçük mescidlerde Cuma namazı kılınması. (*Islâhu'l-Mesâcid*, s.63)[215]

70- İmamın saflar düzene konulmadan namaza girmesi. (*el-Islâh*, s.99-100)

71- Hutbenin bitiminde hatibin elinin öpülmesi. (*Islâhu'l-Mesâcid*, s.99)

72- Cumadan sonra "Allah bizden de sizden de kabul buyursun!" denilmesi.[216] (*es-Sunen*, s.54)

73- Cuma namazından sonra öğle namazının kılınması.[217] (*es-Sunen*, s.10, 123; *Islâhu'l-Mesâcid*, s.51-53; *el-Menâr*, c.23, s.259, 497; c.34, s.120)

74- Çocuğu hâlâ emekleyip de yürüyemeyen bazı kadınların cami kapısı önünde Cuma namazından sonra kucaklarında ayak baş parmaklarını iple bağladıkları çocukla durarak ilk çıkandan kesmesini istemeleri. Bu şekilde çocuklarının iki hafta sonra yürüyeceklerini iddia etmektedirler.

75- Bazı kimselerin şifa ve bereket maksadı güderek mescidden çıkanların tek tek tükürmesi için ellerinde bir bardak su ile mescidin kapısında durmaları.

76- Diğer İslam ülkelerinin halef ve selef icmaına aykırı olarak bir kısım İslam ülkelerinde ezanın tek merkezden okunması suretiyle yüzlerce mescidde okunacak ezan şiarının yaşatılmaması.

77- Bazı İslam ülkelerinde ezanın bizzat müezzin tarafından okunmayarak kasetten yayınlanması.

Zuhrul Ahir namazı bidattir; Cuma namazından sonra öğle namazı kılmak caiz değildir. Zira malum olduğu üzere Allah Teala, kullarına, bir vakit içerisinde iki farz namazını aynı anda şart koşmamıştır. O halde, her kim, içinde Cuma namazı kılınan bir cami veya mescitte bulunuyorsa, Cuma namazını mutlaka orada cemaatle kılmalıdır. Bununla birlikte, bazı şartlar yerine gelmediği için Cuma namazının

---

[215] Kâsimî rahimehullâh'ın bu konuya ilişkin oldukça önemli bir araştırması bulunmaktadır. Bu araştırmasında Kâsimî "Cumanın birçok yerde kılınması suretiyle konuluş hikmeti dışına çıkarılması" ifadelerini kullanır. Subkî'nin de bu meseleye ilişkin olarak *el-İ'tisâm bi'l-Vâhidi'l-Ehad min İkâmeti Cum'ateyn fî Beled* adını taşıyan bir risalesi bulunmaktadır. Bu risalede şöyle der: "Cuma namazının ihtiyaç bulunmadığı halde birkaç yerde kılınması, dinen zorunlu olarak bilinen bir münkerdir." (*el-Fetâvâ*, c.1, s.190) Kâsimî araştırmasında son olarak şu gerekliliği dile getirmektedir: "İster evlerin arasında bulunsun, ister cadde üzerinde olsun küçük olan her mescidde Cuma namazı kılınması gerekmez. Büyük mescidler de aynı kapsamdadır. Diğerinde kılındığından dolayı bu mescidlerde Cuma kılınmasına gerek yoktur. Büyük bir mahallede yaşayan kimselerin en büyük camiye gitmeleri gerekir. Büyük bir mahalle, tek başına büyük bir köy sayılabilir. Bu şekilde diğer birçok mescidde Cuma kılınmasına ihtiyaç bulunmaz. Büyük camilerde Cuma namazı kılınmasıyla islam'ın şiarı en eşsiz biçimde izhar edilmiş ve çeşitlilik/çokluk uhdesi dışında kalınmış olur.".

[216] *"Cuma namazından ayrılırken kardeşi ile karşılan 'Allah bizden ve sizden kabul buyursun!' desin! Çünkü bu, rabbinize eda ettiğiniz bir ibadettir."* hadisini Suyûtî, *Zeylu'l-Ehâdîsi'l-Mevdû'a*, s.111'de zikretmiş ve "Senedinde yer alan Nehşel, kezzâbdır" demiştir.

[217] Bu mesele hakkında Şeyh Mustafa el-Ğalâyînî'nin *el-Bid'a fî Salâti'z-Zuhr ba'de'l-Cum'a* adını taşıyan faydalı bir risalesi bulunmaktadır. Bu risale *el-Menâr Dergisi*'nde defalarca yayınlanmıştır. (Bk. c.7, s.941-948; c.8, s.24-29) Muhtemelen müstakil bir risale olarak da neşredilmiştir.

geçersiz olduğunu düşünüyorsa, bu durumda Cuma namazını kılması caiz değildir. Çünkü bu,–yanlış da olsa- söz konusu kişinin düşüncesine göre meşru olmayan batıl bir ibadete başlamak demektir. Bu da Allahu Teala'ya bir isyandır. Bu kişi, Cuma namazının geçersiz olduğunu bile bile bu namazı kılacak olursa, öğle namazını kılmak, onun boynunun borcu olur ve kılması gerekir. Bu kişinin, Cuma namazı kılmak için başka insanlarla cemaat oluşturması caiz değildir. Çünkü, yaptığı bu iş, kendilerinden önce Cuma namazı kılan Müslüman kardeşleri ile bu kimseler arasını ayırmak anlamına gelir.

Eğer kişi, kıldığı Cuma namazının sıhhatinden eminse, bu namazdan sonra ne münferiden, ne de cemaatle ayrıca bir de öğle namazı kılması caiz olmaz. Çünkü bu uygulama ile O, dinen zaruri (bazı fakihlere göre ise kati) olduğu bilinen bir bilgiye muhalif hareket etmiş olur.

Ne sahabilerden, ne de müctehid selef imamlardan birinin, Cuma namazından sonra öğle namazı kıldıklarına dair herhangi bir rivayet bize ulaşmış değildir. İmam Şafii Bağdat'a geldiğinde, orada birçok cami ve mescit bulunmaktaydı. Ancak Ondan, Cuma namazından sonra öğle namazı kıldığına dair bir rivayet gelmemiştir. Eğer böyle bir rivayet olsaydı bile, kendisinin bu davranışı izlenecek, sünnete uygun bir tutum olmazdı.

Cuma namazından sonra öğle namazını kılan kimseler, "Yaptığımız ilave, namaz gibi hayırlı bir husustadır" demek suretiyle meseleyi önemsememezlik etmesinler. Çünkü bu yaptıkları, Allahu Teala'nın öngörmediği bir ibadeti ihdas etmek anlamı taşıyacağından büyük bir tehlike arz etmektedir. Yegâne şâri (kanun ve yasa koyucu) Yüce Allah'tır. Her kim, dinde yeni bir şey ihdas etmeye kalkışırsa, ulûhiyet ve rububiyet konusunda kendisini Allah'a ortak yapmış sayılır. Kim de böyle bir davranışı sergileyen kimseyi onaylarsa, onu Allah'a ortak edinmiş olur. Nitekim Allah Teala şöyle demektedir:

«Yoksa onların, dinden, Allah'ın izin vermediği şeyleri dini kaide kılan ortakları mı var? » (Şura:21)

Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem), Allah'ı bir tarafa bırakan, haham ve rahipleri rabler edinen ehl-i Kitab'ı şöyle tanımlamaktadır:

«Onlar, onlara (Yahudi ve Hıristiyan din adamlarına) tapmıyorlardı. Ancak onların kendilerine helal kıldığını helal sayıyorlar, yasakladıklarını da haram kabul ediyorlardı. »[218]

Şeyh Muhammed Şemsu'l-Hak el-Azîm Abâdî şöyle demiştir: Cuma namazı, öğle namazının yerine geçtiğinden, Cumadan sonra ayrıca öğle namazının eda edilmesi caiz değildir. Sahabelerden, tabiinden, tebe-i tabiinden, müctehid ve muhaddis imamların hiç birisinden, Cuma namazından sonra öğle namazı kıldığı veya böyle bir namazı emrettiği yolunda herhangi bir rivayet gelmemiştir. Cuma namazından sonra öğle namazının ihtiyaten kılınması, bu namazı kılan kimseyi günahkâr yapan bir bidattir. Kenzu'd-Dekaik adlı eserin şerhi niteliğindeki el-Bahru'r-Raik'ta da görüldüğü üzere, söz konusu bidati, Hanefilerin müteahhir ulemasından bazıları çıkartmıştır.[219]

---

218 Tirmizi(3095) İbn Cerir, Tefsir 1/81. Hadis yolları ve şahidleriyle birlikte hasen derecesindedir.
219 et-Tahkikatu'l-Ulâ, s. 46

Bayramlarla İlgili Bidatler

İslamda, Ramazan ve Kurban Bayramlarının dışında üçüncü bir bayram yoktur. Müslümanlar, Allah'ın hakkında herhangi bir hüküm indirmediği, zaman ve mekâna bağlı olarak belirlenen pek çok bayramlarla sınanmışlardır.

Zamana Bağlı Bayramlar: Bunlar pekçoktur. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) doğum günü, mirac gecesi, Şaban'ın 15. gecesi, salih veya salih olduğu sanılan bir insanın doğum günü, bazı kral ve padişahların iktidara geliş tarihi, bu bayram acem (arab harici) kavimlerde Nevruz bayramı olarak geçer ve onlardan alınmıştır. Bir iktidara karşı başlatılan direniş hareketi ve bir halkın diğer bir halka galip geldiği tarih olan ve arab olmayan kavimler tarafından kutlanan Mihrican Bayramı vs.

Noel, yılbaşı ve doğum günü kutlamak da haramdır.[220] Bunlar Hristiyanların adetidir. Sahih hadiste; "Kim bir kavme benzerse onlardandır" buyrulmuştur. İbni Amr r.a. şöyle demiştir; "Kim acemlerin beldelerinde bina yapar, nevruzlarına ve mihricanlarına katılır ve onlara benzerse, kıyamet gününde onlarla birlikte haşredilir."[221]

Bayramlarla ilgili yanlışlar; "göç bayramı ve İstiklal Bayramı gibi, Allahu Teala'nın tecviz etmediği, sevinç ve neşe kaynağı olan ve belirli günler için tahsis edilen uydurma kutlama günleri bidat bayramlardır.[222]

Mekâna Bağlı Bayramlar: Bu bayramlar, bir grup halkın, kabir ve anıtlarda ihdas etmiş oldukları toplantılar olup, insanlar bu mekânlara ya belirli bir tarihte gelirler veya sürekli olarak buraların kapılarını aşındırırlar. Özellikle, Mısır'da el-Bedevi'nin, Kerbela'da Hüseyin'e mensub kabrin, Bağdat'ta ise Abdulkadir-i Geylani'nin kabri başında icra edilen kutlama ve törenler de bid'attir, böyledir.

Bugün –özellikle de bayram günlerinde- müslümanların hayatında birçok münkerat bulunmaktadır. Başlıcaları şunlardır: Kadınların süslenip püslenmesi, erkeklerin sakal traşı olarak güzelleşmeye çalışmaları, kabir ziyaretlerinin sadece bu güne tahsis edilmesi, kadın-erkek karışık oturulması, mahremi olmayan kadınların yanına girip çıkılması, sonu gelmeyen savurganlıkların yapılması.

Birtakım insanların, bayram namazı hususunda ve bu namazın sünnet olduğu konusunda gevşek davranmaları, bayram namazını namazgâhta kılmayı terk etmeleri de hatadır. Şevkani şöyle demiştir: "Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem), iki bayram namazını sürekli olarak kılmış, hiçbir zaman terk etmemiş ve insanlara, hatta evde hizmet etmekle görevli genç cariyelere dahi (eğer elbisesi yoksa, sahibi tarafından giydirildikten sonra) bu namazı kılmalarını emretmiştir. Dahası, bayram gününde hayızlı kadınların da evlerinden çıkmalarını, namaza iştirak etmeseler bile bayram namazı esnasındaki coşkuya iştirak etmelerini istemiştir."

İşte bütün bunlar, bayram namazının farz-ı kifaye değil, farz-ı ayn olduğunu gösteren delillerdir. Ve yine buradan, bayram namazını terk eden kadınların, namazı namazgâhta kıldırma konusunda gevşeklik gösteren imam ve hatiplerin hatalı olduğu

---

220 Husamuddin Affane el-İttiba(s.247) Turtuşi el-Havadis vel-Bid'a(s.150) İbnTeymiye İktizaus Sıratil Mustakim(s.180) Suyuti el-Emru Bil İttiba ven Nehyu Anil İbtida(s.144)

221 Beyhaki(9/234)

222 Müslüman beldelerindeki bu tür bayramlar gerçekten çoktur ve sayılmasıda güçtür. Bazı sayımlarda Hindistandaki müslümanların her yıl 144 tane bayramı olduğu ortaya çıkmıştır!!!

sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu gibi alışkanlıklar, ümmet içerisinde –eskiden beri var olmayıp- sonradan yayılmaya başlamıştır.

Namazgâha giderken, tekbirleri açıktan getirme sünnetini terk etmek; Tekbirlerin, herkes tarafından tek ağızdan okunmasının dini bir temeli olmayıp, kişiler bu tekbirleri yalnız başlarına getirebilirler. Zikir, ister açıktan olsun, ister gizli, bu zikirlerin hiçbirisinin toplu olarak yapılması hususunda dini bir dayanak bulunmamaktadır. Örneğine Şam'da rastladığımız, ezanın, meşhur bir grup tarafından topluca okunması da keza yanlıştır. Çünkü topluluğun okuduğu ezan, durulması caiz olmayan yerlerde kelimeyi veya cümleyi bölmeye sebep olabilir. Sabah ve akşam namazlarında okunan tehliller (La ilahe illallah) esnasında, "Lâ ilâhe" deyip bir süre ara vermek gibi.

Bayram namazının kılınışı ve keyfiyyeti hususunda insanların işledikleri hatalar:

Bayram namazını kılarken alınan tekbirler esnasında elleri kaldırma hususunda Peygamber'den (sallallahu aleyhi ve sellem) herhangi bir rivayet sabit olmamıştır.

Pekçok İslam ülkesinde, imam namaz kıldırıncaya kadar, bayram namazına gelen cemaatin, bulundukları yerde iki rekat namaz kılmaları Peygamberden (sallallahu aleyhi ve sellem) varid olan bir uygulama olmayıp, aksine bu konuda sünnet olan iki rekatlik bu namazın terk edilmesidir.

İbn Abbas'tan rivayete göre Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem), Ramazan Bayramı günü sadece iki rekat namaz kılmıştır. Bu namazın öncesinde veya sonrasında başka herhangi bir namaz kılmamıştır.[223]

Birçok hatip ve vaiz, insanları, Ramazan ve Kurban Bayramı gecelerini ibadetle ihya etmeye teşvik etmektedirler. Halbuki bu konuda kendilerine delil olabilecek herhangi bir sahih dayanak bulunmamaktadır.

Bayram namazında hatiplerin işledikleri hatalar:

Hutbeye tekbirlerle başlanılması ve hutbenin çeşitli bölümleri arasında da tekbir getirilmesi. İbn Kayyım, bu hususta şöyle söylemektedir: "Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) bütün hutbelerine Allah'a hamd ile başlardı. Ondan, bayram namazlarının hutbelerini tekbirle açtığına dair sahih bir rivayet gelmemiştir."

— Aynı şekilde hatiplerin, Bayram namazı için iki hutbe okumaları da yanlıştır. Nevevi, hutbenin tekrarı hususunda Peygamberden (sallallahu aleyhi ve sellem) herhangi bir şey sabit olmadığını ifade etmiştir

223 Buhari (945) (989) (1364); Müslim (884).

CENAZELERLE İLGİLİ BİDATLER:

ÖLÜMDEN ÖNCEKİ BİD'ATLER

1. Bazılarının şeytanların ölüm döşeğinde bulunan kimseye anne ve babası şeklinde yahudi ve hristiyan birisi kılığıyla gelip, ona onu saptırmak için herbir dine girmesini teklif ettiğine inanmak. (İbn Hacer el-Heytemi el-Fetava el-Hadisiyye adlı eserinde Suyuti'den: "Böyle bir rivayet varid olmamıştır." dediğini nakletmektedir.)

2. Ölümü yaklaşmış kimsenin başı ucuna mushaf koymak.

3. Ölüye peygamberi ve ehl-i beytin imamlarını (selam onlara) ikrar ve kabul etmeyi telkin etmek.[1]

4. Ölmek üzere olan kimseye Yasin suresini okumak.

5. Ölümü yaklaşmış olan kimsenin yüzünü kıbleye çevirmek. el-Muhalla (V, 174)'de belirtildiği üzere Said b. el-Müseyyeb el-Medhal (III, 229-230'da belirtildiği üzere Malik bunu reddetmiştir. Bu hususta herhangi sahih bir hadiste gelmemiştir.

ÖLÜMDEN SONRA İŞLENEN BİD'ATLER

6. Şianın söylediği: "Âdemoğlu ölüm dolayısıyla necis olur. Masun (imamlar), şehid ve öldürülmesi icab edip öldürülmeden önce gusleden ve sonra öldürülen kimse -bu son şahıs sadece ve muayyen olarak bu sebeb dolayısıyla- necis olmazlar."[1]

7. Ay hali, lohusa ve cünub olanların yanından çıkartılmaları.

8. Ölenin canını verdiği sıralarda hazır bulunan kimselerin üzerinden yedi gün geçinceye kadar işi gücü bırakması. (İbnu'l-Hac, el-Medhal, III, 276-277)

9. Bazılarının inancına göre ölünün ruhunun öldüğü yerin etrafında dolaştığına dair inanç.

10. Ölünün vefat ettiği gece sabaha kadar yanında mum yanık tutmak. (el-Medhal, III, 236)

11. Ölünün öldüğü odaya yeşil bir dal bırakmak.

12. Ölünün yanında yıkanmaya başlayıncaya kadar Kur'ân okumak.

13. Ölünün tırnaklarını kesmek ve etek traşını yapmak. (İmam Malik, el-Müdevvene, I, 180, el-Medhal, III, 240)

---

1 Bk. Şiaya ait kitablardan Miftahu'l-Kerame (I, 408)

1 Daha önce değindiğimiz kaynak (I, 153)'de şianın bu hususta icma ettiğini nakletmektedir. Halbuki bu kendisine işaret edilmiş bulunan hadis ile çatışmaktadır.

14. Ölenin makadına, boğazına, burnuna pamuk sokmak.[2] (İmam Malik, el-Müdevvene, I, 180, el-Medhal, III, 240)

15. Ölünün gözlerine toprak koymak ve bu esnada: "Ademoğlunun gözünü topraktan başka bir şey doldurmaz" demek. (el-Medhal, III, 261)

16. Ölünün yakınlarının defin işi bitirilinceye kadar yemek yememeleri. (Aynı yer, III, 276)

17. Öğle ve akşam yemekleri esnasında ağlamaya özen göstermek. (Aynı yer, III, 276)

18. Bir kimsenin (ölenin) baba ve kardeşinin üzerindeki elbiseyi yırtması.[3] (Bk. 22. mesele, b ve c fıkralarında kaydedilen hadis)

19. Ölen için tam bir sene yas tutmak. Bu zaman zarfında kadınlar kına yakmazlar, güzel elbiseler giyinmez, süs eşyası takınmazlar. Sene sona erdikten sonra yapageldikleri şekilde şer'î bakımdan men olunmuş nakış, yazı ve benzeri işleri yaparlar. Onlar ve onlarla birlikte yas tutanlar bu şekilde hareket etmeye de "Fekku'l-Hüzn: Yası bitirmek, çözmek" adını verirler. (el-Medhal, III, 277)

20. Bazılarının ölü için yas tuttuklarından ötürü sakallarını bırakmaları.

21. Sergilerin, halıların ters çevrilmeleri, ayna ve avizelerin örtülmeleri.

22. Testi ya da benzeri bir kabta bulunan evdeki sularla yararlanmamak, onun necis olduğunu kabul etmek. Buna gerekçe olarak da ölünün ruhu cesedinden çıktığında o suya daldığını göstermek. (Bk. el-Medhal)

23. Onlardan herhangi birisi yemek yerken hapşuracak olursa ona: Filan erkek yahut filan kadın ile konuş diyerek hayatta olanlar arasından sevdiği bir kimsenin ismini verirler ve buna da o kişinin de ölene katılmaması için böyle yapmak gerektiğini gerekçe gösterirler. (Aynı eserden)

24. Ölüleri için yas tuttukları sürece ebegümeci ve balık yemeyi terketmek. (Aynı eser, III, 281)

25. Et, ızgara, köfte gibi şeyleri yemeyi terk etmek.

26. Sufilerin: Kim ölen bir kişi için ağlarsa, o marifet ehli kimselerin yolunun dışına çıkmış olur demeleri. (İbnu'l-Cevzi, Telbisu İblis, s. 340-342 Bk. 18. meseledeki hadisler)

27. Üçüncü bir güne kadar ölenin elbiselerini yıkamayı terketmek. Çünkü bir kanaate göre böylesi ölüden kabir azabını uzaklaştırır. (Medhal, III, 276)

28. Bazılarının dediklerine göre cuma günü ya da cuma gecesi ölen bir kimsenin sadece tek bir saat kabir azabı göreceğini söylerler. Sonra azabı sona erer

---

2 Derim ki: Ancak nadir bazı hallerde olabilir. Mesela ölüde bir hastalık bulunması gibi. Bu takdirde eğer ölüden bir şeyler çıkıp, bunların kefeni kirleteceklerinden ya da necis edeceklerinden korkulması gibi nadir bazı haller müstesnadır.

3 Miftahu'l-Kerame (I, 509)'da belirtildiği üzere bu imamiyenin benimsediği görüştür.

ve kıyamet gününe kadar bir daha avdet etmez. (Bunu Şeyh Aliyyu'l-Kari Şerhu'l-Fıkhi'l-Ekber, s. 96)'da zikretmiş ve bunu reddetmiştir.

29. Bir başka görüş günahkar mü'minin kabir azabı cuma günü ve cuma gecesi kesilir ve bir daha kıyamet gününe kadar o azab ona geri dönmez.[4]

30. Ölenin vefatını minberler üzerinden ilan etmek. (Medhal, III, 245-246)

31. Birilerine vefatları olduğunu haber verdikleri vakit hazır bulunanların filanın ruhuna el-Fatiha demesi.

ÖLÜNÜN YIKANMASINDA BİDATLER

32. Ölünün yıkandığı yerde ölümünden itibaren üç gün süreyle bir ekmek ve bir testi su koymak. (el-Medhal, III, 276)

33. Ölünün yıkandığı yerde güneşin batımından, doğuşuna kadar üç gece süreyle çıralar ya da kandil yakmak. Bazıları bunu yedi gece süreyle kabul ederler. Bazıları bunu daha fazla olarak kabul eder ve aynı işi ölünün öldüğü yerde de yaparlar. (Aynı yer)

34. Ölüyü yıkayan kişinin ölünün yıkadığı herbir uzvu sırasında zikirlerden belli bir zikri okuması. (el-Medhal, III, 329)

35. Cenaze yıkandığı ve uğurlandığı vakit yüksek sesle zikir getirmek. (el-Hadimi, Şerhu't-Tarikati'l-Muhammediyye, IV, 22)

36. Ölmüş kadının saçlarını göğüsleri arasından sarkıtmak.

KEFEN VE CENAZEYİ KABRE GÖTÜRMEKTE BİDATLER

37. Ölüyü ehl-i beyt ve benzerleri salih zatların kabirlerine yakın bir yerde defnetmek amacıyla uzakça yerlere taşımak.

38. Bazılarının söyledikleri: Ölüler kabirlerinde kefenlerle, kefenlerin güzellikleriyle birbirlerine karşı öğünürler. Buna gerekçe olarak da şunu gösterirler. Ölüler arasında kefeni bayağı ve adi olan kimseler bundan dolayı ayıplanırlar.[1] (el-Medhal, III, 277)

---

4 Bunu Şeyh Ali el-Kari, Şerhu'l-Fıkhi'l-Ekber (s. 91)'de nakletmiş ve: "Şüphesiz ki bu batıldır" sözleriyle bunu reddetmiştir. Bunun batıl olduğu hususunda daha da açık diğer görüş şöyle demektedir: Şüphesiz kabir azabı kâfirin üzerinden cuma günü ve ramazan ayı boyunca Peygamber (s.a)'ın hürmetine kabir azabı kaldırılır. Yine bunu Şeyh Aliyyu'l-Kari nakletmiş ve aynı şekilde reddetmiştir.

1 bu kabilden bazı hususlar zayıf birtakım hadislerde rivayet edilmiştir. Buradakine en yakın hadis Cabir (r.a)'ın rivayet ettiği şu hadistir: "Ölülerinizin kefenlerini güzel yapınız. Çünkü onlar kabirlerinde kefenleriyle birbirlerine karşı öğünürler ve kefenleriyle birbirlerini ziyaret ederler." Hadisi Deylemi rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım birtakım raviler vardır. Yine buna yakın başka iki hadis daha vardır. Bunları İbnu'l-Cevzi, el-Mevduat adlı eserinde zikretmiş, Suyuti ise ilmi bakımdan pek faydası olmayan birtakım cevablar (el-Leani, II, 234) vermiştir. Karşılaştırmak için Silsiletu'l-Ahadiysi's-Sahiha, 1425 ve daha önce bu hususta geçen bilgilere bakınız.

39. Ölünün adını onun şehadet kelimesini getirdiğini -eğer varsa- Hüseyn (a.s)'ın mezarı yakınında bir yer bulunduğu takdirde ehl-i beytin isimlerini yazmak ve bunu kefene koymak.[2]

40. Kefen üzerinde bir dua yazmak.[3]

41. Cenazenin süslenmesi. (Ebu Şame, el-Bais ala İnkari'l-Bid'ı ve'l-Havadis, 37)

42. Cenazenin önünde birtakım bayrakların taşınması.

43. Tabutun üzerine sarık konulması. (İbn Abidin Haşiyesinde, I, 806)'da bunun ve bundan önceki uygulamaların mekruh olduğunu açıkça ifade etmiştir.) Fes, gelinlik tacı ve ölenin kişiliğine delalet eden herbir şey de bunun gibidir.

44. Çelenklerin, mersin ağaçlarının, çiçeklerin ve ölenin fotoğrafının cenazenin önünde taşınması.

45. Cenazenin çıktığı sırada eşiğin yanında kuzu kesmek. (Şeyh Ali Mahfuz, el-İbda fi Madari'l-İmtida, s. 114) Bazılarının: Eğer bu iş yapılmayacak olursa, ölenin yakınlarından üç kişinin öleceğine inanması.

46. Cenazenin önünde ekmek ve kuzuları taşıyıp, definden sonra bunların kesilmesi ve ekmekle beraber dağıtılmaları. (el-Medhal, 266-267)

47. Bazılarının eğer cenaze salih bir kimseye ait ise taşıyanlara hafif geleceğine ve çabukça götürüleceğine inanmak.

48. Cenaze ile birlikte sadaka vermek. (el-İhtiyaratu'l-İlmiyye, s. 53; Keşşafu'l-Kına, II, 134) Meyan kökü, limonata ve benzeri şeyler içirmek de bu kabildendir.

49. Cenazenin taşınmasına özellikle sağdan başlamaya dikkat etmek. (el-Müdevvene, 176)

50. Cenazenin dört bir yanının herbirisinden onar adım taşınması.[4]

51. Cenazeyi ağır ağır götürmek. (Ebu Şame, el-Bais, s. 51, 67; Zadu'l-Mead, I, 299; Suyuti, el-Emru bi'l-İttiba, s. 251)

---

2 Miftahu'l-Kerame, I, 455-456'da belirtildiği üzere imamiyye bu kanaattedir.

3 Bazıları bu işi zekat develeri üzerine "lillah: Allah için" yazılmasına kıyasen bunu yapmışlardır. Ancak et-Teratibu'l-İdariyye (I, 440)'da onun verdiği isimle el-Muhtar ala Reddi'l-Muhtar'dan naklen bu görüşü reddetmektedir. Ancak bu şekilde isimlendirme bir hata ya da bir yanılmadır. Çünkü eserin doğru adı Reddu'l-Muhtar ale'd-Durri'l-Muhtar'dır. Belirtilen husus ise Reddu'l-Muhtar'ın 1. cildinde yer almaktadır. (I, 847-848)

4 Bazı fakihler buna: "Her kim bir cenazeyi kırk adım taşıyacak olursa, onun kırk tane büyük günahı bağışlanır." hadisini delil göstermişlerdir. Bunu el-Bahru'r-Raik (II, 207-208)'de Bedaiu's-Sanai'den nakletmektedir. Haşiye (İbn Abidin)'de (I, 833) belirtildiği üzere Şerhu'l-Minye'de: "Bunu Ebu Bekir en-Neccad rivayet etmiştir" denilmektedir. Bu şekilde biri diğerinden hadisi naklederken hadisin durumuna herhangi bir işarette bulunulmamaktadır. Bu hadis sahih değildir. Çünkü senedinde Ali b. Ebi Sare adındaki ravi vardır ve bu zayıf bir ravidir. Böyle bir hadis ayrıca ez-Zehebi'nin de belirttiği üzere münker kabul edilmiştir. Bundan dolayı bizler bu hadisi el-Camiu's-Sağir'de yer alan mevzu hadisler arasında zikrettik. Bununla birlikte hadis böyle bir bid'atin yapılabileceğine delil de değildir. Buna dikkat gerekir.

52. Naaş etrafında kalabalık yapmak. (İbn Hazm, el-Muhalla, V, 178)[5]

53. Cenazeye yakınlaşmaktan uzak durmak. (el-Bais, s. 67)

54. Cenazede sessizliği terketmek. (el-Bais, aynı yer, İbn Abidin, I, 810) Bu bir önceki fıkradan gelecek olan yüksek sesle zikir yapmayı, insanların birbirleriyle konuşmalarını ve benzeri hususları kapsar.

55. Yüksek sesle zikir, Kur'ân okumak, Bürde kasidesini ya da Delail-i Hayrat'ı ve buna benzer şeyleri okumak. (el-İbda, s. 110; İktidau's-Sırati'l-Mustakim, s. 57, İmam Şatıbi, el-İltisam, I, 372; Şerhu't-Tarikati'l-Muhammediyye, I, 114, el-Emru bi'l-İttiba, s. 252 ve el-Bais, 88)

56. Cenazenin arkasından celale, bürde yahut delaili ve Esma-i Hüsna'yı okuyup zikretmek.

57. Cenazenin arkasında: "Allahu ekber, Allahu ekber. Eşhedu ennallahe yuhyi ve yumiyt ve huve hayyu la yemut. Subhane men teazzeze bi'l-kudreti ve'l-beka ve kahara'l-ibade fi'l-Mevti ve'l-fena: Allah en büyüktür, Allah en büyüktür. Şahidlik ederim ki Allah hayat verir ve öldürür. O ise hayydır, asla ölmez. Kudret ve beka ile herşeye güç yetiren kullarına ölüm ve yok olmakla boyun eğdirenin şanı ne yücedir" demek.[6]

58. Cenazenin arkasında: "Onun için de, kendiniz için de Allah'tan mağfiret dileyin" vb. şeyleri feryad ederek söylemek. (el-Medhal, II, 221; el-İbda, s. 113; el-Emru bi'l-İttiba, 254)

59. Salihlerden birisinin kabrinin yakınlarından geçerken yahutta yol ayırımlarına gelirken el-Fatiha lafzını yüksek sesle söylemek.

60. Cenazeyi gören kimsenin: "Beni çözülüp giden kalabalıklar arasında kılmayan Allah'a hamdolsun" demesi.[7]

61. Bazılarının cenaze salih bir kişiye ait ise veli bir kimsenin kabrinin yanından geçtiği takdirde taşınmakta olmasına rağmen durduğuna inanmaları.

62. Cenaze görüldüğü vakit: "Haza ma veadenallahu ve Rasûluhu ve sadakallahu ve Rasûluhu. Allahumme zidna imanen ve teslima: Bu Allah'ın ve Rasûlünün bize vaadettiğidir. Allah ve Rasûlü doğru söylemiştir. Allah'ım imanımızı ve teslimiyetimizi arttır." demek.[8]

---

5 Daha sonra Katade'den şu rivayeti zikretmektedir: Ben aralarında Ebu's-Sevvar'ın da bulunduğu bir cenazede bulundum. -es-Sevvar'ın asıl adı Hureys b. Hassan el-Adevi'dir- Tabutu taşımak üzere izdiham oldu. Ebu's-Sevvar şöyle dedi: Ne dersiniz bunlar mı daha faziletlidir, yoksa Muhammed'in ashabı. Onlardan herhangi birisi cenazeyi taşıyacak bir yer görürse taşır, değilse bir kenarda durur kimseye eziyet vermezdi.

6 Şerhu Şir'ati'l-İslam (s. 665)'de müstehab olduğunu belirtmektedir.

7 Bunu Miftahu'l-Kerame (I, 469-471)'de müstehab olduğunu açıkça ifade etmektedir.

8 Bu hadis Şerhu'ş-Şir'a (s. 665)'de zikredilmiştir. Baştarafı şöyle olan bir hadisin devamıdır: "Ölüm bir korkutucu hadisedir. Cenazeyi gördüğünüz vakit ayağa kalkıp şöyle deyiniz..." deyip bu sözleri zikretmektedir. Ben hadisi bu şekilde bu bütünlük ile bilmiyorum. Hadisin baş tarafı Müsned(III,317); Beyhaki (IV, 26)'da Cabir'in rivayet ettiği bir hadis olarak yer almaktadır. Ravileri sikadırlar. Cenaze dolayısıyla ayağa kalkmaya dair emir veren hadisler çoktur. Bu hadisler daha önce ilgili yerde

63. Ölünün arkasından buhurdanlık taşımak. (el-Mudevvene, I, 180, Ayrıca bk. 74. mesele)

64. Cenazeyi yatırların çevresinde dolaştırmak. (el-İbda, 109)

65. Cenazenin Kabe etrafında yedi defa tavaf ettirilmesi. (el-Medhal, II, 227)

66. Mescidlerin kapılarında cenazenin bulunduğunu yüksek sesle haber vermek. (el-Medhal, II, 221, 262-263)

67. Cenazeyi Mescid-i Aksa'da Babu'r-Rahme'den sokmak ve onu kapı ile kaya arasında bırakmak bazı hocaların çağrılarak orada birtakım zikirleri okumalarını sağlamak.

68. Cenazenin mescide getirildiği vakit üzerine namaz kılmadan önce veya sonra, cenazeyi kaldırmadan önce veya defnedilmesinin akabinde kabrin yanında mersiyeler okunması (bu kabilden konuşmalar yapılması) (el-İbda, 124-125)

69. Cenazeyi mutlaka araba üzerinde taşımak ve arabalarla onu uğurlamak.

70. Bazı ölülerin top arabası üzerinde taşınması.

CENAZE NAMAZI İLE İLGİLİ BİDATLER

71. Dünyanın uzak bölgelerinde ölmüş bulunan müslüman cenazeler üzerine hergün güneş batımından sonra gaib namazı kılmak. (el-Ihtiyarat, 53; el-Medhal, IV, 214, es-Sünen, 67)

72. Öldüğü yerde üzerinde namaz kılındığı bilinmekle birlikte gaib cenaze namazı kılmak.

73. Birisinin cenaze namazı kılındığı sırada "subhane men tahara ibadehu bi'l-mevt ve subhanel hayyillezi la yemut: Kullarına ölüm ile boyun eğdirenin şanı ne yücedir. Daima hay olan ve ölmeyenin şanı ne yücedir." demesi. (es-Sunenu ve'l-Mubtedeat, 66)

74. Cenaze namazı kılınırken onlarda görülür bir necaset bulunmamakla birlikte ayakkabıları çıkarıp, üzerlerine basarak namaza durmak.

75. İmamın erkeğin göbek hizasında, kadının da göğsünün hizasında durması.

76. Cenaze namazında istiftah (subhaneke ve benzeri) dualarını okumak.

77. Fatiha ve beraberinde bazı sureleri okumamak.

78. Cenaze namazında selam vermemek.[1]

---

açıklandığı üzere neshedilmiş ise de bunlarda burada kaydedilen fazlalık bulunmamaktadır. İşte bu, bu fazlalığın münker olduğuna delalet etmektedir.

1 Bu imamiyye kitablarından Miftahu'l-Kerame (I, 483)'de belirtildiği üzere diğer müslümanlardan ayrı olarak özel bir şekilde imamiyye'nin yaptıkları uygulamalar arasındadır.

79. Bazılarının cenaze namazının kılınması akabinde yüksek sesle hakkımda nasıl şehadet edersiniz diye sormaları, hazır bulunanların da aynı şekilde o salih kimselerdendi ve benzeri ifadeler kullanmaları. (Bk. el-İbda, 108, es-Sünen, 66.)

DEFİN VE ONDAN SONRAKİ BİDATLER

80. Cenaze kabristana varıp, defnedilmeden önce öküzün kesilmesi ve etinin hazır bulunanlara dağıtılması. (el-İbda, 114)

81. Cenazenin evden çıkışı sırasında kesilen hayvanın kanının ölenin kabrine konulması.

82. Ölünün defninden önce tabutun etrafında zikir yapılması. (es-Sünen, 67)

83. Ölünün kabre yerleştirilmesi sırasında ezan okunması. (İbn Abidin Haşiyesi, I, 837)

84. Ölünün kabrin baş tarafından kabre indirilmesi.

85. Hüseyn (a.s)'ın türbesinde ölünün kabre indirildiği esnada bir miktar toprak konulması. Çünkü böyle bir iş her türlü korkuya karşı bir güvenliktir.[1]

86. Zaruret olmadığı halde ölünün altına kum (veya toprak) yayılması. (el-Medhal, III, 261)

87. Kabirde ölünün başı altına yastık ya da benzeri bir şeyin konulması. (Aynı eser, III, 260)

88. Kabirde ölünün üzerine gül suyu serpilmesi. (el-Medhal, III, 262 ile II, 222)

89. Hazır olanların ellerinin üst kısımlarıyla istircada bulunarak toprak atmaları.[2]

90. Birinci avuç toprak attığında "biz sizi ondan yarattık", ikincisinde "ona iade ederiz", üçüncüsünde "bir kere daha yine ondan çıkarırız" (Taha, 20/55) buyruklarını okumak.

91. Birinci avuç toprağı atarken bismillah, ikincisinde el-mulku lillah, üçüncüsünde el-kudretu lillah, dördüncüsünde el-Izzetu lillah, beşincisinde el-afvu ve'l-ğufranu lillah, altıncısında er-rahmetu lillah dedikten sonra yedincisinde yüce Allah'ın: *"Onun (yerin) üzerindeki her canlı fanidir."* (er-Rahman, 55/26) âyeti ile yüce Allah'ın: *"Biz sizi ondan yarattık..."* (Taha, 20/55) âyetini okur.

92. Fatiha, felak ve nas ile ihlas suresi nasr suresini, kâfirun suresini ve bir de kadr suresi olmak üzere yedi sureyi ve onunla birlikte şu duayı okuması: “Allah'ım ben senden ism-i azamın adına istiyorum. Senden dini ayakta tutan ismin adına istiyorum. Senden ... istiyorum, senden ... istiyorum, senden ... istiyorum. Senden kendisi anılarak dilekte bulunulduğu vakit verdiğin, dua edildiği vakit kabul ettiğin

---

1 Miftahu'l-Kerame (I, 497)'de böyle iddia etmektedir.

2 Miftahu'l-Kerame (I, 499)'de belirtildiği üzere bu İmamiye'nin bir görüşüdür. Onlar sanki bu suretle Peygamber (s.a) efendimizin avuç içleriyle toprak attığı şekilde sünnete muhalefet etmek istemiş gibidirler. Bk. Mesele 103

ismin adına istiyorum. Ey Cebrail'in, Mikail'in, İsrafil'in, Azrail'in... Rabbi" der ve bütün bunları ölünün defnedildiği sırada söyler.[3]

93. Ölünün başı ucunda fatiha'yı, ayakları tarafında da Bakara suresinin ilk âyetlerini okumak.[4]

94. Ölünün üzerine toprak yığılmaya başladığında Kur'ân okumak. (el-Medhal, III, 262-263)

95. Ölüye telkin verilmesi (es-Sünen, 67; San'ani, Subulu's-Selam.)

96. Kadının kabri üzerine iki taş dikmek. (Şevkâni, Neylu'l-Evtar, IV, 73)

97. Ölünün defnedilmesinden hemen sonra kabrin yanıbaşında mersiyeler okumak. (İbda, 124-125)

98. Ölünün defnedilmesinden önce ya da sonra şerefli meşhedlere[5,] götürülmesi.

99. Ölünün defnedilmesinden sonra türbedeki ya da yakınındaki bir odada kalmak. (el-Medhal, III, 278)

100. Definden döndükleri vakit ellerini ölenin eserlerinden silmedikçe eve girmemek (aynı eser, III, 276)

101. İnsanlar gelip alsınlar diye kabrin üzerine yiyecek ve içecek koymak.

102. Kabrin yanıbaşında sadaka vermek. (el-İktida, 183; Keşfu'l-Kına, II, 134)

103. Ölünün baştarafından su dökerek daha sonra etrafında dönmek ve artan suyu kabrin orta tarafına dökmek.

TAZİYE VE ONA BAĞLI OLARAK YAPILAN DİĞER BİDATLER

104. Kabirlerin yanında taziyede bulunmak. (İbn Abidin, I, 843)

105. Taziye için bir mekanda toplanmak. (Zadu'l-Mead, I, 304; el-Feyruz Abadi, Sıfru's-Saade, s. 57, el-Kasımi, Islahu'l-Mesacid mine'l-Bıdai ve'l-Avaid, s. 80-181)

106. Taziyenin üç gün ile sınırlandırılması.

107. Ölünün evine bırakılan yaygıların taziye için gelenlerin oturması için alınmayıp bırakılması. Onlar bu yaygıları yedi gün geçene kadar orada bırakırlar. Ondan sonra oradan kaldırırlar. (el-Medhal, III, 279-280)

---

3 Bunu ve bundan önceki Şerhu'ş-Şir'a, s. 568'de müstehab kabul etmiştir. Ancak bunun sonradan ortaya konulduğunun delillerinden birisi de Azrail'in adının anılmasıdır. Halbuki daha önce dikkat çektiğimiz üzere sünnette bu isim kesinlikle zikredilmemiştir.
4 Bu İbn Ömer'in naklettiği bir hadiste merfu olarak zikredilmiş ise de Heysemi (III, 45)'de bunun zayıf olduğunu belirtmiştir. Ondan mevkuf olarak da rivayet edilmiş olmakla birlikte oldukça zayıftır. 122. meselede açıklandığı üzere
5, 6 Bu her iki uygulamada İmamiye mezhebinin görüşlerindendir. Miftahu'l-Kerame (I, 500, 507)'de belirtildiği üzere.

108. "Allah ecrini arttırsın. Sana sabretmeyi ilham etsin. Bize de, sana da şükretmeyi nasib etsin. Şüphesiz bizim canlarımız, mallarımız, ailelerimiz, çoluk-çocuğumuz yüce Allah'ın bize huzurlu olmak üzere bağışladığı şeylerden ve onun bize emanet verdiği şeylerdendir. Kaybettiğinle Allah gıbta ve sevinç ile seni faydalandırdı, büyük bir ecir vererek onu senden aldı. Eğer sen onun ecrini Allah'tan beklersen sana salât, rahmet ve hidayet vardır. Onun için sabret, sakın senin tahammülsüzlüğün senin ecrini boşa çıkarmasın, o takdirde pişman olursun. Şunu da bil ki sabırsızlık hiçbir şeyi geri çevirmez, hiçbir kederi önlemez ve gelecek olan da gelmiş gibidir." sözleriyle taziyede bulunmak.[1,2]

109. "Şüphesiz Allah'ın yanında her musibet için bir teselli, elden kaybolan herbir şey için onun yerini tutacak başka bir şey vardır. Onun için sadece Allah'a güveniniz, yalnız O'ndan ümit ediniz. Asıl mahrum kişi Allah'ın mükafatından mahrum kalandır."

110. Ölenin ailesinden yiyecek ziyafeti kabul etmek. (Telbisu İblis, 341; İbnu'l-Humam, Fethu'l-Kadir, I, 473; el-Medhal, III, 275-276, İslahu'l-Mesacid, 181)

111. Birinci, yedinci, kırkıncı ve sene-i devriyesi gününde ölen için ziyafet hazırlamak. (el-Hadimi, Şerhu't-Tarikati'l-Muhammediyye, IV, 322; el-Medhal, II, 114, III, 278-279)

112. Ölümün sonrasındaki ilk perşembe günü ölenin akrabalarından yemek ziyafeti almak.

113. Ölünün akrabalarının yemeğe davetlerine icabet etmek. (İmam Muhammed Birgivi, Cilau'l-Kulub, 77)

114. Malum üç gece yemek sofrasını ancak koyan kimse kaldırır demeleri. (el-Medhal, III, 276)

115. Yedinci günde Zeladiye denilen (bir çeşit hamur tatlısı) yapmak yahut onu ve onunla beraber yenilecek şeyleri satın almak. (el-Medhal, III, 292)

116. Öldüğü gün yahut daha sonra yemek yapılmasını, ziyafet verilmesini, ruhuna Kur'ân okuyan yahut onun için tesbih ve tehlil getiren kimselere belli miktarda bir paranın verilmesini vasiyet etmek. (et-Tarikatu'l-Muhammediyye, IV, 325)

117. Kabrinin yanında kırk gece yahut daha fazla ya da daha az gece birtakım kimselerin gecelemesini vasiyet etmesi. (Aynı eser, IV, 326)

118. Kur'ân-ı Kerim'in okunması yahutta nafile namaz kılınması yahut tehlil getirilmesi yahut Peygamber (s.a)'a salâvat getirilmesi ve bunların sevabının vakfedenin yahut onu ziyaret edenin ruhuna hediye edilmesi amacıyla vakıflar tesis etmek. (Aynı eser, IV, 323)

1,2 Şerhu'ş-Şir'a (s. 562, 563 ve başka eserlerde bu iki duanın yapılmasını güzel kabul etmiştir. Birinci dua Peygamber (s.a)'ın Muaz b. Cebel'i oğlu dolayısıyla taziye ederken söylediği sözler olduğu rivayet edilmiştir. Fakat bu uydurma hadistir. Diğeri de ? (a.s)'ın Peygamber efendimizin vefatı dolayısıyla ehl-i beytini taziye ederken söylediği sözler olduğu rivayet edilmiştir. Bu da zayıf bir rivayettir. Şafiî bunu Müsned'inde (1820) rivayet etmiş olup, İbn Kesir, Tarih'inde (I, 332) zayıf olduğunu belirtmektedir. Bunların birincisine daha önce 112. mesele ile ilgili notta dikkat çekilmiş bulunmaktadır.

119. Ölenin velisinin birinci gece geçmeden mümkün olan bir şekilde tasaddukta bulunması. Eğer sadaka verecek bir şey bulamazsa iki rekat namaz kılar, bu iki rekatin herbirisinde fatiha ve ayete'l-kürsi'yi bir defa, tekasur suresini de on defa okur, namazını bitirince de: "Allah'ım ben bu namazı kıldım. Bununla neyi istediğimi de biliyorsun. Allah'ım sen bunun sevabını filan ölünün kabrine gönder." diye dua etmesi.[3]

120. Ölünün sevdiği yemeklerle ölü adına tasaddukta bulunmak.

121. Üç aylar diye bilinen receb, şaban ve ramazan ayında ölülerin ruhlarına sadaka vermek.

122. Iskat-ı salât yapmak. (Islahu'l-Mesacid, 281-283);

123. Ölüler için ve ölüler üzerine Kur'ân okumak. (es-Sünen, 63-65)

124. Ölü için tesbih. (Sünen, 11, 65)

125. Ölü adına köle azad etmek. (Aynı yer)[4]

126. Ölü için Kur'Han okumak ve kabrinin yanında hatmini indirmek. (Sifru's-Seade, s. 57; el-Medhal, I, 266, 267)

127. Ölü için subha yapmak. Subha denilen şey onu bir gün önce defnedenlerin akrabaları ve tanıdıkları ile birlikte ölenin kabrine erkence gitmeleri demektir. (el-Medhal, II, 113-114, III, 278; İslahu'l-Mesacid, 270-271)

128. Subha'ye gelecek kimseler için mezarın yakınında yaygı vb. şeyleri yerleştirmek. (Medhal, III, 278)

129. Kabir üzerine çadır kurmak. (Aynı yer)

130. Kırk ya da daha az yahut daha fazla gece kabrin yanında gecelemek. (Celau'l-Kulub, 83)

131. et-Tizkar (hatırlama) diye adlandırılan 40. gece yahut her sene-i devriyesinde ölü için mersiye okumak. (el-İbda, 125)

132. Ölüme hazırlanmak için ölümden önce kabri hazırlamak.

KABİR ZİYARETİ İLE İLGİLİ BİDATLER

133. Ölümden sonra üçüncü günde kabirleri ziyaret etmek. Buna el-Ferk adını verirler. Hafta başında, sonra da onbeşinci günde, sonra kırkta kabri ziyaret etmek.

---

3 Garib hususlardan birisi de şudur: Bu bid'ati kendisinden naklettiğim kitab olan Şerhu'ş-Şir'a (s. 568) de şöyle denilmektedir: "Sünnet olan ölünün velisinin... tasaddukta bulunmasıdır" demektedir. Fakat bunun sünnette kesinlikle bir aslı yoktur. Bu sözüyle meşayıhın sünnetini kastetmiş olma ihtimali vardır. Nitekim şarihlerden birisinin: Namaza başlandığı vakit niyeti lafzan söylemek sünnettendir şeklinde şarihlerden birisinin kullandığı bu ifadeyi haşiye yazanlardan birisi böyle açıklamıştır.
4 Şunları da söylemektedir: "Kim bin defa kulhuvallahu ahad suresini okursa, nefsini cehennemden satın almış (kurtarmış) olur." Hadisi ise uydurmadır.

Bunlara et-Tal'at (çıkışlar) adını verirler. Kimileri de sadece son ikisini yapmakla yetinirler. (Nuru'l-Beyan fi'l- Keşfi an Bidai Ahiri'z-Zaman, s. 53-54)

134. Her cuma anne-baba kabirlerini ziyaret etmek. (Bu hususta varid olduğu söylenen hadis daha önce geçtiği üzere uydurmadır.)

135. Eğer ölünün ziyaretine cuma gecesi gidilmeyecek olursa, ölünün diğer ölüler arasında gönlü kırık kalacağını söylemeleri ve şehrin surunun dışına çıktıkları vakit ölünün onları gördüğünü iddia etmeleri. (el-Medhal, III, 277)

136. Kadınların cumartesi alaca karanlığından itibaren kuşluk vaktine kadar Yahya (s.a)'ın makamını ziyaret etmek üzere Emevi camiine gitmeleri ve bu şekilde kırk cumartesi ziyareti sürdüren bir kimsenin hangi niyeti tutmuşsa o niyetinin ona verileceğini iddia etmeleri. (Islahu'l-Mesacid, 230)

137. Sufi İbn Arabî'nin kabrini -ihtiyaçları görür iddiasıyla- kırk cuma ziyaretine gitmek.

138. Aşure günü kabir ziyaretinde bulunmak. (el-Medhal, I, 290)

139. Şaban ayının 15. gecesinde kabirleri ziyaret edip, orada ateş yakmak. (Telbisu İblis, 429, el-Medhal, I, 310)

140. Bayramların birinci günlerinde receb, şaban ve ramazanda kabristanlara gitmek.

141. Bayram günü kabir ziyareti yapmak. (el-Medhal, I, 286; el-İbda, 135, es-Sünen, 71)

142. Kabirleri pazartesi ve perşembe günleri ziyaret etmek.

143. Bazı ziyaretçilerin kabristan kapısında sanki izin alıyorlarmış gibi alçak gönüllü bir ifade ile kısa bir süre durmaları, sonra içeri girmeleri. (el-İbda, 99)

144. Ellerini namazda duruyormuş gibi kavuşturup, kabrin ön tarafında durmak. (aynı yer)

145. Kabir ziyareti yapmak için teyemmüm yapmak.

146. Kabir ziyareti sırasında iki rekat namaz kılıp, herbir rekatte fatiha'yı ve ayete'l-kürsi'yi birer defa, ihlas suresini üçer defa okuyup, bunun sevabını ölüye bağışlamak.[1]

147. Ölüler için fatiha okumak. (Tefsiru'l-Menar, VIII, 268)

148. Kabristanlarda Yasin suresini okumak.[2]

---

1 Bu hususu Şerhu'ş-Şir'a (s. 570) müellifi şu sözleriyle kaydetmektedir: "Ziyarette sünnet olan önce abdest almakla başlayıp, herbir rekatte... okuyacağı iki rekat namaz kılar." Oysa bunun sünnetle hiçbir alakası yoktur. Aksine sünnette önceden de geçtiği üzere bu şekilde kabirlerin yanında namaz kılmak kastı ile gitmenin haram kılınması sözkonusudur. Az önce kaydettiğimiz nota da bakabilirsiniz.

149. Kulhuvallahu ahad (ihlas) suresini onbir defa okumak. (Buna dair hadis daha önce geçtiği üzere uydurmadır.)

150. Allah'ım biz senden Muhammed hürmetine bu ölüyü azablandırmamanı niyaz ediyoruz diye dua etmek.[3]

151. Kabirdekilere: "Aleykümü's-selam" diyerek önce aleyküm sonra selam lafzını zikretmek suretiyle selam vermek. (Halbuki sünnet bu hususta varid olmuş bütün hadislerde görüldüğü üzere bunun tam aksinedir. [4]

152. Kitab ehline ait kabristanlar üzerinde:*"O kâfir olanlar öldükten sonra asla diriltilmeyeceklerini iddia ettiler. Deki: 'Hayır, Rabbim hakkı için elbette diriltileceksiniz..."* (et-Teğabun, 64/7) âyetini okumak.[5]

153. Ayın göründüğü gecelerde kabristanda minberler ve kürsüler üzerinde vaaz yapmak. (el-Medhal, I, 268)

154. Kabirler arasında yüksek sesle tehlil getirmek.

155. Özel bazı kabirleri ziyaret eden kimselere hacı adını vermek.[7]

---

2 Elbani der ki; "Kim kabristana girip de Yasin suresini okursa Allah onların (yüklerini) hafifletir ve o kabirlerde bulunanlar sayısınca o kimselere hasenat yazılır." diye rivayet edilen hadisin sünnet kitablarının hiçbirisinde herhangi bir aslı esası yoktur. Suyutî bunu Şerhu's-Sudur(s.130)'da kaydettikten sonra hadisin kaynaklarına "el-Hallal'ın arkadaşı Abdu'l-Aziz kendi senediyle Enes'den rivayet etmiştir" sözlerinden daha fazla bir şey söylememiştir. Daha sonra bu hadisin senedine vakıf oldum. el-Ahadiysu'd-Daife, 1246'da tahkik ettiğim üzere bu senedin elle tutulur hiçbir tarafının bulunmadığını gördüm.

3 Bu hadisi Birgivi, Ahvalu Atfali'l-Müslimin(s. 229)'de zikretmekte ve şöyle demektedir: "Haberde nakledildiğine göre: Kim bir mü'minin kabrini ziyaret eder ve Allah'ım... Senden isterim diyecek olursa, Allah sura üfleneceği günde üzerinden azabı kaldırır." Bu batıl bir hadis olup, sünnet kitablarının hiçbirisinde bunun aslı astarı yoktur. Birgivi merhumun muhaddislerden herhangi bir kimseye bunu isnad etmeksizin bu hadisi nakletmeyi nasıl caiz gördüğünü bilemiyorum. Çünkü bu hadiste yine ona göre az önce belirtilen eserinde kaydettiği üzere (s. 352) bid'at haram ve tahrimen mekruh kabilinden olan tevessül de sözkonusu edilmektedir.

4 Bu bid'ati kabul edenlerin birisi de eş-Şir'a'nin şarihi (s.757)'dir. Bunlar bunu Cabir b. Süleym'in rivayet ettiği şu hadise dayanırlar: Rasûlullah (s.a) ile karşılaştım. Ona aleyke's-selam dedim. O aleyke's-selam, ölüye verilen selam şeklidir... diye buyurdu. Hadisi Ebu Davud(II,179), Tirmizi(II,120), Hakim (IV, 186), Hakim hadisin sahih olduğunu belirtmiş, Zehebi de bu hususta ona muvafakat etmiştir. Hadis dedikleri gibidir. Hattabi de şöyle demektedir:
"Peygamber efendimizin bu sözü söylemesi ölülere selam vermek hususunda onların -cahiliye dönemindeki arabları kastediyor- görülegelen geleneklerine işaret etmektedir. Çünkü onlar duadan önce ölenin ismini söylüyorlardı. Aynı zamanda bu şiirlerinde de geçen bir ifadedir. Şairin şu beyitinde olduğu gibi:
"Sana olsun Allah'ın selamı ey Kays b. Asım
Ve rahmeti de her rahmet etmek istediğinde."
Ancak sünnet canlılara ve ölülere selam vermek bakımından farklılık arzetmez." Bu açıklamayı İbnu'l-Kayyim, Tehzib-u Sünen-i Ebi Davud adlı eserinde Ali el-Kari de el-Mirkat (II, 406, 479) adlı eserinde desteklemişlerdir. Oraya bakınız.

5 Şerhu'ş-Şir'a (s. 568)'de bunu müstehab görmüş. Ancak sünnette bunun herhangi bir aslı astarı yoktur. Aksine sünnette buna muhalif olan husus vardır. 125. meseleye bakınız.

7 Şeyhu'l-İslam, el-İhtiyarat (181)'de şunları söylemektedir: "Kabirleri ve meşedleri sadece kendisine hacı denilsin diye ziyaret eden bir kimse kâfir ve sapık hacıların ayağına vurulan bukağı gibi bir bukağı vurularak tazir edilir ve her kim bu gibi yerleri ziyaret etmeye hac adını verir yahutta bunların özel birtakım ziyaret ibadetlerinin olduğunu kabul ederse, şüphesiz ki o sapık ve saptırıcıdır. Beytullahın haccının özelliklerinden olan herhangi bir şeyi hiçbir kimse bu gibi yerlerde yapma hakkına sahip değildir.

156. Peygamberlerin kabirlerini ziyarete giden kimseler vasıtasıyla onlara selam göndermek.

157. Kadınların cuma günlerinde Dımaşk -Şam- şehrindeki es-Salihiyye'de bulunan mezarları ziyarete gitmeleri. Bu konuda erkekler de çeşitli kesimlerden onlara katılmaya başlamıştır. (Islahu'l-Mesacid, 231)

158. Şam'da İbrahim el-Halil'in mağarası Kasyun dağının er-Rabve batı tarafında bulunan üç eser gibi, Şam'da bulunan peygamberlere ait eserlerin ziyaret edilmesi. (Tefsiru'l-İhlas, s. 169)

159. Meçhul asker ya da meçhul şehid adı verilen kabirlerin ziyaret edilmesi.

160. Namaz ve Kur'ân okumak gibi ibadetlerin sevablarının müslümanların ölülerine hediye edilmesi.

161. Birtakım salih amellerin sevabının Peygamber (s.a)'a hediye edilmesi. (el-Kaidetu'l-Celile, 32, 111; el-Ihtıyaratu'l-İlmiyye, 54; Şerhu Akideti't-Tahavi, 386-387; Tefsiru'l-Menar, VIII, 249, 254, 270, 304, 308)

162. Kur'ân okuyup onu ölüye hediye eden kimselere ücret vermek. (İbn Teymiye, Fetava, 354)

163. Peygamberlerin ve salihlerin kabirlerinin yanında dua kabul olunur demek.

164. Kabul edilir ümidiyle dua etmek üzere belli bir kabre gitmek. (el-Ihtiyaratu'l-İlmiyye, 50)

165. Peygamberlerin, salih kimselerin ve diğerlerinin kabirlerini örtülerle örtmek.[8] (el-Ihtiyaratu'l-İlmiyye, 55, el-Medhal, III, 278; el-İbda, 95-96)

166. Bazılarının salih kimsenin kabri eğer bir köyde bulunuyor ise onun bereketiyle rızıklandırıldıklarına, onlara yardım edildiklerine inanmaları ve burası şehrin bekçisidir demeleri. Nitekim: Seyyide Nefise Kahire'nin bekçisi, Şeyh Rıslan Dımaşk'ın bekçisi filan ve filan Bağdat'ın bekçileri ve diğerleri hakkında söylenenler. (er-Raddu ale'l-Ahnai, 82)

167. Bir çok evliya yatırı hakkında doktorların uzmanlık alanları gibi uzmanlık alanlarının bulunduğuna inanmak. Mesela kimilerinin göz hastalıklarında faydalı olduğuna, kimilerinin sıtma hastalığını şifaya kavuşturduğuna... inanmak. (el-İbda, 266)

168. Bazılarının marufun kabri denenmiş tiryaktır (şifa kaynağıdır) demeleri. (er-Reddu ale'l-Bekri, 232-233)

169. Bazı şeyhlerin müridlerine senin Allah'tan bir ihtiyacın olursa, benden yardım dile yahutta kabrimin yanında yardım dile demesi. (Aynı yer)

---

8 İbn Abidin (I, 839)'de bunun mekruh olduğunu söylemektedir ki bu da tahrimen mekruh demektir.

170. Velinin kabri etrafında bulunan ağaç, taş gibi şeylerin kutsanması ve onlardan herhangi birisini kesenlerin bir şekilde rahatsız edici bir musibet ile karşılaşacağına inanılması.

171. Kimilerinin her kim ayete'l-kürsi'yi okur ve Şeyh Abdu'l-Kadir Geylani'nin bulunduğu tarafa döner, yedi defa ona selam verirse verdiği herbir selam ile birlikte onun kabrine doğru bir adım yaklaşır ise ihtiyacı karşılanır. (Fetava, IV, 309)

172. Kendisi öldükten sonra kocası evlenen vefat etmiş kadının kabri üzerine kıskançlığının ateşini söndüreceği iddiasıyla su serpmek. (el-İbda, 265)

173. Peygamberlerin ve salihlerin kabirlerini ziyaret etmek için yolculuk yapmak. (Fetava, I, 118, 122, IV, 315; Mecmuatu'r-Resaili'l-Kübra, II, 395; er-Raddu ale'l-Bekri, 233; el-İbda, 100-101; er-Raddu ale'l-Ahnai, 45, 123-124, 219, 384)

174. İbrahim el-Halil (a.s)'ın kabri yanında yüce Allah'a yakınlaşmak ümidiyle davul, zurna, boru çalmak ve raks etmek. (el-Medhal, IV, 246)

175. İbrahim el-Halil'i binanın iç tarafından ziyaret etmek. (Aynı eser, IV, 245)

176. Kabirler içerisinde odalar yapmak ve orada kalmak. (Aynı eser, I, 251-252)

177. Kabirlerin üzerine mermer ya da tahtadan levhalar yerleştirmek. (Aynı eser, III, 272-273)

178. Kabrin etrafını parmaklıklarla çevirmek (aynı eser, III, 272)

179. Kabri süslemek (Şerhu't-Tarikati'l-Muhammediyye, I, 114-115)

180. Kabristana mushaf götürmek ve o mushaftan ölünün üzerine Kur'ân okumak.(Tefsiru'l-Menar, Ahmed'den naklen, VIII, 267)

181. Orada Kur'ân okuyacak kimseler için kabirlerin yanında mushaflar koymak.(Fetava, I, 174; el-Ihtiyaratu'l-İlmiyye, 53)

182. Kabrin duvarlarını ve direklerini dümdüz edecek şekilde traşlamak.(Ebu Şame, el-Bais, 14)

183. Yatırın iç tarafına -yatır sahibinin haklarında ayırdedici hükmünü verecek kanaatiyle- şikayet dilekçelerini sunmak ve yatırın iç taraflarına bırakmak. (İbda, 98, el-Kaidetu'l-Celile, 14)

184. Velilerin kabirlerindeki pencereler üzerine -onlara ihtiyaçlarını görmelerini hatırlatmak amacıyla- bez bağlamak.

185. Velileri ziyaret edenlerin tabutlarına kapı çalar gibi vurmaları ve onlara asılmaları. (el-İbda, 100)

186. Teberrük maksadıyla kabrin üzerine mendiller ve kumaşlar bırakmak. (el-Medhal, I, 263)

187. Bazı kadınların kimi kabirler üzerine hamile kalmak amacıyla uzanmaları ve ona belli yerlerini sürtmeleri.

188. Kabri el sürmek suretiyle istilam etmek ve öpmek. (el-İktida, 176; el-İ'tisam, II, 134, 140; İbnu'l-Kayyim, İğasetu'l-Lehfan, I, 194; el-Birgivi, fi Atfali'l-Muslimin, 234; el-Bais, 70; el-İbda 90)[9]

189. Karnı ve sırtı kabrin duvarına yapıştırmak. (el-Bais, 70)

190. Bedenini yahut bedeninin bir bölümünü kabre ya da kabre yakın parmaklık vb. yapıştırmak. (Fetava, IV, 310)

191. Yanakları kabirlere değdirmek. (İğasetu'l-Lehfan, I, 194, 198)

192. Peygamberlerin ve salihlerin kabirlerinin etrafında dönmek (tavaf). (Mecmuatu'r-Resaili'l-Kübra, II, 372; el-İbda, 90)

193. Herhangi bir kabir yanında Arafat'ta durur gibi toplanmak. Bu da hakkında güzel zan beslenenlerden birisinin kabrine arafe günü gitmek ve Arafat'ta olduğu gibi kabri yanında büyük bir kalabalık halinde toplanmak demektir. (Iktidau's-Sırati'l-Mustakim, 148)

194. Kabrin yanında havyan ve kurban kesmek. (Aynı eser, 182; el-Ihtiyarat, 53; Nuru'l-Beyan, 72)

195. Dua edileceği vakit salih kimsenin bulunduğu tarafa doğru yönelmek. (Iktidau's-Sırati'l-Mustakim, 175; er-Raddu ale'l-Bekri, 266)

196. Bazı salih kimselerin bulunduğu tarafa arkayı dönmemek. (Aynı yer)

197. Kabul edilir ümidiyle peygamberlerin ve salihlerin kabirleri yanında dua etmek üzere gitmek.[10] (el-Kaidetu'l-Celile, 17, 126-127; er-Raddu ale'l-Bekri, 27, 57; er-Raddu ale'l-Ahnai, 24; el-Ihtiyaratu'l-İlmiyye, 50; İğasetu'l-Lehfan, I, 201-202, 217)

198. Bu gibi kabirlerin yanında namaz kılmak üzere gitmek. (er-Raddu ale'l-Ahnai, 124; Iktida, 139)

199. Bu gibi kabirlerin yanında o kabirlere doğru namaz kılmak için gitmek. (er-Raddu ale'l-Bekri, 71; el-Kaidetu'l-Celile, 125-126; İğasetu'l-Lehvan, I, 194, 198; el-Hadimi, Şerhu't-Tarikati'l-Muhammediyye, IV, 322)

200. Bu gibi kabirlere orada zikir yapmak, Kur'ân okumak, oruç tutmak ve hayvan kesmek maksadıyla gitmek. (Iktida, 181, 154)

---

9 Gazali, el-İhya, (I, 244)'de bunu kabul etmeyerek şöyle demiştir: "Şüphesiz ki bu hristiyan ve yahudilerin adetidir."

10 İğasetu'l-Lehfan (I, 218) ve başka yerlerde şöyle demektedir: "İmam Şafiî'nin, Ebu Hanife'nin kabri yanında dua etmek üzere gittiğine dair nakledilen hikaye açıkça yalandır." Şeyhu'l-İslam fetvalarında (IV, 310-311, 318) şunları söylemektedir: "Dımaşk camiinin doğu tarafında Hud (a.s)'ın kabri olduğu söylenen yerde -ki ilim adamlarının kabul ettikleri oranın Muaviye b. Ebi Süfyan'ın kabri olduğudur- yahut ta Yahya b. Zekeriya'nın başının altında bulunduğu ahşabın yakınında namaz kılmaya çalışmak ve dua etmek de buna yakındır.

201. Allah'a kabirde bulunan vasıtası ile tevessül etmek, onu vesile yapmak. (İğasetu'l-Lehvan, I, 201-202, 217; es-Sünen, 10)

202. Kabirdekinin adına yüce Allah'a and vermek. (İbn Teymiye, Tefsir-u Sureti'l-İhlas, 174)

203. Ölene yahut peygamber ve salihlerden hazır bulunmayanlarına: Yüce Allah'a (benim için) dua et ya da dilekte bulun denilmesi. (el-Kaidetu'l-Celile, 124; Ziyaratu'l-Kubur, 108-109; er-Raddu ale'l-Bekri, 57)

204. Ey efendim filan benim imdadıma koş yahutta düşmanıma karşı bana yardımcı ol gibi sözlerle ölüden yardım istemek. (el-Kaide, 14, 17, 124; er-Raddu ale'l-Bekri, 30-31, 38, 56, 144; es-Sünen, 124)

205. Ölünün Allah'tan ayrı olarak çeşitli işlerde tasarruf sahibi olduğuna inanmak.(es-Sünen, 118)

206. Kabrin yakınında itikafa çekilmek ve kabre mücavirlik yapmak. (Iktida, 183, 210)

207. Tazim ettikleri kabirlerin ziyaretinden gerisin geri yürüyerek çıkmak. (el-Medhal, IV, 238; es-Sünen, 69)

208. Şehirlere orada bulunan velileri ve ölüleri ziyaret etmek üzere gelen birtakım dervişlerin şehirlerine dönmek istedikleri vakit: Bu şehirdeki bütün sakinler için efendim filan, efendim filan için deyip, isimlerini söyleyerek, onlara yönelerek, işaret ederek ve yüzünü sürerek el-fatiha demeleri. (es-Sünen, 69)

209. Bu ziyaretçilerin: es-Selamu aleyke ya veliyallah. Peygamber (s.a)'ın, dört kutbun, encabın, evtadın, kitabın taşıyıcılarının, gavsların, silsile-i sadatın, tarif sahiblerinin, kainattaki müderriklerin ve genel olarak bütün Allah'ın velilerinin hepsi için el-fatiha ya hayy veya kayyum denilmesi, arkasından fatiha'nın okunarak ellerini yüzüne sürmesi ve gerisin geri çıkıp gitmesi. (Aynı yer)

210. Kabri yükseltmek ve üzerine bina yapmak. (Iktida, 632; Tefsir-u Sureti'l-İhlas, 170, Sifru's-Saade, 57; Şevkâni, Şerhu's-Sudur, 66; Şerhu't-Tarikati'l-Muhammediye, I, 114-115)

211. Kabrinin üzerine bir bina yapılmasını vasiyet etmek. (el-Hadimi, IV, 326)

212. Kabirleri alçı ile sıvamak (İğase, I, 196-198); el-Hadimi, IV, 322)

213. Ölenin adını ve ölüm tarihini kabrin üzerine nakşetmek. (el-Medhal, III, 272; Zehebi, Telhisu'l-Müstedrek, el-İğase, I, 196, 198; el-Hadimi, IV, 322; el-İbda, 95)

214. Kabirler ve yüce zatlardan kaldığı kabul edilen eserler üzerinde mescidler ve meşhedlerin bina edilmesi. (Tefsir-u Sureti'l-İhlas, 192; Iktida, 6, 158; er-Raddu ale'l-Bekri, 233; el-İbda, 99)

215. Kabirler üzerinde ya da yakınında namaz kılmak suretiyle kabirleri mescidlere dönüştürmek (el-İbda, 9; el-Fetava, II, 186, 178, IV, 311; Iktida, 52)

216. Ölenin mescidde defnedilmesi ya da üzerine mescid yapılması. (İslahu'l-Mesacid, 181)

217. Kabe'ye arkasını dönerek ve kabre yüzünü çevirerek namaz kılmak. (Iktida, 218)

218. Kabirleri bayram yerine döndürmek. (Iktida, 148; Iğase, I, 190, 193; İbda, 85, 90)

219. Ziyaretçiler gelip ziyaret etsinler diye kabrin içinde kandil yakmak (Medhal, III, 273, 278; Iğase, 194, 198; et-Tarikatu'l-Muhammediye, IV, 236; İbda, 88)

220. Kabirdeki kandiller yahut bir dağ ya da bir ağaçta yakmak üzere zeytinyağı ve mum adamak. (Islah, 232-233; Iktida, 151)

221. Medinelilerin mescide girdikleri ya da çıktıkları her seferinde Peygamber efendimizin kabrini ziyaret etmeye gitmeleri. (er-Raddu ale'l-Ahnai, 24, 150-151, 156, 217-218; Kadı Iyad, eş-Şifa fi Hukuki'l-Mustafa, II, 79)[11]

222. Peygamber (s.a)'ın kabrini ziyaret etmek amacıyla yola çıkmak.

223. Peygamber (s.a)'ı receb ayında ziyaret etmek.

224. Mescide girildiği vakit kabri şerif tarafına yüzünü çevirmek ve kabirden uzakça bir yerde sağ elini, sol elinin üzerine tıpkı namazdaymış gibi koyarak son derece huşulu bir şekilde ayakta durmak.

225. Peygamber (s.a)'dan (kendisi için) mağfiret dilemesini istemek ve bu arada: *"Şâyet kendilerine zulmettiklerinde sana gelip de Allah'tan mağfiret dileselerdi..."* (en-Nisa, 4/64) âyetini okumak. (er-Raddu ale'l-Ahnai, 164-165, 216; es-Sünen, 68)

226. Peygamber (s.a) ile tevessül etmek.

227. Peygamber efendimizin adını vererek yüce Allah'a and vermek.

228. Yüce Allah'tan ayrı olarak ondan yardım dilemek, imdada koşmasını istemek.

229. Saçlarını kesip, Peygamber (s.a)'ın türbesine yakın bulunan büyükçe kandile atmak. (el-İbda, 166; el-Bais, 70)

230. Peygamber efendimizin kabr-i şerifine sürtünmek. (Medhal, I, 263; Sünen, 69; el-İbda, 166)

231. Peygamber efendimizin kabrini öpmek (son anılan iki yer)

---

11 Malik bunu mekruh görerek şöyle demiştir: "Bu ümmetin ilklerinin ve önce gelenlerinin bu işleri yaptıklarına dair bana bir haber ulaşmış değildir. Böyle bir hareket ancak bir yolculuktan gelen yahutta Medine dışından Mescid-i Nebevi'ye gelen kimseler için müstesna mekruhtur. Kadı Iyad da bunu böylece nakletmiştir.

232. Peygamberin kabrini tavaf etmek (Mecmuatu'r-Resaili'l-Kübra, II, 10, 13; Medhal, I, 263; el-İbda, 166; es-Sünen, 69; el-Bais, 70)[13]

233. Peygamberin kabri şerifinin duvarına karnı ve sırtı yapıştırmak. (İbda, 166; el-Bais, 70)

234. Eli Peygamber efendimizin kabr-i şerifinin hücresinin penceresine koymak ve herhangi bir kimsenin: Elini pencerisinin üzerine koyduğun ve şefaat ya Rasûlullah dediğin o kimsenin hakkı için diyerek yemin etmek.

235. Kendisine dua etmek maksadıyla Peygamberin hücresine yönelerek, Peygamberin kabrinin yanında uzunca ayakta durmak. (el-Kaidetu'l-Celile, 125; er-Raddu ale'l-Bekri, 125, 232, 282; Mecmuatu'r-Resaili'l-Kübra, II, 391)

236. Peygamber mescidindeki ravzada kabir ile minberi arasında sayhani diye bilinen hurmayı yemek suretiyle Allah'a yakınlaşacağını zannetmek. (el-Bais, 70; İbda, 166)

237. Bir hatim okumak yahut birtakım kasideler söylemek maksadıyla Peygamber (s.a)'ın kabri yakınında toplanmak. (Mecmuatu'r-Resaili'l-Kübra, II, 398)

238. Peygamber (s.a) ya da onun dışındaki peygamberlerin ve salihlerin kabirlerini açmak suretiyle yağmur duasına çıkmak. (er-Raddu ale'l-Bekri, 29)

239. İhtiyaçların yazıldığı birtakım belgelerin Peygamber (s.a)'a gönderilmesi.

240. Bazılarının: Peygamber (s.a)'ın kabrini ziyaret ettiği sırada ihtiyaçlarını ve günahlarının bağışlanmasını diliyle zikretmemesi gerekir. Çünkü onun ihtiyaçlarını ve onun faydasına olan işleri Peygamber ondan daha iyi bilmektedir demeleri.[15]

241. Peygamber (s.a)'ın ümmetine şahidlik etmesi, onları görmesi, durumlarını, niyetlerini, hasretlerini ve kalblerinden geçenleri bilmesi noktasında hayatı ile ölümü arasında fark yoktur demeleri.[16]

---

13 İbnu's-Salah'dan şöyle dediği nakledilmektedir: "Kabr-i şerifin etrafında dolaşmak (onu tavaf etmek) caiz değildir."

15 Üzücü hususlardan birisi de bu bid'at ile bundan sonraki bid'ati İbnu'l-Hac (I, 259, 264)'e ait Kitabu'l-Medhal'de nakletmiş idim. O bunları şeriatte haklarında nass bulunan hususlardanmış gibi teslimiyetle kabul etmiş bir şekilde zikretmektedir. Bu kabilden onun pekçok örnek gösterilecek hususları vardır. Bunların bazılarının ondan olduğuna dair işarette bulunmaksızın geçmiş bulunmaktadır.. Bundan çokça hayret etmemizin sebebi onun bu kitabının tek tek bid'atleri zikretmek hususunda önemli ve büyük bir kaynak oluşundan dolayıdır. fakat onun da bu husustaki bilgisinde başkasını taklid ettiğini ve büyük ölçüde sufilerin yolundan ve saçmalıklarından etkilendiğini öğrenince bu hayret ortadan kalkar ve İmam Malik'in söylediği şu sözün doğruluğuna olan kesin inancımız daha da artar: "Bizden sözleri arasında reddolunmadık hiçbir kimse yoktur. Şu kabrin sahibi müstesna." Allah'ın salât ve selamı ona.

16 Şeyhu'l-İslam, er-Raddu ale'l-Bekri (s. 31)'de şunları söylemektedir: "Kimileri Rasûlullah'ın yahutta şeyhin -sözkonusu etmeden dahi- günahlarını ve ihtiyaçlarını bildiğini, günahlarını bağışlamaya, ihtiyaçlarını karşılamaya muktedir olduğunu, Allah'ın muktedir olduğu şeylere kadir olduğunu, Allah'ın bildiklerini bildiğini zanneder. Bu gibi kimseleri ben bizzat gördüm ve bunu kendilerinden dinledim. Onlardan kimileri de şeyhtir, müftüdür, hakimdir, müderristir." Yardımcımız Allah'tır. La havle ve la kuvvete illa billah.

ALLAH'I ZİKRETME KONUSUNDAKİ BİDATLER

Şüphesiz zikrullah'ı emir ve tavsiye eden pek çok ayet vardır. Yine Allah Teala Kendisini az zikretmenin münafıkların sıfatı olduğunu Nisa suresi 142. ayetinde belirtmektedir.

Bazı âlimler, ferdî olsun, cemaat halinde olsun cehrî zikrin caiz olmadığına hükmetmişlerdir. Lakin teşrik tekbirleri, hacda telbiye gibi bazı yerlerde ve adabına riayet halinde cehri zikrin sünnet olduğu sahih hadislerden anlaşılmaktadır. Zikrullah ibadetine çeşitli bidatler dahil olmuştur. Mesela, zikrin belirli ve ölçülü hareketlerle tertip edilmesi, kasideler eşliğinde yapılması, raksedilmesi, çalgılar çalınması, gırtlaktan garip sesler çıkarılması, yapmacık cezbeler -büyük Tabii Said Bin el Müseyyeb r.a.'in dediği gibi- selefte görülmeyen, haram olan bidatlerdir.

İmam el Kadı Iyaz r.a. et Tinnisî'den naklediyor; "İmam Malik r.a.'ın yanında idik. Ashabı da oradalardı. Nusaybin halkından birisi dedi ki;

"Bizim o tarafta "sufiler" denilen bir topluluk var. Çok yiyorlar, sonra kasideler okumaya başlıyor ve kalkıp raksediyorlar"

Bunun üzerine imam Malik dedi ki; "onlar çocuk mu?" "hayır" dedi. "peki onlar mecnun mu?" diye sorunca adam dedi ki; "hayır onlar şeyhtirler ve akıl sahibidirler." İmam Malik dedi ki;

"İslam ehlinden hiç kimsenin böyle yaptığını duymadım!!!" adam dedi ki;

"Onlar yiyorlar, sonra kalkıp ayakları üzerinde raksediyor, bazıları başlarını ve yüzlerini tokatlıyorlar" bunun üzerine imam Malik güldü ve kalkıp evine girdi. Malik r.a.'ın ashabı adama dediler ki; "Arkadaşımıza uğursuzluk getirdin. Biz otuz küsur senedir onun meclisindeydik, bu gün dışında güldüğünü görmedik."[224]

Şeyhul İslam İbni Teymiye (r.a.), der ki; "her kim; "*La ilahe illallah avam halkın zikridir, havasın zikri Müfred isimdir. Yani zikir yalnız Allah Allah, Hay, Hay, Hay demektir"* diye iddia ederse sapıtmış, fahiş bir hataya düşmüş olur. Bazılarının; "**Sen Allah de, sonra onları bırak batıl dedikodularında oynaya dursunlar**."(En'am 91) ayetini alıp da iddilarına delil getirmeleri, bunların en açık yanılmalarıdır. Çünkü bu ayetteki "Allah" ismi şerifi, ayetin baş tarafındaki; "**Musa'nın nur ve insanlara hidayet olarak getirdiği kitabı kim indirdi?"** sorusunun cevabıdır. Kastedilen, tek olarak "Allah" diye zikretmek demek değildir.

Sonra tek bir isim ister şahıs zamiri, isterse gayb zamiri olsun tam bir kelam ve mana ifade eden bir cümle değildir. (yani Allah Allah Allah, hu hu hu kelimeleri tam bir anlam ifade eden cümle değildir.) bu çeşit tek kelime ne iman, ne küfür, ne emir ne de yasak ifade etmez. Bu çeşit zikri seleften ve ashabdan hiçbir kimse yapmamış ve Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de meşru kılmamıştır. Bir tek ismi zikretmek, bizzat kalbe anlamlı bilgi de vermez. Sadece kalbe mutlak bir tasavvur verir ki onun üzerine ne menfi ne müsbet hiçbir fikir bina edilmez. Öyleyse bu faydasızdır. Şeriat ise, bizatihi manalar ifade eden zikirleri meşru saymıştır...

Bazı şeyhlerin (Şiblî'yi kasdediyor) söylediği nakledilen; "La ilahe illallah derken la ilahe deyip te, illallah diyemeden ölürsem diye korktuğum için Allah Allah diyorum" sözü sakattır. Zira bu korkunç bir hatadır. Çünkü ameller niyetlere göredir.

224 Kadı Iyaz Tertibul Medarik(2/54)

Şüphesiz sahih hadiste; can çekişen kimseye la ilahe illallah kelamı şerifini telkin etmek emredilmiş, "her kimin son sözü la ilahe illallah olursa cennete girer" buyrulmuştur. Eğer bu mübarek cümle zikredilmesi mahzurlu cümle olsaydı, o söylerken her an ölmesi beklenen bir kimseye telkin edilmez, kötü bir şekilde ölmesine meydan verilmezdi. "Allah" demesi telkin edilirdi. Hulasa, "Allah Allah, Hay, Hay, Hu, Hu" diye zikretmek sünnetten çok uzak, bidatın en içinde ve şeytanın saptırmasına en yakın olandır…"[225]

Şeyhul İslam İbni Teymiye'nin sözlerine şunu da eklemek gerekir; Enes r.a.'ın rivayet ettiği hadiste; "Yeryüzünde Allah Allah diyen kaldıkça kıyamet kopmayacaktır" buyrulmuştur.[226] Hadisin diğer bir metni şöyledir; "Allah Allah diyen hiçbir kimsenin üzerine kıyamet kopmaz."

Bu hadisler İbni Teymiye'nin söylediklerine zıt değildir. Zira bu rivayetlerde lafzatullah mansub (son harfinin harekesi üstün) olarak gelmiştir. Bu takdirde nasba amil olan fiil muzmerdir, ismin tekrarı, fiil yerini tutmuştur. Buna nahiv ilminde "tahzir" derler ki, mef'ulün bih çeşitlerindendir. Tahzir, bir şeyden sakındırmak demektir. O halde; "Allahe Allahe" cümlesindeki muzmer fiil de; "ihzer" yani; "sakın" fiilidir. Böylece cümlenin manası; "Allah'tan sakın diyen hiçbir kimsenin üzerine kıyamet kopmaz." Demektir. İmam Müslim bu hadisi rivayet ederken merfu (ötreli) okumuştur. Bu takdirde de cümle mübteda ve haber olur. İbni Ca'fer bu hadisi "La ilahe illallah" tevhidi olarak rivayet etmiştir ki, "Allah Allah" lafzıyla gelen rivayetin tefsiridir.[227]

Sufilerin kıyam halinde zikre delil getirdikleri; "*Namazı kıldıktan sonra; ayakta iken, otururken, yanlarınız üstü yatarken de Allah'ı anın. Emniyete kavuştuğunuzda; namazı dosdoğru kılın. Namaz; şüphesiz mü'minler üzerine vakitleri belli bir farz olmuştur.*" (Nisa 103) ayeti, korku namazı hakkındadır.

Nitekim bir önceki ayette "**Ve o vakit sen içlerinde olub da onlara namaz kıldırdığında içlerinden bir kısmı seninle beraber namaza dursun, silâhlarını da yanlarına alsınlar, bunlar secdeye vardıklarında diğer kısım arkanızda beklesinler, sonra o namaz kılmamış olan diğer kısım gelsin seninle beraber kılsınlar ve ihtiyatlı bulunsunlar ve silâhlarını yanlarına alsınlar, kâfirler arzu ederler ki silâhlarınızdan ve eşyanızdan bir gafil bulunsanız da size birdenbire bir basgın bassalar, eğer yağan yağmurdan bir eziyyet varsa veya hasta iseniz silâhları bırakmanızda beis yoktur, bununla beraber ihtiyatı elden bırakmayın çünkü Allah kâfirler için mühiyn bir azab hazırlamıştır**" buyrulur

Cüveybir Bin Dahhak der ki; "İbni Mes'ud r.a. bir topluluğun ayakta zikir yaptığını öğrendi ve onlara karşı çıktı. Onlar dediler ki; "Allah Teala; *"Onlar ayakta, oturarak ve yanları üzere yatarak Allah'ı zikrederler"* buyurmuyor mu?" bunun üzerine İbni Mesud r.a.; "Bu ayet, ayakta namaz kılmaya güç yetiremeyen kimse hakkındadır" dedi."[228]

Şunu da delil getirirler; Şeddad Bin Evs radıyallahu anh'den; "Biz Peygamber aleyhisselam'ın yanında iken buyurdu ki;

"Ellerinizi kaldırın ve La ilahe illallah deyin" Biz de öyle yaptık. Sonra buyurdu ki; "Allahım şüphesiz Beni bu kelime ile gönderdin, bununla emrolundum, bununla

---

225 İbni Teymiye Ubudiyet(s.110-112)
226 Müslim(234)
227 Ahmed Davudoğlu Sahihu Müslim Şerhi(2/26)
228 İbni Ebi Şeybe(2/231) Kurtubi(4/310)

Bana cenneti vaad ettin. Şüphesiz Sen vaadinden dönmezsin" Sonra buyurdu ki; "Müjdeleniniz Şüphesiz Allah sizi affetti."[229]

Bu rivayet zayıf olup delil olamaz. Ravilerinden Raşid bin Davud müdellis ve zayıf bir ravi olup bunu tedlis sigası olan an'ane ile rivayet etmiştir. Ayrıca anlaşılan o dur ki, burada Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem dua için ellerini kaldırmalarını emretmiş ve duada bulunmuştur. Ya da biat tazelemelerini istemiştir.

Amr b. Yahya'dan; "babamı, babasından (naklen) şöyle rivayet ederken duydum: (Babam) dedi ki sabah namazından önce Abdullah b. Mes'ûd'un kapısının önünde otururduk. Çıktığında, onunla beraber mescide giderdik. Neyse (bir gün) Ebû Musa el-Eş'arî yanımıza geldi ve;

"Ebû Abdirrahman (yani Abdullah b. Mesûd) şimdiye kadar yanınıza çıktı mı?" dedi. "Hayır" dedik. O da bizimle beraber oturdu. Nihayet (Abdullah) çıktı. Çıkınca toptan ona ayağa kalktık. Sonra Ebû Musa ona şöyle dedi:

"Ey Ebû Abdirrahman! Biraz önce mescidde yadırgadığın bir durum gördüm. Ama yine de, Allah'a şükür, hayırdan başka bir şey görmüş değilim. (Abdullah) "Nedir o?" diye sordu. O da; "Yaşarsan birazdan göreceksin" dedi (ve) şöyle devam etti:

"Mescidde halkalar halinde, oturmuş, namazı bekleyen bir topluluk gördüm. Her halkada (İdareci) bir adam, (halkadakilerin) ellerinde de çakıl taşları var. (idareci): "Yüz defa Allahu ekber deyin" diyor, onlar da yüz defa Allahu Ekber diyorlar. Sonra, yüz defa La İlahe İllallah, deyin diyor, onlar da yüz defa La ilahe İllallah diyorlar. Yüz defa Sübhanallah deyin diyor, onlar da yüz defa Sübhanallah diyorlar."

(Abdullah b. Mes'ûd); "Peki onlara ne dedin?" dedi. "Senin görüşünü bekleyerek -veya "senin emrini bekleyerek" -onlara bir şey söylemedim." dedi.

Dedi ki; "onlara kötülüklerini hesab etmelerini emredip (bununla) iyiliklerinden hiçbir şeyin de zayi edilmeyeceğine dair onlara güvence verseydin ya!" dedi. Sonra gitti, biz de onunla beraber gittik. Nihayet o, bu halkalardan birine geldi, başlarında durdu ve şöyle dedi: "Bu, yaptığınızı gördüğüm nedir?"

Dediler ki; "Ey Ebû Abdirrahman! Bunlar çakıl taşları. Onlarla Ellahu Ekber, La ilahe İllallah ve Sübhanallah deyişleri sayıyoruz." (Bunun üzerine Abdullah b. Mes'ûd) dedi ki;

"Artık kötülüklerinizi sayıp (hesab edin)! Ben, iyiliklerinizden hiç bir şeyin zayi edilmeyeceğine kefilim. Yazıklar olsun size! Ey Ümmet-i Muhammed, ne çabuk helak oldunuz! Peygamberinizin -salallahu aleyhi ve sellem- şu sahabesi içinizde hâlâ

---

229 Zayıftır. Ahmed(4/124) Hakim(1/679) Taberani Müsnedi Şamiyyin(2/157-8) Tergib(2/268) Taberani Mucemi Kebir(7/289) Bezzar(7/157,8/407) Mecmauz Zevaid(1/19,10/81) Kandehlevi Fezailiz Zikr(s.97/6) Hayatus Sahabe(4/38) İbni Receb Hanbeli Camiul Ulum vel Hikem(s398) Seyyid Ahmed Rıfai El Bürhanul Müeyyed(s.58) Leknevi Sibaha(s.57) İsnadında bulunan İsmail Bin Iyaş'ın rivayeti, bazılarına göre sadece Şamlılardan rivayet ettiğinde makbuldür. Hicazlılardan ve ıraklılardan rivayetlerinde yanlışları çoktur. Bununla birlikte imam Buhari yine de onunla delil getirilemeyeceğini söyler. İbni Hibban onun hüccet olmadığını, çok hata yaptığını, Ali Bin Medini ile Nesai de; zayıf olduğunu, Ahmed; hadislerinin muzdarip olduğunu söyler.(bkz. Zehebi Men Tekelleme Fiyh(38) Mizanul İtidal(1/401) el Muğni(697) Cerh ve Tadil(2/191) İbnül Cevzi Duafa(1/118) İbni Iyaş, bu hadisi Raşid Bin Davud'dan rivayet etmiştir ki o da Şamlıdır. Ancak Raşid bin Davud hakkında Buhari; "Şüpheli", Darekutni; "zayıftır, onunla delil getirilemez" der. (Zehebi Mizan(3/55) Kaşif(1/388) Tehzibul Kemal(9/7) Tehzibut Tehzib(3/195) el Muğni(2066)

bolca bulunmakta. İşte onun elbiseleri, henüz eskimemiş; kapları, (henüz) kırılmamış. Canım elinde olan Allah'a yemin olsun ki, sizler kesinlikle ya Muhammed'in dininden daha doğru yolda olan bir din üzerindesiniz (-ki bu imkânsızdır-) veya bir sapıklık kapısı açmaktasınız."

Onlar; "Vallahi, ey Ebû Abdirrahman, biz, başka bir şey değil, sadece hayrı (elde etmeyi) İstedik" dediler.

O da şöyle karşılık verdi; "Hayrı (elde etmek) isteyen niceleri vardır ki onu hiç elde edemeyeceklerdir. Resûlullah -salallahu aleyhi ve sellem- bize haber vermişti ki; Kur'an'ı okuyacak olan bir topluluğun bu okuyuşları sadece dilde kalacak, onların köprücük kemiklerini ileriye geçmeyecek. Vallahi, bilmiyorum, belki onların çoğu sizdendir." Sonra Abdullah onlardan yüz çevirdi .

(Amr b. Yahya'nın dedesi) Amr b. Selime, bundan sonra şöyle dedi: Bu halkalardaki (insanların) tamamını, en-Nehrevân olayında, haricîlerin yanında bize karşı vuruşurken gördük." [230]

Amir Bin Abdullah Bin Zübeyr dedi ki; "Babama geldim ve dedim ki; "Allahı zikreden hayırlı bir kavim gördüm. İçlerinde Allah korkusundan çığlık atıp bayılanlar vardı. Onlarla beraber oturdum." Bunun üzerine babam dedi ki;

"Onlarla oturma! Ne Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, ne Ebu Bekir, ne Ömer ne de diğer sahabelerde böyle bir şey yoktu. Senin o gördüklerin, bunlardan daha mı çok huşu sahibidir?"[231]

Katade r.a.; "Rablerinden korkarak derileri ürperir. Sonra Allah'ın zikriyle kalpleri yatışır" ayetini okudu ve dedi ki; "Bu Allah'ın dostlarının sıfatıdır. Allah onları, "şuurlarının kaybolmasıyla, çığlık atıp bayılmalarıyla" değil, derilerinin ürpermesi, gözlerinin yaşarması ve zikrullah ile kalplerinin sükünete ermesiyle vasıflıyor. Zira çığlık atıp bayılmak, şuurların gitmesi, ancak bidat ehlinde bulunur ve şeytandandır."[232]

Enes Bin Malik r.a.'e, Kur'an okuyup, çığlık atarak bayılan bir kavim sorulunca dedi ki; "bunu hariciler yapar!"[233]

Kays Bin Ubade r.a. diyor ki; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı zikir anında sesi yükseltmeyi çirkin görürlerdi."[234]

Aliyul Kari "el Hırzus Semin Şerhu Hısnul Hasin" adlı eserinde "Kulum beni bir toplulukla zikrederse…" hadisini izah ederken der ki; "Burada muhtemelen gizli zikir kastedilmektedir. Nitekim "gafiller arasında Allah'ı zikreden kişi, savaşta firar edenler

---

230 Darimi(206) Taberani bunu hasen bir isnad ile rivayet etmiştir. Bkz.: Taberâni(9/125) Mecmau'z-Zevâ'id, (1/181). Hadisin merfû kısmı için bkz. Müslim(1/663); İbn Mâce(1/59); Ahmed b. Hanbel(1/380, 404)
231 Ebu Nuaym Hilye(3/167-168) el-İtisam(1/306)
232 Abdurrazzak Tefsir(2/172) bkz.: Said Bin Mansur Tefsir(no:94)
233 Ebu Ubeyd Fadailul Kur'an(s.112) Şatıbi el-İtisam(1/306)
234 İbni Ebi Şeybe(7/189) Kurtubi(1/10)

arasında firar etmeyip sabreden kimse gibidir"[235] hadisi buna işaret eder. Topluluk ile zikir ifadesinden, haddi aşarak sesi yükseltmenin cevazını çıkarmaya yol yoktur."[236]

İmam Buhari Kitabus Siyer'de "Tekbirde sesin yükseltilmesinde kerih olanı" diye bir bab açmış, Ebu Musa r.a.'den şu rivayeti nakletmiştir; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem ile beraberdik. Bir vadiden inerken tekbir getiriyor, çıkarken de tehlil ediyorduk. Sesimizi biraz yükselttik. Bunun üzerine buyurdu ki; "ey insanlar, kendinize acıyın. Zira siz ne sağır birisine, ne de burada olmayan birisine sesleniyorsunuz. Şüphesiz O sizinle birliktedir, çok iyi işitir, çok yakındır. O'nun ismi mübarek, şanı da yücedir."[237]

Bu hadisin şerhinde Kastalani der ki;[238] "Taberi dedi ki; "Zikir ve duada sesi yükseltmenin mekruhluğunu sahabe ve tabiinden selefin çoğu söylemişlerdir." Bu hadis de, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in zikirde sesin yükseltilmesini çirkin gördüğünü gösteriyor."

Ancak Leknevi der ki; "bu hadis, mutlak olarak cehri zikrin yasaklığını veya mekruhluğunu göstermez. Bilakis gizli zikrin müstehaplığına delil olmaktadır. Zira "kendinize acıyın" ibaresi, yasaklık veya vaciplik ifade etmeyip, hafifletme, merhamet ifade etmektedir. Şayet Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem onları men etmeseydi, tepe çıkarken yüksek sesle zikretmenin takriri sünnet olacağını zannedeceklerdi. Ümmetine kolaylık olması için bunu yasakladı."[239]

Zikir meclislerinden kastedilen şey hakkında Ebu Hureyre r.a.'den gelen sahih rivayet şu şekildedir;

"Allah'ın evlerinden bir evde toplanıp Allah'ın Kitabını okuyan ve aralarında ders yapan bir topluluğu, melekler rahmet ve sekinet ile kuşatırlar, Allah onları kendi katındakilerle anar."[240]

İbni Abbas r.a.'dan mevkuf olarak gelen rivayet ise şu şekildedir; Ona "En üstün amel hangisidir?" diye sorulunca dedi ki;

"Allah'ı zikretmek en büyüktür. Bir evde toplanıp Allah'ın kitabını okuyan ve aralarında ders yapan hiçbir topluluk yoktur ki, melekler onları kanatlarıyla gölgelemesin. Onlar bundan başka bir söze dalmadıkları sürece Allah'ın misafirleridir."[241]

Hakim, Muaviye'den şöyle dediğini tahric etti; Bir gün Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'le beraberdim, mescide girdi, mescidde oturan bir topluluk gördü, Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki: "Sizi oturtan nedir?" dediler ki:

---

235 Mecmauz Zevaid(10/80) Taberani ve Bezzar İbni Mesud r.a.'den rivayet etmiş olup, ricali güvenilirdir.
236 Leknevi Sibahatul Fikr(s.37)
237 Buhari(Cihad ve siyer,131, megazi,38, deavat 50,67, kader 7, tevhid,9) Müslim(zikir 44-2704) Tirmizi(5/457) Ebu Davud(2/182) Nesai Amelül Yevme vel Leyle(s.364) Tuhfetul Eşraf(6/426)
238 Kastalani İrşadus Sari(5/135)
239 Leknevi Sibaha(s.38)
240 Müslim(4/2074) Beyhaki Şuab(2/262)
241 Sahihtir. Darimi(1/113) İbni Ebi Şeybe(6/156,7/135) Beyhaki Şuab(1/448,2/357) ed-Dubbî Kitabud Dua(s.279) Hatib Muvazzahu Evham(2/533-34) İbni Receb Cami(s.344)

“Farz namazı kıldık. Sonra oturduk Allah’ın Kitab’ı ve Peygamber’in sünnetini müzakere ediyoruz.” Rasullah (s.a.v.) buyurdu ki: “Allah bir şeyi zikrederse onu zikri büyük olur.”[242]

Tasavvufçuların zikri gibi zikredenler, ancak cahiliyye müşriklerinin zikri ile zikretmiş olur. Yahudi ve hıristiyan kâfirlerinin zikri ile zikretmiş olur."

“Onların (müşriklerin) Beytullah'ın yanında namazları (duaları) da el çırpmak ve ıslık çalmaktan başka birşey değildir."(Enfal 35)

Yahudilerin Zikir Şekli

Yüz kırk dokuzuncu mezmurda şunları okuyoruz: "Siyon oğulları hükümdarlıklarına sevinsinler, tef ve ud ile dansederek adını tesbih etsinler, terennüm etsinler. Tehlil getirin, kutsallığında (Kudüs'de) Allah'ı tesbih edin. Rebab ve ud ile tesbih edin. Tef ve dans ile tesbih edin. Sazlar ve zurnalarla tesbih edin. Türlü naralarla tesbih edin."

Tasavvufçular da aynı bu şekilde zikir yaparlar. Yahudi cahiliyye bidatı ile tasavvufçuların zikri arasında sıkı ilişkiyi ve benzerliği görmek için bir zikir meclisini müşahade etmek yeterlidir. Bu apaçık bir gerçek iken, Abdulaziz ed-Debbağ'ın şu sözlerini görüyoruz: "Zikredenler sağa sola sallanırlar, çünkü kutuplar meleklerin böyle yaptığını görmüşlerdir.(!)"

Tasavvufçularda Zikrin Şekli Ve Sözleri

Zikreden kişinin tepeden tırnağa kadar sallanması, önce sağa lâ ile başlayıp sola ilah ile dönmesi ve doğrulması gerekir. Sola doğru öne eğilerek illallah demesi ile bu işi tamamlar. Allah, hû gibi tek isimle zikrediyorsa çenesini göğsüne vurması, koro halinde ve yüksek sesle yapması gerekir. Kelimeyi göbeğinden başlıyarak kalbinin derinliklerinden çıkarması icabeder. İşte bu eşsiz pehlivanlık tasavvufçuların zikir şeklidir!

Allah için söyleyiniz, Rasûlullah rabbini zikrederken böyle tepeden tırnağa kadar sallanıp dans mı ediyordu? Sakalını göğsüne vurup sağa sola mı sallanıyordu? Şüphesiz hayır! Hiçbir zaman böyle yapmamıştır. Çünkü o Allah'ın peygamberidir ve Allah'ın huzurunda nasıl edeple ibadet edileceğini bilir ve insanlara bildirir. Kör testerenin ağaç keserken çıkardığı sesler gibi de sesler çıkarmamış ve naralar atmamıştır. Nasıl zikredeceğini Allah ona şöyle tarif etmiştir:

"*Namazında yüksek sesle okuma. Onda sesini fazla da kısma. İkisinin arasında bir yol tut.*" "*Rabbinize yalvara yakara ve gizlice dua edin. Bilmelisiniz ki haddi aşanları O sevmez.*" "*Rabbini içinden, yalvararak ve O'ndan korkarak yüksek olmıyan bir sesle sabah ve akşam zikret (an). Gafillerden olma!*"

Namazda sesin fazla yükseltilmemesi ve tamamen kısılmaması, belki ikisi arasında bir yol tutulması esas iken, tasavvufçular guya bir nevi ibadet veya dua olarak yaptıkları zikirlerinde nakarat tutturmak, avazları çıktığı kadar bağırmak, testere sesleri gibi hançerelerden sesler çıkarmak, tepeden tırnağa kadar ter içinde kalacak şekilde tepinmektedirler. Ne yapalım, tasavvufçular Allah'ın hidayetini bu şekilde değiştirmekte ve başka yollara uymaktan çekinmezler!

---

242 Sahihtir, Müslim(zikr 27) Ahmed, Tirmizi(3379) ve Nesai(adabul kudat 17) tahric etti.

Zikirde kullanılan sözlere gelince; müridin şeyhine karşı edeplerinden biri de şeyhinin kendisine telkin ettiği kelimeler kullanması ve başka sözleri kullanmamasıdır. Bu sebepten zikir sözleri tarikatların çokluğu ve şeyhlerin farklılığına paralel olarak çoğalmış ve değişik olmuştur.

Kimileri Allah'ın tek ismi ile, kimileri hû hû diyerek, kimileri de ıh ıh sesleriyle zikretmektedir. Tasavvufçu her tağut kullarına başka tarikatların zikri ile zikretmeyi ve izin verdiği şeylerin dışında kelimeleri kullanmalarını yasaklamaktadır. Çünkü yüce Allah'ın isimlerini şu veya bu şekilde söyledikleri zaman fayda, şu veya bu şekilde söyledikleri zaman da zarar vereceğine inanırlar. Onun için zikreden kişiye fayda veya zarar verecek şeyleri bilen şeyh, kaptan sayılır. Bu bakımdan derviş lailahe illallah sözü ile ancak şeyhi kendisine izin verdiği takdirde zikredebilir. Rabbine de "yâ latif" diye seslenmemelidir. Aksi halde ona bir uyuşukluk gelir veya çarpılır.

İbn Ataullah el-İskenderi'nin şu delilsiz sözlerine bakınız: "*Allah'ın "Afûv (bağışlayan) ismi avamın zikrine yaraşır. Çünkü onları ıslah eder. Allah'a suluk edenlerin ise bu isimle onu zikretmesi yakışmaz.*

Bâis (dirilten) ismi ile de gafiller zikreder. Fenayı talep edenler onu bu isimle zikretmez. Gafir (günahları bağışlayan) ismi ile de avam öğrencilere telkin yapılır (onlara bu isim öğretilir). Zira günahın cezasından korkan onlardır. Ama Allah'ın huzuruna çıkmağa layık olanların günahları bağışlayanı zikretmeleri onlarda vahşeti (uzaklığı ve yabancılığı) meydana getirir. Allah'ın "Metin" ismi ise halvet sahiplerine zarar verir, dinle alay edenlere yarar sağlar." (Türkçeye de terceme edilen Miftahul Felah kitabındadır.)

Halbuki yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"**De ki, ister Allah deyin, ister Rahman deyin. Hangisini deseniz olur. Çünkü en güzel isimler O'na mahsustur.**"

"**En güzel isimler (Esmaulhüsna) Allah'ındır. O halde O'na o güzel isimlerle dua edin. O'nun isimleri hakkında eğri yola gidenleri bırakın. Onlar yapmakta olduklarının cezasına çarptırılacaklardır.**"

Şu saçmalığa bakınız. Allah'ın Gafir ismi sadece avama yaraşır. Sanki bu tağutlar günahlardan masum veya ilahtırlar! Halbuki Rasûlullah günde yüz defa Rabbine istiğfar ederdi. Şimdi söyler misiniz, Kur'ân'ın hidayeti ve gerçekliğiyle tasavvufçuların sapıklığı ve dalaleti arasında bir ilişki buluyor musunuz?!

Rasulullah Nasıl Zikretmiştir?

Rasûlullah'ın Cenâb-ı Hakk'ı nasıl zikrettiğini pak sünnetinden öğreniyoruz. Onun zikir şekli ile tasavvufçuların bidat ve saçma zikir şekillerini karşılaştırmak mümkündür. Rasûlullah buyuruyor: "Şu iki kelime, dile kolay, terazide ağır ve Allah'a sevimlidir: Sübhanallah ve bihamdih, sübhanallahi'l-azim."

Selam verdikten sonra her namazın arkasında Rasûlullah şöyle derdi: "Lâ ilahe illallah vahdehu lâ şerîke leh, lehu'l-mülk ve lehu'l-hamd ve huve ala külli şeyin kadîr, ve lâ havle ve lâ kuvvete illa billah, lâ ilahe illallah ve lâ na'budu illâ iyyah, lehu'n-Nimetu ve lehu'l-fadlu ve lehu's-Senâu'l-Hasen, la ilahe illallah, muhlisine lehuddîn velev kerihe'l-kâfirun."

Yine şöyle buyurmuştur: "İstiğfarın en büyüğü şöyle söylemektir: Allah'ım, sen benim rabbimsin, senden başka ilah yoktur, beni yarattın, ben de senin kulunum, gücüm yettiği kadar sana verdiğim söze ve ahdime bağlıyım, yaptığım kötülüklerden sana sığınırım, bana verdiğin nimetini ve işlediğim günahları sana itiraf ediyorum, beni bağışla. Çünkü günahları senden başka bağışlayan yoktur."

Buhari ve Müslim'de İbni Abbas Rasûlullah'ın gece namazı kalktığı zaman şöyle buyurduğunu rivayet etmektedir: "Allah'ım, ham senindir. Yerin, göklerin ve içindekilerin nuru sensin. Hamd senindir. Yeri, gökleri ve içindekileri tutan sensin. Hamd senindir. Yerin, göklerin ve içindekilerin rabbi sensin. Hamd senindir. Hak sensin, vadin haktır, sözün haktır, sana kavuşmak haktır, cennet hak ve cehennem haktır, peygamberler haktır, Muhammed haktır, kıyamet saati haktır. Allah'ım sana teslim oldum, sana iman ettim, sana tevekkül ettim, sana döndüm, senin için düşmanlık yaptım, seni hakem yaptım, işlediğim, işlemediğim ve gizlediğim günahlarımı bağışla. Sen ilahımsın, senden başka ilah yoktur. Güç ve kudret ancak senindir."

Rasûlullah'ın efradını cami ağyarını mani zikri görülüyor değil mi? Peygamberin tertemiz ve halis yakarması ve kulluğundan başka ne vardır? Göğün kapılarının açıldığı dua ve yalvarmalardan başka ne görüyorsunuz? İçinde ne müfred isimle (ya Allah, hû, âh, hay... gibi isimlerle) ne bir zikir var, ne sakalı göğse vurmak var, ne de tepeden tırnağa kadar sallanıp dansetmek var! Ne başı sağa sola sallamak var, ne inlemek var, ne de göbekten bıçkı sesi gibi sesler çıkarmak var! Ne bir gazelhan, ne tef, ne ney, ne kaval var! Ne de ortada duran ve alkışlarıyla tempo tutarak etrafında dervişlerin dans ettiği bir put var!

Sadece ve sadece Allah sevgisi, korkusu ve takvasıyla dolan ve rabbine yalvaran mümin bir kalb vardır. Yüce yaratanına yöneliyor, bütün mülkün sahibi ve hakimine yakarıyor, gerçek bir iman, halis bir tevhid içinde ona yalvarıyor.

İmam Şatıbi der ki; "Kendilerinin tasavvufçuların yolundan gittiklerini iddia edip "fakirler" diye şöhret bulan bir topluluk hakkında soru soruldu. Bunlar bazı geceler toplanıyorlar, tek bir ağızdan koro halinde cehri zikir yapıyorlar, sonra gecenin sonuna kadar musiki ve raksa dalıyorlar. Fakih diye bilinen bazı kişiler de onlarla beraber bulunuyorlar ve bu yolu gösteren şeyhlerin peşlerinden gidiyorlar. Bu caiz midir?

Cevap olarak denildi ki; bunların hepsi sonradan uydurulmuş bidatlerdir ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabının ve güzellikle onları takip edenlerin yoluna muhaliftir. Allah Azze ve Celle yarattıklarından dilediği kimseleri Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ve ashabının yolundan yararlandırmaktadır.

Sonra bu cevap çeşitli beldelere ulaştı ve bu bidatleri işleyenlerin üzerine kıyamet koptu. Tarikatlarının silinip yok olacağından ve menfaatlerinin kesileceğinden korktular. Bunun üzerine hemen kendilerini savunmaya geçtiler, faziletleri sabit, Allah'a ve Rasulü'ne bağlılıkları bilinen, sünnet ile amel etmeyi prensip edinmiş tasavvuf şeyhlerine intisap ettiklerini söyleyerek kendilerini savundular. Halbuki onlar tasavvuf şeyhlerinin tuttukları yola ters düştükleri için delil olarak onlara bağlı olduklarını söylemeleri geçerli değildir. Zira onlar, tuttukları yolu üç temel esas üzerine bina ettiler; ahlak ve davranışlarında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e uymak, helal lokma yemek ve bütün amellerde ihlaslı olmak. Bunlar ise bu üç esas hakkında şeyhlerine muhalefet ettiler. Bu yüzden onların cemaatine dâhil omaları mümkün değildir…

Selefi salihin kendi aralarında Kur'an okuyup ilim müzakeresi yaparlardı. İşte bu, zikir meclislerinden bir meclistir. Ebu Hureyre r.a. şu hadisi rivayet etmiştir;

"Allah'ın evlerinden bir evde Allah'ın Kitabını tilavet ve aralarında onu müzakere eden hiçbir topluluk yoktur ki, üzerlerine sekinet inmiş, İlahi rahmet kendilerini bürümüş, melekler her yanlarını sarmış ve Allah Azze ve Celle kendilerini Mele-i A'la'da yanındaki meleklerle anmış olmasın"[243]

Zikir maksadıyla toplanmak da böyledir... Fakat onlar koro halinde zikir yapmak için toplanmamışlarsa böyledir. Bir topluluk Allah'ın nimetlerini anmak veya ilim sahibi kişilerse aralarında ilim müzakere etmek veya içlerinde bir âlim varsa onun etrafında ilim öğrenmek için oturdukları veya birbirleriyle Allah'a nasıl itaat edileceği, isyandan nasıl sakınılacağını müzakere etmek üzere toplandıkları zaman, peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı arasında yaptığı, sahabe ve tabiinin de aynısını uyguladığı meclisler gibi olacağından bu meclislerin hepsi zikir meclisi olacaktır...

İşte gerçek manada zikir meclisleri bunlardır. Kendilerinin tasavvuf yolunu izlediğini iddia eden o fakirlerden bidat ehli olanları, Allah Azze ve Celle böyle meclislerden mahrum bırakmıştır... sapıtmışlar ve kendileri gibi cahillerin peşinden gitmişlerdir. Kur'an ayetlerini ve Hadisleri okumaya başlamışlar, fakat onları da ilim sahiplerinin söylediklerine göre değil, kendi kafalarına göre yorumlamışlardır. Sıratı müstakimin dışına çıkmışlardır. Neticede yine toplanıyorlar ve içlerinden birisi Kur'andan bir şeyler okuyor, fakat bu okuyucu güzel sesli, hoş nağmeli ve makam bilen birisi oluyor, okuyuşunda kötülenen şarkılara benziyor. Sonra da gelin Allah'ı zikredelim diyorlar, seslerini yükseltiyorlar, sırayla bu zikre devam ediyorlar, bir tarafta bir grup, diğer tarafta bir grup, şarkıya benzer şekilde koro halinde zikir yapıyor. Bunun da mendup olan zikir meclislerinden olduğunu iddia ediyorlar. Yalan söylüyorlar! Eğer bunların yaptıkları doğru olsaydı, bunu böyle anlamaya ve böyle amel etmeye selefi Salih daha layık idi. Aksine, onların yaptığı şekilde zikir yapmak, Kur'an'ın ve sünnetin neresinde görülmüş?..[244]

İmam Acurri r.a. der ki; "Şüphesiz Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, ashabını, bidatten sakındırmış, bidatin sapıklık olduğunu, Kur'an'a Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem'in raşit halifelerinin sünnetlerine ve sahabelerin kavline uygun olmayan her amelin veya konuşulan kelamın bidat olduğunu, onun sapıklık olduğunu, onu söyleyen veya yapan kişiye reddedilmiş olduğunu onlara bildirmiştir. Onlardan biri de; İbrad Bin Sariye'nin; "Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem bize gözleri yaşartan, kalpleri titreten belagatlı bir vaaz etti" demesidir.

Bu sözü iyi ayırt edin! Onun vaazında, bayıldık, bağırdık, başlarımıza vurduk, göğüslerimizi yumrukladık, kendimizi attık, (cahillerin çoğunun yaptığı gibi) raks ettik demiyor! (O cahiller) vaaz esnasında bağırır, bayılır düzenbazlık yapmaya çalışırlar. Bütün bunlar şeytanın onlarla oynamasıdır. Bunların hepsi bid'at ve delalettir.

Böyle hareket edenlere denilir ki; Bil ki şüphesiz Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem insanların en doğrusudur, Ümmetine en güzel nasihat edenidir. Kalbi en rikkatli olanıdır. Ashabı da kalbi en rikkatli olanlardır. Onlardan sonra gelen insanların en hayırlılarıdır. Akıl sahibi için bunda şüphe yoktur. Onlar vaaz esnasında çığlık atmazlar, bağırmazlar, raks etmezler, hoplayıp zıplamazlar idi. Bu doğru bir şey olsaydı buna insanların en hak sahibi, Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında olanlar olurdu. Ancak bu, bid'attir, batıldır, münkerdir. Böylece bil! Onun

---

243 Müslim(1455) İbni Mace(225)
244 Şatıbi el İ'tisam(1/294-298)

sünnetine ve ondan sonra ki hidayete ermiş raşit halifelerin ve diğer sahabelerin (Rıdvanullahi aleyhim ecmain) sünnetlerine temessük edip sarılmalısınız."[245]

İbadette aşırı giden Hariciler:

Sufilerin zikirde, zühdde, ibadette aşırı gidişte haricilerle benzer yanları vardır. Halka ve koro halinde zikirleri, sahte cezbe gösterileri gibi konularda benzer yanları yukarıda zikredildi. Çok ilginçtir ki sufiler şeyhlerine muhalefet edeni tekfir etmede haricilerden de süratli, Celalettin Rumi'nin humanist bakışıyla kâfirler hakkında da Mürcie'den daha müfrittirler.

Haricilerin de ibadete, zühde, Kur'an okumaya düşkün olacağı, lakin itikadları bozuk olduğu için okun yaydan çıktığı gibi dinden çıkacakları sahih hadislerde bildirilmiştir. Hem onlar hakkında biraz bilgi edinmek hem de haklarında haber verilenlerin aynen çıktığını görmek için şu rivayetten takip edelim;

Zeyd İbnu Vehb el-Cüheni -ki bu zat, Hz. Ali radıyallahu anh Haricilerle savaşmak üzere yürüdüğü zaman beraberindeki orduda bulunuyordu- anlatıyor: "Hz. Ali dedi ki: "Ey insanlar ben Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın şöyle söylediğini işittim:

"Ümmetimden bir grup çıkar. Kur'ân'ı öyle okurlar ki, sizin okuyuşunuz onlarınkinin yanında bir hiç kalır. Namazınız da namazlarına göre bir hiç kalır. Orucunuz da oruçları yanında bir hiç kalır. Kur'ân'ı okurlar, onu lehlerine zannederler. Hâlbuki o aleyhlerinedir. Namazları köprücük kemiklerinden öteye geçmez. Okun avı delip geçmesi gibi dinden hemen çıkarlar. Onlarla harb eden ordu(nun askerlerine) peygamberlerinin diliyle ne (kadar çok ücret)ler takdir edilmiş olduğunu bilselerdi (başkaca) amel yapmaktan vazgeçerlerdi.

Onların alameti şudur: Aralarında pazusu olduğu halde kolu olmayan bir adam olacak. Pazusu üzerinde meme ucu bir çıkıntı bulunacak. Bunun üzerinde de beyaz kıllar bulunacak. Sizler Muâviye ve Şamlıların üzerine gidecek, buradakileri terkedeceksiniz. Onlar da sizin (yokluğunuzdan istifade ile) çoluk-çocuğunuza ve mallarınıza sizin namınıza halef olacaklar!."

(Hz. Ali ilave etti:) "O vallahi! Ben, onların bu kavim olacağını kuvvetle ümit ediyorum. Çünkü onlar haram kan döktüler. Halkın meradaki hayvanlarını gasbettiler. Öyleyse, Allah adına bunlar üzerine yürüyün!"

Ravi der ki: "Haricilerin başında o gün, Abdullah İbnu Vehb er-Râsibi olduğu halde, onlarla karşılaşınca Hz. Ali radıyallahu anh askerlerine:

"Mızraklarınızı bırakın, kılıçlarınızı kınlarından çıkarın. Çünkü ben, onların Harura günü size yaptıkları gibi yine size sulh teklif edeceklerinden korkuyorum!" dedi. Bu emir üzerine döndüler, mızraklarını bertaraf ettiler ve kılıçlarını sıyırdılar. Askerler onlara mızraklarını sapladı. Öldürüp üst üste yığdı. O gün cengâverlerden sadece iki kişi isabet alıp şehit düştü. Ali radıyallahu anh:

"Aralarında o sakat herifi arayın!" emretti. Aradılar, fakat bulamadılar. Bizzat Ali kalkıp üst üste öldürülmüş insanların yanına geldi.

---

245 Acurri Kitabul Erbain(s.37 bizim tercememiz.)

"Bunları geri çekin!" dedi. Sonra yere gelen cesetler arasında onu buldular. Onun bulunması üzerine Hz. Ali radıyallahu anh tekbir getirdi ve:

"Allah doğru söyledi. Resûlü de doğru tebliğ etti" dedi. Ubeyde es-Selmâni, Hz. Ali'ye doğrulup:

"Ey mü'minlerin emiri! Kendisinden başka ilah olmayan Allah aşkına söyle. Sen bu hadisi Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'dan bizzat işittin mi?" diye sordu. Ali radıyallahu anh:

"Kendinden başka ilah olmayan Allah'a yemin ederim, evet!" dedi. Ubeyde Hz. Ali'ye üç sefer yemin verdi. O da ona üç sefer yemin etti."[246]

Haruriler[247] çıkıp bir yerde cemaatten ayrılınca altmışbin kişi idiler. Ali r.a. üzerine huruc için toplanmışlardı. Gelen insanlar; “Ey müminlerin emiri topluluk senin üzerine huruc ediyorlar” diyorlar, o da; “Onları bırakın, onlar benimle savaşıncaya kadar onlarla savaşmayacağım. Onlar bunu yapacaklardır.”[248]

İbni Abbas r.a. diyor ki; bir gün öğle namazından önce yanına gittim ve Ali’ye dedim ki;

“Ey müminlerin emiri! Onların yanına gidip konuşayım” o da bana; “onların sana bir zarar vermesinden korkuyorum” dedi. Dedim ki;

“Hayır, ben güzel ahlaklı birisi olarak eza verdirtmem”

Bunun üzerine bana izin verdi, ben de en güzel elbisemi giydim, günün ortasında onların yanına vardım. Yanlarına girdiğimde onlar yemek yiyorlardı. **Onlar kadar ibadete düşkün olanını görmedim. Alınlarında secde izleri vardı. Elleri deve tırnağı gibi olmuş, üzerlerinde katlanmış elbiseler vardı, yüzleri de sararmıştı.**

Onlara selam verdim. Dediler ki; “Merhaba ey Abbas’ın oğlu! Bu üzerindeki elbise de nedir?” dedim ki;

“Beni neden ayıplıyorsunuz? Ben Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem’in en güzel yemen elbiselerinden giydiğini gördüm.” Sonra şu ayeti okudum;

“**De ki; Allah’ın kulları için çıkardığı zîneti, rızkından pak olanları kim haram etti?**”(Araf 32)

“Neden geldin?” dediler. Dedim ki;

“Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem’in muhacirlerden ve ensardan olan ashabının yanından ve Peygamber Sallallahu aleyhi ve sellem’in amcasının oğlu ve damadının yanından geliyorum. Onlar üzerine Kur’an nazil olmuş ve onlar onun tevilini sizden iyi bilenlerdir. İçinizde onlardan kimse yoktur. Sizlere onların ne söylediklerini ve onlara sizlerin ne söylediğinizi tebliğ etmeye geldim.”

---

246 Müslim(1066)

247 Haruriler; Kufe’den iki mil uzakta Haravra denilen yere nispet edildiler. Ali r.a.’a muhalefet için toplanan ilk haricilerdir.

248 Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem’in onların işleri hakkında verdiği haberi tasdiktir.

Onlardan bazıları; “Kureyşle tartışmayın. Allah Teala buyuruyor ki; “Bilakis onlar tartışmacı bir kavimdir.” Dedi. Sonra onlardan biri; “Onunla konuşmalıyız” dedi. Dedim ki;

“Söyleyin bakalım, Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem’in ashabından ve amcasının oğlundan niçin intikam almak istiyorsunuz?”

Dediler ki; “Üç şeyden dolayı” ben; “onlar nedir?” dedim.

Dediler ki; “birincisi, O Allah’ın emrinde hüküm vermesi için birini tayin etti. Allah Teala buyuruyor ki; “**Hüküm yalnız Allah’ındır**.”(En’am 57, Yusuf 40,67)

“başka?” dedim

Dediler ki; “İkincisine gelince; o savaştı ama ne esir aldı, ne de ganimet dağıttı. Savaştıkları eğer kafir iseler, malları helaldir. Şayet mümin iseler malları da haramdır, onlarla savaşmak ta haramdır.”[249]

“Peki, üçüncüsü nedir?” dedim.

Dediler ki; “Kendini müminlerin emiri olmaktan azletti. Müminlerin emiri değilse, o kâfirlerin emiridir.”

Dedim ki; “Bundan başka iddialarınız var mı?” “Hayır bizden bu kadar” dediler.

Onlara şöyle dedim; “Size Allah’ın kitabından ayetler okusam ve peygamber Sallallahu aleyhi ve sellem’in sünnetinden inkar edilemez deliller getirsem görüşleriniz değişir mi?” “evet” dediler.

Dedim ki; “Siz diyorsunuz ki; “O Allahın emrinde hakem tayin etti.” Ben size Allah’ın kitabından, çeyrek dirhemde hükmü insanlara çevirdiğini, Allah’ın onda hükmetmelerini emrettiği ayetleri okuyacağım. Allah’ın şu kavlini görmediniz mi?;

“*Ey iman edenler! İhramlı iken avı öldürmeyin. İçinizden kim onu kasten öldürürse öldürdüğü hayvanın dengi (ona) cezadır. (Buna) Kâbe'ye varacak bir kurban olmak üzere içinizden adalet sahibi iki kişi hükmeder (öldürülen avın dengini takdir eder).*”(Maide 95)

Onda hükmetmeleri için Allah’ın hükmü insanlara bırakılmıştır. Dilese onda kendisi hüküm verirdi. Kişilerin hakem olmasına bunda cevaz vardır. Peki Allah’ın şu ayeti hakkında ne dersiniz?;

“*Eğer karı-kocanın aralarının açılmasından korkarsanız, erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin.*”(Nisa 35) demek ki, herhangi bir anlaşmazlıkta en iyi çözüm hakem tayinidir. Şimdi onların arasının bulunması için Allah’ın hükmüne uygun olarak hakem tayin edilmesi mi güzel, yoksa başka bir şey mi?”

Onlar; “elbette aralarının düzeltilmesi daha iyi” dediler.

---

249 Bu, isyancı gruplar hakkındaki hükümdür; kadınlarına ve çocuklarına dokunulmaz, malları paylaşılmaz, yaralıları öldürülmez, kaçanları takip edilmez ve onlar savaşa başlamadıkça savaş başlatılmaz.

Dedim ki; “Gelelim “savaştı ama ne esir aldı, ne de ganimet dağıttı” sözünüze. Siz anneniz Aişe’yi esir edip, başka kadınlara yaptığınızı ona da yapar mısınız? Bunu yaparsanız elbet kâfir olursunuz. Onların analarınız olmadığını söylüyorsanız şayet, yine kâfir olur ve İslam’dan çıkarsınız. Zira Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor;

“Peygamber, müminlere kendi canlarından daha yakındır. Eşleri, onların analarıdır.”(Ahzab 6) şimdi siz iki sapıklık arasında sallanıyorsunuz. Hangisini isterseniz seçin! Bunu da hallettim mi?” dedim. “Evet” dediler.

Dedim ki; “gelelim, Ali’nin kendini emirlikten azletmesine, Peygamber Sallallahu aleyhi ve sellem, Hudeybiye gününde bir anlaşma imzalamak için Kureyş’i çağırdı. Ali r.a.’e; “**Sil ya Ali! “Allahım! Sen biliyorsun ki ben Allah’ın rasulüyüm” oraya Muhammed Bin Abdullah yaz**” dedi.[250] Hâlbuki Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem, Ali’den daha üstündü. Fakat ünvanını yazdırmadı. Bunu sildirmekle, kendisini peygamberlikten azletmiş olmadı. Bunu da hallettim mi?” dedim.

“Evet” dediler.

Onlardan yirmi bin kişi dönüş yaptı, diğerleri ise huruc ettiler, sapıklıkları üzere muhacirler ve ensara karşı savaştılar.”[251]

İbni Abbas r.a, haricilere karşı sahabenin yolunu delil getirmiştir. Kur’an onlar arasında nazil olmuş olup, onlar onun tefsirini en iyi bilenlerdir. Onlar Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem’e arkadaşlık etmişlerdir. Onların yolu, uyulmak içindir.

İbni Abbas r.a. kekeleyen batıla karşı hakkın parlak delilleriyle, Haricilerin şüphelerine karşı, sahabelerin ilmî delilleriyle yönlendirme yapmıştır.

El-Evzaî r.a. diyor ki; “Sünnet üzerinde sabrediniz. Sahabelerin durduğu yerde durun, konuştukları yerde konuşun, sustukları yerde susun. Salih selefinin yolunu tut! Zira onlara geniş gelen şey, sana da geniş gelecektir.”[252]

---

250 Buna Bera Bin Azib r.a. rivayeti şahittir. Buhari(5/303,304-Fethul Bari) Müslim(12/134-137-Nevevi Şerhi) Enes r.a.’den; Müslim(12/138-139)
251Ebu Nuaym Hilye’de(1/317) sahihtir. Tahrici için bkz.: Munazaratus Selef(s.95)
252 Âcurrî eş Şeriat(s.58)

RAKS, MUSİKİ VE SEMA BİDATİ

Sufilerin çok itibar ettiği, Suyutî, Şa'rani, Heytemi, A'lai, Haskefi, Ramli, Hatib Şirbini, Gazzi ve daha bir çok alimin üstadı, Hafız İbni Hacer, İbni Receb, Bulkini, Zerkeşi, İbni Hümam, Gamri, Nüveyri, Münavi gibi meşhur alimlerin tilmizi olan Şeyhulislam Zekeriya el-Ensari, fetvalarını ihtiva eden eseri; **el İ'lam vel İhtimam**'da der ki;

"Soruldu; Sema haram mıdır?

Cevap; sema iki çeşittir; birincisi; Kur'an, hadis, manzum veya nesir güzel sözler dinlemek gibi, güzel olan sema. Nitekim vecd ve gaybet bununla hasıl olur. Rivayete göre bir sufi, okuyucunun; "**Ey tatmin olmuş nefs! Dön Rabbine**!"(Fecr 27) ayetini okuduğunu duyunca bu ayeti tekrar edip durmuş ve demiş ki; "kaç defadır dön diyorum dönmüyorsun" bunun üzerine büyük bir çığlık atıp ruhunu teslim etmiş. İşte böyle sema caiz, hatta müstehaptır. Özellikle ahiret işlerini hatırlamaya sebep olursa.

Allah Teala'nın kavli buna işaret ediyor; "**Sözü dinleyip ona en güzel şekilde uyan kullarımı müjdele!**" yani; kişi, güzel söz ve kötü söz dinleyen topluluk ile oturursa, güzeli söyler ve kötüyü terk eder. Bu, ayetin birinci izahıdır. İkincisi; "Sözü yani; Kur'anı dinleyip ona en güzel şekilde uyanlar; yani helalini yapan, haramından sakınan demektir. Üçüncüsü; "Sözü, yani Kur'anı dinleyip ona en güzel şekilde uyan, yani; affı tercih eden demektir. Zira Kur'anda kısas da vardır, affetmek de. Af bu ikisinin en güzelidir...

İkinci tür sema; şu zamanda yaygın olan ve yukarda anlatılan ile alakası olmayan, haram ve yakışıksız şeyler içeren, heybet ve vakarı gideren semadır ki, tembellikten zevk alan, cahilliğin kendilerine galip geldiği, dinlerini oyun ve eğlence edinen topluluğun işleridir.

Gaflet ve şarkı ile vakitlerini harcarlar, haram olan müzik ve semaya bağlanırlar, tabiatın reddettiği şeyler dinlerler. Onlar eğlence ile ve müzik ile bilinip çağrılırlar. Yediklerinin çoğu haram ve şüphelidir. Tıka basa midelerini doldururlar. Sonra onları harekete getirmek üzere, birileri kadınları vasfeden şiirler düzer.

İşte o zaman büyüklerle küçükler birbirine karışır, kimi el çırpar, kimi ayakları üzerinde rakseder, kimi coşar, kimi kolunu sallar, hayvanlar gibi dönerek yürür, kimi eşek sesi gibi bir sesle anırır, inler. Şayet orada güzel bir kadın veya tüysüz bir genç olsa, çoğunluğu asi şeytanlara döner, ona bağlanır ve vecde gelirler. Hatta mutasavvıfların çoğu bunun mendup olduğuna inanıyor. İcma ile bu bozukluktur, alimlerden hiç biri bunu söylememiştir.

Bilakis Kitap, sünnet ve imamların sözleri bunların haram olduğunu ortaya koymaktadır. Herkesin bu haramları ortadan kaldırmak için çalışması vacibdir."[253]

Soruldu; "Allah'ı zikretmek için toplanmış olan cemaat, deriden yapılmış bir (enstrumana) deynekle vuruyor, bazısı raksediyor, bazısı vecde gelmeye çalışıyor. Bu haram mıdır? Onlardan biri, hal galebesi ile istek dışı olarak raksetmeye başlasa bu caiz midir? Bu haram semaya dahil midir? Ve orada bulunmak haram olur mu?

---

253 Şeyhulislam el Ensari el İ'lam vel İhtimam(s.490 v.d.)

Cevap; mücerred olarak raks ve deri üzerine deynekle vurmak haram değil, çirkin bir bidattir. Bununla ancak aklı eksikler meşgul olur. İhtiyarı olmadan hal galebesi ile raks etmek, haram olan raksa girmez. Şayet haram arzular veya haram olan müzik beraberinde olursa, icma ile bu, haramdır. Haram sema toplantılarına katılmak, orada bulunmak da haramdır."[254] El Ensari'den nakil bitti.

Müziğe gelince; bunun haramlığı hakkında sahih hadisler vardır. Çalgıya ve şarkıya ruhsat sadece düğünler hakkındadır. Amr Bin Rabia diyor ki;

"Bir düğünde Sabit Bin Vedia ile Kuraza bin Ka'b'ın yanındaydım. Şarkı sesi duydum ve "işitmiyor musunuz?" dedim. Dedi ki;

"Düğünde şarkıya ve bağırmak olmadan ölüye ağlamaya ruhsat verildi."[255] Bundan anlaşılıyor ki, sahabeler, müzik işittikleri zaman, şayet düğün haricinde ise karşı çıkıyorlardı. Nitekim Nesai'nin de buna benzer sahih bir rivayeti vardır.

Hasen el-Basri r.a. der ki; "Deflerin, müslümanların işleriyle hiçbir ilgisi yoktur. Abdullah'ın arkadaşları o deflerin derilerini parçalıyorlardı."[256]

Ebu Amir –ya da Ebu Malik- el-Eş'ari'den dedi ki: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu;

"Ümmetim arasında fercleri, ipeği, şarabı ve çalgı aletlerini (meazif) helal kabul edecek bir topluluk olacaktır. Ve birtakım kimseler bir alemin yakınına konaklayacaklar. Kendilerine ait davarlarla yanına gidecek, bir ihtiyacı sebebiyle onlara varacak. Onlar (ona): Bize yarın tekrar gel diyecekler. Yüce Allah geceleyin onlara hükmünü geçirecek ve alemi koyacak, diğerlerini ise tanınmaz hale çevirerek kıyamet gününe kadar maymunlara ve domuzlara dönüştürecektir."[257]

Ebu Umame ve İbni Abbas r.a.'dan; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Çalgıları kırmakla emrolundum"[258]

Enes b. Malik (r.a)'dan dedi ki: Rasûlullah (s.a) buyurdu ki: "Dünyada da, ahirette de lanetlenmiş iki ses vardır: "Nimet sırasında zurna sesi ve musibet sırasında bir inleme."[259]

---

254 El İ'lam vel İhtimam(s.492-493)

255 İbni Ebi Şeybe(3/322); Gunder - Şu'be - Eba İshak - Amr Bin Rabia isnadı ile.

256 el Hallal ;Emri Bil Maruf(s.29) benzerini İbni Ebi Şeybe(3/322); Yahya Bin Said - Süfyan - Mansur - İbrahim senediyle rivayet eder.

257 Sahihtir. Buhari(10/51-Fethul Bari) İbn Hibban Sahih'inde (8/265 no:6719) Taberani, el-Mucemu'l-Kebir(3/319 no:3417) Taberani, Müsnedu'ş-Şamiyyin(1/334,588) Beyhaki, Sünen(10/221) İbni Hacer Tağliku't-Talik(5/17-19) İbn Asakir, Tarih-u Dımaşk(18/156) İbn Mace(4020) İbn Ebi Şeybe(8/107 no:3810) Ahmed(5/342) el-Mehamili, el-Emali(101/61) İbnu'l-Arabi, Mucem(vr.182/a) Silsiletu'l-Ahadisi's-Sahiha(1887) İbnu's-Salah Mukaddimetu Ulumi'l-Hadis(s.72)

258 hasendir. Ahmed(5/257,268) Deylemi(1608) Telbisu İblis(336) Zebidi İthaf(6/472) Tuveyciri Faslul Hitab(45)

259 sahihtir. Bezzar(1/377,NO: 795, Keşfu'l-Estar) Ebu Bekr eş-Şafii er-Rubaiyyat'da(2/22/a ez-Zahiriye kütüphanesinde el yazma) Ziya el-Makdisi, el-Ehadisu'l-Muhtare(6/188, no: 2200-2201) el-Münziri'nin Tergib(4/177)'de belirttiği üzere ravileri sikadırlar. El-Heysemi de Mecmauz Zevaid(3/13)'de ona tabi olmuştur. Fakat Şebid b. Bişr hakkında ihtilaf vardır. Bundan dolayı hafız (İbn Hacer) onun hakkında "Muhtasaru Zevaidi'l-Bezzar(1/349)"da şunları söylemektedir: "Şebid'in sika bir ravi olduğu söylenmiştir." Et-Takrib'de de şöyle demektedir: "Doğru sözlü birisidir. (Bazen) hata da ettiği olur" demektedir. Derim ki: O halde sened hasendir. Hatta bundan sonraki senet dolayısıyla da sahihtir. Bu hususta İsa b. Tahman, Enes'den diye ona mutabaat da etmiştir.

İbni Ömer r.a. türkü söyleyen küçük bir kıza rastladı ve dedi ki; "Şayet şeytan bir kimseyi terk edecek olsa, bu kızcağızı terk ederdi."[260]

Saib bin Yezid r.a.'den; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şarkı söyleyen bir kadın hakkında; "Onun burun deliğine şeytan üflemiştir" buyurdu.[261]

Muaviye r.a.'den; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, ağıttan, şiirden, resim çizmekten, yırtıcı hayvan derilerinden, kadınların açılıp saçılmasından, şarkıdan, altından ve ipekli elbiselerden yasakladı."[262]

İbni Avf r.a.'den; Rasûlullah (s.a) buyurdu ki: "Ben ağlamayı yasaklamadım. Fakat ben ahmak ve günahkar iki sesi yasakladım: Birisi oynama ve oyalanma namesi sırasındaki ses ve şeytan zurnaları, diğeri ise musibet halindeki ses yüzlere vurmak, yakaları yırtmak ve şeytan inlemesidir."[263]

Abdullah b. Abbas (r.a)'dan dedi ki: Rasûlullah (s.a) buyurdu ki: "Muhakkak Allah bana şarabı, kumarı, kube'yi (davul ya da zar)ı haram kıldı –ya da bana lafzı olmadan- haram kıldı. Sarhoşluk verici her şey de şüphesiz haramdır."[264]

Abdullah b. Amr b. el-As (r.a)'dan rivayete göre Rasûlullah (s.a) şöyle buyurmuştur: "Muhakkak aziz ve celil olan Allah içkiyi, kumarı, kubeyi ve el-ğubeyrayı (darıdan yapılan bir içki) haram kılmıştır. Sarhoşluk veren her şey de haramdır."[265]

İmran b. Husayn'dan dedi ki: Rasûlullah (s.a) buyurdu ki: "Ümmetim arasında kazf (semadan atılan helak edici atışlar), mesh (suret değişimi) ve hazf (yerin dibine geçirilme) görülecektir."

Ey Allah'ın Rasûlü bu ne zaman olacak diye sorulunca şöyle buyurdu: "Çalgı aletleri ortaya çıkar. Şarkıcı cariyeler çoğalır ve şaraplar içileceği vakit."[266]

Ebu Umame'den dedi ki: Rasûlullah (s.a) buyurdu ki: "Şarkıcı kadınların satılması, satın alınmaları, onların ticaretinin yapılması helal değildir. Onlar karşılığında alınan bedel haramdır. –Şunları da söyledi-: Şu: *"**İnsanlardan kimisi... boş sözleri satın alırlar**."* (Lokman, 31/6) ayetini sonuna kadar okuyup, bu ayet bu hususta indirildi dedikten sonra şunları söyledi: Beni hak ile gönderene yemin olsun. Bir adam yüksek sesle şarkı söyledi mi mutlaka yüce Allah o vakit ona omuzlarına

---

260 Buhari Edebul Müfred(784) Beyhaki Şuab(5102)
261 Ahmed sahih isnad ile; Mecmauz Zevaid(8/130) Cemül Fevaid(8015)
262 Tuveyciri der ki; sahihtir. Ahmed ve Tarihinde Buhari rivayet ettiler. Faslul Hitab(s.37)
263 Hakim(4/40) Beyhaki(4/69) Şuabu'l-İman(7/241) İbn Ebi'd-Dünya, Zemmu'l-Melahi(vr.159/1-Zahiriyye kütüphanesi) el-Acurri Tahrimu'n-Nert(201, 63) Beğavi, Şerhu's-Sünne(5/430-431) Tayalisi(1683) İbn Sad, Tabakat(1/138) İbn Ebi Şeybe(3/393) Abd bin Humeyd, el Muntehab(1044) Zeylai Nasbu'r-Raye(4/84) İbnu'l-Kayyim, el-İğase(1/254) Heysemi, Mecmau'z-Zevaid (3/17)
264 Ebu Davud(3696) Beyhaki(10/221) Ahmed(1/274), Ahmed el-Eşribe(193) Ebu Ya'la(2729) İbni Hibban(5341) Ebu'l-Hasen et-Tusi, el-Erbain(vr.13/a zahiriyye) Taberani(12/101/a-b, 12598 ve 12599)
265 sahihtir. Ebu Davud(3685) Tahavi, Şerhu Meani'l-Asar(2/325) Beyhaki(10/221-222) Ahmed(2/158,170) Eşribe (207) Yakub el-Fesevi, el-Marife(2/519) İbn Abdi'l-Berr, et-Temhid(5/167) el-Mizzi, et-Tehzib(31/45-46) Taberani, el-Mucemu'l-Kebir(13/51-52, 127) Abdu'r-Rahman b. Abdullah b. Abdi'l-Hakem Futuh-u Mısır(s. 273) İbn Ebi Şeybe(8/197)
266 Tirmizi(2213); İbn Ebi'd-Dünya, Zemhu'l-Melahi (vr. 1/b); Ebu Amr ed-Dani, es-Sunenu'l-Varide fi'l-Fiten(vr. 39/a ve 40/b), İbnu'n-Neccar, Zeylu Tarih-i Bağdad(18/252) İbn Ebi Şeybe(15/164) İbn Asakir Tarih-u Dımeşk(12/582) ed-Dulabi, el-Kuna(1/52) Taberani el-Evsat(6901) Hakim (4/515), Beyhaki, Şuabu'l-İman (5/16); Ahmed (5/329) Asbahani, et-Terğib (1/498-499) Tayalisi (155, 1137) Ebu Nuaym, el-Hilye (6/295)

çıkan iki şeytan gönderir. Sonra onun göğsü üzerine ayaklarını aralıksız vururlar. –Bu arada kendi göğsüne işaret etti- ta ki o susuncaya kadar."[267]

Müslüman kardeşim bil ki geçen hadisler bütün şekilleriyle ve türleriyle müzik aletlerinin haram olduğuna delalet hususunda pek açıktır. Bu hadislerde zurna, davul ve ud gibi bazılarının açık nass ile ifade edilmesi, diğerlerinin de onlara katılıp, onlar gibi değerlendirilmesi suretiyle bu açık delalet söz konusu olur. Bunun da iki sebebi vardır:

Evvela "el-Meazif: müzik aletleri" lafzı sözlükte bütün müzik aletlerini kapsar.

İkinci husus neşe vermek ve oyalayıp eğlendirmek bakımından anlam itibariyle anılmayanlar açıkça anılanlar gibidir. Bunu Abdullah b. Abbas (r.a)'ın şu sözleri de desteklemektedir: "Def haramdır, çalgı aletleri haramdır, davul haramdır, zurna haramdır."[268]

Her şeyden önce "helal belleyecekler" buyruğu sözü geçen dört şeyin şer'an helal olmadığı hususuna açıkça delalet etmektedir. Bunlardan birisi de "çalgı aletleri: el-meazif"dir. Sözlüklerde –bu arada el-Mucemu'l-Vasit'de- şu ifadeler yer almaktadır: "İstehalle'ş-Şey'a: Onu helal saydı, helal bildi."

Bundan dolayı büyük ilim adamı şeyh Ali el-Kari el-Mirkat (V, 106)'da şunları söylemektedir: "Yani birtakım şüphelerin gevşek delilleri söz konusu ederek bu haram olan şeyleri helal sayacaklar. Bunlardan birisi de kimi alimlerimizin (hanefi mezhebi alimlerini kastetmektedir) sözünü ettikleri şu husustur: Güya ipek ancak doğrudan doğruya tene değdiği takdirde haram olur. Elbiselerin üzerinde giyilecek olursa bunda sakınca yoktur. Bu nakli olsun, akli olsun hiçbir delili olmayan bir kayıtlamadır. Peygamber (s.a)'ın: "Kim dünya hayatında ipek giyinirse, ahirette onu giyinmeyecektir."[1] hadisinin mutlaklığı dolayısıyla böyle bir kayıt söz konusu edilemez. Aynı şekilde bazı ilim adamları açıklaması uzun sürecek "el-Meazif: çalgı aletleri" hakkında bu kabilden iddiaları vardır. Halbuki bu hadis yüce Allah'ın: "**İnsanlardan kimisi (insanları) bilgisizce Allah'ın yolundan saptırmak ve o ayetleri bir eğlence edinmek için boş sözleri satın alırlar.**" (Lokman, 31/6) buyruğu ile desteklenmektedir."

Birisi şöyle diyebilir: Artık biz çalgı aletleriyle birlikte şarkı söylemenin hükmünü ve bayram ve düğünde çalınan def dışında haram olduğunu öğrenmiş bulunuyoruz. Peki çalgı aleti kullanmadan şarkı terennüm etmenin hükmü nedir?

Buna cevap olmak üzere şunları söyleyebiliriz: Bunun haram olduğunu mutlak olarak söylemek doğru olamaz. Çünkü böyle bir mutlak ifadeye delil bulunmamaktadır. Geçmişte ve şimdiki dönemlerde bazı sufilerin ve onların dışında kalan birtakım heva ehlinin yaptığı gibi mutlak olarak mübah olduğunu söylemek de doğru değildir. Çünkü şarkı adeten şiir ile olur. Şiir de mutlak olarak haram kılınmış değildir. Hem Peygamber (s.a): "Şüphesiz şiirin bir kısmı hikmettir."[269] diye buyurmuşken bu nasıl söylenebilir ki. Hatta Peygamber (s.a) mesela Abdullah b. Revaha (r.a) gibilerinin şiirlerini bazan kısmen okurdu:

---

267 Taberani el-Mucemu'l-Kebir (VIII, 7749, 7805, 7825, 7855, 7861, 7862) es-Sahiha(2922)
268 Beyhaki (X, 222)
1 Enes'den gelen rivayet yoluyla hadis Buhari ve Müslim tarafından rivayet edilmiştir. Bu hadisin yer aldığı kaynaklar el-Ehadiysu's-Sahiha, 383'de ve Ğayetu'l-Meram 78'de gösterilmiştir.
269 Bu hadisi Buhari rivayet etmiş olup, kaynakları Silsiletu'l-Ahadisu's-Sahiha (2851)'de gösterilmiştir.

"Ve senin azıklandırmadığın kimse sana haberleri getirir" gibi.

Bundan dolayı Peygamber (s.a)'a şiire dair soru sorulunca o şu cevabı vermişti: "Şiir bir sözdür. Güzel olanı güzel, çirkin olanı da çirkindir."[270]

Peygamber (s.a)'ın şiir dinlediğine dair hadisler pek çoktur. Enes b. Malik'ten rivayete göre o kardeşi el-Bera'nın yanına girmiş. Bu sırada sırtüstü yatmış, ayaklarından birini diğerinin üzerine koymuş ve şarkı terennüm ettiğini görmüş. Bu işten vazgeçmesini isteyince şöyle demiş: Ortak olarak öldürdüklerim bir tarafa tek başıma yüz kafir öldürmüşken yatağımın üzerinde öleceğimden mi korkuyorsun?[271]

Abdullah b. Haris el-Haris b. Nevfel dedi ki: Ben Üsame b. Zeyd (r.a)'ı meclisde otururken Akirasını (?) kaldırmış olarak bacak bacak üstüne atmış halde gördüm. (Abdullah b. el-Haris) dedi ki: Zannederim en-Nasb (türlü) şarkı söylüyordu.[272]

Vehb b. Keysan'dan dedi ki: Abdullah b. ez-Zübeyr –yaslanmış halde iken- dedi ki: "Bilal teğanni etti." (Vehb) dedi ki: Bir adam kendisine: "Teğanni mi etti" diye sordu. Abdullah oturdu, sonra şunları söyledi:

"Ben nasb türü teğanni ettiğini duymadığım muhacirlerden bir adam var mı ki?"[273]

Said b. Yezid dedi ki: Abdu'r-Rahman b. Avf ile birlikte hac yolunda idik. Bizler Mekke'ye doğru giderken Abdu'r-Rahman yoldan uzaklaştı. Sonra da Rebah b. el-Muterif[3]'e şöyle dedi: Ey Ebu Hassan bize şarkı söyle. Ebu Hassan nasb türü güzel şarkı söyledi. Rabah ona şarkı söylemekte iken halife olan Ömer b. el-Hattab (r.a) onlara yetişti ve bu ne oluyor dedi. Abdu'r-Rahman: Bunda bir sakınca yoktur. Onunla oyalanıyor ve böylece yolu fark etmiyorum dedi. Ömer (r.a) şöyle dedi: Eğer bu işi yapacaksan o zaman Dırar b. el-Hattab'ın şiirlerini terennüm et. Dırar, Muharib b. Fihr oğullarından bir kişiydi.[274]

Derim ki: Bu hadiste ashabdan gelen rivayetlerde (asar) bazı münasebetlerde çalgısız olarak şarkı söylemenin caiz olduğuna açıkça delalet bulunmaktadır. Ölümü hatırlamak, ailesine, vatanına özlem duymak, nefsi bir parça rahatlatıp yolculuğun zorluk ve meşakkatlerinden uzaklaşıp oyalanmak ve benzeri hallerde fakat meslek edinilmeyip, itidal sınırının dışına çıkılmayan türden olmalıdır. Onunla birlikte hareket etmek, kırılıp bükülmek, kişinin mertliğini ihlal eden türden ayağı yere vurmak gibi hareketlerde olmamalıdır. Aişe (r.anha)'ın azatlısı Um Alkame'nin rivayet ettiği şu hadisteki gibi:

---

[270] Bu da yine Silsiletu'l-Ahadisi's-Sahiha(447)'de kaynakları gösterilmiş bir hadistir. Aişe (r.anha) validemiz de böyle demiştir: "Sen hasen olanı alıp kabul et, çirkin olanı bırak.

[271] Hadisi Hakim (III, 291); Abdu'r-Rezzak (XI, 6, 19742)'de rivayet ettikleri gibi Abdu'r-Rezzak'ın rivayet yoluyla Taberani el-Mucemu'l-Kebir (II, 12, 1178)'de ondan Ebu Nuaym, el-Hilye (I, 353)'de rivayet etmişlerdir. Hakim: "Buhari ve Müslim'in şartına göre sahihtir" demiş. Bu hususta Zehebi ona muvafakat etmiştir.

[272] Bunu Abdu'r-Rezzak (19739)'da onun yoluyla Beyhaki (I, 224)'de rivayet etmiştir. Senedi Buhari ve Müslim'in şartına göre sahihtir.

[273] Bunu Abdu'r-Rezzak (19741) –muhtasar olarak- rivayet etmiştir. Beyhaki (X, 230)'de –anlatım ona ait- rivayet etmiştir. Senedi Buhari ve Müslim'in şartına göre sahihtir.

3 Bk. İbn Matula, el-İkmal, VII, 276

[274] Hadisi Beyhaki (X, 224)'de ceyyid bir isnad ile rivayet etmiş ve şunları söylemiştir: "Nasb: Arapların şarkı türlerinden bir çeşittir. Fida diye bilinen türe benzer bu açıklamayı Ebu Ubeyd el-Herevi yapmıştır." Kamus'ta da şöyle denilmektedir: "Arapların nasbı: Fidadan daha yumuşak şarkı türlerinden birisidir."

Aişe (r.anha)'ın kardeşinin kızları sünnet edildi, bundan dolayı acıları oldu. Aişe'ye: Ey mü'minlerin annesi onları eğlendirecek kimseleri bunlara çağırmayalım mı denildi. O çağırın dedi. (Um Alkame) dedi ki: Şarkı söyleyen filan kimseye haber gönderdi. O yanlarına geldi. Aişe (r.anha) odanın içinde onun yanına girdi. Onun şarkı söylediğini ve neşeyle başını salladığını gördüm. Çokça şiir bilen birisi idi. Aişe (r.anha) dedi ki: "Üf be bu bir şeytandır. Onu dışarı çıkartınız. Dışarı çıkartınız." Onu dışarı çıkardılar.[275]

Beyhaki bu hadis ve rivayetlerin bulunduğu bahsin başına şu sözleriyle başlık açmıştır: "Kendisini şarkıcı kabul etmeyen, bunun için yanına gidilmeyen, kendisi de şarkı meclisine gitmeyen fakat derhal neşelendirdiği bilinip, şarkı terennüm etmekle tanınan kimse."

İmam Şatibi, el-İ'tisam (I, 368)'de Enceşe hadisine değindikten sonra bazı sufilere reddiyede bulunurken şunları söylemektedir:

"Bu güzel bir şeydir fakat arapların nağmeleri güzelleştirmekteki uygulamaları bugün insanların yaptıkları uygulama türünden değildir. Bilakis onlar kendilerinden sonra ortaya çıkmış çeşitli nağme türlerini öğrenmeksizin mutlak olarak şiir söylerlerdi. Hatta onlar musiki sanatlarını bilmeyen, arapların ümmiliğine yakışacak şekilde sesi inceltir ve uzatıyorlardı. Onların bu söyleyişlerinden başkaları zevk de almaz, eğlendirecek kadar neşelendirmezdi. Bir dereceye kadar onlar bu işten zevk alırlardı. Abdullah b. Revaha'nın Rasûlullah (s.a)'ın huzurunda hida okuduğu gibi ensarın hendeği kazdıklarında söyledikleri gibi söylüyorlardı:

"Bizleriz Muhammed'e bey'at edenler
Cihat üzere hayatta ebedi kaldıkça"
O da kendilerine şöylece cevap veriyordu:
"Allah'ım ahiret hayrından başka yoktur bir hayır
Ensarla muhacirlere mağfiret buyur."

Daha sonra İbnu'l-Cevzi, el-Hallal'ın kaydettiği bir rivayeti –ki bu el-emr bi'l-maruf (s. 34)'dedir- Aişe (r.anha)'dan gelen senedi ile zikretmektedir. Buna göre Aişe şöyle demiştir: Yanımızda ensardan yetim bir kız vardı. Onu ensardan birisiyle evlendirdik. Ben o kızı kocasına zifafa götürenler arasında idim. Rasûlullah (s.a) şöyle buyurdu:

"Ey Aişe şüphesiz ensar bir parça gazele düşkün kimselerdir. Neler söyledin? Aişe: Bereketli olması için dua ettik dedi. Peygamber şöyle buyurdu: "Ne diye şöyle demediniz?:

"Size geldik, size geldik
Selamlayın bizi, selamlayalım sizleri
Ve eğer kırmızı altın olmasaydı
Bu hanım vadinize uğramazdı
Ve eğer esmer tane olmasaydı
Kızlarınız kilo almazdı."[6]

---

275 Hadisi Beyhaki (X, 223-224) rivayet etmiştir. Buhari de el-Edebu'l-Müfred(1247)'de muhtasar olarak hasen bir senedle ya da hasen derecesine gelmesi ihtimali olan bir senedle rivayet etmiştir. Sahihu'l-Edebi'l-Müfred (no: 945) Hafız İbn Receb ise Nüzhetu'l-Esma(s. 55)'da sahih olduğunu belirtmektedir.
6 Hasen bir hadis olup, kaynakları el-İrva (1995) ile Adabu'z-Zifaf (s. 181)'de gösterilmiştir.

Kendilerini zühde verenlerin neşelendirici ve nağmeli bir şekilde kalpleri ahireti hatırlamaya iten türden söyledikleri ve zühdiyyat adını verdikleri şiirler de bu kabildendir. Bir şairin söylediği şu sözler gibi:

"Ey gaflet içinde giden ve gelen
Ne zamana kadar güzel göreceksin çirkinlikleri
Daha ne zamana kadar korkmayacaksın
Allah'ın azaları konuşturacağı bir konumu
Sen gördüğün halde hayret sana
Apaçık yoldan nasıl uzak düştün."

Bu da aynı şekilde mübahtır. Mübahlık hususunda İmam Ahmed buna benzer şeylere işaret etmiştir.

Daha sonra İbnu'l-Cevzi (s. 240)'de Ebu Hamid el-Hulkani'de senedi ile şunları söylediğini rivayet etmektedir: Ben Ahmed b. Hanbel'e sordum. Ey Abdullah'ın babası şu cennet ve cehennemi hatırlatmaya dair kalpleri incelten kasideler hakkında neler söylersin? Ne gibi dedi? Dedim ki: Onlar şöyle diyor:

"Rabbim bana diyecek olursa:
Bana isyan etmekten utanmadın mı
Yarattıklarımdan günahı gizlerdim de
Bana isyanla gelmekten sıkılmadın mı?"[7]

Bana: Bana bir daha tekrar et dedi. Ben de ona bir daha tekrar ettim. Kalktı, evine girdi, kapıyı kapattı. Evin içinden iki beyti okuyarak ağladığını duydum:

Şarkı söylemek üzere hazırlanan güzel kızları, şarabı ve daha başka insan tabiatını tahrik eden itidalin sınırları dışına çıkartan, derinliklerinde saklı bulunan eğlenceye düşkünlüğü harekete getiren, şarkıcıların söyledikleri şiirlere gelince –ki bu günümüzde bilinen şarkı söylemektir- şairin şu sözleri gibi:

"Altın tenlidir o sanırsın ki
Ateş onun yanağından çakmaktadır
Ondan dolayı rezil olmakla korkuttular beni
Keşke ahdine vefa gösterse de rezil olsam."

Bu şarkılar için çeşitli besteler yaptılar. Bu bestelerin hepsi de dinleyiciyi itidal sınırının dışına çıkartıp, heva sevgisini tahrik eder. Bunların kalpleri yavaş yavaş harekete getiren "fasi" adını verdikleri bir türleri vardır. Arkasından meşid söylerler ve bu kalpleri tozunu dumanına katar. Buna okunan nağmelere uygun, ritimli çalma ve vurmaları da, zilli defleri, zurnanın yerini tutan kavalı da ilave ettiler.

Müslüman kardeşim! Şuna inanmalısın ki yüce Allah'ın kulları hakkında teşri buyurduğu emir, nehiy ya da mubah olan herbir hususta sonsuz bir hikmeti hatta hikmetleri vardır. Bunları bilenler bilir, bilmeyenler bilmez. Bazıları bu hikmetleri

---

7 Derim ki: İmam Şatıbi bu kabilden şiir ihtiva eden bir başka kıssa daha zikretmekte ve sonra (I, 270) şunları söylemektedir: "Bu ve buna benzer hususlar onların yaptıkları işler idi. Bununla birlikte onlar sadece nefisleri gayrete getirmekle mücerred şiir ile vazetmekle yetinmediler. Aksine onlar kendilerine her türlü öğüdü verdiler. Şiirleri hatırlamak için şarkıcıları huzura getirmezlerdi. Çünkü bu onların istedikleri bir şey değildi. Ayrıca günümüzde uygulanan şarkılardan herhangi bir şeyi de bilmiyorlardı. Bu İslama onlardan sonra acemler müslümanlara karışınca girdi." İmam caiz olan fıtri şarkı ile mustala ve yasak şarkı arasındaki farka işaret etmektedir ki men olunan da budur.

açıkça görür, diğer bazıları bunu göremezler. Bundan ötürü gerçek müslümana düşen Allah'a itaate koşmak ve hikmeti açıkça görünceye kadar itaati savsaklamamaktır. Çünkü böyle bir davranış hikmeti sonsuz şaria (şeriat koyucuya) mutlak teslimiyet demek olan imana aykırı hususlardandır. Bundan ötürü yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır:

"**Hayır Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlıklarda seni hakem seçip, sonra verdiğin hükme içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan bütünüyle boyun eğip teslim olmadıkça iman etmiş olamazlar**." (en-Nisa, 4/65)

Bizim salih selefimiz bu esas üzere yaşadı, buna bağlı olarak Allah onları aziz kıldı. Ülkeleri fethetmeyi, kulların kalplerine taht kurmayı onlara nasip etti. Bu ümmetin sonradan gelenleri ise ancak ilkleri ne ile ıslah olmuşlarsa, onunla ıslah olabilirler. Ebu Bekir es-Sıddiyk (r.a) bu hususta en ileri giden birisidir. O başkasına oldukça güzel bir örnekti. Nitekim Hudeybiye barışı kıssasında onun göz kamaştırıcı tavrı bunu göstermektedir. Sehr b. Huneyf (r.a) bu husustakik rivayetinde şöyle demektedir:

Ey insanlar! Siz kendi nefislerinizi itham altında tutunuz. Andolsun ki bizler Hudeybiye gününde Rasûlullah (s.a) ile birlikte bulunuyorduk. Eğer bir savaş görseydik şüphesiz savaşırdık. Bu Rasûlullah (s.a) ile müşrikler arasındaki barış görüşmesinde böyle idi. Ömer b. el-Hattab gelip Rasûlullah (s.a)'a şöyle dedi: Ey Allah'ın Rasûlü bizler hak üzere değil miyiz? Onlar da batıl üzere değil midirler? Peygamber evet öyledir diye buyurdu. Ömer: Bizden öldürülenler cennette, onlardan öldürülenler cehennemde olmayacak mı? Peygamber: Evet öyle olacak diye buyurdu. Bu sefer Ömer şöyle dedi: Peki dinimizde niçin aşağılanmayı gerektirecek şartları kabul ediyor ve Allah bizlerle onlar arasında hüküm vermeden dönüyoruz. Peygamber şöyle buyurdu:

"Ey Hattab'ın oğlu! Şüphesiz ben Allah'ın Rasûluyüm. Allah ebediyen beni zayi etmez."

(Sehl) dedi ki: Ömer gitti. –Öfkesini yenemediğinden ötürü- Ebu Bekir'e vardı. Ey Ebu Bekir dedi. Biz hak üzere değil miyiz, onlar da batıl üzere değil midirler? Ebu Bekir: Evet öyledir dedi. Ömer: Bizden öldürülenler cennette, onlardan öldürülenler cehennemde değil midir? Ebu Bekir: Evet öyledir dedi. Ömer: Peki niçin dinimizde düşüklüğü kabul ediyor ve Allah bizlerle onlar arasında hükmünü vermeden geri dönüyoruz deyince Ebu Bekir şu cevabı verdi: "Ey Hattab'ın oğlu o Allah'ın Rasûlüdür. Allah ebediyen onu zayi etmez."

(Sehl) dedi ki: Kur'an Rasûlullah (s.a)'a "fetih (zafer müjdesini veren suresi)" indi. Peygamber (s.a) Ömer'e haber gönderdi. Ona Kur'an'ın bu bölümlerini okudu. Ey Allah'ın Rasûlü bu bir fetih midir diye sordu. Peygamber: "Evet" diye buyurdu. Ömer'in gönlü hoş olup geri döndü.[276]

Hafız (İbn Hacer) (XIII, 288)'de şunları söylemektedir: "Şöyle demiş gibidir: Sünnete muhalif ettiği takdirde görüşünüzü (reyinizi) itham ediniz. Tıpkı bizim Rasûlullah (s.a)'ın bizlere ihramdan çıkmamızı emrettiği halimizde olduğu gibi. Bizler ihramlı kalmayı sevdik, ibadetimizi tamamlamak, düşmanımızı kahretmek için

276 Hadisi Buhari (Fethu'l-Bari, 3182); Müslim (V, 175-176)'da rivayet etmişlerdir. Anlatım Müslim'e aittir. Ahmed (III, 486)'da rivayet etmiştir. Müslim ve Ahmed'in Sehl'den naklettikleri ifade de şöyle denilmektedir: "Ey insanlar! Kendi görüşlerinizi itham ediniz..." şeklindedir. Bu rivayeti Said b. Mansur (III, 2, 374), İbn Ebi Şeybe (XV, 299)'da rivayet etmişlerdir.

savaşmayı arzuladık. Ancak Peygamber (s.a)'ın daha sonraları ortaya çıkıp kendisinin açıkça gördüğü hususlar bize gizli kalmıştır."

Peygamber (s.a)'ın kendi hevalarına, kişisel maslahatlarına muhalif olmakla birlikte ona itaati tercih ettiklerine delalet eden ashabının siyretinde gördüğüm en parlak örneklerden birisi de Zuheyr b. Rafi'in söylediği şu sözlerdir:

"Rasûlullah (s.a) bizim için faydalı olan bir hususu bize yasak etti. Fakat Allah'a ve Rasûlüne itaat etmek bizim için daha faydalıdır. O bize ziraat ortakçılığı yapıp, topraklarımızı (mahsulün) üçte biri, dörtte biri ve adı konulmuş miktardaki buğday karşılığında kiralamamızı yasakladı."[277]

Bu itaate bağlılık bana cin mü'minlerinin hayrete düştükleri peygambere gösterilen öbür itaati hatırlatmıştır. Onlar Peygamber (s.a)'a gelerek sabah namazında cin suresinin baş taraflarında işaret edilen Kur'an okumasını dinlemişlerdi: *"***Deki: Cinlerden bir topluluğun (Kur'an'ı) dinleyip, sonra şöyle dedikleri bana vahyolundu: Gerçekten biz hayret verici bir Kur'an dinledik. Doğru yola iletiyor. Bu sebeple ona iman ettik ve artık hiç kimseyi Rabbimize asla ortak koşmayacağız.***"* (el-Cin, 72/1-2) Cinler Peygamber (s.a)'ın ashabını, onunla birlikte namaz kıldıklarını, onunla rükua varıp, onunla beraber secde ettiklerini gördüler. İbn Abbas (r.a) dedi ki:

"Onlar ashabının kendisine itaatle uymalarına hayret etmişlerdi."[278]

Maksadımız şudur: Bu itaatkarlığın her müslümanda gizli ve açık olarak tahakkuk etmesi icab eder. Böyle bir itaat onun heva ve hevesine ister uysun, ister uymasın. Bunun bir gereği de Allah'a karşı ve hükümlerine karşı birtakım örnekler vermemesi. İnsandan çıkan nağmeli sesleri bülbüllerin, kuşların seslerine kıyasa kalkışmaması mesela şöyle dememesi: Nağmesiz bir şekilde şiir okumak caiz olduğuna göre nağmeli olarak o şiiri okumak da caiz olur. Çünkü ayrı ayrı mubah olan şeyler bir araya gelecek olurlarsa bunların toplamından meydana gelen de mübah olur. Nitekim Gazali –Allah onu affetsin- musiki nağmelerini ya da en azından bir bölümünü[1] mubah olduğu sonucuna ulaşmak için böyle yapmış ve bunları kuşların seslerine kıyas etmiştir. Üstelik o fıkıh usulüne dair eser telif etmiş ve orada nassın bulunduğu yerde kıyas olmadığını belirtmiştir.

Bundan dolayı İbnu'l-Cevzi, İbn Teymiye, İbn Kayyim el-Cevziye ve başka alimler ardı arkasına hem ona, hem de sufiler arasında onun gibi kanaat sahibi olanlara reddiyeler yazmışlardır.

Değindiğimiz bu kıyas bana ondan daha da kötü bir başka kıyası hatırlatmaktadır. Bu kıyası yapan kişi sarhoşluk veren nebizin (şarap noktasına ulaşmış meyve suyunun) helal olduğunu söylemek noktasına gelmiştir. Bunu İbnu'l-Kayyim sözü geçen kıyasın benzeri ile nağmeli semaı helal kabul eden sufilerin görüşlerini reddederken zikretmiştir. Merhum sema meselesinde (s. 270-271)'de şunları söylemektedir:

"İkinci şekil: Eğer ayrı ayrı şiir ve nağmeli söyleyişin tek başlarına mubah olmaları her ikisinin bir araya gelmeleri halinde mubah olmalarını gerektirmediğine

---

[277] Bu hadisi Müslim ve başkaları rivayet etmiş olup, el-İrva(5/299)'da kaynakları gösterilmiştir.
278 Hadisi Ahmed (I, 270) ve başkaları sahih bir senetle rivayet etmişlerdir.
1 el-Gazali, İhya-u Ulumi'd-Din, II, 273

göre böyle bir terkibin (ikisinin bir arada oluşunun) birlikte oluş sebebiyle hükmü değiştirecek bir özelliği söz konusudur. Bu delil şöyle diyenin delili seviyesindedir:

Vahid haber tek başına ilim ifade etmiyor ise onun başkası ile bir arada olması halinde de ilim ifade etmez.[2]

Bu aynı zamanda Iyaz b. Muaviye'den nakledilen şu olayın da bir benzeridir: Bir adam kendisine:

"Su hakkında ne dersin?" O;

"Helaldir" demiş. Adam:

"Ya hurma hakkında ne dersin?" diye sormuş. Iyaz yine helaldir demiş.

"Peki nebiz denilen şey su ve hurmadır, onu nasıl haram kılarsın?" diye sorunca, Iyaz ona şu cevabı vermiş:

"Bana görüşünü söyle eğer ben sana bir avuç toprak atacak olursam seni öldürebilir miyim?" Adam hayır demiş. Bu sefer:

"Peki ben sana bir avuç saman atıp durursam seni öldürebilir miyim" diye sormuş. Yine adam hayır demiş. Bu sefer ona şunu sormuş:

"Peki su, saman ve toprağı alıp, bunları çamur yapsam, kuruyuncaya kadar bıraksam ve onunla sana vursam seni öldürebilir miyim?" deyince adam evet demiş. Bu sefer Iyaz:

"İşte nebiz de böyledir" diye cevap vermiş.[3]

Sözünün anlamı şudur: Sarhoşluk veren güç bu terkibin sonucunda ortaya çıkandır. İşte bizim konumuz da budur. Nefisleri sarhoş edip, eğlendiren, onu Allah'ı zikretmekten, namaz kılmaktan alıkoyan böyle bir terkip ve onların toplamından ortaya çıkan bir kuvvettir. Bir araya gelen seslerin nefisleri galeyana getirmesi tek bir ses ayarında değildir. Aynı şekilde muayyen bölümlemeler ve muayyen vuruşlarla şarkıların yapılıp, bestelenen seslerin durumu da böyledir. Bilhassa bunlarla beraber çalgı aletleri de katkıda bulunursa, bütün bunlardan soyutlanmış şiir okumak gibi değildir. Hiç böyle bir şüphe ilim ve bilgi bakımından zayıf, her ikisinden de oldukça az paya sahip olan kimseler dışındakilerce kabul edilebilir mi?"

Denilse ki: Hikmet ister bilinsin, ister bilinmesin şeriatın hükümlerine teslim olmak ile ilgili açıklamalarımız elbette yeterli bir husustur. Hiçbir müslümanın bunda bir şüphesi yoktur. –Maalesef- bazıları bu konuda ameli olarak muhalefet ediyorsa bile bu böyledir. Aynı şekilde faiz ve benzeri hususların haram kılınmış olduğu hükmüne teslim olmanın gerektiği hususunda hiç kimse şüphe etmez. Ameli olarak çoğu müslümanlar bunu helal gibi uyguluyor iseler de özellikle bu zamanda. İlgili yerde açıklanan şarkının haram olduğuna dair geçen delillere binaen ameli olarak ondan yüz çevirmek ve onu dinlememek icap eder. Fakat –günümüzde de söylendiği

2 Eğer hadisin zayıf senedi tek başına hadisin sabit olduğunu ifade etmiyor ise yollarının toplamı da onun sabit olduğunu ifade etmez diyenlerin sözleri de buna benzer. Bazı yıkıcı ve cahillerin söyledikleri gibi.

3 İbn Asakir, III, 330-331, İbn Ebi'd-Dünya'nın rivayet yoluyla

gibi- kendiliğinden gündeme gelen bir soru vardır. O da şudur: Acaba şeriatta onun haram kılınması hikmetini açıklayan bir nass sabit midir?

Evet haram kılınışın hikmetine delil olan ashab-ı kiram'dan ve diğerlerinden olan selefe mensup pek çok kimseden birtakım rivayetler gelmiştir. Bu hikmet ise bunun yüce Allah'ı anmak, O'na itaat etmekten oyaladığı şer'i görevleri yerine getirmeyi engellediğidir. Onlar bunu şanı yüce Allah'ın musikiye "sözün oyalayıcı olanı" adını vermesinden ilham alarak bunu söylemişlerdir. Bu adlandırmanın yer aldığı ayet şöyledir:

"İnsanlardan öylesi vardır ki bilgisizce Allah yolundan saptırmak ve onu alaya almak için sözün oyalayıcı olanını satın alır. İşte alçaltıcı ceza bunlar içindir." (Lokman, 31/6) Onlara göre bu ayet şarkı ve benzeri şeyler hakkında inmiştir.

Sufilerin Şarkıları

Allah'ın kitabına, peygamberinin sünnetine, seleften gelen rivayetlerle, imamların sözlerine dayanarak çalgı aletleriyle birlikte olsun ya da olmasın her iki kısmıyla haram olan şarkı türlerini açıkladıktan sonra artık sufilerin müzikleri ile günümüzde İslami ya da dini marşlar olarak bilinen tür hakkında gerekli açıklamaları yapmanın zamanı gelmiş bulunduğundan Allah'ın yardımını dileyerek şunları söylemek istiyoruz:

Şüphe olmayan hususlardan birisi de şudur: Bizler Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına dair şehadeti tahkik etmek üzere Allah'tan başka herhangi bir kimseye ibadet etmemiz caiz olmadığı gibi Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna dair şehadetimizi tahkik etmek üzere Allah Rasûlünün getirdikleri dışında herhangi bir yolla Allah'a ibadet etmeyiz veya ona yakınlaşmaya kalkışmamız da aynı şekilde caiz değildir. Mü'min bu iki hususu tahkik ettiği takdirde o Allah'ı seven, Allah'ın Rasûlüne tabi olan birisi olur. Allah da sevdiği ile beraberdir ve ona yardımcı olur.

Merhum el-Izz b. Abdi's-Selam'ın "Bidayetu's-Suud fi Tafdili'r-Rasûl" risalesine dair notların mukaddimesinde Allah ve Rasûlünün sevgisine ve imanın tadını almak üzere kişide bulunması gereken hususlara dair bilinen iki hadisten sonra şunlar geçmişti:

"Şunu bil ki müslüman kardeşim! Allah ve Rasûlüne sevginin bu mertebesine herhangi bir kimsenin yükselebilmesi ancak ibadette sadece Allah'ı tevhid etmek, Allah'ın kulları arasından da yalnızca Peygamber (s.a)'a uymakla ulaşılabilir. Çünkü yüce Allah şöyle buyurmaktadır: "**Peygambere itaat eden gerçekte Allah'a itaat etmiş olur."** (en-Nisa, 4/80);

"**Deki:'Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin.**" (Al-i İmran, 3/31) Peygamber (s.a)'ın şu buyruğu da bunu gerektirmektedir:

"Nefsim elinde olana yemin ederim ki şayet Musa hayatta olsaydı, o dahi bana tabi olmaktan başka hiçbir şey yapamazdı."[7]

Derim ki eğer kelimullah olan Musa gibi bir kimse Peygamber (s.a)'a tabi olmaktan başka bir şey yapamayacağına göre ondan başkası başkasını yapabilir mi?

---

7 Hasen bir hadis olup, kaynakları el-İrva(1589) ile Silsiletu'l-Ahadisi's-Sahiha (3207)'de gösterilmiştir.

İşte bu tabi olmak noktasında yalnızca Peygamber (s.a)'a uymanın farz oluşunun kesin delillerinden ve "Muhammed, Allah'ın Rasûlüdür" şehadetinin gereklerindendir. Bundan ötürü şanı yüce Allah az önce kaydedilen ayet-i kerimede yalnızca peygamberine tabi olmayı, Allah'ın onu sevdiğine bir delil olarak tespit etmiştir. Şüphe bulunmayan hususlardan birisi de Allah birisini sevecek olursa, şu kutsi sahih hadiste belirtildiği üzere Allah her hususta o kimseyle beraber olur:

"Kulum benim kendisine farz kıldığım şeylerden daha çok sevdiğim herhangi bir şey ile bana yaklaşamaz. Kul nafilelerle bana yakınlaşmayı sürdürürse, sonunda ben de onu severim. Onu sevdim mi de kendisiyle işittiği kulağı, kendisiyle gördüğü gözü, kendisiyle yakaladığı eli, kendisiyle yürüdüğü ayağı olurum. Benden bir şey isterse şüphesiz ona veririm. Benden kendisini korumamı isterse şüphesiz onu himayeme alırım..."

Hadisi Buhari rivayet etmiş olup, Silsiletu'l-Ahadisi's-Sahiha'da (1640) kaynakları gösterilmiştir.

Bu ilahi inayet ancak Allah tarafından sevilen Allah'ın kulu hakkında söz konusu olduğuna göre her bir müslümanın Allah tarafından sevilmesini sağlayacak yolu izlemesi gerekir. Bu ise sadece ve sadece Allah Rasûlüne tabi olmaktır. Yalnızca bu yolla kul şanı yüce ve mübarek mevlasının özel inayetine mazhar olur. Nitekim yalnızca Peygamber efendimize tabi olmak ile ancak farzlar bilinebilir ve farzlar nafilelerden ayırt edilebilir. Bunun başka yolu yoktur."

Bu husus böylece bilindiğine göre ben Peygamber (s.a)'ın: "Din nasihatten ibarettir."[8] buyruğundan hareketle kendimi kim olurlarsa olsunlar, nerede bulunurlarsa bulunsunlar. Müslüman kardeşlerimden sufi semaları ya da dini marşlar adı verilen ezgileri dinlemek ya da dinletmekle müptela olan kardeşlerime şu hususları hatırlatmak istiyorum:

1. Gerçek anlamda kitap ve sünnet fıkhını bilen, yüce Allah'ın: *"Kim doğru yol kendisine apaçık belli olduktan sonra Peygambere karşı gelir, mü'minlerin yolundan başkasına uyup giderse, onu döndüğü* o *yolda bırakır ve cehenneme atarız. O ne kötü bir dönüş yeridir."* (en-Nisa, 4/115) buyruğunda olduğu gibi izledikleri yola sımsıkı sarılmakla emrolunduğumuz, yollarına muhalefet etmemizin yasaklandığı selef-i salihin yolunu bilen herhangi bir İslam alimi sözü geçen bu müzik ve ezgi türlerinin sonradan ortaya çıkıp, hayırlı olduklarına dair şehadette bulunulan nesiller döneminde bilinen bir husus olmadığını açıkça bilir.

2. Yine bu alimler şunu kabul ederler. Yüce Allah'a –az önce açıklanan sebeplerden ötürü- Rasûlullah (s.a)'ın getirdikleri dışında bir yolla yakınlaşmaya kalkışmak caiz değildir. Şeyhu'l-İslam İbn Teymiye belirttiğimiz hususu insaflı ilim sahibi herkesin önünde pekiştiren birtakım örnekler vermiştir. Yüce Allah'ın rahmetine mazhar olmasını dilediğimiz Şeyhu'l-İslam şunları söylemektedir:

"Bilindiği gibi dinin iki tane esası vardır. Ancak Allah'ın teşri buyurduğu bir hüküm dinidir ve ancak Allah'ın haram kıldığı bir husus haramdır. Allah, Allah'ın haram kılmadığı hususları haram kıldıkları ve Allah'ın izin vermediği bir dini teşri ettikleri için müşrikleri ayıplamıştır.

8 Hadisi Müslim, Temim ed-Dari (r.a)'dan rivayet etmiş olup, kaynakları el-İrva (26) ile Ğayetu'l-Meram, 332)'de gösterilmiştir.

Herhangi bir alime iki dağ arasında koşan bir kimsenin böyle bir işi yapması mübah mıdır? diye sorulacak olursa, o alim evet diyecektir. Şayet: Safa ile Merve arasında sa'y ettiği gibi ibadet olsun diye bu koşma işini yapıyor denilecek olursa şöyle diyecektir: Eğer bu işini bu maksatla yapacak olursa bu münker bir haramdır. Bu işi yapanın tevbe etmesi istenir, tevbe ederse mesele yok, aksi takdirde öldürülür.[10]

Şayet böyle bir ilim adamına başı açmanın ve belden aşağısını örtecek peştamal ve üstünü örtecek ridayı giymenin hükmü sorulacak olursa, bunun caiz olduğuna dair fetva verecektir. Eğer: Bu kimse bu işi hacının ihrama girmesi gibi ihram olsun diye yaptığı söylenirse bu haramdır ve münkerdir diyecektir. Şayet güneşte duran adamın durumuna dair sorulursa bu caizdir diyecektir. Eğer bu kimse bu işi ibadet olsun diye yapar denilirse, bu münkerdir diyecektir. Nitekim Buhari İbn Abbas (r.a)'dan rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a) güneşte ayakta duran bir adamı görünce:

"Bu kimdir?" diye sormuş. Ashap ona şu cevabı vermişti:

- Bu Ebu İsrail'dir. Güneşte ayakta durup oturmamayı, gölgelenmemeyi ve konuşmamayı adadı. Bunun üzerine Peygamber (s.a) şöyle buyurdu:

" Ona emir verin konuşsun, otursun, gölgelensin, orucunu da tamamlasın."[11]

Böyle bir işi dinlenmek yahut mubah bir maksat için yapacak olursa, bu işi yapmaktan alıkonulmaz fakat bunu ibadet maksadıyla yapmaya kalkışınca bu işi yapması nehyolundu.

Aynı şekilde bir adam evine evin arka tarafından girecek olursa, bu davranışı ona haram kılınmaz. Fakat o bu işi cahiliye döneminde yaptıkları gibi ibadet olsun diye yaparsa... günahkar ve yerilmiş bir bid'atçi olur. Bid'ati ise iblis masiyetten daha çok sever.[12] Çünkü Allah'a isyan eden bir kimse kendisinin isyankar bir kimse olduğunu bilir ve tevbe eder. Bid'atçi ise yaptığı bu işin itaat olduğunu zanneder ve tevbe etmez. Bundan dolayı her kim oyun ya da bir eğlence olsun diye semada hazır bulunursa, bu işi salih amelleri arasında saymaz ve bu yolla sevap kazanacağını da ümit etmez.

Ancak bu işi yüce Allah'a götüren bir yol olarak yapan bir kimse bunu din edinir. Ona böyle bir iş yapması yasaklanacak olursa, dininin gereğini yerine getirmekten alıkonulan bir kimse gibi kendisini görür. Böyle bir işi terkedecek olursa, Allah'tan uzaklaştığını ve Allah'tan payından mahrum edildiğini zanneder.

Böyleleri İslam alimlerinin ittifakıyla sapıktırlar. Müslümanların önder ilim adamlarından hiçbir kimse: Böyle bir işi yüce Allah'a giden bir yol ve bir din edinmek mübahtır demez. Aksine böyle bir işi yüce Allah'a giden bir yol ve bir din edinen bir kimse hem sapıktır, hem saptırıcıdır, müslümanların icmaına muhalefet eden bir kimsedir.

---

10 Bugün anka kuşu gibi sadece adı duyulan Allah'ın hududlarını uygulayan hakim ve yönetici tarafından kastetmektedir.
11 Hadisin kaynakları el-İrva (VIII, 218, 2591)'de gösterilmiştir. Orada "güneşte" ifadesinin Buhari'de yer almadığı da açıklanmıştır. Hadis sahihtir.
12 Bu kişi Süfyan es-Sevri'dir. Bunu İbnu'l-Cad müsnedinde (II, 748, 1885) rivayet etmiştir.

Amelin zahirine bakıp, onun hakkında söz söyleyerek amel edenin fiiline ve niyetine bakmayıp, gözü önünde bunu bulundurmayan bir kimse ise din hakkında bilgisizce söz söyleyen cahil bir kimse demektir." (Mecmuu'l-Fetava, XI, 631-633)

3. İlim adamlarınca kesinlikle kabul edilmiş hususlardan birisi de şudur: Yüce Allah'ın şeriat olarak tesbit etmediği herhangi bir hususla –aslı meşru olsa dahi- Allah'a yakınlaşmak caiz değildir. İki bayram namazı için ezan okumak, regaib namazı diye adlandırılan namaz, hapşırma esnasında Peygamber efendimize salavat getirmek, satıcı olan bir kimse malını müşterisine takdim ettiği zaman aynı şekilde salavat getirmek ve buna benzer İmam Şatıbi'nin –Allah'ın rahmeti üzerine olsun- "el-Bidau'l-İdafiyye: Eklenen bid'atler" adını verdiği daha pek çok bid'atler. O gerçekteten pek büyük kitabı olan "el-İ'tisam" adlı eserinde bütün bu bid'atlerin Peygamber (s.a)'ın: "Herbir bid'at sapıklıktır, herbir sapıklıkta cehennem ateşindedir."[13] buyruğunun genel çerçevesi içerisine girdiğini tespit etmiş bulunmaktadır.

Bu durum böylece bilindiğine göre şanı yüce Allah'ın haram kıldığı bir işle yakınlaşmaya kalkışmak öncelikli olarak haram olur. Hatta bunun haramlığı çok ağırdır. Çünkü böyle bir davranışta hem Allah'ın şeriatine muhalefet, hem ona karşı çıkmak söz konusudur. Şanı yüce Allah böyle yapan kimseleri de: **"Kim Allah'a ve Rasûlüne karşı gelirse (bilmeli ki) muhakkak Allah cezası çok şiddetli olandır."** (el-Enfal, 8/13) buyruğu ile tehdit etmektedir.

Buna böyle bir davranış ile yüce Allah'ın haklarında: **"Dinlerini bir eğlence ve bir oyun edinip de dünya hayatının kendilerini aldattığı kimseleri" (el-Araf, 7/51) diye buyurduğu hristiyan ve diğer kafirlere haklarında: "Onların beytin yanında duaları ıslık çalmaktan ve el çırpmaktan başka bir şey değildi."** (el-Enfal, 8/35) diye buyurduğu müşriklere bir benzeyiş olduğunu da buna eklemek gerekir. İlim adamlarının dediklerine göre ayet-i kerimede kastedilen onların ıslık çalarak ve el çırparak ibadet ettikleridir.[14]

Bundan ötürü eskiden de, sonraları da ilim adamlarının bu gibi kimselere karşı tepkileri çok çetin olmuştur. İmam Şafii –yüce Allah'ın rahmeti üzerine olsun- şöyle demiştir:

"Ben orakta "tağbir" diye adlandırılan zındıkların icad ettikleri ve kendisiyle insanları Kur'an'dan alıkoydukları bir şey bıraktım geldim."[15]

Ahmed'e ona dair soru sorulmuş, o: "Bir bid'attir" diye cevap vermiştir. (Bir rivayette: Onu mekruh görmüş ve dinlenilmesini nehyetmiştir) ve şöyle demiştir: [Onlardan birisini bir yolda görecek olursan sen bir başka yoldan git.][16]

"Tağbir" denilen şey dünyaya karşı rağbeti azaltan ve bir şarkıcının nağmeli olarak söylediği bir şiir türüdür. Hazır bulunanlardan birisi de bir çubuk ile söylediği şarkının maktalarına göre bir deriye ya da bir yastığa vurur. İbnu'l-Kayyim'in ve başkalarının dedikleri gibi.

---

13 Nesai, İbn Huzeyme, Sahih'inde sahih bir isnad ile rivayet etmiş olup, İbn Teymiye birkaç yerde sahih olduğunu belirtmiştir. Hutbetu'l-Hace(s. 37)
14 Bk. İbn Kesir, Tefsir, (III, 306); İğasetu'l-Lehfan, (I, 244-245)
15 el-Hallal, el-Emr bi'l-Maruf (s. 36); Ebu Nuaym, el-Hilye, (IX, 146)'da, ondan İbnu'l-Cevzi (s. 244-249) rivayet etmiş olup senedi sahihtir. İbnu'l-Kayyim, İğasetu'l-Lehfan (I, 229) bunun Şafii'den mütevatir olarak nakledildiğini belirtmekte, sonra da "et-Tağbir" lafzını metinde zikrettiğimiz şekilde açıklamaktadır.
16 Yine bunu el-Hallal ondan gelen çeşitli rivayetlerle zikretmiştir. Fazlalık: Mes'eletu's-Sema (s. 124)'dandır.

Şeyhu'l-İslam İbn Teymiye –Allah'ın rahmeti üzerine olsun-Mecmuu'l-Fetava (XI, 570)'de şunları söylemektedir:

"Şafii –Allah ondan razı olsun-nin sözkonusu ettiği bu işin zındıkların icadları olduğu şeklindeki açıklamaları İslamın esaslarını çok iyi bilen bir imamın bir sözüdür. Şüphesiz böyle bir sema İbnu'r-Ravendi, Farabi, İbn Sina ve onlara benzer zındıklıkla itham edilmiş kimseler dışında bunu esasen teşvik etmez ve ona davet etmez. Nitekim Ebu Abdu'r-Rahman es-Sülemi, Mes'eletu's-Sema'da İbnu'r-Ravendi'den[17] şöyle dediğini nakletmektedir:

"Fukaha sema hakkında farklı görüşlere sahiptir. Kimileri bunu mübah kabul etmiş, kimileri bunu mekruh görmüştür. Ben ise onu vacip kabul ediyorum –ya da onu emrediyorum-" Böylelikle bu işi emretmek suretiyle ilim adamlarının icmaına muhalefet etmiş olmaktadır.

Farabi[18]'de musiki adı verilen şarkı türünde oldukça maharetli idi. Şarkı sanatını bilenlere göre bu hususta kendine has bir usul ve yöntemi vardır. İbn Handan ile başından geçen olay da ünlüdür. Musiki aletini çalınca, önce onları ağlatmış, sonra onları güldürmüş, sonra onları uyutmuş ve çıkıp gitmiştir."

(s.565)'de şunları söylemektedir: "İslam dininde kesin olarak bilinen husus şudur ki: Peygamber (s.a) ümmetinin salihlerine, abidlerine ve zahidlerine el çırpmak yahut çubuk vurmak ya da def çalmak ile birlikte nağmeli okunan beyitleri dinlemek için bir araya gelip toplanmalarını onlara teşri etmiş değildir. Aynı şekilde herhangi bir kimseye kendisine tabi olmanın dışına ve getirdiği kitap ve hikmetin dışına çıkmayı da –ne batınen, ne zahiren, ne avamdan kimse için, ne de havastan kimse için-mubah kılmamıştır."

Daha sonra Şeyhu'l-İslam (s.573-576) şunları söylemektedir: "Dinin hakikatlerinden, kalplerin hallerinden, marifetlerinden, zevklerinden ve vecdlerinden haberdar olan bir kimse ıslık ve el çırpmayı dinlemenin –ondan daha büyük zarar ve fesadı ihtiva etmeksizin- kalplere herhangi bir fayda ve bir maslahat sağlamadığını da bilir. Şarap, içki, beden için ne ise semada ruh için odur. İçki kaselerinin yaptıklarını sema da nefislerde yapar.

Bundan dolayı semaa düşkün olanları şarabın sarhoşluğundan daha büyük ölçüde sarhoş eder. Onlar içki içenin duyduğu şekilde herhangi bir fark bulunmadan bir lezzet alırlar. Hatta içki içenin duyduğundan daha çok ve daha büyük bir zevk alırlar. Bu onları Allah'ı anmaktan ve namazdan içkinin alıkoyduğundan daha çok alıkoyar. İçkiden daha çok aralarında düşmanlığı ve kini salar. Öyle ki el değmeksizin aksine şeytanlardan kendileri ile birlikte bulunanlarla birbirlerini öldürürler.

Onların öyle şeytani birtakım halleri olur ki bu halde iken şeytanlar üzerlerine iner, saraya tutulmuş olan kimsenin ağzı ile cinnin konuştuğu gibi şeytanlar da onların dilleriyle konuşurlar. Bu konuşmalar ya dilleri anlaşılmayan Türk, Farisi ya da başkalarının dilleri ile olur ve bu durumda şeytanın içine girdiği insan o dili iyice

---

17 Adı Ahmed b. Yahya b. İshak er-Ravendi'dir. Ünlü zındıktır. Hafız Lisanu'l-Mizan'da şunları söylemektedir: "Önceleri mutezile kelamcılarından idi. Sonra zındıklaştı ve inkarcılıkla meşhur oldu. İslama dil uzatan pekçok kitap yazdı. Merhum Şeyh bu kitapta (el-Mizan'ı kastediyor) tercümesini zikretmemekle güzel bir iş yapmıştır. Benim zikredişimin sebebi ise ona lanet etmek içindir. Allah'ın lanetine 298 yılında gitti.

18 Adı Muhammed b. Muhammed b. Tarhan et-Türki'dir. Şezeratu'z-Zeheb (II, 350-354)'de genişçe bir biyografisi vardır. Şeyhu'l-İslam'ın işaret ettiği hikaye orada zikredilmektedir. Sanki bir efsaneye benziyor. Gazali ve başkaları onun kafir olduğunu söylemiştir. 339 yılında öldü.

konuşamayan bir yabancı olur. Hatta konuşma o şeytanların kardeşlerinden sayıldığı kimsenin konuşması türünden bir konuşma olur ya da bu konuşmalar aklın ermediği, herhangi bir mananın anlaşılmadığı türden olur. İşte mükaşefe ehli bu işi ayan beyan bilir ve buna şahit olurlar.[19]

Bunlar şeriatten çıkmakla birlikte cehenneme giren kimseler bu kabilden olan kimselerdir. Şeytanlar onlardan birisinin içine girer ve öyle ki o kişinin bedeni hissi ortadan kalkar. Öyle ki saraya kapılmış bir kimseye oldukça ağır darbeler indirildiği halde o bunu hissetmez ve bu bedenine etki edip iz de bırakmaz. İşte şeytanlar bunların da içine öyle girer, onların içinde oldukları halde birlikte ateşe dalarlar. Bazen onları alıp havada uçurabilirler. Şeytanın saraya kapılmış olan kimsenin içine girdiği gibi, aklını başından alarak böyle birisinin içine girer.

Hint ve mağripte her bir fertlerine "el-masli" denilen zutlardan bir çeşit kimseler vardır. Böyle bir kimse de öbürlerinin ateşe girdikleri gibi ateşe girer. Ateşi içine alır, o ateşe girer ve havada uçar. Mızrağın sivri ucu üzerinde durur ve diğerlerinin yaptıklarından daha ileri derecede bazı işler yapar. Bunlar ise hiçbir iyi tarafları bulunmayan zutlardandır.

Cinler pek çok insanı kapar ve insanlar tarafından görülmeyecek şekilde onları kaybettirir ve onları havada uçurtur. Burada anlatılması uzun sürecek pek çok hususları bizzat müşahede ettik. İşte bu meczupların ve bazı şeyhlere müntesip olan kimselerin sema ile vecde geldikleri vakit yaptıkları da budur. Bunlar ıslık çalmayı ve el çırpmayı işittiklerinde kimileri havada uçar, kimisi mızrağın sivri ucu üzerinde durur ateşe girer, ateşte kızdırılmış demiri alır, sonra onu bedenine koyar ve bu kabilden çeşitli işler yapar. Fakat namaz kılarken, zikir ederken, Kur'an okurken bir türlü onda bu hal ortaya çıkmaz. Çünkü bunlar şer'i, imani, islami, nebevi ve muhammedi ibadetlerdir. Bunlar şeytanları kovarlar. Öbürleri ise bid'at, şirk, şeytani, felsefi ve şeytanları celbeden uydurma ibadet türleridir.

Peygamber (s.a) sahih hadiste şöyle buyurmuştur: "Allah'ın evlerinden herhangi birisinde bir topluluk Allah'ın kitabını okumak üzere biraraya gelir ve kendi aralarında bu kitabı okuyup incelerlerse mutlaka rahmet onları bürür. Sekinet (huzur) üzerlerine iner, melekler etraflarını kuşatır. Allah da onları kendi katındakiler arasında anar."[20]

Yine sahih hadiste sabit olduğuna göre "Useyd b. Hudayr Kehf suresini okuyunca melekler içinde kandiller bulunan gölge (ya da bulut) gibi o sureyi dinlemek üzere indiler."[21]

---

19 Bu hususta bir uyarıda bulunmamız gerekir. Çağdaş bazı kimseler şeytanın insana gerçek manada dokunup, zarar verdiği inancını insanın bedenine girip, onu sar'aya düşürmesini kabul etmeyerek kimileri bu hususta bazı eserler de telif etmiştir. İnsanlara karşı gerçekleri uyandırmışlar, daha önce sözü edilen ve sahih hadisleri zayıf kabul eden şahıs yine büyüklenmesini sürdürerek el-Ustura (efsane) adını taşıyan kitabında -adeti üzere- bu hususta gelen sahih hadislerin zayıf olduğunu ileri sürmüş, kendisi ve başkaları mutezilenin tevillerine meyletmiştir. Başkaları bu hususta aşırıya giderek bu sahih akideyi istismara yöneldiler ve onun hakikatini değiştirecek şekilde başka hususları ona kattılar ve bu yolla onu inkar edenlere yardımcı oldular. Bunu etraflarında insanları toplamak için bir yol edindiler. Güya kendi iddialarıyla göğüslerindeki cinleri çıkarmak için böyle yaptılar. Bunu insanların mallarını batıl yollarla yemek için meslek edindiler. Nihayet kimileri büyük zenginlerden oldu. Hak ise bu işi batıla sürükleyen bu gibi kimseler ile diğer inkarcılar arasında kaybolup gitmektedir. Bkz. Silsiletu'l-Ahadisi's-Sahiha(2918)

20 Hadis Sahih-i Müslim'dedir. bkz.: Nakd-u Nufusin Hadisiyetin (s. 36)

21 Hadisin aslını İmam Buhari Sahih'inde (5011), Müslim, Sahih'inde (597) rivayet etmişlerdir. Fakat hadiste bu olayın başından cereyan ettiği şahıs olan -Useyd-in adı zikredilmemektedir. Fakat Hafız İbn Hacer, Fethu'l-Bari'de (IX, 57): "Bunun Useyd b. Hudayl olduğu söylenmiştir" demektedir. İbn

Bundan dolayı ıslık çalmak ve el çırpmak hayasızlıklara ve zulme çağırır. Yüce Allah'ı gerçek manada anmaktan ve namazdan alıkoyar. Tıpkı içkinin yaptığı gibi yapar. Selef ise buna "tağbir" adını verirlerdi. Çünkü "tağbir" denilen şey çubuk ile herhangi bir deri üzerine vurmaktır. Bu insan sesini nağmeli bir şekilde bir çeşit değişikliğe uğratır. Bazen insan sesine ya elleri çırpmak yahut ta bir çubuk ile baldıra ve deriye vurmak da eşlik edebilir. Yahut ta eller çırpılır ya da def yahut davul gibi – hristiyanların çanı gibi- başka şey çalınır. Yahudilerin borazanı gibi bir düdüğe üflenebilir. Her kim dindarlık maksadı ve Allah'a yakınlaşmak amacıyla bu gibi oyalayıcı, eğlendirici şeyleri yapacak olursa, böyle birisinin sapık ve cahil oluşunda da şüphe yoktur.

Sufilerin semalarına tepki göstermekte ileri giden alimlerden birisi de Kadı Ebu't-Tayyip et-Taberi [22]'dir. O şöyle demektedir:

"Bu kesim müslüman cemaate muhalif konumdadır. Çünkü bunlar şarkıyı din ve itaat haline getirdiler. Bunun mescidlerde, camilerde, diğer şerefli yerlerde ve değerli mekanlarda açıktan yapılmasını uygun gördüler."[23]

Bunlardan birisi de İmam Tartuşi[24]'dir. Ona bir yerde bir parça Kur'an okuduktan sonra bir kimsenin kalkıp onlara şiir okuduğum bunun üzerine raks edip, neşeye gelen def ve kaval çalan kimselerin durumu hakkında soru sorularak bunlarla birlikte bulunmak helal midir, değil midir diye sorulması üzerine şu cevabı vermiştir:

Sufilerin gittikleri bu yol tembellik ve sapıklıktır. İslam sadece Allah'ın kitabı ve Rasûlünün sünnetidir. Raks ve vecde gelmeye gelince, onu ilk ihdas eden kimseler Samiri'nin yandaşlarıdır. Samiri onlara böğürtüsü olan cansız bir cesed olarak bir buzağı heykeli yapınca, kalkıp onun etrafında raksa koyuldular ve vecde geldiler. Raks ise kafirlerin ve buzağıya tapanların dinidir. Peygamber (s.a)'ın ve ashabının meclisi ise vakarlarından ötürü başlarında kuşlar duruyormuş gibi bir hal içindeydiler. Dolayısıyla İslami devlet otoritelerinin ve onların yetkililerinin bunları mescid ve benzeri yerlerde bulunmalarını engellemeleri gerekir. Allah'a ve ahiret gününe iman eden herhangi bir kimsenin onlarla birlikte bulunması, batılları üzere onlara yardımcı olması helal değildir. Malik'in, Şafii'nin, Ebu Hanife'nin, Ahmed'in ve müslümanların diğer imamlarının kabul ettiği budur."[25]

Bunlardan birisi de İmam Kurtubi'dir.[26] O hareketsizi harekete geçiren, gizli duyguları ortaya çıkartan ve kadınlardan, içkiden ve benzeri haram olup, haramlığı hususunda ihtilaf edilmeyen şeyleri niteleyen şarkıyı söz konusu ettikten sonra şunları söylemektedir:

Kesir, Tefsir'inde, (III, 115) bunu kat'i bir ifade ile söylemektedir. Muhtemeldir ki o bu hususta el-Hatib el-Bağdadi'nin el-Esmau'l-Mübheme(s. 4)'deki açıklamalarına dayanmaktadır. Bütün bunlar ise ihtimale mebnidir. Bu şekilde tayini kesin olarak yapabilmeye elverişli ortada kat'i bir nass bulunmamaktadır.

22 Bu Şafii fukahasının büyüklerindendir. Zehebi ondan Siyer-u Alami'n-Nubela (XVII, 668)'de şöylece nitelendirmektedir: "İmam, büyük ilim adamı, Şeyhu'l-İslam... aklı sağlam, kavrayışı yerinde olduğu halde 450 h. Yılında 102 yaşında iken vefat etti. Allah'ın rahmeti üzerine olsun).

23 İbnu'l-Kayyim, Mes'eletu's-Sema (s. 262). Bu Risaletu't-Taberi (s. 32)'de bulunan bilgilerin bir özetidir.

24 Kurtuba'da, Malikilerin en ileri gelen ilim adamı idi. Zehebi (XVIIII, 490)'da şunları söylemektedir: "İmam, büyük ilim adamı, uyulan önder, zahid... 520 yılında vefat etti."

25 Fakih el-Heysemi, Keffu'r-Rua an İstinai Alati's-Sema, s. 50, ez-Zevacir ile; Kurtubi, (XI, 237-238)

26 Ünlü Ahmed b. Ahmed el-Ensari el-Kurtubi olup, el-Cami li Ahkami'l-Kur'an'ın müellifidir. 671 yılında vefat etmiştir. Birinci satırı el-Cami'de buna yakın ifadelerde (XIV, 54)'de yer almaktadır.

“Sufilerin bu hususta ortaya koydukları bid’at ise haramlığı hususunda görüş ayrılığı bulunmayan şeyler kabilindendir. Ancak şehvani nefis hayra nispet edilen pek çok kimseye baskın gelmiştir. Öyle ki onların bir çoğunda delilere ve çocuklara yakışır davranışlar ortaya çıkar. Nihayet bunlar uyumlu hareketlerle ve peş peşe gelen matta ve figürlerle raksettiler. Bazıları yüzsüzlüğü o kadar ileri dereceye götürdüler ki bu işleri Allah’a yakınlaştırıcı işler ve salih ameller olarak değerlendirdiler. Bunun üstün hallere ulaştırdığını söylediler. Bu ise hiç şüphesiz zındıklığın etkilerinden, hurafecilerin sözlerindendir. Allah’tan yardımcı olmasını dileriz.”[27]

İmam Hafız İbnu’s-Salah[28]’de uzunca cevabi bir fetvasında buna benzer şekilde fetva vermiştir. Bu fetvasını def ve kaval ile birlikte şarkı söylemeyi, bununla beraber raks edip ıslık çalmayı helal kabul eden, böyle bir işin helal olmakla birlikte Allah’a yakınlaştırıcı bir amel olduğuna ve bunun ibadetlerin en faziletlilerinden olduğuna inananların hükmü hakkında yöneltilen bir soruya cevap olmak üzere bu fetvayı vermiştir.

Merhum İbnu’s-Salah burada uygun düşecek kadarıyla fetvasını özetlediğimiz cevabında şunları söylemektedir:

“Bunlar şanı yüce Allah’a iftira etmişlerdir. Onlar bu sözleriyle inkarcı, batınilerin yolundan gitmiş, müslümanların icmaına muhalefet etmişlerdir. Müslümanların icmaına muhalefet eden bir kimse hakkında ise yüce Allah’ın şu tehdidi söz konusudur:

“Kim kendisine doğru yol apaçık belli olduktan sonra peygambere karşı gelir, mü’minlerin yolundan başkasına uyup giderse onu döndüğü o yolda bırakır ve cehenneme atarız. O ne kötü bir dönüş yeridir.”(Nisa,115)[29]

İmam Şatıbî bid’at ve heva ehlinin dayanak kabul ettikleri birtakım usul ve dayanakları söz konusu etmekte, arkasından bunların batıl olduğunu, şeriate de aykırı olduğunu geniş ve yeterli bir şekilde açıklamaktadır. Diğer taraftan usul alimleri bizzat kendisinin de söylediği gibi genişçe açıklamalarda bulunmamışlardır. (I, 297)

Bunlardan birisi de büyük ilim adamı, muhakkik, edip, dahi İbnu’l-Kayyim el-Cevziyye[32]’dir. O şarkı, eğlencelerin ve sufilerin semalarının haram kılınması ile ilgili delil getirmekte büyük kitabı: “el-Kelamu fi Mes’eleti’s-Sema” adlı eserinde ulaşılabilecek en ileri noktaya kadar gitmiştir. Kitap, sünnet, seleften gelen rivayetler, ilim adamlarının görüşlerine dair açıklamalar, bunlar arasında tercih ve Allah’ın haram kıldığını helal kabul edenlerin görüşlerini reddetmeye dair delillendirmeyi alabildiğine geniş tutmuştur.

Güzel bir hususta şu ki o şarkıya müptela bir kimse ile Kur’an okumaya düşkün bir kimse arasında oldukça göz kamaştırıcı ve insana güzel vakit geçiren bir karşılıklı tartışma meclisini söz konusu etmiştir. Bu tartışma meclisinde bu işi helal kabul eden

---

27 Allame Alûsi, Ruhu’l-Meani (XI, 70)
28 İmam, büyük ilim adamı Şeyhu’l-İslam Takıyu’d-Din, ünlü Mukaddimetu Ulumi’l-Hadis’in müellifi, Zehebi, Siyer-u Alami’n-Nubela’da şunları söylemektedir: “Çağında tefsir, hadis ve fıkıhta... fazilet sahibi kimselerden birisi idi. 643 yılında vefat etti.”
29 Bk. Fetava, İbni’s-Salah (300-301), Dr. Kalaci’nin tahkiki. İbnu’l-Kayyim ondan İğasetu’l-Lehfan (I, 228)’de bundan daha geniş bir bölüm iktibas etmiştir. Onun iktibasında bunun bir bölümü de yer almaktadır.
32 Bu herhangi bir kimse tarafından bilinmemesi sözkonusu olmayacak kadar meşhur bir kimsedir. 751 yılında vefat etmiştir.

ve bid'atçi kimselere karşı deliller açıkça ortadadır. Yüce Allah'tan ona hayırlı mükafat vermesini dileriz.

Sufi semaı reddine dair özlü açıklamalarında özetle (s.106-108) şunları söylemektedir:

"Bu şekilde böyle bir sema haramdır, çirkindir. Müslümanlardan hiçbir kimse onu mübah görmez. Yüzünden haya perdesini ve din örtüsünü sıyırıp atmış, Allah'a, Rasûlüne, dinine ve kullarına karşı açıkça çirkin işler kimseden başkası onu güzel görmez. Bu gibi hususları kapsayan bir semaın çirkinliği insanların fıtratında da yer etmiş bulunmaktadır. O kadar ki kafirler bile bundan ötürü müslümanları ve dinlerini ayıplamaktadırlar.

Evet müslümanların havassı ve İslam dini akıl ve din hususunda mahrem kadınlar ve çocuklar hakkında pek çok mefsedete sebep olan bu semadan beridir, uzaktır. Böyle bir sema dini ne kadar ifsad etmiş, kaç sünnetin ölümüne sebep olmuş, kaç tane hayasızlık ve bid'atin canlanmasına sebep olmuştur kim bilir?

Şayet bu semaın Kur'an'ın, Kur'an ehlinden dinlenmesinin ağır görülmesi ve semalarından önce Kur'an okunduğu takdirde uzun gelmesi ve ayetleri karşısında kör ve sağır gibi geçip gitmeleri dışında hiçbir kötülüğü olmasaydı bile bu kadarı yeterdi. Hatta Kur'an okunmasında hazır bulunanların çoğu ya da onlardan çoğu kimse Kur'an'ı dinlemez, anlamlarını doğru dürüst fark etmez, Kur'an okunduğu vakit seslerini kısmazlar bile...

"Kitap (Kur'an) okundu da başlarını eğdiler, fakat korkudan değil
Bu dikkat etmeyen ve başka şeyle oyalanan kimsenin baş eğmesidir.
Şarkıya gelince sinekler gibi raksettiler
Allah'a yemin olsun ki onlar Allah için raksetmediler.
Def, zurna ve şarkı söyleyenin bir nağmesi
Eğlence ve çalgı aletleriyle bir ibadet nerde görülmüştür?
Kitap ağır geldi onlara gördüklerinde
Birtakım emir ve nehiylerle kendilerini sınırlandırdığını
Raks ise hafif geldi onlara şarkıdan sonra
Ey kendisine benzeyenlere yakışan batıl
Ey ümmet! Muhammed'in dinine kimse hıyanet etmedi
Ve kimse ona karşı cinayet işleyip ondan usanmadı, ondan başka."

"Özetle böyle bir semaın kalplerde, ruhlarda ve dinlerde sebep olduğu fesatlar sayılamayacak kadar pek çoktur."

Bu alimlerden birisi de müfessir, muhakkik Alûsi'dir.[34] O "boş sözleri..." (Lokman, 31/6) ayetini oldukça uzun bir şekilde tefsir ettikten, bu husustaki rivayetleri ve müfessirlerin görüşlerini, bunların şarkının haramlığına delaletleri ve bu husustaki fukahanın görüşlerini kaydettikten sonra (XI, 72-73) şunları söylemektedir:

"Diyorum ki diğer İslam ülkelerinde ve çeşitli bölgelerde sema ve şarkı belası her tarafı kaplamıştır. Mescidler ve başka yerler bu işlerden korunmamaktadır. Hatta şerefli özel vakitlerde minarelerde şarkı söyleyen şarkıcılar tayin edilmiştir. Bunlar içkiyi, meyhaneleri ve haram sayılan daha başka şeyleri anlatan muhtevada şiirler

34 Büyük ilim adamı Ebu'l-Fadl Şihabu'd-Din es-Seyyid Mahmud el-Alûsi Bağdat müftüsü olup, pekçok eseri vardır. En meşhurları ve büyükleri Ruhu'l-Meani adını taşıyan bu tefsiridir. 1270 yılında vefat etmiştir.

okurlar. Bununla birlikte bunlara vakfın gelirinden belli bir pay da ayrılmıştır. Bunlara ise temcid ediciler adı verilmektedir.

Mescidlerde bu gibi kimselerin bulunmaması dine aldırışsızlık olarak sayılmaktadır. Bundan daha da ilerisi sufilerin iblislerinin ve azgınlarının yaptıkları işlerdir. Diğer taraftan onlar –Allah onları kahretsin- söyledikleri şarkıların ve okudukları şiirlerin ihtiva ettiği batıl ile kendilerine itiraz edilecek olurlarsa şu cevabı verirler: Bizler şarap ile ilahi aşkı, sarhoşluk ile bu aşkın baskın gelmesini yahut ta meyye, leyla ve sadi derken mesela en büyük sevgili olan yüce Allah'ı kastediyoruz derler. Ancak böyle bir anlayış oldukça saygısızlıktır. Çünkü *"En güzel isimler Allah'ındır. O halde ona bunlarla dua edin. Onun isimlerinde eğriliğe sapanları terk edin..."* (el-Araf, 7/180) diye buyurulmaktadır.

Daha sonra değerli simalardan birisinden (s.75) şöyle dediğini nakletmektedir: "Haram kılınan semalardan birisi de çağımızdaki sufilerin semaıdır. İsterse onunla birlikte raks bulunmasın. Çünkü bunun sebep olduğu fesadlar sayılamayacak kadar çoktur. Onların okudukları şiirlerin pek çoğu okunabilecek en kötü türdendir. Bununla birlikte onlar bu işin Allah'a yakınlaştırıcı bir amel olduğuna inanır ve bu işi en çok isteyip, arzu edenlerinin Allah'ın nimetini en çok arzu eden, azabından en çok korkan kimseler olduklarını iddia ederler. Kahretsin Allah onları nasıl da iftira ediyorlar."

Bundan önce de (s.73) el-Izz b. Abdi's-Selam'dan sufilerin semalarını, rakslarını ve el çırpmalarını reddettiğini nakletmekte, sonra da onların vecdlerini ve ilim adamlarının vecd hakkındaki sözlerini söz konusu ederek acaba bundan dolayı sorgulanıp, sorgulanmayacaklarını gündeme getirmektedir. Kendisi onların bu hallerini reddetmektedir. Çünkü böyle bir iş Peygamber (s.a) döneminde yoktu. Daha sonra minarelerde söylenen ve "temcid" diye adlandırılan nağmeli şiirlere dönmekte ve bunun münker olduğunu ifade etmektedir.

Arkasından çalgı aletlerinin haramlığını ifade eden hadisleri zikretmektedir. Bunlardan birisi de Buhari'nin rivayet ettiği hadistir. Daha sonra bu gibi işlerden herhangi birisinin yapıldığı bir mecliste oturmanın hükmünü ve bu hususta ilim adamlarının sözlerini kaydederek (s. 79)'da şunları söylemektedir:

"Diğer taraftan sen eğer bunlardan herhangi bir kısmı ile sınanarak karşı karşıya kalacak olursan, sufiler arasından herhangi bir ilmi değeri bulunmayan kimselerin inandıkları gibi böyle bir işi yapmanın ya da dinlemenin Allah'a yakınlaştırıcı bir iş olduğuna inanmayasın. Eğer durum onların dedikleri gibi olsaydı, Peygamberler bu işi yapmayı ihmal etmez ve kendilerine uyanlara bunu emretmekten geri kalmazlardı. Ancak hiçbir peygamberden böyle bir şey nakledilmiş değildir. Semadan indirilen herhangi bir kitap da buna işaret etmemiştir.

Yüce Allah: *"Bugün sizin için dininizi tamamladım."* (el-Maide, 5/3) diye buyurmaktadır. Eğer eğlendirici lehiv aletlerini çalmak yahut dinlemek dinin bir parçasını teşkil etse ve alemlerin Rabbine yakınlaştırıcı olsalardı, elbetteki Peygamber (s.a) bunu açıklar ve ümmetine en mükemmel şekilde izah ederdi. Peygamber (s.a) da şöyle buyurmuştur:

"Nefsim elinde olana yemin ederim ki sizi cennete yakınlaştıracak ve cehennemden uzaklaştıracak her ne varsa mutlaka onu size emrettim ve sizi

cehenneme yaklaştıracak, cennetten uzaklaştıracak her ne varsa mutlaka onu size yasakladım."[35]

Sufi semaı red ve onun bid'at ve dalalet olduğunu açıklamaya dair ilim adamlarının bizim için mümkün olan görüşlerini naklettik. Önceden de kitap ve sünnet ile şarkının haram olduğunu tespit ettik. Daha önceki fasıllarda Şeyhu'l-İslam İbn Teymiye gibi diğer ilim adamlarının görüşleri de geçmiş bulunmaktadır.

Son olarak şunları söylemek istiyorum: Eğer sufi şarkı ve semaın onlardan herhangi bir kimsenin: "Şarkı dinlemek altı ya da yedi bakımdan Kur'an dinlemekten mürid için daha faydalıdır." Başka hiçbir kötülüğü bulunmasaydı bu dahi yeter.

Ben bu sözü İbnu'l-Kayyim'in "Mes'eletu's-Sema" adlı eserinde okuyunca müslüman bir kimsenin böyle bir sözü söyleyebileceğini kabul edemedim. Nihayet ben bunu Gazali'nin, İhya-u Ulumi'd-Din adlı eserinde (II, 298) ve "mürid" kaydı bulunmadan. –Maalesef- mutlak bir ifade halinde görünceye kadar kabul edemedim. Ayrıca o bunu kendi kendisine sorduğu bir soru ya da bir itiraz ile pekiştirmektedir, özü de şudur:

Yüce Allah'ın kelamı kesinlikle şarkıdan daha faziletli olduğuna göre ne diye onlar Kur'an okuyan bir kimsenin etrafında toplanmıyorlar. O bu itiraza şöylece cevap vermektedir:

"Şunu bil ki şarkı Kur'an'a göre vecdi yedi açıdan daha fazla harekete geçirir..."

Daha sonra bunu iki sahifeden daha uzunca açıklamaktadır. Araştırıcı bir kimse Şafii fukahasının büyüklerinden bir fakihin böyle bir sözü nasıl söyleyeceğine hayret eder. Hatta saygı duyduğumuz kimseler onun hakkında "Huccetu'l-İslam" adını vermişlerdir. Bununla birlikte bu husustaki açıklamaları oldukça tutarsızdır. Bu açıklamalarında ilim ve fıkıh namına bir şey göremezsiniz. Şu sözlerinden bu açıkça anlaşılmaktadır:

"Altıncı şekil: Şarkıcı bazen dinleyicinin haline uymayan bir beyit söyleyebilir. Dinleyici bundan hoşlanmadığı için bunu söylememesini ve başka bir şey söylemesini ister. Çünkü her söz, her hale uygun düşmez. Eğer bu dinleyiciler Kur'an okuyanın etrafında davetlerde toplanacak olurlarsa belki Kur'an okuyan onların haline uymayan bir ayet okuyabilir. Çünkü Kur'an değişik hallerine rağmen bütün insanlara bir şifadır... O halde okunan Kur'an'ın hale uygun düşmemesinden ve kişinin ondan hoşlanmayacağından emin olunamaz. Yüce Allah'ın kelamından karşısına duramayacağı bir sebep dolayısıyla hoşlanmamak gibi bir tehlikeye maruz kalır... Şairin sözüne gelince, onun maksada uymayan bir şekilde değerlendirilmesi mümkündür... Yüce Allah'ın kelamının ise böyle bir işe karşı korunması ve ona saygı duyulması icab eder. İşte şeyhlerin Kur'an dinlemeyi bırakıp, şarkı dinlemeye yönelmelerinin gerekçeleri hakkında hatırımıza gelenler bunlardır."

Derim ki: Subhanallah iş bu noktaya kadar varmış. Musibet alabildiğine ilerlemiş bulunuyor. Eskiden daha önce İbnu'l-Kayyim'den naklettiğimize göre müridlere münhasır iken bir de baktık ki Gazali bu halin şeyhlerde de söz konusu olduğunu açıkça ifade etmekte ve anlatılması bile reddedilmesine ihtiyaç bırakmayacak bu gevezece gerekçelerle onları savunmaya kalkışmaktadır. Allah'tan yardım dileriz.

---

35 Silsiletu'l-Ahadisi's-Sahiha, 1803

Bizzat Gazali Kur'an-ı Kerim'in hallerinin değişikliğine rağmen bütün insanlar için şifa olduğunu açıkça belirttiğine göre sufilerin Kur'an'ı dinlemekten yüz çevirmelerini kendisi sebebiyle uygun bulduğu o vecd bizi ne ilgilendirir? O vecd ki onun en güzel halinde kişi mesela hapşırmak gibi iradesine hakim olamaz. En kötüsü ise riyakarlık ve münafıklık olur. Peki bunların Kur'an-ı Kerim'deki şu buyruğa karşı durumları nedir: *"Deki: 'O iman edenler için bir hidayet ve bir şifadır. İman etmeyenlerin ise kulaklarında bir ağırlık vardır ve* o *onlar için bir körlüktür.'"* (Fussilet, 41/44)

Allah İbnu'l-Kayyim'e rahmet ihsan eylesin, ona hayır mükafatlar versin. O bu şeytani semaın zararlarını çok iyi biliyordu. Bunun Kur'an dinlemekten pek çok yönden farklı olduğunu açıkça ortaya koymuş ve bunu gerçekten birçok ilmi bölümde, faydalı fıkhi araştırmalarla göstermiş, bu semaa sımsıkı yapışanların haktan alabildiğine uzak bir sapıklık içerisinde olduklarını daha önce kaydettiğimiz "Mes'eletu's-Sema" ile yine buna benzer açıklamalarıyla İğasetu'l-Lehfan adlı eserlerinde ortaya koymuş. (Elbani 'den nakil bitti. Allah ona rahmet eylesin)

KUR'AN OKUMA HUSUSUNDA BİDATLER

Berâ (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle buyurdu:

"**Kur'ân-ı Kerim'i sesinizle güzelleştirin**."[279] Burada kastedilen kıraat sırasında sesi yükseltmektir.

Diğer bazı hadislerde; "Kur'an ile teganni etmeyen bizden değildir"[280] ve "Allah, Kur'an ile teganni eden bir peygamberi dinlediği kadar hiçbir şeyi dinlemedi"[281] buyrulmuştur."

Bu hadislerde Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in teganni kelimesi ile kastettiği şey; Kur'an ile yetinmektir. [282] Bunu Süfyan Bin Uyeyne, Ebu Ubeyd, Şube, Eyyub, Tahavi, Darimi, Beyhaki, Kurtubi, İbni Kesir, Nevevi ve pek çok âlim böyle izah etmişlerdir.

Bu en doğru manadır. Zira aksi takdirde Kur'an'ı teganni ile okumayan neden bu tehdide muhatap olsun?

Ebu Hureyre r.a. ile bazı alimler de; "Kur'an'ı yüksek sesle okumaktır" dediler.[283] Adı geçen alimler bazı bidatçilerin bu hadisteki "teganni" kelimesini kendilerinin ezgi gibi Kuran okumalarına delil getirmelerine şiddetle karşı çıkmışlardır.[284]

Nitekim böyle bir saptırmaya ihtimal vermeyecek kadar sarih ibareler vardır ve sesi dalgalandırarak elhan, ezgi ve melodilerle, bir harf eksilmek veya artırmak şeklinde uzatmayla Kur'an okumanın haram oluşunda icma vardır.[285]

Şu ayette, Kur'an'ı açık, anlaşılır ve acelesiz okumak emredilmiştir; "**Kur'an'ı tane tane (tertil ile) oku**"(Müzemmil 4)

Abis el-Gıfari, Amr Bin Abese, Ebu Hureyre ve Avf Bin Malik r.a.'den rivayet edilen hadislerde; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, kendisinden sonra ümmeti için korktuğu bazı hasletler saydı, sonunda buyurdu ki; "...bir de şu kavimden uzağım; onlar Kur'anı şarkı gibi okurlar, bir kimseyi ilim sahibi olmadığı halde sırf şarkı gibi Kur'an okuduğu için imamlığa geçirirler."[286]

---

279 Buhari(Tevhid 52) Ebu Davud(1468) Nesâî(2/179,180) İbnu Mâce(1342) Darimi(3504) Hakim(1/575) Beyhaki Şuab(2/386) Tayalisi(s.100) Ahmed(4/283) İbni Ebi Şeybe(2/251) Buhari Halku Efalil İbad(250) Yakub Bin Şeybe Marife(3/177) Beyhaki(10/229) Muhammed Bin Nasr Kıyamul Leyl(95) Ebu Ubeyd Fadailul Kur'an(34/a) İbni Hibban(Mevarid-661) Mecmauz Zevaid(1/171)

280 Buhari(tevhid 44) Ebu Davud(vitr 20) Darimi(1498) Ahmed(1/172) Hakim(1/569)

281 Buhari(6/107) Müslim(1/545) Darimi(1496)

282 Darimi(1499, 3491) Beyhaki Şuab(2/529) Tahavi Müşkilül Asar(2/130) İbni Kesir Fezailul Kur'an(s.103 v.d.) Nevevi Tıbyan(s.78) Ahmed Davudoğlu Sahihi Müslim Şerhi(4/347) Kurtubi(1/10) Et Tizkar(s.123)

283 Darimi(1496)

284 bkz.:İbni Kesir Fezailul Kur'an(s.108)

285 İbni Kesir Fezailul Kuran(s.113) Kurtubi(1/16) et Tizkar(s.129) İbni Kudame el Muğni(1/459)

286 sahihtir. Elbani Sahiha (979) Ebu Ubeyd Fadailu'l-Kuran (34/2) Hafız Ebu Garze Musnedu Abis (2/1) Taberani Mucemul Kebir (3/211, 18/34-37, 51) Taberani Mucemul Evsat (1/212, 2/106) Abdurrazzak (2/488) Hakim (3/501) İbni Ebi Şeybe (7/329) Haris Bin Ebi Üsame Müsned (2/640) Ahmed (3/494, 6/22) Beyhaki Şuab (2/541) Deylemi (2328) Buhari Tarihul Kebir (7/80) Bezzar,

Sehl Bin Sad ve Cabir r.a.'dan; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bizler Kuran okuyorken yanımıza çıktı, aramızda arap da, acem de vardı. Buyurdu ki; "Okuyun, her okuyuş güzeldir. İleride bir kavim gelecektir ki bunlar, Kur'an'ın kelime ve lafızlarını okun yontulması gibi yontacaklar, ondan hasıl olacak ecri ahirete bırakmayıp dünyada alacaklar."[287]

Nevfel Bin Iyas'tan; Bizler Ömer r.a.'ın zamanında mescidte durur, grup grup olurduk. İnsanlar ise gruplardan en güzel sesli olanlara meylederdi. Bunun üzerine Ömer r.a.; "görüyorum ki Kur'anı nağmeler gibi okuyorlar. Vallahi şayet gücüm yetseydi onların bu hallerini değiştirirdim." Dedi.[288]

Enes r.a., insanların sonradan ihdas ettikleri bu ezgilerle Kur'an okuyan birini bundan nehyetmiştir.[289]

Muhammed Bin Sirin r.a. dedi ki; "Önceki âlimler (sahabeler ve tabiin) şu ezgilerin sonradan ortaya çıkarılmış bidat olduğu görüşündeydiler."[290]

Salim Bin Abdullah r.a, birisinin lahinlerle Kur'an okuduğunu işitince; "bu şarkıdır, bu şarkıdır" diyerek orayı terk etmiştir.[291]

Huzeyfe (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki:

"Kur'ân'ı Arap lahn'ı ve Arap sesleri üzere okuyun. Sakın ha fasıkların ve Yahudilerle hristiyanların lahn'ı üzere okumayın. Bilesiniz, benden sonra bir kavim gelecek ki, onlar Kur'ân'ı okurken, şarkı ve mâtem tercîi gibi terci' ile okuyacaklar. Onların (imanları laftadır) gırtlaklarından öte geçmez. Kalbleri fitne ve fesada uğramıştır. Böylelerinden hoşlanan kimselerin kalpleri de fitne ve fesad içindedir."[292]

Ebud Derda r.a.'den; "Sizleri Kur'anı tahrif eden, onu okuyuşta haddi aşan, Kur'an ile dalga geçenlerden sakındırım!"[293]

Katâde (r.a.) anlatıyor: "Hz. Enes (radıyallahu anh)'e Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in kıraatından sordum. Şu cevabı verdi: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) medleri (uzun heceleri) uzatırdı." Sonra örnek olarak Bismillâhirrahmânirrahim'i okudu ve uzatılacak yerleri belirgin şekilde uzattı: Bismillaahi'yi uzattı, er-rahmaan'ı uzattı, er rahiim'i uzattı."[294]

Mecmauz Zevaid (2/316, 4/199, 5/245, 7/323, 10/206) İbni Kesir Fezailul Kur'an (s.112) Suyuti el-Havi (1/252)

287 Ebu Davud(830) Beyhaki Şuabul İman(2/538-539) Buhari Tarihul Kebir(8/191) Cemül Fevaid(7354) İbni Ebi Şeybe'den; Metalibul Aliye(3492)

288 Buhari Halku Efalil İbad(259) İbni Sad(5/59) Muhammed Bin Nasr Kıyamul Leyl(s.171)

289 sahihtir. Darimi(3505) İbni Ebi Şeybe(10/466) İbni Kesir Fezailul Kur'an(s.112)

290 sahihtir. Darimi(3506)

291 Darimi(3498)

292 Taberani Evsat(7/183) Beyhaki Şuab(2/540) Hakiym et Tirmizi Nevadir(3/255) Zehebi el Muktena(2/58) İbni Kesir Fezailul Kur'an(s.111) Kurtubi(1/17) et Tizkar(s.130) Mecmauz Zevaid(7/169) Suyuti el İtkan(1/256) Mişkat(2207) Rezîn'den; Cemül Fevaid(7361) Suyutî, Câmiu's-Sağîr(1339) Feyzu'l-Kadir(2/65) Beyhaki bunu birkaç tarikten rivayet etti. Zayıf olduğu da söylendi. Lakin şahitleri vardır.

293 Beyhaki Şuab(2/541)

294 Buharî(Fedaili'1-Kur'ân 42, 29) Buhari Halku Ef'alil İbad(298) Ebu Dâvud(1465) Begavi Şerhus Sunne(4/481) Muhammed İbnul Muzaffer Garaibu Şube(s.113)

Şu hadise gelince; Abdullah İbnu Muğaffel (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ı devesinin üstünde Feth süresini okurken gördüm. Sureyi terci' üzere okuyordu."[295]

Bu terci (sesi kaldırıp indirme) ile okuma, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in üzerine binmiş olduğu devenin hareketinden kaynaklanmıştır. Bu sadece binek üzerindeyken istek dışı olarak terci yapmanın caiz oluşunu gösterir. Başka yerde caiz değildir.[296]

Esma (radıyallahu anhâ) anlatıyor: "Seleften hiç kimse Kur'ân-ı Kerim'in tilâveti sırasında bayılıp düşmezdi. Onlar ağlarlar ve ürperirlerdi. Sonra bedenleri ve kalpleri zikrullah için yumuşardı."[297]

İmam Nevevi'ye soruldu; "Şimdi Dımeşk'te bazı cahiller cenaze üzerine teganni ile harfleri birbirine katarak, fazladan harf ekleyip uzatarak Kur'an okuyorlar. Bu kötü bir hareket midir?

Cevabında dedi ki; cenaze üzerine bu şekilde Kur'an okunması çok çirkin bir şeydir. Âlimlerin ittifakı ile haramdır. Bu hususta imam Maverdi ve başkaları icma olduğunu söylediler. Hatta yöneticilerin üzerine, bunlara mani olmaları, tevbeye çağırmaları ve cezalandırmaları gerekir. Bu her müslümana vaciptir."[298] "Kur'an'ı böyle haram tegannilerle okumak bir takım cahil, aşağılık ve zalim kimselerin müptela olduğu bir musibettir. Onlar cenaze ve mevlit gibi bidat merasimlerinin okuyucularıdırlar. İşte bu açıkça haram olan bir bidattir. Kadılar kadısı Maverdi'nin de dediği gibi böyle okuyuşu dinleyen de fasık olur."[299]

Ezanda bile lahin yapmak caiz olmaz; birisi Ömer r.a.'e geldi ve "Ben seni Allah için seviyorum" dedi. Ömer r.a. ise; "Ben de sana Allah için buğzediyorum. Duyduğuma göre sen ezan okurken teganni ve lahin yapıyorsun."[300]

İmam Malik ve birçok ulema dediler ki; "Toplu olarak hep bir ağızdan Kur'an okumak bidattir."[301]

Kuran kıraati sonunda "sadakallahulazim" demek hakkında ne Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den, ne de Salih seleften varid olan bir delil yoktur. Bunu kıraat sonunda söylemek de bu ibadete sonradan eklenmiş bir bidattir. Öyle ki, kişi bu sözü söylemediği takdirde sanki kıraatin vaciplerinden yahut edeplerinden bir şeyi terk etmiş gibi düşünmektedir. Halbuki insanların en hayırları Kuran okuduktan sonra bunu söylemezlerdi.

---

295 Buharî(Fedailu'l-Kur'ân 24, 30, Meğâzi 48, Tefsir, Feth 1, Tevhid 50) Müslim(794) Ebû Dâvud(1467)
296 Bkz.:İbni Kesir Fazailul Kur'an(s.139)
297 Rezîn'den; Cemül Fevaid(7370) Bağavî Tefsiri(7/238).
298 Nevevi Fetava(s.54-55)
299 Nevevi Tıbyan(s.79)
300 Abdurrazzak(1852) Taberani(13059) Tahavi(4/128) Serahsi Mebsut(1/138) Sahiha(42)
301 Şatıbi el İtisam(2/40)

BAZI GÜN VE GECELER HAKKINDAKİ BİDATLER

Bütün bunlar ashabın bilmediği şeylerdir. Mübarek gecelerde camilerde toplanmak bidattir.

Uydurma namazlar:

Aliyul Kari der ki; "... Haber verilen, hafta içinde kılınacak özel namazların hiçbiri sahih değildir. Mesela: Cum'a gecesi, her rek'atta 10 ihlâs okumak suretiyle 12 rek'at namaz kılmak, ayrıca her rek'aktta 15 veya 50 (İza zülzile) okumak suretiyle iki rek'at kılmak, yine Cum'a günü, 2, 4 veya 12 re'kat namaz kılmak, Cuma'dan önce her rek'atında 50 ihlas okumak suretiyle 4 rek'at namaz kılmak. Aşure, Regaib, Receb ve Receb'in 27 sine mahsus namazlar, Şaban'ın 15 inde kılınan ve her rek'atında 10 ihlas okumak suretiyle 100 rek'at namaz rivayetlerinin hepsi batıl, aslı ve astarı olmayan şeylerdir. (Kutu'l-Kulub, İhya-ı Ulum, Sa'lebi, Şerhu'l-Evrad) gibi kitaplarda yazılı olmaları seni aldatmasın"

Başta Suyuti olmak üzere, hadis âlimlerinin ittifakıyla bu namazlar uydurmadır.[302]

Receb-i şerifte kılınan namazlar hakkındaki bazı rivayetlerin mevzu olduklarında şüphe yoktur. Mesela:

1- "Receb-i şerifin ilk gecesinde, akşam namazını, müteakip 20 rek'at namaz kılan kimse, hesap görmeden Sırat'ı geçer."

2- "Receb'den bir gün oruç tutup, iki rek'at namaz kılan ve birinci rek'atında 100 Ayete'l-Kürsi, ikinci rek'aında 100 ihlas okuyan kimse, Cennet'teki yerini görmeden ölmez." rivayetleri hep uydurmadır.

Bu hususta doğruya en yakın olan, "Receb ayında oruç tutmaktan Resul-i Ekrem'in men ettiği..." hakkında İbn-i Mace'nin Sünen'indeki rivayetidir. Ben de derim ki: Resul-i Ekrem'in bu ayda oruçtan men etmesi, borç olduğuna inanarak oruç tutanlar içindir. Yoksa, Receb-i şerifte oruç tutmanın kerahetini bilen kimse için söylememiştir.

Şaban-ı Şerif'in 15 inci gecesinde kılınacak namazlara dair rivayetler de böyledir. Mesela:

"Ya Ali, Şaban'ın 15 inci gecesi bin ihlas okumak suretiyle 100 rek'at namaz kılan kimsenin, Allahu Teala o gece bütün dileklerini kabul eder ve kendisine birçok mükafatlar verir. Her hurinin etrafında 70 bin cariye ve gılman olduğu halde, kendisine 70 bin huri verir." ve devamla, "Anne ve babası 70 bin kişiye şefaat eder." şeklindeki rivayet gibi.

İlimden azıcık nasibi olanların bu gibi hezeyanlara kapılmayacaklarında şüphe yoktur. Bu gece ile ilgili namaz, Hicri 4 üncü asırdan sonra, Beyt-i Makdis'de icad edildi ve buna dair hadisler uyduruldu. (Hepsi yalan oldukları için onlar ile oyalanmayı lüzumsuz bulduk.)

---

302 Aliyul Kari Esrarul Merfua(s.169) bkz. Fethul Bari(11/55) Tuhfetul Ahvezi(3/367) Nevevi Şerhu Müslim(8/20) Zehebi Mizan(5/172) Lisanul Mizan(2/403) Ebu Abdullah Razi Nakdul Menkul(1/82) Keşful Hafa(2/554-566) Suyuti el-Emru bil İttiba(s.166)

Bu konuda bazı rivayetlerin Gunyetut Talibin adlı kitapta geçmesine aldanmamalıdır. Zira Allame Kannuci, Ebcedül Ulum'da der ki; "Bu uydurma rivayetleri Bağdatlılar, bu bidat namazları yerleştirebilmek için Abdulkadir Geylani'ye nisbet ederek onun Gunye adlı kitabına sokuşturdular."[303]

1) MEVLİT KANDİLİ:

Birçok mevlid toplantıları münkerden, bid'atlardan ve İslam'a muhalif olan şeylerden uzak değildir. Çünkü bunu ne Rasulullah (Sallallahu Aleyhi Vesellem), ne ashab, ne tabiin, ne dört büyük imamlar ne de islamı en iyi bilen ve en iyi yaşayan asırlardan birinde hiçbir kimse yapmış değildir. Çünkü bunun şer'i bir delili yoktur. Mevlithanlar çoğu kez şirke düşecek sözler söylerler. Mesela arada sırada "Meded ya Rasulullah!" veya "Bizlere imdat kıl!" "Ya Rasulullah yalnız sanadır itimadımız!" "Ya Nebiyullah kaldır bizden sıkıntıyı!" gibi yalnız Allah'a dua edip isteneceği şeyleri Rasulullah'tan (Sallallahu Aleyhi Vesellem) isterler.

Rasulullah (Sallallahu Aleyhi Vesellem) bu sözlere şahit olsaydı büyük şirkle onların üzerine hükmederdi. Zira darlıkta olan imdadına giden, sıkıntıları gideren, kendisine dayanılıp imdat istenilen yalnız Allah (Celle Celaluhu)'dır.

İşte bu konuda ayet ve hadisler :

1. "Yahut dua ettiği zaman darda kalmışa kim yetişiyor da kötülüğü (onun üzerinden kaldırıp) açıyor."(Neml, 62)

2. "De ki, doğrusu ben (kendi başıma) size ne zarar verme ne de fayda sağlama gücüne sahibim.(Cin, 21)

3. Rasulullah (Sallallahu Aleyhi Vesellem) şöyle buyurdu: "(Manevi olarak) bir şey istediğin zaman Allah'tan iste! Yardım talep ettiğin zaman yine Allah'tan yardım talep et!"(Tirmizi, sahih ve hasendır)

Birçok mevlidlerde Rasulullah (Sallallahu Aleyhi Vesellem) 'in kendi hakkında söylenmesini yasakladığı aşırı övgüler yapılmaktadır. Oysaki Rasulullah (Sallallahu Aleyhi Vesellem) bu gibi aşırı övgüleri şu sözü ile yasaklamıştır:

"Hıristiyanların Meryem oğlunu İsa (Aleyhi Selam) abarık sözlerle övdükleri gibi beni de öyle övmeyin. Ben ancak bir kulum, bana Allah'ın kulu ve Rasulu deyin." (Buhari)

Düğün ve başka mevlitlerde Allah'ın; Muhammed'i kendi nurundan, bütün eşyayı da onun nurundan yarattığını zikretmektedir. Oysa ki, bunları şu ayetler yalanlamaktadır:

"De ki, ben ancak sizin gibi bir beşerim, bana vahyedildi ki, sizin ilahınız tek bir ilahtır."(Kehf, 116)

Bilinen şu ki: Allah'ın Rasulu (Sallallahu Aleyhi Vesellem) bir ana-babadan yaratılmış olup Allah'ın vahyi ile şereflenmiş bir kuldur.

---

303 Ebcedil Ulum(2/349)

Ayrıca mevlit kitaplarında bütün alem Muhammed (Sallallahu Aleyhi Ve sellem)'in hatırası için yaratıldığı zikredilmektedir. Halbuki Kur'an bu iddiayı şu ayeti ile yalanlamaktadır:

"Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım."(Zariyat, 56)

(Yani alemin bir parçası olan cinler ve insanlar Muhammed (Sallallahu Aleyhi Ve sellem)'in şerefi için değil, Allah'a ibadet etmeleri için yaratılmışlardır.)

(Başka bir ayette de: "(Rasulum!) Biz seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik." (Enbiya, 107) ifade edilmektedir. Bu Kur'an'ı haber de alemin Muhammed (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) için değil, Muhammed (Sallallahu Aleyhi Ve sellem)'in alem için yaratıldığını açıkça beyan buyurmaktadır.)

Hıristiyanlar Mesih'in ve aile efradlarını doğum günlerini bayram olarak kutlarlar. Müslümanların da nebinin veya bazı şahışların doğum günlerini kutlamaları hıristiyanlardan esinlenme bir bid'at'tır. Oysaki Rasulullah (Sallallahu Aleyhi Ve sellem) şöyle buyuruyor:

"Kim bir topluma kendini benzetirse onlardandır." (Ebu Davud, sahihtir)

Çoğu kez mevlitlerde kadın, erkek karışık şekil bulunurlar ki, bu ayrıca islam'ın haram kıldığı bir davranıştır.

Ayrıca mevlit günlerinde yüz binlerce paralarla satın alınan rengarenk kağıtlar, kandiller biraz sonra yerlere atılarak ithal edildikleri kafir ülkelere para aşırmaktan başka hiç bir faydası yoktur. Hâlbuki Allah'ın Rasulu (Sallallahu Aleyhi Ve sellem), boş yere malın harcanmasını yasaklamıştır.

Böylesi merasimlerde süslenip püslenme, yemek hazırlama ile geçirilen vakitler çoğu zaman namazın terkine bile müncer olmaktadır.

Mevlidin sonunda Rasulullah'ın huzura geldiği inancıyla ayağa kalkarlar ki, bu da uydurulmuş yalandan başka bir şey değildir.

Çünkü yüce Allah şöyle buyuruyor: **"Onların (ölenlerin) gerisinde dirilecekleri güne kadar bir berzah (berzah dünya ile ahiret arasındaki engeldir) vardır."**(Mu'minun, 100)

Enes İbn Malik (rahimehullah) diyor ki: **"Ashabın yanında Rasulullah'tan daha sevgili kimse yoktu, buna rağmen ashab onu gördükleri zaman hoşlanmayacağını bildikleri için Rasulullah'a kıyam etmezlerdi."**(Ahmed, Tirmizi sahihtir)

Bazıları şöyle derler: "Mevlitte biz Rasullah'ın siretini okuyoruz bu suç mudur?"

Gerçek şu ki, onlar Rasulullah'ın siretine ters düşen yalan ve iftiralar kabilinden şeyler okuyorlar. Hem onun siretini senede bir defa değil, her zaman okunmalıdır. Ayrıca Rasulun doğduğu Rabiyel evvel ayı, onun ölüm ayıdır da. Dolayısıyla sevinç ayı olmaktan çok, üzüntü ayı olmalıdır. (Ki, islamda ne kimsenin doğumu için kutlama, ne de ölümü için matem törenleri tertipleme yoktur.)

Rasulullah'ın doğum gecesini kutlayanlar çoğu kez gece yarısına kadar uykusuz kalmakta, ya sabah namazını terk ediyorlar, ya da en azından cemaatla kılmayı kaçırıyorlar.

İnsanların çoğunun mevlit merasimine önem vermesi, onun şeriata göre uygun olmasını ifade etmez. (Çünkü islam bir demokrasi dini değil ki, çokluk nerdeyse, hak da orada olsun. Bütün insanlar hakka karşı çıkmış olsa, onu benimseyen tek bir kimse bulunmasa dahi "hak" yine haktır ve gerçek olan odur.

Yüce Allah şöyle buyuruyor: **"Yeryüzünde çoğunluğa uyarsan seni Allah'ın yolundan saptırırlar."**(En'am, 116)

Huzeyfe (radiallahu anhu) diyor ki: "Bütün bid'atlar sapıklıktır insanlar onu güzel görse de."

Hasan el Basri (radiallahu anhu) de diyor ki: "Daha öncekiler arasında sünnet ehli azınlıkta idi, gelecekte de azınlıkta kalacaktır. Zira onlar nimet bolluğu zenginlik içinde şımarmış olanların arasına katılmadılar. Din adına ibadet uyduran bid'atçıların, bid'atlarına iştirak etmediler. Rableriyle karşılaşıncaya kadar İslam sünnetleri üzerinde hayatlarına devam etmeye sabrettiler. Ey müslümanlar sizlerde öyle olunuz."[304]

2) REGAİP KANDİLİ*:*

Bu geceyi İhya etmek maksadıyla Recep ayının ilk Cuma gecesi yani akşamla yatsı arası kılınan on iki rek'atlık namazın ve bu gecenin fazileti hakkında dayanılan rivayet şudur: Enes İbn Malik (radıyallahuanhu) Allah Rasulu (sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini rivayet eder:

"Recep ayında orucun faziletini zikrettikten sonra, devamla) "O ayda bulunan İlk Cuma gecesinden gafil olmayın. Çünkü o, meleklerin regaip diye isimlendirdikleri bir gecedir. Kim recep ayının ilk Perşembe gününü oruç tutar ve o günün, akşamla yatsı arası on iki rekât namaz kılarsa, (namazın keyfiyetini açıkladıktan sonra) Allah-u Teala o kimsenin günahlarını bağışlar"[305]

İbnu'l-Cevzi bu hadis hakkında şunları söyler: "Bu hadis Allah Rasulu (sallalahu aleyhi ve sellem) üzerine uydurmadır. Ali İbn Abdullah İbn Cahdami bu rivayetiyle ilim ehli tarafından itham olunup yalancı sayılmıştır. Şeyhimiz hafız Abdulvahhab'ı şöyle derken işittim: Bu hadisin ravileri meçhuldür. Ravilerle ilgili bütün kitaplarda onları aradım ve bulamadım".[306]

İbnu'l-Cevzi sözüne şöyle devam eder: "Bu hadisi uyduran kimse bid'atında çok aşırı gitmiştir. Çünkü bu namazı kılan kimse önce gündüz oruç tutacaktır. Belki de o günün gündüzü çok sıcaktır, oruçlu olunca da akşam namazına kadar haliyle yemek yeme imkânı bulamayacaktır akşam namazından sonra, bu namaz için uzun tesbihat sebebiyle kıyamda ve secdede duracak gayet eziyet çekmiş olacaktır. Ben doğrusu ramazan ve teravih namazlarına nazaran insanların bunda, nasıl izdihamlaştıklarını kıskandım. Bilakis bu namaz halk indinde diğerinden daha büyük

---

304 Darimi(mukaddime 21)
305 Ebu Şame el-Baisu Ala inkari'l-Bida'i ve'l-Havadisi s. 39-40
306 Ebu Şame el-Baisu Ala inkari'l-Bida'i ve'l-Havadisi s.40 İbnu'l-Cevzi, el-Mevdu'at c.2 s. 125-126

ve değerlidir. Çünkü bu namazda diğer beş vakit namaza gelmeyenler hazır bulunuyor.[307]

Hafız Ebu'l-Hitab ise şunu söyler: "Regaib namazını uydurmakla ittiham edilen kimse Ali Ibn Abdillah İbn Cahdami'dir. Meçhul olan raviler üzerine uydurmuştur. Ki bunlar, kitapların hiçbirinde mevcut değildir.[308]

Hafız el-irakı şöyle der: "Rezin, kitabında bunu irad etmiştir. O uydurma bir hadistir"[309]

İmam Tartuşi şu sözünü ekler: "Receb ayındaki regaip namazı ise, Beyti'l-Makdis'de bizim bulunduğumuz yerde ancak h.448 senesinde ihdas (uydurulmuş) edilmiştir. Bundan Önce bu namazı ne gördük ve ne de duyduk".[310]

Görüldüğü gibi bu gecede mevlit okuma işi bu namaza nisbeten yeni sayılıp daha sonra uydurulmuştur.

3) Mİ'RAC KANDİLİ:

Recep ayının yirmi yedinci gecesidir. Sünnet ve Bid'atler kitabının yazarı (rh) recep ayındaki bid'atler bölümünde şunları söyler:

"Mi'rac kıssasını okuyup recep ayının yirmi yedinci gecesini kutlamak ve bazı insanların bu geceye has bazı zikir ye ibadette bulunmaları bid'attır. Recep, Şa'ban ve Ramazan aylarında okunan -gayrı sabit-dualar bid'at ve uydurmadır, şayet bunlarda bir hayır olmuş olsaydı bizden öncekiler bunda bizleri geçerlerdi. İsra, Mi'rac ve mezkûr ayın ihyasına dair hiç bir delil kaim olmamıştır".[311]

Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye'de Recep ayının yirmi yedinci gecesi ile ilgili olan namaz hakkında şöyle der:

"Muteber âlimlerin belirttiği gibi; İslam âlimlerin ittifakıyla bu, (namaz) meşru değildir. Bu ancak cahil ve bid'atçı kimseden sudur eder,"[312]

Bu gecede de mevlit okumak adet halini almıştır. Böylelikle bir bid'ata diğer bir bid'at eklenmiş olunmaktadır.

4) BERAAT KANDİLİ:

Beraat Kandili ise Şaban ayının ortasında olan geceye denilmektedir. Bu gecenin faziletiyle ilgili bazı rivayetler gelmiştir. Örnek olarak bir kaçını zikredelim.

Hz. Ali (radiyallahu anh)'dan Allah Rasulu (sallallahu aleyhi ve sellem) şunu demiştir: "Şaban ayının ortasında olan gece olunca, gecesini ihya eden gündüzünü de oruçlu geçirsin"[313]

---

307 Ebu Şame el-Baisu Ala inkari'l-Bida'i ve'l-Havadisi s.30. İbnu'l-Cevzi. el-Mevdu'at c.2s. 127
308 Ebu Şame el-Baisu Ala inkari'l-Bida'i ve'l-Havadisi s.40
309 Şukayri, Es-Sunenu ve'l-Mubîede'at s. 140
310 Tartuşi, El-Havadisu ve'l-Bid'a. S.133
311 Şukayri, Es-Sunenu ve 'l-Mubtedi'at s.143
312 Şukayri, Es-Sunenu ve 'l-Mubtede'at s.143

İmam Busiri şöyle der: "Bu rivayetin senedinde İbnu Ebi Sebure vardır. Asıl ismi, Ebu Bekr İbn Abdillah İbn Muhammed İbn Ebi Seburedir. İmam Ahmed İbn Hanbel ve Yahya İbn Ma'İn; bu adamın hadis uyduran bir kimse olduğunu söylediler."[314]

Diğer bir rivayet ise şöyledir: Ebu Musa el-Eş'ari (radiyallahu anh)'dan Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle demiştir: "Şaban'ın ortasında bulunan gecede Allah-u Teala mahlûkatına nazar eder. Müşrik ile cimri müstesna olmak üzere bütün mahlûkatını affeder.[315]

İmam Busiri der ki: "Ebu Musa'ya ait hadisin senedi zayıftır. Bu da Abdullah bin Lehi'a'nın zayıf oluşundandır. Birde Velid bin Müslim'in tedlis yapması söz konusudur.[316]

Yine başka bir rivayette de şöyledir: Hz.Aişe (radiyallahu anha)'dan; Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle demiştir: "Bu gecede Âdemoğlundan her doğacak ve ölecek olan yazılır. Ve yine bu gecede onların amelleri yükselir ve rızıkları iner".[317]

Hz. Aişe'nin Ebu Musa'nın rivayetine benzeyen başka bir hadisi daha vardır. İmam Beyhaki, iki rivayeti de Da'avat'ul-Kebir kitabında tahric ettikten sonra şöyle der: "Bu hadisin isnadında ve öncekinde de meçhul olan kimseler vardır. Diğeri birine inzimam edilince biraz kuvvet kazanır."[318]

Bid'at İle İlgili eserinde bu rivayetleri serd eden Ebu Şame akabinde şunu söyler: 'Bu rivayetlerde hususi bir namazın beyanı yoktur. Ancak bu gecenin faziletini belirtmektedir. Geceyi ihya etmek ise bütün senenin gecelerinde olduğu gibi müstehabtır. Mahzur ve münker olan şey. Bazı geceleri hususi bir keyfiyette hususi bir namazla tahsis etmek, Cuma, Bayram ve Teravih gibi ve bunu da islam'ın şiarından olan mezkûr ibadetler gibi izhar etmektir.[319]

Ancak bu rivayetlerde zikrettiğimiz rivayetlerden hiç birisi sahih değildir.

BERAAT KANDİLİNDE KILINAN NAMAZ

Allame Ali ibn İbrahim bu namaz hakkında şöyle der: "Şaban ayının ortasında geceleyin kılmak üzere ihdas edilen (Uydurulan) onar defa ihlas suresi okumak suretiyle cemaatle kılınan Cuma ve Bayramlardan daha fazla önem verilen yüz rek'atlık elfiye namazına gelince, hakkında ancak ya zayıf ya da uydurma haber ve eser gelmiştir. Kut'ul-Kulub ve Ihyau Ulumu'd-Din sahiplerinin zikretmesine veya Salebi tefsirin kadir gecesi olduğunu söylemesine aldanma.'[320]

---

313 ibn Mace(1388) Beyhaki, Fedailu'l-Evkat(24) Şuabu'l-İman(3542) İbnu'l-Cevzi, El-ilelu'l-Mutenahiye(2/71)
314 Busiri, age c.2s.10
315Busayri, Misbahu'z-Zucace fi Zevaidi İbn Mace c.2 s. 10
316 age c.2 s.11
317 İmam Beyhaki, Ed-Da'avatu'l-Kebir el yazma)EbuŞame el-Baisu Ala inkari'l-Bida'i ve'l-Havadisi s. 35
318 İmam Beyhaki, Ed-Da 'vatu'l-Kebir (el yazma)
319 Ebu Şame el-Baişsu Ala inkari'l-Bida'i ve'l-Havadisi s. 35
320 Muhanmed Tahir Bin Ali el-Hindi, Tezkiratil-Mevduat s.45

Hafız İraki Şöyle der: 'Beraat namazı hakkındaki hadis batıldır'[321] İbnu'l-Cevzi de: 'Şüphesiz bu hadis uydurma" demektedir'[322] Şeyhu'l-İslam ibnu Teymiyye de buna benzer söz söylemiştir.[323]

BU NAMAZIN ÇIKIŞ TARİHİ:

İmam Tartuşi şöyle anlatır: "Bana Ebu Muhammed el-Makdisi haber vererek dedi ki: Bu, bizde ilk olarak 448 h. senesinin evvelinde ihdas edilmiştir. Nablus şehrinde İbnu Ebi'l-Hamra adıyla tanınan birisi Beyt'ül-Makdis'e geldi Güzel tilaveti vardı, kalktı ve Mescidi Aksa'da Şaban ayının ortasında (15'inde) bulunan gecede namaz kıldı arkadan ona birisi uydu ondan sonra bir başkası daha sonra bir diğeri eklendi, neticede namazı bitirinceye kadar kalabalık bir cemaat oldu. Gelecek sene yine geldi ve arkasında birçok insan bu namazı kıldı. Mescide bu yayıldı. Böylelikle Mescidi Aksa'da ve insanlarının evlerinde bu namaz intişar etti. Daha sonra bir sünnetmiş gibi günümüze kadar bu namaz devam edegeldi.[324]

Nitekim aynı şekilde bu gecenin İhyası için camilerde mevlit okunmaktadır. Bunun sebebi ise şeytanın bu cahillere amellerini süslü ve meşru göstermesidir.

Bazı kimseler insanların manevi gıdalarını tıkadığımız İddiasıyla bu makaleyi hoş görmeyebilirler. Ancak bu gibi kardeşlerimize Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem)'in Hz. Aişe(radiyallahu anha)'dan gelen sahih bir hadisi şerifi hatırlatmak isteriz.

"Kim bizim üzerinde bulunmadığımız bir ameli işlerse, o amel merduttur'[325]

Binaenaleyh, sahih delillere dayanmayan herhangi bir amel manevi bir gıda değildir.

Cenabı Hak cümlemize hakkı hak bilip ona tabi olmayı ve batılı da batıl bilip ondan kaçınmayı nasip eylesin ve bizleri kendi rızasına uyguna ameller İşlemeyi nasip ve müyesser kılsın.

---

321 Şukayri, Es-Sunenu ve'l-Mubtede'at s. 144
322 ibnu'l-Cevzi, el-Mevdu'at c.2 s. 127
323 İktidau's-Sıtatu'l-Mustakim c. 2 s. 632,639
324 Tartuşi, El-Havadisu ve'l-Bida'u s. 132
325 Buharı, Müslim

Oruç tutmanın yasaklandığı günler;

1- Bayram günleri

Ebu Sa'id (radıyallahu anh) anlatıyor: "Rasulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "İki günde oruç câiz olmaz: Fıtır günü (Ramazan bayramının birinci günü) ve Nahr günü."[326]

2- Teşrik günleri

Nübeyşe el-Hüzeli (radıyallahu anh) anlatıyor: "Rasulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Teşrik günleri, yeme-içme ve Allah'ı zikretme günleridir."[327]

3- Tek Cuma günü

Ebu Hüreyre (radıyallahu anh) anlatıyor: "Rasulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Sizden hiç kimse, cum'agünü oruç tutmasın. Ancak bir gün önceden veya sonradan oruç tutuyorsa bu takdirde cum'a günü de oruç tutabilir." Müslim'in bir rivayetinde şöyle gelmiştir: "Cum'a gecesini, diğer geceler arasında gece namazına tahsis etmeyin, cum'a gününü de diğer günler arasında oruç günü olarak tayin etmeyin, ancak birinizin tutmakta olduğu oruç arasına denk gelirse o hariç."[328]

4- Farz olan hariç cumartesi günleri

Abdullah İbnu Büsr es-Sülemi, kızkardeşi es-Sammâ (radıyallahu anh)'dan naklediyor: "Rasulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Cumartesi günü oruç tutmayın, ancak Allah'ın size farzettiği şeyde o gün oruç tutarsınız. Biriniz yiyecek nev'inden bir şey bulamaz da sadece üzüm (asması) kabuğu veya bir ağaç çöpü bulacak olsa onu ağzında çiğnesin (ve yine de cumartesi günü oruçlu olmasın)."[329]

5- Şekk gününde:

Sıla İbnu Züfer anlatıyor: "Biz, Şabandan mı, Ramazandan mı olduğu şüphe edilen günde Ammâr (radıyallahu anh)'ın yanında idik. Bize kızartılmış bir koyun getirildi. Cemaatten biri: "Ben oruçluyum" diyerek geri çekildi. Ammâr: "Kim bugün oruç tutarsa, muhakkak olarak Ebu'l Kâsım aleyhissalâtu vesselâm'a isyan etmiştir" dedi"[330]

Ebu Hüreyre (radıyallahu anh) anlatıyor: "Rasulullah (aleyhissalatu vesselam) buyurdular ki: "Sizden kimse, ramazanı bir veya iki gün önceden oruç tutarak karşılamasın. Eğer bir kimse, önceden oruç tutmakta idiyse, orucunu tutsun."[331]

6- Dehr orucu

---

326 Buhari, Savm 67, Fadlu's-Salât 6, Cezâu's-Sayd 26 Müslim(827) Ebu Dâvud(2417) Tirmizi(772).
327 Müslim(1141)
328 Buhari, Savm 63; Müslim, Sıyâm 147, 148; Ebu Dâvud(2420) Tirmizi(743).
329 Ebu Dâvud(2421) Tirmizi(744); İbnu Mâce(1726); Sahihu İbni Mace(1403) İrva(960)
330 Ebu Dâvud(2334); Tirmizi(686); Nesâi(4, 153); İbnu Mâce(1645) el İrva(961)
331 Buhari, Savm 14; Müslim(1082); Ebu Dâvud(2335); Tirmizi(684); Nesâi(4, 149).

İbnu Ömer (radıyallahu anhümâ) anlatıyor: "Rasulullah (aleyhissalatu vesselâm) buyurdular ki: "Kim ebed orucu tutarsa, ne oruç tutmuş, ne iftar etmiştir."[332]

7- Kadın kocasından izinsiz nafile oruç tutamaz;

Ebu Hureyre r.a.'den; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; Kadın kocasının yanında ancak onun izniyle (nafile) oruç tutabilir."[333]

8- Şaban ayının ikinci yarısı:

Ebu Hüreyre (radıyallahu anh) anlatıyor: "Rasulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Şaban ayı yarılandı mı artık oruç tutmayın."[334]

9- Üç aylarda oruç:

Bu konuda sahih bir şey yoktur. Özellikle Recep ayına has bir fazilete delil yoktur.

Haraşe Bin Hurr'den; Ömer r.a. Recep ayında oruç tutanları dövüyor ve diyordu ki; "Yeyiniz! Bu aya ancak cahiliyedekiler tazim ederdi."[335]

İbni Ömer r.a. Recep ayına tazim edenlerden hoşlanmazdı.[336]

332 Nesâi(4, 205, 206) bkz: Müslim(1161)
333 Buhari(5192) Müslim(1026)
334 Ebu Dâvud(2337); Tirmizi(738) Sahihu Ebu Davud(2049)
335 İbni Ebi Şeybe sahih isnad ile; el İrva(957)
336 İbni Ebi Şeybe sahih isnad ile; el İrva(958)

Aşure gününde yapılan bidatler;

Sürme çekmek, musafaha yapmak, aşure yemeği pişirmek, sevinç gösterisi, gusül, kına yakmak, hüzün günü olarak değerlendirmek, o günü açlık ve susuzluk günü yapmak, ağıt yakmak, zincirlerle dövünmek bütün bunlar aşure günü yapılan çirkin fiillerdir. Ne peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den, ne sahabeden, ne de tabiinden bu konuda gelen bir şey yoktur. "Kim aşure gününde ev halkına bolluk gösterirse Allah bütün sene ona bolluk verir" sözü ise Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem adına uydurulmuş bir yalandır.[337]

Ankara'da sapık bir takım Rıfai tarikatı mensupları aşure gününe kadar on gün boyunca akşamları toplanır, Kerbelayı yad ederler, siyah elbiseler giyerler, su içmezler, matem ilan ederler. Bu sapıklıkları çıkaranlar, şeytanın adımlarını takip ederken, iyi bir iş yaptıklarını zannederler. Sapmaktan ve saptırılmaktan Allah'a sığınırız.

"**Kâfirler, beni bırakıp da kullarımı dostlar edineceklerini mi sandılar? Biz cehennemi kâfirlere bir konak olarak hazırladık. De ki: Size, (yaptıkları) işler bakımından en çok ziyana uğrayanları bildirelim mi? (Bunlar;) iyi işler yaptıklarını sandıkları halde, dünya hayatında çabaları boşa giden kimselerdir**."(Kehf 102-104)

---

337 bkz. Mecmuul Fetava(25/299)

HAC İLE İLGİLİ BİDATLER

İhramdan Önceki Bidatler;

1- Şehir çıkışında seferîliği terk (Elbani Haccetun Nebi s.105)

2- Hac yolculuğunun ardından ev temizliğinin terk edilmesi. (el-Medhal 2/67)

3- Hac yolculuğuna çıkarken iki rekat namaz kılıp bu namazda Fatiha'dan sonra İhlas suresini okumak ve namazdan sonra "Allahumme bike enteşertu" duasını okumak. (Haccetun Nebi s.106)

4- Hacı yolcularken ve hacıları karşılarken zikir ve tekbirde sesi yükseltmek, musiki ve ezan okumak. (el-Medhal 4/322, Mecelletul Menar 12/271)

5- Kabe örtüsü ile kutlama yapmak.(el-Medhal 4/213, el-İbda 131, Tefsirul Menar 10/358)

6- Bazı sufilerin iddia ettiği gibi Allah ile ünsiyet için yalnız yolculuk yapmak. (Haccetun Nebi s.107)

7- Tevekkül iddiası ile azıksız yola çıkmak (Haccetun Nebi s.108, Telbisu İblis 168)

8- Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, sahabeler veya Salihlerin kabrini ziyaret amacıyla yolculuk (İbn Teymiye Mecmuatur resail 2/411)

9- Erkeğin, hac yapmak isteyen eşine, beraberinde mahremi olmadığı için hacca gitmesi caiz olmayacağı durumda, kendisini de yanında götürmesini şart koşması (Şukayri es-Sünen vel Mubtediat 109)

10- Tebuk'ten dönerken silah teşhir etmek (el-İhtiyarat 70)

11- Kadının, kocasının izni olmadan hac yapması (el-İhtiyarat 70, İbn Useymin 16)

12- Kadının yanında mahremi olmadan haccetmesi. (İbn Useymin s.17-19)

Hacda Vekalet:

13- Başkası adına yalnızca mal almak için hac yapmak(İbn Useymin s.21)

14- Kendisi farz olan haccı eda etmeden başkası adına vekaleten hac yapmak

15- Tamahkarlık ederek birden fazla hacı adına vekaleten bir hac yapmak

16- Vekaleten haccın, ancak akrabalar adına olursa sahih olacağına inanmak

17- Hac menasikleri esnasında vekalet verenin adının anılması gerektiğine inanmak

İhramla ilgili Bidatler:

18- İhramın terlikler olmadan olmayacağına inanmak (İbn Useymin Delilul Ahta s.24)

19- Mikatta ihramı terk etmek (Delilul Ahta s.23)

20- Mikat yeri Cidde olmayanların Cidde'de ihrama girmesi

21- Sevap kastıyla mikattan önce ihrama girmek (Haccetun Nebi s.111)

22- İhram esnasında sarınmak (Haccetun Nebi s.111, Telbisu İblis 167, Delil s.25)

23- Niyeti telaffuz etmek (Mecmuul Fetava 22/222)

24- Hiç konuşmadan hac yapmak (el-İktizaus Sıratil Mustakim 1/326)

25- Cemaat halinde tek ses ile telbiye okumak (el-Medhal 2/221)

26- Telbiye yeri olmayan yerlerde mesela ihramdan önce veya Akabe cemresinden sonra telbiye yapmak

27- İhram anında iki rekat namaz kılmak gerektiğine inanmak (Delilul Ahta 25)

28- Bazılarının mescidi Haram'dan ihrama girmenin gerektiğine veya bunun daha faziletli olduğuna inanması (Delil s.27) Bazıları da Kabenin oluğunun altında ihrama girmeyi vacip zannediyor!

29- Teftiş noktasında ihram elbisesini çıkarıp bu noktayı geçince tekrar giymeleri

30- Hayızdan temizleninceye kadar ihramı terk etmek.

31- Üç haccın menasiklerini ayırmamak

32- İhramlının gusletmesinin caiz olduğuna inanmak

33- Bazı hacıların şemsiye veya başka bir şeyle gölgelenmeyi sakıncalı zannetmesi

34- Menasiklere girişten önce ihram elbisesine güzel koku sürmek

35- Mahrem olmayan erkeklere, kadınların örtünmemesi(el-Minzar 92)

36- Umreler arasında muvalat (peşpeşe yapmak) (Haccetun Nebi 135, Mecmuul Fetava 26/26)

37- Kadınların erkek elbisesine benzer şekilde giyinmesi (el-Minzar 92)

38- Kadınların beyaz ihrama girmesinin faziletli olduğunu sanmak (el-Minzar 97)

39- Kadınların sakıncalı olacağı zannıyla ihramda altın takmaması (Min Muhalifatil Hac 41)

40- Koltukaltı yolmanın ve tırnak kesmenin ihramın sünnetlerinden olduğuna inanmak ve bazılarının ihrama gelinceye kadar bunu yapmak için şer'i olarak belirlenmiş vakti geciktirmesi (Min Muhalifatil Hac ve Umre 39)

41- Bazı hacıların kurban kesmeye niyet etmemişse de saçlarından ve tırnaklarından almaktan çekinmesi

42- Bütün iplikli şeylerin ihrama zarar vereceğini zannederek bağcıklı ayakkabı ve saat kullanmamak (el-Minzar 102)

43- İhram için sakıncalı zannederek gözlük ve yüzük kullanmamak

44- İhram elbisesi için niyet etmeyerek bunu başka giyinmelerden ayırmamak (Min Muhalifatil Hac 38)

45- Zilhuleyfe'deki kuyuya Ali kuyusu demek ve orada Ali ra.'ın cinlerle savaştığına, oraya bereket duası yaptığına inanmak (Mecmuul Fetava 26/99)

46- Bazı erkeklerin telbiyede sesini yükseltmemesi (Delilul Ahta 28)

47- Hac ve Umre yapan kimsenin mescidi Haram'da muin kapısından girmek gerektiğine inanması (delilul Ahta 30)

48-Mescidul Harama girerken sünnette gelmemiş olan dualar yapmak (Delilul Ahta 30)

49- Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ve sahabelerden gelmeyen telbiye sigalarına devam etmek

Tavaf ve Mescide Girişle İlgili Bidatler:

50- Tavaf için gusletmek (Haccetun Nebi 113, Mecmuatur Resail 2/398)

51- Mescidi Harama giren ihramlının Kudüm tavafından önce tahıyyetul mescid namazı kılması (Mecmuul Fetava 26/120, Haccetun Nebi 114)

52- Hacerul Esvedi selamlarken namazdaki gibi el kaldırmak (Zadul Mead 2/225 Sifrus Sade 70)

53- Hacerul Esved yanında uzun beklemek

54- Hacerul Esvedi öpmeden tavafın sahih olmayacağına inanarak izdiham yapmak (Delilul Ahta 33,34)

55- Hacerul Esvedi selamlarken ona yönelmenin vacip olduğuna inanmak

56- Bazı kadınların kabeyi görünce haykırarak seslerini yükseltmeleri

57- Kabeyi görünce fatiha okumak

58- Tavafta sağ eli sol el üzerine bağlamak (el-Medhal 1/122)

59- Kabe oluğunun altında “Allah’ım! Senin gölgenden başka gölge olmayan günde beni gölgelendir” diye dua etmek (Haccetun Nebi 116)

60- İki Şamî rükünleri ve makamı öpmek, selamlamak (Mecmuul Fetava 26/121)

61- Her şavt için bir dua belirlemek (Delilul Ahta 37)

62- Tavafın her şavtında remel yapmak (Delilul Ahta 36)

63- Bazı insanların tavafta Hicr kapısından girip ikinci kapıdan çıkması (Delilul Ahta 380)

64- Rüknü Yemaniyi öpmek (Medhal 4/224, Delilul Ahta 35)

65- Hacerul Esved ve Rüknü Yemaniyi sol el ile mesh etmek (Delil 35)

66- Kabenin iplerini ve makamı mesh etmek (Mecmuul Fetava 26/121)

67- Hacerul Esved ve Rüknü Yemaniyi selamlamanın ibadet değil teberrük olduğunu zannetmek(Delil 35)

68- Mescidul Haram’a her girişte tavafın, haccın bir gereği olduğuna inanmak

69- Kudüm tavafının Arafat dönüşünde olduğunu sonra ifada tavafı olduğunu zannetmek

70- Tavafın yedi şavtını tamamlamadan ayrılmak

71- Tavafın tevriye günü Mina’ya çıkmadan önce yapılmasının vacip olduğuna inanmak

72- Tavaf Mescidul Haram’ın avlusunda olmazsa sahih olmadığını zannetmek

73- Urvetul Vuska’ya eliyle ulaşanın, “Urvetul Vuska”ya tutunmuş olacağını zannetmek (el-Bais 69, el-İbda 165)

74- Yağmur altında yapılan tavafın geçmiş günahların affına sebep olacağını zannetmek (Haccetun Nebi 118)

75- Tavafa Hacerul Esved’den değil de Kabe kapısından başlamak (Delil 41)

76- Tavaf rekâtını uzatmak ve sonunda dua etmek (Delil 47)

77- Veda tavafından sonra geri çekilmiş olmak için Mescidul Haram’dan çıkmak (Mecmuul Fetava 26/143, Minzar 99)

Sa’y İle İlgili Bidatler:

78- Sa’y esnasında ıztıba (sarınmak)

79- Namazı kılmış olsa da cemaate uymak için tekrar say yapmak (Haccetun Nebi 121)

80- Safa ve Merve arasında yürümek için abdest almak ve böyle yapanın her adımına yetmiş bin derece verileceğini zannetmek (Haccetun Nebi 119)

81- Duvara yapışıncaya kadar Safa'ya çıkmak (A.g.e. 119)

82- Sa'yi 14 şavt ile Safa'da bitirmek (Delil 54, Haccetun Nebi 120)

83- Nafile sa'y yapmak (Delil 55)

84- Sa'y bittikten sonra iki rekat namaz kılmak (Mecmu 26/171)

85- Sa'ye başlarken namazdaki gibi elleri kaldırmak (Delil 51)

86- Sa'y'de iki yeşil bayrak arasında şiddet yapmamak (Delil 51)

87- Safa'dan Merve'ye bütün say boyunca remel yapmak (Delil 51)

88- Kadınların iki bayrak arasında erkekler gibi şiddet yapması (Delil 52)

Mina İle İlgili Bidatler:

89- Mina'da telbiyeyi yüksek sesle yapmamak (Delil 62)

90- Mina'da gecelemeden mubaşeret için Arafat'a gitmek(Delil 62)

91- Teşrik günlerinde Mina'da gecelememek ve gevşeklik göstermek

92- Arafat gecesi Mina'da mumlar yakmak(Mecmu 26/131, Haccetun Nebi 122)

Arafat İle İlgili Bidatler:

93- Hilal konusunda hata korkusuyla 8. gün Arafat dağında ihtiyat zamanı ile durmak (Haccetun Nebi 122)

94- Mekke'den Arafat'a 8. gün çıkıp gece varmak (el-Bais 69-70)

95- Arafat gecesi Arafat dağında ateş ve mumlar yakmak (el-Bais 69, Mecmuul Fetava 26/131, İtisam 2/273, EL-İbda 305)

96- Arafata yaklaşıp cebeli Rahme'yi görünce tesbih, tahmid, tehlil ve tekbir getirmek (Haccetun Nebi 124)

97- Güneş batmadan önce Arafat'tan çıkmak(Delil 68)

98- Arafat'ta susmak, duayı terk etmek, faydasız şeylerle vakit kaybetmek (Haccetun Nebi 124, Medhal 4/229, Delil 68)

99- Arafat'ta ilal dağına çıkmak gerektiğine inanmak, kıble arkasında kalsa bile ona yönelmek (Mecmuatur Resail 2/380, İhtiyarat 69, el-Medhal 4/227 Delil 167)

100- Cebeli Arafattaki kubbeyi "Kubbetu Adem" diye adlandırıp Kabeyi tavaf eder gibi onu tavaf etmek (İktiza 2/801, Medhal 4/237, Mecmuul Fetava 26/133)

101- Arafattaki ağaçların yaprak veya dallarını koparmanın caiz olmadığına inanmak (Mecmuatur Resail 1/279)

102- Arafatta vakfe yapanın Arefe günü oruç tutması (Delil 66)

103- Mekkeli imamın Arafatta namazı bitirince "Namazı tamamlayın biz seferiyiz" demesi (Haccetun Nebi 128)

104- Arafat günü doğanın meziyetli ve bereketli olduğuna inanmak

105- Bazılarının Arafe günü hac biter zannetmesi

Müzdelife İle İlgili Bidatler:

106- Özürlü olmadığı halde Müzdelife'den gece yarısından önce çıkmak(Haccetun Nebi 126)

107- Müzdelife'ye varmadan önce konaklayıp fecre kadar kalmak (Delil 72)

108- Akşam ve yatsı namazını Müzdelife yolunda kılmak (Minzar 100, Ravzatun Nediye 1/267)

109- Müzdelifede sabah namazını vaktinden önce kılmak (Delil 73)

110- Müzdelife gecesini namaz ve kıraat ile ihya etmek (Delil 74)

111- Müzdelifede kalmak için gusletmek (Mecmuatur resail 2/280)

112- Güneş doğana kadar müzdelifede kalmak ve kuşluk namazını orada kılmak (Delilul Ahta 75)

Cemreleri Taşlama İle İlgili Bidatler:

113- Cemre taşlaması için gusletmek (Haccetun Nebi 131, Mecmuatur Resail 2/380, Delil 78)

114- Atmadan önce taşları yıkamak (Haccetun Nebi 131)

115- Taşları atarken sünnet olan tekbirdir. Bunun yerine "sadaka va'duhu..." okumak veya tekbir haricinde zikirler yapmak bidattir. (Haccetun Nebi 131)

116- Taşları vaktinden önce atmak (Minzar 103, Delil 83)

117- Zaruret olmadan taş atmak için başkasını vekil yapmak (Delil 80)

118- Taşları bir seferde tek avuçla atmak (Delil 85)

119- Taşları fazla veya az atmak (Delil 80, 84)

120- Taşları atarken parmakların şeklini belirlemek (Haccetun Nebi 132)

121- Çeytanın orada mevcut olduğuna inanmak (Delil 78)

122- Cemre akabesinden sonra dua etmek

Kurban, Tıraş Olmak ve Saçları Kısaltmak İle İlgili Bidatler:

123- Bazılarının Temettu hedyini Mekke'de Nahr gününden önce kesmesi (Haccetun Nebi 132, Delil 78)

124- Başın dörtte birini kısaltmak (Haccetun Nebi 132)

125- Traş olurken kıbleye yönelmeyi müstehap saymak (Haccetun Nebi 133)

126- Traş olurken "Elhamdulillahi ala ma hedana…." Duasını okumak (Haccetun Nebi 133)

127- Bayram namazını Mina'da Nahr günü kılmayı müstehap saymak (Mecmuul Fetava 26/170)

128- Hediy ile Udhiye kurbanlarının arasını ayırmamak

129- Hediy kurbanından yenilmeyeceğini sanmak

130- Umre için hedy kesmeyi vacip sanmak

131- Hedyi olmayanın temettu haccının sahih olmayacağını zannetmek

132- Bazı cahillerin traş olmayı menasiklerden olduğuna inanması.

Bunlardan başka; cebeli nur, Sevr, cebelu Rahme (ibil dağı) Cidde'de Havva'nın kabri gibi yerlerin kudsiyetine inanarak ziyaret etmek, kabirlerdekine seslenerek dua etmek, oralara mektup bırakarak Allah'ın bunu onlara ulaştıracağına itikad etmek gibi bidatler vardır. Cenazelerle ilgili bidatler bölümünde kabirlerle ilgili bidatler geçmişti.

Muska takmak

Ukbe Bin Amir r.a.'den; "Birisi beyat ederken Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ondaki muskayı kopardı ve buyurdu ki; "Kim muska asarsa şirk koşmuştur."[338]

İbnu Mes'ud radıyallahu anh anlatıyor: "Rasulullah aleyhissalâtu vesselâm'ı işittim, diyordu ki: "Rukyelerde, temimelerde (muskalarda), tivelelerde (muhabbet muskası) bir nevi şirk vardır." Bunu işiten bir kadın atılarak, (İbnu Mes'ud'a): "Böyle söylemeyin, benim gözüm ağrıyordu. Falan yahudiye gittim geldim. O bana rukye yaptı. Ağrım kesildi" dedi. Abdullah İbnu Mes'ud radıyallahu anh tereddüt etmeden, "Bu (ağrı) şeytanın işiydi, o eliyle dürtüyordu, sana rukye yapılınca vazgeçti. Bu durumda sana Rasulullah aleyhissalâtu vesselâm gibi, şöyle söylemem kâfidir: "İzhebi'l-bâs Rabbe'n-nâs eşfi ente'ş-Şâfi, Lâ şifâe illâ şifâuke, şifâen lâ yuğâdiru sakamen. (Ey insanların Rabbi, acıyı gider, şifa ver, sen Şafisin. Senin şifandan başka bir şifa yoktur, hiçbir hastalığı terketmeyen bir şifa istiyorum.[339]

Cabir radıyallahu anh anlatıyor: "Rasulullah aleyhissalâtu vesselâm'dan nüşre hakkında sorulmuştu: "O şeytan işidir!" buyurdu."[340]

İsa İbnu Hamza rahimehullah anlatıyor: "Abdullah İbnu Ukeym radıyallahu anh'ın yanına girdim. Kendisinde kızıllık vardı. "temime (muska) takmıyor musun?" diye sordum. Bana şu cevabı verdi: "Bundan Allah'a sığınırım. Zira Rasulullah aleyhissalâtu vesselâm şöyle buyurmuştu: "Kim bir şey takınırsa, ona havale edilir."[341]

338 Ahmed sahih senedle; Sahiha(492)
339 Ebu Davud(3883) Sahihu Ebu Davud(3288) Sahihu İbni Mace(2845) Sahiha(331)
340 Ahmed(13621) Ebu Davud(3868) sahihtir.
341 Tirmizi(2072) Sahihu Tirmizi(1691)

EBCEDCİLİK BİDATİ

Ebced hesabı, büyü ve tılsım yapımında istifade edilen, gelecekten bazı haberler vermek için de kullanılan bir sihir dalıdır. İbni Abbas r.a.'den rivayet edilen hadiste buyrulur ki; "**Yıldızlara bakan ve ebced harfleriyle uğraşan kimselerin Allah katında hiçbir nasibi yoktur**."[342]

Yine İbni Abbas r.a.'ın rivayet ettiği merfu hadiste buyrulur ki; "Kim yıldızlardan bir ilim elde ederse, sihirden bir şube elde etmiştir."[343]

Abbas r.a. der ki; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber Medine'den çıktım. Sonra Medine'ye dönüp baktı ve buyurdu ki; "Eğer onları yıldızlar saptırmazsa, Allah bu ülkeyi şirkten temizler."[344]

Cifr, ebced, cümmel vs. gibi adlar verilen rakam değerli harf sistemiyle olayların zamanını, yerini, durumunu, sırrını keşfetmek için yapılan bu hurâfecilik işlemine "hurûfîlik" adını verebiliriz. Tarihte bu adla ünlenmiş bir ekol de bulunmaktadır. İran'lı Fazlullah Hurûfî (ö. 1394) adlı bir şeyhin kurduğu bu tarikatta, görülmeyen güçleri harekete geçirmek ve tabiat üstü kuvvetleri kullanmak için birtakım harf, rakam ve şekillere özel anlamlar yüklenir.

İmam Şatıbi r.a. diyor ki; "Birçok insan Kur'an üzerindeki iddialarında sınırı aşmışlar ve ona tabiat ilimleri, matematik, mantık, ilm-i huruf gibi öncekilerin – sonrakilerin bütün ilimlerini yüklemişlerdir. Bu iddia yanlıştır. Kaldı ki, sahabe, tabiun ve selefi Salihin, Kur'anı ve Kur'an ilimlerini, Kur'anda bulunan esrarı en iyi bilen kimselerdi. Bununla birlikte onlardan hiç kimsenin bu iddia doğrultusunda söz ettiği bize gelmemiştir. Onlar, Kur'andan sadece tevhid delilleri, teklifi hükümler, ahiretle ilgili hükümler ve bunlarla ilgili konuların ispatına çalışmışlardır. Eğer onların bu iddia doğrultusunda çabaları olsaydı meselenin esasına delalet edecek şeyler mutlaka bize ulaşırdı. Böyle bir şey ulaşmadığına göre bu iddianın onlarda mevcut olmadığı anlaşılır. Bu da Kur'anda onların iddia ettiği gibi bütün ilimlerin esaslarının bulunmadığına bir delildir.

Evet Kur'an bazı ilimleri içermektedir, ancak bunlar Arapların bildikleri ilimlerdir. Yahut onların bildikleri ilimler üzerine kurulu olan ve akıl sahiplerinin taaccüp ettiği, işaretleri gösterilmedikçe yolları aydınlatılmadıkça üstün akıl sahiplerinin dahi kavrayamayacağı türdendir. Kur'anda bunların dışında başka bir şeyin bulunması noktasında ise cevap; hayır olacaktır.

---

342 sahihtir. İbn Vehb el-Cami (no:669) İbni Ebi Şeybe (6/129) Beyhaki Şuabul İman (5196) Abdurrazzak (19805) Mamer b. Raşid Cami (410) İbnul-E'rabi Mucem (4/191) İbn Abdilberr Camiul Beyanil İlm (937) Hatib ve İbn Merduye'den naklen: Suyuti Durrul Mensur (4/107-108) İbn Receb Fethul Bari (3/142) İbn Receb Fadlu İlmi Selef (s.2) Minahul Celil (16/131) İbn Hacer Fethul Bari (11/351) Suyuti İtkan (1/241) merfuan zayıf senedle; Taberani (9/254) isnadında Halid b. Yezid el-Umeri vardır. Mecmauz Zevaid (5/117) Deylemi (3250) Suyuri Camiüs Sağir (4408) Daiful Cami (3092) Feyzul Kadir (4/23) Silsiletuz-Zaife (417) Durrül Mensur (3/331) Teysirul Azizil Hamid (s.363) Kenzul Ummal (29154) Subulul Hedyi ver Reşad (3/394) ancak bu rivayetin de şahitleri vardır. Humeyd b. Zencuye bu rivayeti Yahya b. Eyyub - Abdullah b. Tavus - babası - İbn Abbas isnadıyla sahih olarak rivayet etmiştir.

343 Sahihtir. İbni Ebi Şeybe(6/129) Elbani Sahiha(793) Ebu Davud(3905) İbni Mace(3726) Ahmed(1/227,311) Harbi Garibul Hadis(5/195)

344 Ebu Ya'la(12/6709-6714) Heysemi Maksadu Ali(612-613) Mecmauz Zevaid(3/299) Metalibu Aliye(663-64) Taberani'den; Cemül Fevaid(7623) zayıf ravisi vardır.

İddia sahipleri muhtemelen kendilerine şu ayetleri delil getirirler; “**Sana; her şeyi açıklayan, hidayet ve rahmet, müslümanlara da bir müjde olan kitabı indirdik.”(Nahl 89) “Biz, kitabta hiçbir şeyi eksik bırakmadık**.”(En’am 38) Ayrıca onlar surelerin başında bulunan harfleri – ki bunlar Arapların yabancı oldukları şeylerdi – özellikle Ali r.a. olmak üzere seleften bazılarından nakledilen sözleri delil getirmektedirler.

Delil olarak kullandıkları ayetlerden maksat, müfessirlere göre yükümlülük ve Allah’a karşı kulluk icrasında gerekli olan hususlarla ilgili şeylerdir. İkinci ayette ise levhi mahfuzdan bahsedilir…

Sure başlarındaki harflere gelince, alimler bunlar hakkında Arapların bilgisi bulunduğunu gerektirecek şekilde açıklamalar getirmişlerdir. Mesela bunlara siyer müelliflerine göre, Arapların ehli kitaptan öğrendikleri cümmel hesabı gibi yorumlar yapılmıştır. Yahut bunların Allah’tan başka kimsenin bilemeyeceği müteşabihattan olduğu söylenmiştir. Bunları Arapların hiç bilmediği şeklindeki yorumlara gelince, bu asla caiz değildir ve seleften hiç kimse böyle bir iddiada bulunmamıştır. Dolayısıyla iddiacıların elinde kendi davalarına delalet edecek hiçbir delilleri yoktur. Ali r.a.’den ve başkalarından nakledilen şeyler sabit değildir. Kur’anın gerektirdiği şeylerin inkarı caiz olmadığı gibi, ona onun gerektirmediği şeylerin nispeti de caiz değildir. Dolayısıyla onu anlamak için özellikle Araplara nispet edilen ilimlerle yetinmek gerekir.

Kur’andaki hükümlere ancak bu yolla ulaşılır. Kuranı anlamak için bundan başka yollar arayanlar, onu asla anlayamayacaklar, Allah ve Rasulüne kasdetmedikleri anlamları nisbet edecekler, onlara söylemediklerini söyleteceklerdir.”[345]

Bazılarına göre sure başlarındaki bu harflerden maksat, bu ümmetin ecelini belirleyen sayı remizleridir.(cifir hesabı gibi) bu iddianın dikkate alınabilmesi için, Kur’an indiği sırada araplar’ın harflere belli sayılar yükleyerek tarih düşürme ya da zaman belirleme gibi bir usulü bildikleri sabit olmalıdır. Halbuki onların böyle bir şey bildikleri asla sabit değildir. Bunun aslı, siyer müelliflerinin dediği gibi Yahudilere dayanmaktadır…

İlme intisap ettiklerini, hatta eşyanın hakikatine keşif yoluyla vakıf olduklarını söyleyen bazı kimseler, bu görüşleri Kur’an hakkında ileri sürdükleri iddialarına hüccet kabul etmişler ve bunlardan bir kısmını da Ali r.a.’a isnad etmişlerdir. Bunlar, sözü edilen yorumları, ilimlerin aslı, dünya ve ahiret hallerine mükaşefe yoluyla vakıf olabilmenin kaynağı sanmışlardır. Gariptir ki bu kimseler, bu konuda hiçbir şey bilmeyen ümmi arap halkına yönelik olan ilahi hitaptan Allah’ın muradının bunlar olduğunu iddia etmişlerdir. Haydi diyelim ki onlar, kısmen sure başlarında murad olsun, peki onların çeşitli şekillerde terkip edilmesi ve birbiri ile çarpılması yoluyla her hal ve durum üzerine delalet ettiklerine, onların dört tabiata nispetine ve varlık aleminde etkin olduğuna, her mufassalın özü, her mevcudun unsuru olduğuna delil nerede? Onlar bu konuda çeşitli tertipler yapmaktadırlar ve onların hepsi de keşif ve gayba ıttıla esası üzerine dayandırılmaktadır. Keşif iddiası, şer’i konularda kesin olarak bir delil değildir. Kaldı ki şeriat dışında diğer hususlarda da delil sayılmamaktadır.”[346]

Örnek verecek olursak; bazıları kıyametin “ansızın” manasına gelen “**بغتة**” kelimesinin ebced değeri olan “1407” hicri yılında kopacağını söylemişler, fakat

---

345 Şatıbi Muvafakat(2/77-79)
346 Şatıbi Muvafakat(3/383-384)

kıyamet bu tarihte kopmamıştır. Şayet insanlar ebced ve cifir hesabını delil kabul edip "Kur'an kıyametin 1407 yılında kopacağını belirtiyor" diye iddia etselerdi, bu tarihte de kıyamet kopmayınca Kur'an yalanlansaydı kopacak fitne akla hayale gelmezdi.

Yine Muhyiddin Arabi "ج ف خ" geçtikten sonra mehdi çıkar demiş, bunun ebced değeri olan h.683 yılından beri mehdi çıkmamıştır. Şa'rani de mehdinin h.1255 yılı şaban ayında çıkacağını söylemiş, tarih aksini göstermiştir.

Cifir yoluyla haber verilen bazı şeylerin çıkmış olması, cifrin hak olduğunu göstermez. Çünkü bir kimse, olması muhtemel olan pek çok şeyi haber verirse, şüphesiz bunların bazısı doğru çıkar. Eğer cifir hak olsaydı, bu yolla verilen her haberin doğru çıkması gerekirdi.

Allah Teala buyurur ki; "Onlar, ancak zanna uyarlar ve yalnız yalan söyleyip dururlar. "(En'am 116)

"De ki: Rabbım, açığıyla, gizlisiyle tüm hayasızlıkları, günahı, Allah'a şirk koşmanızı ve Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemenizi haram kılmıştır."(A'raf 33)

"Hakkında bilgin olmadığı şey üzerinde durma. Çünkü kulak da, göz de, kalb de bütün bunlar ondan sorumludurlar."(İsra 36)

"Rabbından apaçık bir burhan üzerinde bulunan kimse; işlediği kötülükleri kendisine güzel gösterilen ve heveslerine uyanlar gibi midir?"(Muhammed 14)

"Şeytanların kime indiğini size bildireyim mi? Onlar, 'gerçeği ters yüz eden,' günaha düşkün olan her yalancıya inerler."(Şuara 221-222)

"Bununla beraber onların çoğu, sadece biz zan peşinde gider, ama zan gerçek adına hiçbir şey ifade etmez! Şüphesiz Allah onların ne yaptıklarını çok iyi biliyor."(Yunus 36)

"Sana kitabı indiren O'dur. O'nun bazı ayetleri muhkemdir ki bunlar; kitabın anasıdır. Diğer bir kısmı da müteşabihlerdir. İşte kalblerinde eğrilik bulunanlar; fitne çıkarmak ve te'vile yeltenmek için müteşabih olanlara uyarlar. Halbuki onun gerçek te'vilini, ancak Allah bilir. İlimde derinleşmiş olanlar: Biz ona inandık, hepsi Rabbımızın katındadır, derler. Ancak akıl sahibleri düşünebilirler."(Ali İmran 7)

"Acaba gaybın bilgisine sahiptir de o alemin sırlarını mı görüyor?"(Necm 35)

"Halbuki onların bu hususta bilgileri yoktur. Onlar, sadece zanna uyarlar. Zan ise hiç şüphesiz gerçekten bir şey ifade etmez."(Necm 28)

Hurâfeci Tahrif Akımlarından Hurûfîlik, Ebcedcilik, Cifircilik*:*

İnsanlık tarihinde tevhid akîdesini bulandıran bir yığın hurâfe çeşidi olagelmiştir. Bunlar bazen ağaç, ırmak, inek, yıldız, güneş, ateş, yer, gök gibi müşahhas/somut varlıklar olabildiği gibi, bazen de peri, gulyabânî, dev, hortlak vs. gibi mücerret/soyut tasavvurlar da olabilmektedir. İnsanın, olmayan bir şeyi vehmetmesiyle, eşyada olmayan bir gücü onda varmış gibi hissetmesi arasında temelde bir fark yoktur. Bunların tümü birer "tahrif"tir, imanın tahrifi...

Somut birer varlık olan eşyada güç vehmetmekten daha beter bir hurâfe olan soyut birer sembol olan harf ve rakamlarda birtakım sırlar ve manalar vehmetmek, insanoğlunun en eski hurâfelerinden biridir. Bu hurâfeler, kendisine inanan insanlarda gösterdiği etki sayesinde yaygınlaşmakta, bâtıl da olsa, insanın duyuları üzerindeki baskısı sonucunda gerçekleşen birtakım fizikî tezâhürler, "evhamlı" insanların hurâfelere inanmasına delil olmaktadır.

Din, her şeye gücü yeten bir varlığa (Allah); sihir ise, tabiattaki somut ya da soyut bir güce yönelmektir. Dinin bir cemaati, sihrin ise sadece müşterisi vardır. Dinde günah ve haram anlayışı varken, sihirde yoktur. Dinde açıklık ve anlaşılırlık, sihirde ise kapalılık ve gizem esastır. Dinde erdem, itaat ve bağlanma; sihirde ise menfaat vardır. Sihir, ilâhî otorite ve ahlâkî kuralların dışındadır. İddiası, tanrı(lar)ı zorlayarak bir şey yaptırmaktır. Sihirbaz, menfaati için her kutsalı kullanmakta bir beis görmez.

Hurûfîlik, tarihin en eski hurâfe yöntemlerinden biridir. Harfler ve rakamlarla insanların duyguları üzerinde baskı kurma, onları, tabiat üstü varlıkları harekete geçiren birer parola olarak kullanma işinin bir parçası olan rakam değerli harf sistemini (ebced, cifir), yahûdileşen İsrâiloğulları sistematik bir biçimde kullanmışlardır.

Sihirbazlık ve yıldız falcılığı Tevrat'ta yasaklanmasına rağmen (bkz. Levililer, 19/26, 31; 20/27; Çıkış, 22/18; İşaya, 47/ 8-14) yahûdiler bu işi yapagelmişlerdir. Hatta Kabala adı verilen ve ebced hesabına çok benzeyen bir rakamsal sihir sistemi yahûdilere atfedilir. Kur'ân-ı Kerim, Hz. Süleyman'ın "peygamber" değil de; büyücü olduğunu iddia eden yahûdileri reddederek sihrin ilk defa nasıl ortaya çıktığını Bakara sûresi, 102. âyette bildirir.

Yahûdiler, eski alışkanlıkları gereği hep gizemli şeylerin ardına düşüyorlar, tabiatta insanla uyum içerisinde yaşayan şeffaf güçleri, hasımlarının aleyhine kullanmanın yollarını arıyorlardı. Ayrıca "Ebû Câd hesabı" diye bilinip Türkçeye "ebced hesabı" olarak geçen rakam değerli harf sistemiyle, gelecekte vuku bulacak birtakım olayları bileceklerini iddia ediyorlardı.

İslâm âlimleri, ebced sistemine hurâfe olarak bakarlar. İbn Hacer bu sistemle varılan sonuçların bâtıl olduğunu, ona itimat etmenin câiz olmadığını söyler. İbn Abbas (r.a.)'ın da ebced hesabından insanları sakındırdığı ve onu sihrin bir çeşidi sayarak "bu hesabın şeriatta yeri yoktur" dediği aktarılır[347]

---

347 Fethul Bari(11/351) Süyûti, el-İtkan(2/26)

CEVŞEN, DELALİLU HAYRAT, HİZBUL BAHİR, KENZUL ARŞ GİBİ UYDURMALARI VİRD EDİNME BİDATİ

Hadis ilminden habersiz bazı cahillerin ve peygamberlerden başkalarına da masumiyet giydirmeye çalışan sefillerin mutaassıpça savundukları Cevşen hakkında bazı mülahazalar nakledeceğim ve sahih bir hükme varmaya çalışacağım.

"Diyanet Ansiklopedisinin Cevşen maddesinde özetle diyor ki: Farsça asıllı olduğu kabul edilen cevşen kelimesi sözlükte, "zırh, savaş elbisesi" anlamına gelmektedir. Terim olarak Şii kaynaklarında Ehl-i beyt tarikiyle Hz. Peygambere isnat edilip, Cevşen-i Kebir ve Cevşen-i Sagir denilen iki duanın ortak adıdır.

Cevşen-i Kebir: Anlatıldığına göre Uhud'da muharebenin kızıştığı ve üzerindeki zırhın kendisini fazlasıyla sıktığı bir sırada, Hz.Peygamber ellerini açarak Allah'a dua etmiş, bunun üzerine gök kapıları açılarak Cebrail gelmiş ve; "Ya Resulullah, Rabbin sana selam ediyor ve üzerindeki zırhı çıkarıp bu duayı okumanı istiyor. Bu dua hem sana hem de ümmetine zırhtan daha sağlam bir emniyet sağlayacaktır" demiştir.

Olayla ilgili Şii kaynaklarına göre "Allah Cevşen-i Kebiri dünyayı yaratmadan 50 bin yıl önce arşa yazmıştır. Bu duayı okuyan veya yazılı olarak üzerinde bulunduran kimse, dünyada her türlü beladan, afet, hastalık, yangın ve soygundan korunduğu gibi Allah ile kendisi arasında perde kalmaz ve bütün istekleri yerine getirilir. Cevşen-i Kebir ile Allah'a münacatta bulunan kimseye, Bedir şehidleri derecesinde 900 bin şehid sevabı verilir. Bu duayı kefeninin üzerine yazan mümin ise azap görmez. Onu okuyan kimse, dört semavi kitabı okumuş gibi olur, her harfi için kendine Cennette iki ev ile iki zevce verilir, ayrıca insan ve cinlerden olan bütün müminlerinki kadar sevap kazanır, asla Cehenneme girmez."(!) Cebrail, Hz.Peygamberden duayı kâfirlere öğretmemesini, sadece mümin ve takva sahibi kişilere tâlim etmesini istemiş. Kefenlere de yazılmış, Cevşen-i Kebir özellikle Şii dünyasında oldukça rağbet görmüş, gerek müstakil olarak gerekse çeşitli dua mecmuaları içinde birçok defa basılmıştır.

Cevşenin Şii dünyasında bu derece rağbet görmesinde, Ehl-i beyt tarikiyle rivayet edilmiş olmasının yanında, faziletleriyle ilgili haberlerin de büyük etkisi olmuştur. Dua, Şia bölgelerinde özel matbaalarca kefen üzerine yazılmakta ve cenazenin kefenlenmesinde kullanılmaktadır.

Cevşen-i Kebir Türkiye'deki bazı Sünni müslümanlar arasında da ilgiyle karşılanmıştır. Duayı, A. Z. Gümüşhanevi, tarikatla ilgili Mecmuatül-ahzab adlı eserinde nakletmiş, daha sonra özellikle Risale-i Nur cemaati tarafından müstakil olarak birçok defa basılmış ve Türkçe'ye de tercümeleri yapılmıştır. Ayrıca Şii kaynaklarında zikredilen metinle bu eserlerdeki metin arasında bazı eksiklik veya fazlalıklar göze çarpmaktadır. Cevşen-i Kebir diye bilinen ve Musa el-Kazımdan itibaren imamlar yoluyla Hz. Peygambere nispet edilmiş bir hadis olarak rivayet edilen, yaklaşık 15 sayfalık metnin sahih olması mümkün görünmemektedir.

Duanın Sünni hadis mecmualarında yer almaması, ayrıca Şii hadis külliyatının ana kaynağı durumundaki Kütüb-i erbeada da bulunmaması, sadece dua mecmuaları gibi ikinci derecede kitaplarda mevcut olması da bu görüşü desteklemektedir.

Cevşen sahih değildir

Cevşenin faziletleriyle ilgili olarak nakledilenlere gelince, Allah'ın insana verdiği imkan ve yetenekler, ona tanıdığı haklar ve yüklediği görevler karşısında kişinin bir duayı okumakla dünya ve ahiretin bütün kötülüklerinden korunup mutluluğa erişmesi, İslamiyet açısından, hatta bütün semavi dinler bakımından mümkün değildir. Ayrıca her bölümünde tevhidi vurgulayan ve yoğun kudsi duygularla örülmüş bulunan bir duanın iman etmeyenler tarafından okunmasının ne anlamı var ki, Cebrail bu konuda Hz. Peygamberi uyarmış olsun. Kaldı ki bu dua, herkesin vakıf olabileceği bir açıklıkla literatüre geçtiğine göre, gizli tutulması da fiilen imkânsızdır. (**Cevşen maddesi** s.462-464)

Diyanet Ansiklopedisi'ndeki bu bilgiye göre, Cevşen duasının Ehl-i sünnet kaynaklarında bulunmaması ve fazileti ile ilgili rivayetlerin İslamiyet inançlarına aykırı bulunması, Şiilerce muteber kabul edilen Kütüb-i erbeada bulunmaması da, bunun sahih olmadığını göstermektedir.

Bu duayı üstünde taşıyanın asla Cehenneme girmemesi de, ilim ile bağdaşmayan bir ifadedir. Çünkü hepsinden kıymetli olan Mushaf'ı [Kur'an-ı kerimi] bile üstünde taşıyan kâfir, Cehennemden kurtulamaz.

Şiiler, Cevşeni savaşlarda kullanmışlarsa da, bir faydasını görmemişlerdir. Mesela Irak-İran harbinde ölen Iraklı Şii askerlerle, İranlı Şii askerlerin üstlerinde cevşen duası bulunmuştur. Ayrıca üzerinde cevşen olduğu halde kaza geçiren çok kimse görülmüştür.

Güya Cevşenü'l-Kebir ismindeki dua Peygamber Efendimize, Uhud Harbi esnasında Cebrail (a.s) tarafından getirilmiştir. Cebrail Hz. Muhammed'e (s.a.v.): "Üzerindeki zırhı çıkar ve bu duayı oku. Bu duayı üzerinde taşır ve okursan zırhtan daha büyük tesiri vardır." Demiş(!). Peygamber Efendimiz duanın tesirinin sadece kendine mi mahsus, yoksa ümmete de şamil mi olduğunu sorunca, Cebrail (a.s.) şöyle buyurmuştur: "Ya Resulullah, bu duâ Cenab-ı Allah'ın sana ve ümmetine bir hediyesidir. Bunun sevabını Allah'tan başka kimse takdir edemez." (Ahmed Ziyaeddin Efendi, Mecmuatü'l Ahzab, İstanbul 1298 R, s. 231-261.)

Davut Aydüz der ki; "Şiî kaynaklarına dayalı olarak rivâyet edilen Cevşen'in faziletine dair hadis, ehl-i sünnet'in prensipleri doğrultusunda kabule şâyan değildir. Meselâ, "Cevşen'i okuyan dört semavî kitabı okumuş gibi olur, Bunu okuyan asla Cehennem'e girmez, Üzerinde Cevşen yazılı kefenle gömülen kişi kabir azabı görmez"... Gibi. İhtimal bunları bu duâya kudsiyet kazandırma düşüncesiyle -ehl-i beyt imamları kanalıyla geldiği için- bazı ifratkâr kişiler uydurmuş olabilir..."

Cevşen vesilesiyle düşülen bir şirk şöyle anlatılıyor; "*Cevşen, sürekli okunduğunda, okuyana birtakım maddî-manevî faydaları vardır ki, birçok ehl-i keşif ve islâm âlimi buna işaret etmişlerdir. Bunlardan birisi olarak Bediüzzaman da, el-Cevşenü'l-Kebîr'i okuma neticesinde gördüğü faydalardan şöyle bahseder: "Münâfık düşmanlarımın maddî ve manevî zehirlerine karşı gerçi Cevşen ve Evrâd-ı Kudsiye-i Şâh-ı Nakşibend beni ölüm tehlikesinden, belki yirmi defa kudsiyetleriyle kurtardılar..."*[348]

Ben de şunu sormak isterim; Şia ve nurcular, cevşen duasının ehlibeyt imamları vasıtasıyla geldiğini iddia ederek garabete düşmüşlerdir. Zira zehirlendiği anlatılan

---

348 R.N.Külliyatı, II,1738 (Emirdağ Lâhikası I).

Hasan r.a. ve diğer ehlibeyt imamları, Kerbela şehidi Hüseyin r.a. ve etrafındakiler neden cevşenin bu faziletinden istifade etmediler acaba?

Cevşen hakkında Fikret Şanlı'nın yazısı da şu şekilde; "Cevşeni Kebir ve Cevşeni Sagir olmak üzere iki dua vardır. Uhud harbi esnasında Efendimizi öldürme teşebbüsleri çoğalıp havanın da sıcak olması hasebiyle zırhında yük yaptığı bir ortamda Cebrail Aleyhisselam gelir ve “Ey Muhammed! Rabbin sana selam ediyor ve üzerindeki zırhı çıkarıp bu duayı okumanı istiyor. Bu dua hem sana hem de ümmetine zırhtan daha sağlam bir emniyet sağlayacaktır.”[349] (Bu veya buna benzer metinler cevşen satılırken ufak bir kâğıtla beraber verilir.) İşte yaklaşık 15 sayfa olan bu dua bize böyle gönderilmiştir. O günden bu güne kim onu üzerinde taşırsa başına musibet gelmez. Evinde olursa evi yanmaz. Çocuğunda olursa başına bir şey gelmez. Gel vatandaş... Sadece bir milyonlarla artık pazara bile ulaştı. Bu konu hakkındaki ilmi mütalaalardan şu sonuçlar çıkmıştır:

1- Peygamber Efendimiz Uhud’da zırhını çıkarmamıştır. Hatta üzerinde iki zırh birden vardı. [350]

2- Madem bu dua Peygamber Efendimizi koruyacaktı da Efendimiz Uhud harbinde niye yaralandı? “Ebu Said el Hudri der ki: Rasulullah’ın yüzüne baktım. Her iki şakağında gümüş para yerini andırır iz, alnında saçının dibinde de bir yara vardı. Alt dudağı yarılmış, sağ yanındaki rebaiye dişinden birisi de kırılmıştı... Yardım edilmedikçe attan inemedi... Her iki Sade (Sa’d b. Ubade ile Sa’d b Muaze) dayanarak evine girdi.”[351]

Hani bu dua zırhtan daha iyiydi. Bu savaştan sonraki savaşlarda niye yaralanmalar oldu? Efendimiz mübarek dişini niye yitirdi?

3- Demek ki bu İslam’ın tevekkül mantığına ters. O halde bu hadis nerede geçiyor diye araştırdığımızda şu sonuca varırız ki, bu olay ehlisünnetin ne birinci derece hadis kitaplarında, ne de ikinci derece hadis kitaplarında. Peki, bu uydurma şey bize nasıl ulaştı diye bakarsak şu sonuca varırız. Bu duanın aslı cevşen kelimesinde saklı. Cevşen farsça bir kelimedir. Zırh demektir. İran kaynaklarına göre Cevşeni Kebir ile Allah’a münacaatta bulunan kimseye Bedir Şehitleri derecesinde 900.000 şehit sevabı verilir. Bu duayı kefenin üzerine yazan mü’min azap görmez onu okuyan kimse dört semavi kitabı okumuş gibi olur... ve saire, ve saire...

Bazen kendi kendime şöyle derim: Beş milyona normal patıska alacağına altı milyona cevşen baskılısını al hiç olmazsa azaptan kurtul. Hakikaten buna inanılır mı derdim ama inanılıyor. İran’da binlerce cevşenli kefen var bizde de binlerce insan.

Her dönemde dinini bilmeyen insanları istismar etmek için birileri çıkıp din adına bir şeyler uydurup onunla menfaat sağlamak isteyen insanlar çıkmıştır. Hristiyanlar da cennetten arsa satmadılar mı?

Bundan birkaç yıl önce Fethullah Gülenin Zaman gazetesinin ikinci sayfasında cevşen adı altında üç gün boyunca tam sayfa yazısı çıkmıştı. Sonuç olarak şu kanıya ulaşılıyordu:

---

349 İslam Ansiklopedisi Cevşen bölümünde güzel mülahazalar vardır. Konuyu daha derin araştırmak isteyenlere tavsiye olunur. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c: 7, s: 462-4

350 İslam Tarihi Mustafa Asım Köksal, c. 3, s. 172

351 a.g.e., c. 3, s. 233

Evet! Bu olay ehlisünnetin hadis kitaplarında yok.

Evet! Bu olayın silsilesi şia silsilesi.

Evet! Bu olayın aslı olmayabilir. Ama bu duayı üstadın okuması bizim için yeterlidir. Evet hocaefendinin dediklerine aynen katılıyor ve iki meselenin izah edilmesi gerektiği kanısındayım.

1- Mesele: Madem bu olayın aslı yok "zira din isnattır." buyuruluyor. Peki niye halen cevşen satılırken bu kayıtlar veriliyor. Bu tip insanlara ancak şu ayet mealini söyleyebiliriz: "Allah'ın ayetlerini az bir paraya satmayın."

Az bir paraya satmayın, yani dini istismar edip dinin sırtından zengin olmaya kalkarsanız ne kazanırsanız kazanın o az bir para olacaktır, haberiniz olsun.

Nur Cemaatinin ayrılmasının sebeplerinden ve Risalelerdeki ebcet hesabı hatalarından bahseden bir kitapta[352] bu sebeplerin başında Risalelerin kârının kimde kalacağında anlaşılamamasıdır der... Ama ben bütün hüsnü zannımla böyle bir şeye inanmamakla beraber madem bu cevşen olayının aslı olmadığı bilindiği halde niye bu hikâyelerin anlatıldığı hep kafamı karıştırmıştır. Niye?

2. Mesele: Zira bu asıl meseledir. İnsanların cevşeni takarken bu inançta olmalarıdır. Kendilerini bu kâğıdın koruyacağını zannederler ve kağıdı asarak yardım beklerler ki bu insanları cahiliyeti puta tapmaya alıştırma gibidir. Oysa Allah istemedikçe dünya ve içindekiler ne isterse istesinler onlara bir şey olmaz. Kuvvet ve kudret sahibi olan Allah'tır ki insanlara bunun ilahi bir yönünün olmadığı söylense ve sadece bunda Allah'ın güzel isimleri, dualar, Bedir ashabının ismi var denseydi cevşen bu kadar yayılır mıydı?"[353]

Gelelim neticeye; İsnad olarak sabit olmayan Cevşen duasının –savunanların da kabullendiği gibi - şia uydurması olduğu sabittir.[354] Nurcular; "Şiilerin rivayetlerinde de sahih şeyler bulunabilir, Ehli Sünnet âlimleri şiadan hadis almaktan çekindikleri için pek çok doğru şeyden mahrum kalabiliriz" bahanesiyle cevşen'e meşruiyet atfetmeye çalışıyorlar. Bu sözleri cidden cahilcedir. Zira Allah Teala itikadı sahih olsa bile fasık (günahkâr) birinin getirdiği habere itibar edilmemesi beyan ederken, yalan söylemeyi dinen vacip olarak gören Şiilerin anlattıklarına nasıl itibar ederiz?

Ehl-i sünnet âlimlerinin şia'dan hiçbir rivayette bulunmadıkları yolundaki iddia da çok su götürür. Ehli Sünnet muhaddisleri bidat fırkalarından rivayet hususunda hassas kriterler koymuşlardır. Bunlardan bazıları; rivayette bulunan kişinin kendi fırkasının davetçilerinden olmaması, yalanı caiz gören fırkalardan birine mensup olmaması gibi hususlardır. Bu ve benzeri şartların haricinde kalanların rivayetleri Ehli Sünnet kaynaklarda mevcuttur. Dolayısıyla Rafızîlikte aşırı olmayan Ali bin Zeyd bin Cüdan, Cerir Bin Abdilhamid, Atiyyetul Avfi gibi pek çok şii raviler kütübü sitte ricali arasında yer bulmuştur. Şii ravilerin rivayet ettiği hadislerden sahihi, zayıfı ve uydurma olanları Ehli Sünnet kaynaklarda mevcut olup, cevşen ile ilgili rivayete asla itibar edilmemiştir. A.Z. Gümüşhanevi'nin nakletmesine gelince, bilindiği gibi o, sufidir. Sufiyye ise özellikle son dönem sufileri, Ehli Sünnete pek çok hususta muhalefet ederek Batınilik ve Şia'ya meyillidirler. İsmail Hakkı Bursevi gibi pek çok

352 İşaratı Gaybiye ve Ayniye, Yazan M. Ali Nebioğlu, 1964, Ankara
353 İlkadım dergisi'nin internet sitesinden.
354 Şia'nın dua kitaplarından el Kummî'nin Mefatihul Cinan adlı eserinde, el Kef'ami'nin Beledul Emin adlı eserinden naklen kopuk bir isnad ile zikredilmiştir.

sufi, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e isnad edilen rivayetin sahih yada uydurma olmasına aldırmadan amel etme gereğine inanmışlardır. Halbuki Allah Azze ve Celle dünyevî hususlarda bile zanna tabi olmayı yasaklamıştır. Kaldı ki dini hususta zan bile ifade etmeyen, uydurma oluşu alenen ortada olan bir hikâye ile nasıl amel edilebilir?

Cevşenin isnadının sağlamlığından dem vuranlar, rivayetin isnadını Musa Kazım r.a. ile başlayarak zikrederler ve sahihmiş gibi bir görüntü vermeye çalışırlar. Fakat Musa el Kazım'dan bunu rivayet ettiği söylenen şii ravilerden bahsedilmez! At gözlüğü takanların sağlam isnad demesi hatta daha ileri giderek "mütevatir" demeleri, ancak Allah korkusundan uzak bir kalbin sahibinden sadır olacak niteliktedir. Ümid ederiz ki, bunu söyleyen cahildir de Allah katında mazur olur. Aksi halde bu kadar insanı dini bir hususta kandırmak büyük bir vebaldir.

Muhtevası hakkında ise; "Bu duanın içeriğinde sakıncalı bir husus yok, esmaül Hüsna ve ayetler içeriyor" denilerek aklen güzel görülerek savunulmaktadır. Bir amelin makbul olabilmesi için iki şartın birlikte olması zorunludur; ihlas ve sünnete uygunluk. Fudayl Bin Iyad r.a. der ki; "Bir amel Allah için halis olup da, doğru olmazsa kabul edilmez. Yine bir amel doğru olup da Allah'a has kılınmazsa yine kabul edilmez. Amelin halis olması; yalnız Allah rızası gözetilerek yapılmasıdır. Doğru olması ise; sünnete uygun olmasıdır."[355]

Ebu Zer r.a.'ın rivayet ettiği sahih hadiste Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem; "Sizi cennete yaklaştıracak olan ve cehennemden uzaklaştıracak olan her şeyi açıkladım"[356] buyurmuştur. O halde neden ayetlerle ve sahih hadislerle sabit olan dualar bırakılıp tavsiye edilmeyen bir dua metni ile saatlerce meşgul olunur?

İmam Malik de şöyle der; "Kim güzel bularak bidat çıkarırsa, Muhammed s.a.v'in risalet görevine ihanet ettiğini iddia etmiş olur. Zira Allah Teala; "Bu gün dininizi kemale erdirdim"(Maide 3) buyurmuştur. O gün dinde olmayan bir şey bu gün de dinden olamaz."[357]

Bu konuda nakledeceğim şu hadisleri de iyi düşünürseniz cevap kendiliğinden ortaya çıkacaktır;

Nafi r.a. anlatıyor; İbni Ömer r.a'nın yanında birisi aksırdı ve “elhamdü lillah vesselamü ala Rasulillah” = Allah’a hamd Rasûlüne selam olsun dedi. Bunun üzerine İbn Ömer şöyle dedi: Ben elhamdülillah vesselamü ala Rasülillah mı diyorum Rasûlullah (s.a.v.) bize böyle öğretmedi. Bize “elhamdülillahi ala külli hal” = Her zamanda ve her zeminde Allah’a hamdolsun dememizi öğretti.”[358]

Görüldüğü gibi bahsedilen şahıs aslında görünüşte kötü bir şey söylememiştir. Fakat sünnette öğretilen dua yerine kendi uygun bulduğu şekilde dua ettiği için, İbni Ömer r.a. tarafından tepkiyle karşılanmıştır.

---

355 Ebu Nuaym Hilye(8/95)
356 Taberani Mucemul Kebir(1647)
357 Şatıbi el-İtisam(1/64)
358 Tirmizi(2738) Hakim(4/265) isnadı hasendir.

Abdullah Bin Mugaffel (radıyallahu anh) oğlunun; "Allahım Senden cennetin sağında beyaz bir köşk istiyorum" dediğini duyunca; "Peygamber Aleyhisselam'ın şöyle buyurduğunu işittim; "Bu ümmette duada haddi aşanlar olacaktır."[359]

Berâ b. Âzib (r.a.)'den rivâyete göre, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "yatacağında namaz abdesti gibi abdest al, sonra sağ tarafına uzanıp şöyle de;

"Allah'ım irademi sana teslim ettim yönümü sana çevirdim senden korkup seni isteyerek işlerimi sana bıraktım sırtımı sana dayadım senden kaçıp kurtulmak ancak sana dönmekle mümkündür. İndirdiğin kitaba ve gönderdiğin peygambere iman ettim." bunları söylediğin gece ölürsen fıtrat üzere tertemiz ölürsün, sabaha çıkarsan hayır kazanmış olarak sabahlamış olursun; Berâ diyor ki:

"Ben gönderdiğin Rasûle dedim…" Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem göğsüme vurdu ve; "Gönderdiğin peygambere" de buyurdu[360]

Burada da görüldüğü üzere, aynı anlama gelen iki kelime arasında dahi bir değişiklik yapılması caiz görülmemişken, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den geldiği sabit olmayan bir dua ile nasıl dua edilebilir?

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetinde bulunmayan dualarla dua edenlerin, Esmaül Hüsna'dan belirli isimleri belirli sayılarda okuyanların bulunduğu ortamdaki cinleri rahatsız ettiği, cinlerin de bu kimselere musallat olduğu söylenmektedir. Özellikle günlük virdleri çok sayıda olan sufilerde ve Cevşeni çok okuyanlarda aklî rahatsızlıklar sık görülmektedir.

Hayvani gıdalardan riyazet ederek "çile" dedikleri halvete giren ve orada zikir yaptıkları esnada şeytanların telkinine kapılarak mehdilik iddiasında bulunanlara sık rastlanılmakta, bunlardan bazılarında görülen olağanüstü işlerin keramet olduğu zannedilmektedir. Aslında bu islami bir usül değil, hatta sünnette yasaklanmış hususlardandır. Bunun en büyük göstergesi de aynı şekilde riyazete çekilen rahiplerin de bir takım harikuladelere sahip olmasıdır. İslamda gaye keramet elde etmek değil, istikameti muhafaza etmektir.

Ben de bu mehdilik iddiasında olan birkaçını gördüm. Anlattıkları uygulamalar aynı usul idi ve her biri kendilerinin bir takım füyuzata ve keşiflere muhatap olduklarını, Mehdilik görevinin kendilerine verildiğini söylüyorlardı. Bunlardan birisi İsa a.s.'ın manen nüzul ettiğini ve kendisinin arkasında namaz kıldığını söylerken, diğeri de çıkardığı ebced hesaplarıyla kendisinin Mehdi ve oğlunun da aslında İsa a.s. olduğunu söylüyordu. Belki iyi bir niyetle işe başlamışlardı ama sünnetten sapmak onları bu şekilde mecnunlar haline getirmişti.

---

359 sahihtir. Ebu Davud(96,1480) Deylemi(3440) Ahmed(1/172) İbni Hibban(15/166) Hakim(1/267) Beyhaki(1/196) Abd Bin Humeyd Müsned(1/180) Hüseyni El Beyan Vet Tarif(2/181) Tuhfetul Ahvezi(1/157) Neylul Evtar(1/215) Tayalisi(1/28) Feyzul Kadir(4775) İbni Mace(3864) Kenz(3295) benzerini; Cem'ül Fevaid'de(9252) Rudani nakleder.

360 Buhâri, Daavât 7, 9; Tevhid 34; Müslim(2710) Tirmizi(3391) Ebu Dâvud(5046, 5047, 5048).

RABITA BİDATİ

Ayet ve hadislerin çoğunda rabıta, Allah ve Peygamberin düşmanlarına karşı silahlanma, cihat için hazırlıklı olma, müslümanlarla kâfirlerin arasındaki hudut karakollarında nöbet bekleme ve bu duygulara sıkı sıkıya bağlı olma demektir. Buna göre ayet ve hadislerde kasdedilen anlamlardan mutasavvıfların uygulamasını destekleyecek en ufak bir işaret yoktur. Ayet ve hadislerde dile getirilen cihad ruhunu meskenete çevirmekten başka bir şey yapmayan mutasavvıflar Kur'an ve hadislerdeki bu ribat kelimesini çok yanlış bir alana çekmişlerdir. Hiçbir sahabi Resulullah'ı aracı kılarak rabıta yapmadığı gibi, hiçbir tabii de sahabe'yi aracı kılarak rabıta yapmamıştır.

Abdulhakim Arvasi, Rabıta kitabında, mürşidi rabıta etmenin en eriştirici yol olduğunu(!) belirtirken Ebu Bekr r.a.'ın helâda bile Rasulullah'ı düşündüğünü, İmam Buhari'nin de bunu rivayet ettiğini söyleyerek delil getirir. Ancak bu ne sahihi Buhari'de ne de başka bir hadis kitabında geçmemektedir. Bu rivayet sabit olsaydı bile rabıtaya delil olmaz. Aksi halde Ebu Bekir r.a.'ın Allah'a ulaşmak için helâda rabıta yaptığını mı söyleyecekler?

Rabıtanın bu şekildeki uygulaması, tarikatların Hicri yedinci yüzyıldan sonraki dönemlerde uydurdukları bir bid'attir. Hakka ulaşmak için mürşidi rabıta etmenin şart olduğunu iddia edenlere sormak lazım; Bu tarihten önce yaşamış olan ve dolayısıyla böyle bir rabıtanın ne olduğunu bilmeyen sahabe, tabiin, Salih zatlar bâtılda mı kalmışlardır?

Bazı sofiler, şeyhlerin müridleri sohbetle değil, himmet nazarı ile irşad ettiğini iddia ediyorlar. Bunu iddia eden kişinin şeyhinin, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den ve sahabelerden üstün olduğunu da söylemesi gerekir. Bu da imkânsızdır. Zira böyle bir irşat metodu olsaydı Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in müşriklerle cihad etmesine hiç gerek kalmaz, şirk üzere ölen iki amcasının hidayetine de vesile olabilirdi. Hidayet ancak Allah'tandır.

İÇİNDEKİLER